Digitales Brandenburg

hosted by Universitätsbibliothek Potsdam

Sēfer Tôrat Kōhănîm

Ḳaro, Yosef
יסוי ,וראק

Fîordâ [Fürth], 451-452 [1690/91-1691/1692]

תודע תוכלה

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-11660

Visual Library

הלכות עדות

כח כיצד מאימין העדים ואין מקבלין שלא בפני בע"ד ובו כ"ו סעיפים

כח א מ (מ) כל מי שיודע ב עדות לחבירו ג וראוי להעידו ויש לחבירו ד תועלת בעדותו ה חייב להעיד ו אם יתבענו שיעיד לו ° (תוספת פ' הכונס) ז (בב"ר) מ בין שיש עד אחר עמו ט בין שהוא לבדו י ואם כבש עדותו יא פטור מדיני אדם (נ) וחייב בדיני שמים יב

כנס ° (הגה"מ פ"ר מה' עדות) ועד אחד לא יעיד אלא בדבר ממון שמכיר לידי שבועה או בדבר אסור לאכרוסי מאיסורי ° (סה) אבל אם כבר נעשה האיסור לא יעיד דאינו אלא יג כמוניא שם רע על עכירו ° (טור סי' מ) ואסור לאדם להעיד בדבר שאינו יודע יד אף על פי שאמר לו אדם שיודע בו שאינו משקר ° (טור סי' נ) ואפילו אמר לו כה ותמוד עם אחד שים לי יה ולא תעיד רק שיפחד כעל אזני ויסכור שיש לי שני עדי' ויודה לי ולא שמע לו:

כ ° (נ"י) ארם רשאי להחרים בבית הכנסת על כל מי שיודע לו ערות שיבא ויעיד יו

כנס סו (נ) אבל לא ° (רשב"א בתשובת פי' תרכ"ח) יוכל להשביען אלא אם לא יניד ונשא עונו מיהו אם נראה ° (נ"ר כנס הרא"ש) לב"ד סו צורך שפה להשביען שינידו האמת הרשות כידן וע"ל סימן י"ו סעיף נ' ולקמן סימן ע"א סעיף ז' מ' י"א ° (המרדכי ר"פ שבועות הערות) כשבועות אדם בעדות יז אף הקרובים צריכין להעיד ואפילו

כח ב כל מי שיודע עדות כו' כתב מהרי"ו סימן מ"ב ראם שום עד יאמר שאין רשאי להעיד אמתת שקבל עליו כשור אלא לגלות הדבר אז בע"ד יתיר לו (אותו בע"ד שאמר לו כשור אלא לגלות הוא עצמו יתיר לו וכן הוא שם כמהרי"ו) לגלות הדבר עכ"ל ומביאו ר"מ סימן זה סעיף מ' עכ"ל מה"מ ועיין לקמן סימן רפ"ו בשמ"ע ס"ק ו' כיוצא בזה: ג

ודאוי בדיני שמים כתב המהרש"ל בים"ש פ' הכונס סימן ו' וז"ל ונראה כל היכא דאחרינן חייב בדיני שמים אי אתם תפקינן מיניה אפילו לפי' רש"י שפי' בפ' המוכר את הפומבין גבי מוסם פרה ורש בה שפטור בקיים ליה בברכה מיניה ואפילו הכי חייב לגמת ידי שמים והיכא שהפם הניחק לא תפקינן מיניה אחר שחויב לגמת ידי שמים וכן פסק הפ"ו ח"מ כה"ג לכ"ע תפקינן מיניה בשלמא בקיים ליה בברכה מיניה דחייב הוא רק דלא קפדינן בתרי קפדא ובנדינן המומרא הלכך היכא דלא עבדינן המומרא כגון בשונב או אלא בשמרא' או בזמן הזה א"כ נוכל לומר שהבנר' נותנת שאי אתם תפקינן מיניה דהא ס"ם חייב הוא אבל היכא בנרמא בניקין הוא ואין בו חיוב אין הדין אלא לגמת ידי שמים א"כ פשיטא דאי אתם תפקינן מיניה (הגה"ה וכ"כ רי"כס סימן אנ"ב ועיין לקמן סימן קנ"ב ס"ק א' עכ"ל) עוד כתב שם שאפי' בדברים אלו כעייה אין לרוחקו ועיין שם (ועיין כ"מ לעיל סימן י"ח סעיף ל') ד נ אבל לא יוכל להשביען פי' להשביען בב"ד בעבור שנתן להוקיען שיאמרו הרי אנו מקבלין עליהן בשלה ונשבועה שאין אנו יודעין לו עדות או שיאמרו אמן על השבועה שתטיל עליהן ונראה לי דה"ה חרם בכה"נ כ"ב אין לקבל עליהן בענין זה דשבועה וחרם ענין א' הוא ודוקא בב"ה יכול להטיל חרם או שבועה על הכלל דהייבו לומר כל מי שיודע לו עדות אז ראה אז ידע אם לא יניד ונשא עונו ואע"נ דלפני זה כתיב ושמע קול אלה ח"מ הוכיחו רו"ל דונשא עונו לא עליה אלא ה"מ דקרא ושמע קול אלה אלא ה"מ כמי שיש עונו מכני ליה להעיד בדבר עדות שבל"ה כמי שיש בכלל אם לא יניד ונשא עונו אז אחרי שומעו קול אלה ולא הניד חייב כמי שקרבן המעורב שם בפרשה ועפ"ר: ו אם יתבענו דכמו דכלה תביעה אינו חייב קרבן על שומעו קול אלה ה"כ לענין כשלות עון אינו כלא תביעה ועפ"ר: ז בב"ד דמרכתיב אם לא יניד ונשא עונו ודרשי' כיון שהניד (שאינו יודע לו עדות) שוב אינו שוגר ומניד והיינו דוקא בב"ד ועל"פ' ל"ט ס"ק ק': ח כיון שיש עד א' עמו פ' אפי' אותו עד אינו בכאן ורוצ' להמתין עד שיבו' ויעידו יחד ויחייבו ממון בעדותם קמ"ל דלא אלא חייב להעיד מיד כ"כ מור"ם ועפ"ר: ט כיון שהו' לבדו דעד א' מהניא לידי שבועה דאורייתא ואולי יסלח ולא יסבא ונמצא מרויח זה בעדותו' לעור: י ואם בכשו עדותו כו' ואפי' כ' עדים הן שבכשו פעורי' בדיני אדם: יא פעור מדיני אדם פירוש אף אם אחר שבכשו עדותן וזה בבר פרע (כנון שתבעו התובע בשטר והן ידעו שהוא פרוע וכ"ש אם יודעי' עדות שחייב בתבע ובכשו עדותן מתבלה) וחורי' ומודים שידעו לו עדות שאינו חייב לו ושוב אינם נאמני' דכיון שהניד שוב אינו חוזר ומניד וא"א שיהיו נאמני' לחייב עצמן מדיני דגרמו דיוק לחבירו וכמ"ש לקמן בסי' כ"ט וכמ"ש מ"ו נאמרים כתב ידיהו הוא זה אבל שטר אחר' הוא כו' דנאמני' אבל עצמן וחייבי' לשל' להבתב' קמ"לן בכאן דאינ' חייבי': יב אלא כמוניא ש"ר כו' ועל כזה אחרו עוכי' חטא ווינגוד מגיד: יג אע"פי שא"ל אדם שיודע בו שאינו משקר דמה שנאמר בתורה או ראה או ידע ידיעה זו הייבו דוקא ע"פ עצמו של לוה שהודה לו בפניו בהודאה נמורה או אמר אתם עידי לבל מר בדאית ליה וכדלקמן סי' ל"ב וס"א: יד ולא תעיד רק שיפחד כו' וזה אסור משום מדבר שקר תרחק נמר' ור"ל שמא ע"י בפחד זה ישוה עמו הבתבע אלא בדין שלא אי' חייב לו ולא כמ"ש * בע"ש ע"פ מ"ש הב"י דשקר שבזה הוא שינרו' שיוציאו ממון ע"פ ע"א דז"א דהרי כאן מיירי שאינו מנקש מתנו אלא שיעמוד בדי שיסבור ב"ש שיש לו ב' עדי' ויודה לו וכשיראה זה שלא יודה לו יפרוש משם ולא יעיד ואו לא יוציאו הב"ד בעל א': טו אבל לא יוכל להשביען פי' להשביען בב"ד בפני עצמן להזקיקן שיאמרו הרי אנו מקבלין עליהן בשלה ובשבועה שאין אנו יודעין לו עדות או שיאמרו אמן על השבועה שתטיל עליהן ° וכ"ל הש"ס חרם בכה"נ נ"ב א"ל לקבל עליהן בענין זה דשבועה ואחרם ענין א' הוא ודוקא בב"ה יכול להטיל חרם או שבועה על הכלל דהייבו לומר כל מי מבם שיודע לו על יחידי' בפרט ובמ"ש בהגה"מ ע"ש ס"נ: (הגה"ה הריב"ש ס"י ק"ע בדבר עכיר' שיש לחוש שמיראתן לא יגידו יכול להשביען עכ"ל ד"מ ו') : טז לורך שפה ובתב שם בנון שראוהו שבעם מקילין בעדות שקר ואינם מקילין בשבועת שקר: יז אף הקרובים צריכים להעיד ° עיין בהגה"א ר"פ שבועות העדות דבתב בשם א"ז דאין החרם שבותנין אחר עדות אל הקרובים ואפי' אחר אל הרחוק ואל הקרוב אין חייב להניד שהרי אחר אל דעת המקום שקרוב יעיד ודייק כן מתשבה הר"פ שבועות העדות דתנן שם שבועות העדות כוסב בדחוקים ולא בקרובים מאי שעמא דבתיב אם לא יניד ונו' והקרובים אם היו מעידים לא היו מוציאין ממון אל פיהם הסתא נמי מנשבעים אין עונש השבועה אל עליהן להתחייב בקרבן אבל ראב"ם בתב ז"ל דלא היה דלא פטר הבא אלא בקרבן שבועות העדות אבל שבועה חייל עליהן ואם הזיד לוקה בדאמרינן וכו' עד ונקרא עבריין דלבב"ד מתנה בך בדי לבקור אחר האמת ומיהו מתונה לא מפקינן

אלא

והוא עד אז ראה אז ידע אם לא יניד ונשא עונו ואע"נ דלפני זה כתיב ושמע קול אלה ח"מ הוכיחו רו"ל דונשא עונו לא עליה אלא ה"מ דקרא ושמע קול אלה אלא ה"מ כמי שיש עונו מכני ליה להעיד בדבר עדות שבל"ה כמי שיש בכלל אם לא יניד ונשא עונו אז אחרי שומעו קול אלה ולא הניד חייב כמי שקרבן המעורב שם בפרשה ועפ"ר: ו אם יתבענו דכמו דכלה תביעה אינו חייב קרבן על שומעו קול אלה ה"כ לענין כשלות עון אינו כלא תביעה ועפ"ר: ז בב"ד דמרכתיב אם לא יניד ונשא עונו ודרשי' כיון שהניד (שאינו יודע לו עדות) שוב אינו שוגר ומניד והיינו דוקא בב"ד ועל"פ' ל"ט ס"ק ק': ח כיון שיש עד א' עמו פ' אפי' אותו עד אינו בכאן ורוצ' להמתין עד שיבו' ויעידו יחד ויחייבו ממון בעדותם קמ"ל דלא אלא חייב להעיד מיד כ"כ מור"ם ועפ"ר: ט כיון שהו' לבדו דעד א' מהניא לידי שבועה דאורייתא ואולי יסלח ולא יסבא ונמצא מרויח זה בעדותו' לעור: י ואם בכשו עדותו כו' ואפי' כ' עדים הן שבכשו פעורי' בדיני אדם: יא פעור מדיני אדם פירוש אף אם אחר שבכשו עדותן וזה בבר פרע (כנון שתבעו התובע בשטר והן ידעו שהוא פרוע וכ"ש אם יודעי' עדות שחייב בתבע ובכשו עדותן מתבלה) וחורי' ומודים שידעו לו עדות שאינו חייב לו ושוב אינם נאמני' דכיון שהניד שוב אינו חוזר ומניד וא"א שיהיו נאמני' לחייב עצמן מדיני דגרמו דיוק לחבירו וכמ"ש לקמן בסי' כ"ט וכמ"ש מ"ו נאמרים כתב ידיהו הוא זה אבל שטר אחר' הוא כו' דנאמני' אבל עצמן וחייבי' לשל' להבתב' קמ"לן בכאן דאינ' חייבי': יב אלא כמוניא ש"ר כו' ועל כזה אחרו עוכי' חטא ווינגוד מגיד: יג אע"פי שא"ל אדם שיודע בו שאינו משקר דמה שנאמר בתורה או ראה או ידע ידיעה זו הייבו דוקא ע"פ עצמו של לוה שהודה לו בפניו בהודאה נמורה או אמר אתם עידי לבל מר בדאית ליה וכדלקמן סי' ל"ב וס"א: יד ולא תעיד רק שיפחד כו' וזה אסור משום מדבר שקר תרחק נמר' ור"ל שמא ע"י בפחד זה ישוה עמו הבתבע אלא בדין שלא אי' חייב לו ולא כמ"ש * בע"ש ע"פ מ"ש הב"י דשקר שבזה הוא שינרו' שיוציאו ממון ע"פ ע"א דז"א דהרי כאן מיירי שאינו מנקש מתנו אלא שיעמוד בדי שיסבור ב"ש שיש לו ב' עדי' ויודה לו וכשיראה זה שלא יודה לו יפרוש משם ולא יעיד ואו לא יוציאו הב"ד בעל א': טו אבל לא יוכל להשביען פי' להשביען בב"ד בפני עצמן להזקיקן שיאמרו הרי אנו מקבלין עליהן בשלה ובשבועה שאין אנו יודעין לו עדות או שיאמרו אמן על השבועה שתטיל עליהן ° וכ"ל הש"ס חרם בכה"נ נ"ב א"ל לקבל עליהן בענין זה דשבועה ואחרם ענין א' הוא ודוקא בב"ה יכול להטיל חרם או שבועה על הכלל דהייבו לומר כל מי מבם שיודע לו על יחידי' בפרט ובמ"ש בהגה"מ ע"ש ס"נ: (הגה"ה הריב"ש ס"י ק"ע בדבר עכיר' שיש לחוש שמיראתן לא יגידו יכול להשביען עכ"ל ד"מ ו') : טז לורך שפה ובתב שם בנון שראוהו שבעם מקילין בעדות שקר ואינם מקילין בשבועת שקר: יז אף הקרובים צריכים להעיד ° עיין בהגה"א ר"פ שבועות העדות דבתב בשם א"ז דאין החרם שבותנין אחר עדות אל הקרובים ואפי' אחר אל הרחוק ואל הקרוב אין חייב להניד שהרי אחר אל דעת המקום שקרוב יעיד ודייק כן מתשבה הר"פ שבועות העדות דתנן שם שבועות העדות כוסב בדחוקים ולא בקרובים מאי שעמא דבתיב אם לא יניד ונו' והקרובים אם היו מעידים לא היו מוציאין ממון אל פיהם הסתא נמי מנשבעים אין עונש השבועה אל עליהן להתחייב בקרבן אבל ראב"ם בתב ז"ל דלא היה דלא פטר הבא אלא בקרבן שבועות העדות אבל שבועה חייל עליהן ואם הזיד לוקה בדאמרינן וכו' עד ונקרא עבריין דלבב"ד מתנה בך בדי לבקור אחר האמת ומיהו מתונה לא מפקינן

אלא

אלא בכסרי׳ להעיד וכן שמעתי מרי״כא הלוי עכ״ל גם המרדכי ר״פ שבועת העדות כתב אות כאות כדעת רא״ש הנ״ל וכה״מ הביא שני הדיעות וכתב דעת המרדכי באשרונה וצ״ע למה כתב כאן לדעת הטולקי׳ עליו שכן עיקר : יא ויש טולקין וע״ל סימן י׳ ומ״ש מזה : יב וכן עיקר ואע״פ דלעיל סי׳ י״ו ס״ג סתם המחבר וכתב דאפילו אם הזכות של העדות והראיה יודע בכן זה שבנגדו חייב להעיד ושם לא כתב מור״ם עליו כלו׳ משמע דהסכים פתו הא כתבתי שם דשם איירי דבשבנדו יודע מי הן עדיו או אלא מי ימצא ראיותו ולא איירי שם בעדות שיעיד לו בע״פ ומ״ש עוד שם : ד ויש ישראל יודע עדות לעבו״ם בכלל בזה דכל היכא שאינו נורם בעדותו שיתחייב הישראל בדין בעבו״ם שפי מאלו היה מעיד עליו בדין ישראל ה״ז חות׳ להע׳ לו הן אחד הן שנים ואם מתקיי״ ע״י עדותו שפי אוי אסור : כא אבל אין חייב לשלם ג״ע דבי״ד סימן ש״ל קקשיב הטו׳ והמחבר בשעיף מ״נ כ״ל דברים שמבדין אותן עליהן וכתב שם ז״ל התשיעי המעיד על ישראל בערכאות של עבו״ם והוציאו ממנו ממון שלא בדין מבדין אותו עד שישלם ודוקא לומר דשאני הכא דתבעוהו העבו״ם להעיד מ״ה הקילו בו שא״נ לשל׳ דאבתי קשה דלא ה״ל לסתום שם אלא למלק דאם תבעוהו פטור מלשל׳ ואפשר דלבדין כתב שם דלפעמים מבדין אותו לבוד והיינו אם אין יכול לברר שקר העיד ופעמים מבדין אותו עד שיתן והיינו בשיכולין לברר : בא שם י״ל בדוקא דה״ק מבדין אותו כשאינו רוצה לשהות עוד בכידוי ישלם אלא שק״ק מ״ש זה ממי שבתחייב לישבע שבועת היסת ואינו רוצ׳ לישב׳ דנ״כ אין יורדין לנכסיו אלא שמבדין אותו ל׳ יום ואח״כ מתירין כידויו ופוטרין אותו וכמ״ש בטו׳ בס״פ ו׳ וה״נ כאן דלא הטרימוהו אלא משום תביפותו וא״ל דר״ל אם אינו רוצה לשהות אפי׳ ל׳ יום בכידוי ישלם דל׳ עד שישלם לא משמע הכי : בב אם יש לברר שקר העיד ישלם בישראל לישראל לא שייך זה דבדיני ישראל אין מוציאין ממון ע״פ ע״א ובב׳ עדים אין שייך בירור דתרי כמאה ופ״ל ר״ס כ״א בן מותר להעיד לו אם יתבעוהו אפילו אם הוא כמקום שבועתנין לו שבוע׳ על הכפירה וצ״ע ע״א דמסיים לו פוטרין אותה משבועה ואלו לא העיד שמא היה משלם ולא היה נשבע אפ״ה מותר דברי נס בדיני ישראל עד אחד המסייעו פוטרו משבועת היסת ופס״ר מ״ש עוד מזה : בד וכ״ש שב׳ עדים יכולים להעיד פי׳ כשהעבו״ם התוב׳ מוציא ממון ע״פ ע״א יכול להפי׳ כנ״ל והרא״ש פסק דאפי׳ אדם חשוב דמוציאין ממון ע״פ לבד כיון דאדם חשוב הוא וקשה לו להשתתש מותר להעיד ועד״ר : בו דברי בדיניהן אין מוציאין ממון ״על ידן״ כעל פי ע״א כן הוא הנירס׳ בכנוסה ור״ל דכמו דע״א אסור להעיד במקו׳ שמוציאין העבו״ם ממון ע״י ע״א מה״ט כמי אפי׳ במקו׳ שאין מוציאין ממון ע״י ע״א מ״מ כיון שנוהגי״ להוצי״פ״י כ״שאן קרובי׳ זה לו׳ אסו׳ לכן להפי׳ כיון שבדיניהן אין מוציאין ע״י קרובי׳ והרי דינם כדין ע״א הנ״ל שאסור להעיד וק״ל ע״ין בהגה״מ : בז אלא הם שולחין אליו פי׳ שולחים אליו ג׳ אנשים דהוי כ״ד וכ״ד מוסר לב״ד וכמ״ש לקמן ס״ס ג׳ אבל שנים לא דהוי כעד מפי עד אם לא בתקוס שיש תקנה שהלבור תקנו ביניהן שלוחיהן יקבלו עדו׳ דאז הולכין בתר התקנ׳ כמ״ש בסמוך בס״ג ומ״ש בסמ״ע בסמו׳ סל״ז מזה עוד : בח לד אפרוסי מאיסור׳ עפ״ר ודריסה שם כתבתי דכ״ל דל״מ אם הב״ד רוצים להתיר אשה אשכרי׳ שתת בעל׳ והוא יודע שהי שצריך להעיד אלא אפי׳ אבב׳ כמי מזוס דנ״כ יש בו לד אפרוסי מאיסור׳ כגון אם לאחר שאסרוהו הב״ד לאשה זאת בא אחר וקדשה ואמרו לו הברות שהוא נשואה בבר ואין קידושין תופסין בה דאז ילך זה וישא אחרת או ח׳ מהנשים שאסורות לו מחמת קידושי הראשונה והוא לא יפוס לקידושין הראשוני׳ והרי זה מוחרא דאתא לידי קולא : וכן רבים כאלה כתבתי עוד מקצתן בדריסה ומ״ה דקדק הטור וכתב לד אפרוסי מאיסורא ולא כפ״י שכתב ע״פ פיר״ש דבכ״נ ח״ל להעיד ע״ש : בט ויש הוכיח לדברי המחבר השמיט זה ואזיל לטעמיה שכתב בכ״י של״ל שלהרמב״ם וסייעתו ח״ל להוכיח הכיון שהבין דין יודעין שבעל דין אלם דייניכן הכי לבל האלמים ואני כתבתי בדריסה דל״ל דלית בזה פלונתא בלל שלב״ע בפיכן הוכיח מרגלים לדבר שיראים העדי׳ להעיד מפני אלחותן ע״ש : ל הרי ב״ד כופין את בעל דינו שיביא כו׳ בגמרא אמרו בזה בבשיבוא מסתמא ידידו דתרתי לא עבדי שיסתקו ולא יבואו להעיד ובשיבא יכפרו לומר שלא ידענו עדות מפני ירא׳ דהאלם : לא להעיד מעומד בתיב ומעמדו שני האנשים וכמ״ש בסי׳ י״ז דאעדים קאי ושם בס״ג כתב הטור דבבר נהגו להושיב העדי׳ והבע״ד כדי להסיר המקלוקת וכתבו המחבר ג״כ בס״ס זה ע״ש : לב ואם בעד ת״ח כו׳ דאת י״ל אלהיך תירא כתיב לרבות ת״ח וק״ל האי ומעמדו עשה והאי את י״ל אלהיך תירא עשה דבבוד תורה עדיף נמר׳ : לג צריכין הדיינים להיות יושבין כו׳ מדכתיב ושב משה לשפוט את העם ועוד מדכתיב ומעמדו שני אנשים לפני אלקים מבלל דהאלקים דהיינו הדיינים יהיו יושבים בשעת עמידת העדי׳ לפניהן להעיד : לד אלא שמעו מפי המתורגמן דכתיב על פי שנים עדים דוקא על פיהם ומשום דיש לחוש שישנה המתורגמן את דבריהן וגם יכול הדיין לחקור יותר ע״פ שמיעתו מפי העדים עצמן וע״ל סי׳ י״ז מ״ש לענין בע״ד והה״ה כאן לענין העדים :

לה כא

ואפילו בעל דבר בעצמו צריך להעיד יח ° (רשב״א סימן תרכ״ז והרא״ש בלל ז׳ סימן ד׳) ויש טולקין יט וכן עיקר ועיין בי״ד סי׳ ר״ל סעיף י״ד מלך אצוה לתת חרם בעדות :

ג אם כותי תובע לישראל כ ויש ישראל יודע עדות לכותי נגד ישראל ואין עד אלא הוא והכותי תבעו שיעיד לו במקום שדיני הכותי לחייב ממון ע״פ עד אחד אסור להעיד לו ואם העיד (ד) משמתין אותו :

הגה כא (ה) אבל ° (הגאו׳ דבק״ה) אינו חייב לשלם דיכול לומר אמת העדתי ° (שם) אבל בב אם יש לברר שקר העיד חייב לשלם ° (שם) ואם כבל דבר תובע שאמ׳ העיד (ו) אין משמתין אותו .

(ז) ואם מתחלה יחדו הכותי לישראל להיות עד איבא חלול ה׳ אם לא יעיר לו (ח) (ויעיד לו) :

ד ישראל התובע לכותי וכופר ויש לכותי עד אחד בג מות׳ להעיר לו (ט) אם יתבעהו :

הגה כד וכ״ש שב׳ עדים יכולין להעיד שברי נס בדין ישראל יתחייב על פיהן ° (כן הוא בגמרא) וכן במקום בה (י) שאין מוציאין ממון ע״פ עד אחד יכול להעיד ° (הגה״מ בפ״ה דב״ק) נ׳ קרובים ברי הם כעד א׳ כו דברי בדיניהן אין אנו מוציאין ממון (על ידן) כעל פי עד א׳ :

ה ת״ח שיודע עדות לישראל ותבעו שיעיד לפני ב״ד קטן ממנו אם הוא עדות ממון אינו חייב לילך להעיד ° (כ״כ ר״י כ״ב מ״ב) כז (אלא הם שולחין אליו ומעיד) אבל אם יש בו כח צר אפרושי מאיסורא חייב לילך ולהעיד - כל ° (הרמב״ם פפ״ג מה״ע) מי שיש לו ראיה בעדים מטפל בהם להביאן לב״ד ואם ידעו בית דין שבעל דינו אלם וטען התובע שהעדים מפחדים מבעל דינו לבא להעיר ° (כ״כ פסוק פי״ז) כח (ויש הוכחה לדברי׳) ל הרי ב״ד כופין את בעל דינו שיביא הוא עדים וכן כל כיוצא בדברים אלו דנין בהם לאלם צריכין העדים לכתחלה לא להעיר מעומד לב ואם העד ת״ח מושיבין אותו (ועי״ל סוף סימן זה) :

ו לג ° (כן הוא בגמרא פ״ב שבועות הערות) צריכין הדיינים לכתחלה (יא) להיות יושבי׳ בשעת קבלת הערות וצריך שיבינו הדיינים לשון העדים לד שלא ישמעו מפי המתורגמן ואם סבינים מה שהם אומרים אפילו אם אינם יודעין להשיב מותר להעמיד תורגמן ביניהם : (ועי״ל סימן י״ז סעיף ו׳ :) ה מעיקרין

ד משמתין אותו ל׳ יום ועיין בהרדב״ל בים״ם פ״ו דב״ק סימן כ״ג דאם רוצה לשלם מתירין לו וה״ה דלא משמתינן ליה (ועיין בתשו׳ רמ״א סימן פ״מ דף קפ״א ע״ג) : ה אבל אינו חייב לשלם וכ״פ בים״ם שם ותם שמקשם בתח״ע מת״ם בשור בי״ד סימן של״ד נם הרדב״ל סרנים פוה ע״ם : ו אין משמתין אותו והרדב״ל כתב שם דוקא היכא דהורה על הלואה אתם וכפר להריות דאינו׳ אלו הסם לא משמתינן ליה אבל בהפקעת הלואה שלא יודע לעבו״ם דליכא אלול הסם משמתינן ליה : ז ואם מתחלה יחדו הכותי וכתב מהרדב״ל שם אז שהם הרגיסים שישראל יודע בדבר ואיכא לחיחש לבטול קיומים של יהודים מעיד לכתחלה : ח ויעיר לו עיין בתשובת רמ״א סימן רס״ש : ט אם יתבעוהו עיין בתשובת רמ״א סי׳ כ״ב דף קי״ו ע״ג : י אפילו מוציאין ממון על פיו ע״א יכול להעיר והרא״ש פסק דאפילו הרש מסוב המוציאין ממון על פיו לבר ביון דאדם חשוב הוא וקשה לו להשתמש מותר אלו להעיר עכ״ל סח״ע וביש״ם כתב דס״ם פוא בהרא״ש וס״ל לא יעיר אלא יאלם מביסו ות״ח אם אינו מעיר לא השתתינן ליה ועיין שם : יא להיות יושבים בשעת קבלת הערות כתב בתשו׳ מבי״ם חלק א׳ סימן קי״ו דאלא בתקום ישיבת הרייניים בבון בסוק לו בדרך וכה״ג אפילו בדיעבד לא מהני בשהרייניים עומדין ע״ם ואין דבריו מוכרחים ובתשובת ז׳ לב ריש ספר ד׳ מביא בשם הגיה״ם הבריענבר בשר והסכים עמו וכתב ולא חבינו מי שחולק ע״ז ע״ש וע״ל סימן ל״ם סעיף ז׳ :

יב ומומרים

יב ולומרים לו לאמור ליכך לאתה יודע שהוא חייב לו עיין בגנות לחזר דף
ס"ו ע"ב ובגמרא פ' אר"מ סימן ח"ב : יג והלא כיס מכשירין עיין בחסו'
רמ"ל סי' י"ב דף כ"ם ל' ועיין בתשו' מהרי"ם סי' י"ז : יד חותכין דיני
חחוכות בערות שבעסר • ל' הסת"ע ורוקא שהוא עסר נחור בתירו מעוס
מיקון העולם כדי שלא תגעול דלת שלא יצאו חעוס ירמה סיחוחו הערים או

ד ° (סס ברחב"ם פי' ז' ר"ב) מאיימין על הערים בפני הכל
ומודיעין אותן לה כח ערות שקר לו ובושת המעיר בה
בעה"ז ובעה"ב ° (טור סי' ל"ח) ושהוא בזוי בעיני השוברו :
ח לו ° (סס ברחב"ם) אח"כ מוציאין את כל הארב לחוץ
ומשיירים את הגדול שבערים (יב) ואומרים לו
אמור היאך אתה יודע לה שזה חייב לזה ואם אמר לה הוא
אמר לי חייב אני לו או איש פלו שהוא כשר ונאמן אמר לי
שהוא חייב לו לא אמר כלום ° ער שיאמר שהוא בעצמו
ראה שהלוה לו או שיאמר בפני הורה לו שהוא חייב :
ט אחר כך מכניסין הער השני ובורקין אותו אם העיד כמו
חבירו נשאים ונותנין ברבר וגומרים הדין :
י ° (טור סי' ל"ח בסס ירושלמי) אם הערים אומרים ערוכין
מכוונת בלשון אמם יש לחוש שמשקרי' ובעצה אחת
כיונו לשונם וצריך לחקור ולדרוש אותם :
הגה ° (בגמ' פ"ד מיחות) ואם העד הא' אמר עדותו והשני
אמר אף אני כמוהו ידעתי לא מהני חא אלא ° (ר"י ב"ב
מ"ב) א"כ הלך למדינת הים ואי אפשר לו להעיד בפירוש :
יא הערים ששלחו ערותן בכתב לב"ד אינו ערות רכתיב על
פי שנים ערים מפיהם ולא מפי כתבם :
הגה חכ וכן נוהגין (ג) והלא ° (טור סס"ו בסס ר"ח) כיס
מכשירין אם העדים רחוקים להעיד ואינם אלמים :
יב (יד) חותכין דיני ממונות חג בערו' שבשטר אף על
פי שאין הערים קיימין כדי שלא תגעול דלת בפני לוין
(ועיין לקמן סי"ם סעיף ב' מיהה דבר מקרי שטר נגם לקמן סי' מ"ו סעי' ו')

מד כל

לה כח עדות שקר דע"ד עדות שקר כח רעב ודבר בעולם
כדאיתא בפ"ו"כ וילקי לה מדכתיב כסיאי' ורוח ונגפם אין •
(בסביל) אים מתבלל בחתת שקר • וכתיב מפין ובחרב ואין
מנון (בסביל) אים עונה כרעבו עד שקר ועד"ר : לו ובוסת
המעיד בה בעה"ז ובעה"ב
ובסוה כזוי בעיני הבוחרו הל'
זה אינו לא ברמ"בם ולא בטו'
הברמ"בם כתב דמודיעין לו
בוסת המעי' סק"בעה"ז ובעה"ב
ולא סיים לכתוב וסבוה כזוי כו'
והטו' כתב סבוה כזוי ולא כתב
מודיעין לו בוסו' עה"ז ובעה"ב
ודין מתחן הבוסת שבע"הו
הוא סבוה כזוי בעיני הבוחרו
וכן מבמע בס בגמרא ר"פ ז"ב
ויליף לה מדכתיב והוסיבו אבי
אלבים בליעל נגדו והעידוהו
לאמר ברך אלהים ומלך
הבוחרים עלמן קראן בני
בליעל • לו אם"ב מוציאין
את כל אדם לחוץ כן הוא לשון
הרחב"ם והוא מהמשנה דפ'
ז"ב (דף כ"ט) אבל הטור לא
כתבו ועיכם ל"ל דהאי כל אדם
ל"ד הוא דהא מסתמא הבע"ד
כאמר בס בעבה שבעידו לפני
הבית דין ולבאורה היה נראה
דגם אבע"ד קאמר דמוציאין
לחוץ ומיירי דבבר העידו שביבן
בפני הבע"ד ובפני כל העומדים
בם מיד שבבביסו העדים או
אחרו שיודעים שפלוני חייב
לפלוני ואת' שבעידו כן קאמר
דמוציאין את הבל לחוץ ובודקין את כל אחד לבדו וכן מבמע הל'
בחבב' והבוסקים דבתבו דבולאין את כל א' ביאך אתה יודע שבו'
חייב לו ולא קאמר דמעיד כל אחד שחייב לו מבמע מזה דבבר
העידו שבוה חייב לו • אבל ז"א מדפריך בס בגמרא (דף ל') ו"ל ואם"כ מבביסין אותן לתוך אי לבע"ד בתם קאי ופירש"י דה'
לא קתני שבוציאן כו' מבמע דס"ל לגמרא פסוס דמאי דקתני
המשבה ואחר כך מוציאין לא קאי אבע"ד ודו"ק : לא ב"ב
שוה חייב לזה ואם אמר אינו חייב לי כו' כדאיתא בס : לט
שבוה אמר לי חייב אני לו כו' מבוס דבעינן לה שלא לבבבים
נבסו אמר כן בס"ם לעיל ולקמן ר"ס ל"ב : מ אם אינו אמר
בפני הורה לו וכבור כתב עד שיאמר אתם עדי והמבבר אזל
לעמאי' שבבסק בסי' פ"א בברמ"בם וברמ"ה דס"ל דבמוד' לו
לפני עדי' בהולאה נאורה ס"ל כאומר אתם עדי ע"ם : מא
אם"כ הלך למדינת הים מבוס דאן התורה בב"נ בוי עדות אלא
שבבמים בעריבו לאחר עדותו בפ' ובבב"נ בעמידו על דברי
תורה : מב וכן נוהגין אבל בתו' והרא"ם והמרדכי והטור
כתבו בבס ר"ת דאותר לבלא עדותו בבתב בל שזוכר העדות
ויכול להעיד בפיו (לאפוקי אלא דאין ראוי לקיים בו ע"פ שנים
עדים בו') אם רגא ומבוס בל הראוי לבילה אין בילה מעבבת
ומבמע דהבי"ל ° וראיתי בוהגין מחורה הוראה אלא רגו
לעוות את"ם ובאלו לו לבתוב עדותו בבתב ידו ובאלו לב"ד וכן
ב"ל מאחר דלר"ת וסייעתו אפי' בלא ת"ם מותר לעבות בן :
מג בעדות שבבטר ודוקא שהוא שטר נאור בתירו מבוס
תיקון העולם בדי שלא תגעול דלת שלא יצאו מבוי יראה סיחותו
בעדי' אז יצאו לאחיב' בי' לאפוקי אם בתבו את דבריו בפבקסיבן
דלא מהבי אפי' לר"ת וסייעתו בבאין בעדי' לפבינו דה"ל בחלמי'
דאינן ראוין להעי' בפבינו ועיין בהגה"מ ס"ם וע"ל בסי' מ"ו ס"י
ובסי' קמ"ו ס"ה ובבסח ס"ק ח' : (הגה"ה) ובתב בהגהו' מרדבי
דקדושין הבדיני מחונות הלבב מפי הגבורה להבבטיר עדות
בבתב בתו בבאר עדות ד"מ ע"ו :

מד כל

ד (בסס ברחב"ם פי' ז' ר"ב) מאיימין על הערים בפני הכל ומודיעין אותן לה כח ערות שקר לו ובושת המעיד בה בעה"ז ובעה"ב ° (טור סי' ל"ח) ושהוא בזוי בעיני השוברו :

ח לו ° (סס ברחב"ם) אח"כ מוציאין את כל הארב לחוץ ומשיירים את הגדול שבערים (יב) ואומרים לו אמור היאך אתה יודע לה שזה חייב לזה ואם אמר לה הוא אמר לי חייב אני לו או איש פלו שהוא כשר ונאמן אמר לי שהוא חייב לו לא אמר כלום ° ער שיאמר שהוא בעצמו ראה שהלוה לו או שיאמר בפני הורה לו שהוא חייב :

ט אחר כך מכניסין הער השני ובורקין אותו אם העיד כמו חבירו נשאים ונותנין ברבר וגומרים הדין :

י ° (טור סי' ל"ח בסס ירושלמי) אם הערים אומרים ערוכין מכוונת בלשון אמם יש לחוש שמשקרי' ובעצה אחת כיונו לשונם וצריך לחקור ולדרוש אותם :

הגה ° (בגמ' פ"ד מיחות) ואם העד הא' אמר עדותו והשני אמר אף אני כמוהו ידעתי לא מהני חא אלא ° (ר"י ב"ב מ"ב) א"כ הלך למדינת הים ואי אפשר לו להעיד בפירוש :

יא הערים ששלחו ערותן בכתב לב"ד אינו ערות דכתיב על פי שנים ערים מפיהם ולא מפי כתבם :

הגה חכ וכן נוהגין (ג) והלא ° (טור סס"ו בסס ר"ח) כיס מכשירין אם העדים רחוקים להעיד ואינם אלמים :

יב (יד) חותכין דיני ממונות חג בערו' שבשטר אף על פי שאין הערים קיימין כדי שלא תגעול דלת בפני לוין (ועיין לקמן סי"ם סעיף ב' מיהה דבר מקרי שטר נגם לקמן סי' מ"ו סעי' ו')

מד כל

מד כל זמן שזוכר האדם כו׳ ל״מ אם נעם׳ מתקל׳ עד כדבר דאז מתקל׳ רמי׳ אנפשי׳ ואינו סוכרו אלא אפי׳ לא נעם׳ מתקל׳ עד כדב׳ מ״מ כשעתה רמי׳ אנפשי׳ לזוכר מעיד לו וע״דר: מה ואפי׳ אם היה המזכיר עד הסני כן הוא בנמרא ויש רבותא בהזכרת

בעד יותר מבאחר דה״א דהעד יפסוק קצת נוגע בדבר דניקא ליה דדברי עדותו יעשה פרי כשיסכים הסני עמו לכל דבריו והטור לא כתב ע״י העד אלא ע״י אחר ר״ל אפילו אם העדים שניהן שכתבו הדבר ואחר הזכיר׳ ויש כזה נ״כ בד רבות׳ סי׳ וק״ל

מו ואם העד תלמיד מכם כו׳ כן כת׳ רש״י והטו׳ והרמב״ם כתב אם הבע״ד המכיחן הוא ת״ח והב״י הקשה עליו ומ״ה הסמיט כאן דבריו והטור הביא דברי רש״י ודברי הרמ״בם אחריו ומשמע דס״ל כהרמ״בם או כדברי שניהן וכן נלע״ד וכתבתי טוב טעם לדבריו בדרישה עיין שם: מז אין מקבלין עדות אלא בפני בע״ד ומשום שב׳ והוא׳ בכפלו׳ ודרשי׳ יבא בעל הסו׳ ויעמוד על שורו וע״ל סי׳ ק״י ס״ם בהנ״ה דבדב׳ ברור מקבלין אלא בפניו ועיין עוד מדין קבלת עדות אלא בפניו בסי׳ ק״מ ס״י: מח אע״פי שהגידו בראשונ׳ ע״פ הפרש פי׳ וה״א משתא דמשנין בעדות נמצא דבשבעו לשקר ופסולין הן לעדות קמ״ל דלא שכל אלא בפניו אין מדקדקין כ״כ בעדותן ה״ה אם הגידו בראשונה ע״פ הסבועה ר׳ מנא שם ועד״מ מ״ש עוד מזה: מט ולכן אם הבע״ד כו׳ פי׳ לכן כיון דאין מדקדקי׳ כזה כ״כ מקלינן נ״כ בהא: נ היה הבע״ד חולה מקבלי׳ כו׳ כזה לא כתב המחבר דבפי׳ דשלמו אליו ולא בא וסיינו כדעת הי״מ שבת׳ הטו׳ שקלקו בין חולה שיש לחוש שיחות שתחוש להולך למדינת הים שיש שהו׳ לשלוח אחריו אבל בשאינו בפי׳ חסתת׳ לא יתיבו העדי׳ מלילך למדינת הים עד שישלחו אחריו ויבא וז״ש המחבר אי שאינו מצוי בפי׳ כו׳ (ובחנם האריך מור״ם אחר זה בחה

שבור וכתב ז״ל ודוקא שאין לחוש שילכו כו׳ ועוד כתב אח״כ וכן אם היה הדבר נחוץ כו׳ עד ואין העדים יכולין להמתין דבל זה בכלל דברי המחבר המה אבל התוס׳ והרא״ש והטור ס״ל דגם בחולה בעינן שישלחו ע״ש וז״ש מור״ם אח״כ בסוף סעיף י״ו אע״פ שיש חולקי׳:

נא ואם היה הנתבע חולה הקילו משום שיאחר אבי רוצה להזכיר העדים לכוון את העדות ואם אחות ישתבש העדו׳ ויפסיד כל הכוב משא״כ בחולה הנתבע דאז יכול לבבות בשינדלו היתומים וגם משום שבבאן לא פשע בזה כיון שהוא חולה ולא היה יכול לבא ופפ״ר: נב שיפלו הנכסים קמיה יתומים בטור סיים וכתב ז״ל כי חולי רע דידיה נרס שאלה הנתבע ° ועוד כתב בשם הרא״ש דאפילו יאמר הנתבע לדייני׳ כל הפחות אם איכם רוצים לקבל עדותו קחו המתון בידכם שלא יאכילהו הקטנים אין שומעין אב״ל:

וכפרישה

למאי דמשני לא נריכ׳ אלא לר״א כו׳ דהא ליכא למימר דפרוך מאמר שמרו׳ וכרבי׳ ועוד דאי מימא דפרוך מאמר שמרות מאי משני לא נריכ׳ אלא לר״א כו׳ ס״ם קשיא הא דמקבל תיקון וליכא למימר המשני דר״ב תיקן אלא ילום אדם לאחרו לכתחלה בעדי מסירה דהא ודאי ליתא דהא מאמרן בנמרא דוקמי בס״ם מחוחר להלה אפי׳ בלא שטר כלל ומתרצינן נמי בפוק ע׳ הרבית אחר דב יורא אחר רב כל מי שיש לו מעו׳ ומלוה אותם אלא בעדים עובר מפני ולפני עור לא תתן מכשול הרי להדיא דבעדים אותר וכ״כ הרמב״ם נוסיף שפ״ב מה׳ מלוה ואפי׳ בלא עדים כמי משמע דליכ׳ איסור׳ אלא דלפני עור לא תתן מכשול אבל אם הוסיף תקנת ר״ג לא שמענו דא״כ קשה מאי אשמועינן ר׳ יוחנן הא בלא״ה מתני׳ היא תקנת ר״ב אי״ו בהשאלה פריך מנסין דוקא ומשני לא נריכ׳ אלא לר״א דאחר עדי מסירה כרתי ואי״כ לדברי מהר״י ליאון מאי משני אבתי קשה הא יחוקאל תיקן ואי תימא יחוקאל לא תיקן בנסין א״כ קשה ל״ל לשנוי לא נריכ׳ אלא לר״א הא לרבנן מתי ניחא אי״ו תריץ לומר דה״פ לא נריכ׳ אלא לר״א כו׳ דתיקון דר״ג דלא יגרס לכתחלה בעדי מסירה דומנין דמייתי עדים או אולי לא״ה כו׳ אי״כ בעל כרחך דתקנ׳ ר״ג היתה בנסין לאחר וא״כ הדר׳ קושיא לדוכא׳ דלשני דיחוקאל לא תיקן בנסין כלל אלא בד״ת תסוס נעילת דלת ור״ג תיקן בנסין אי״ו ליתכהו לדברי המחב״ם והאי קרא דכתוב בספר ותתוס לתתן יעמדו ימים רבים ל״ר בד״מ הוא ותסוס תקנת אלא תמנול דלת אלא דין תורה הוא שעדות שנשטר מוקיל בכל הדר אף בשאין העדים קיימין וא״כ ערוך שפיר דאוריתא הוא ומשני לא נריכ׳ אלא לר״ל כו׳ ותיקן ר״ג אלא יגרס לכתחלה בעדי מסירה רק בעדי תמיהה דמימנין דמייתי עדים או אולי לא״ה:

עוד כתב המר״י ליאון שם וז״ל ומה שהקשה הרמב״ן מאחר׳ בכתובות ע״ב ומע״ק דנסין בדרים לקים כו׳ אין תשובה מתכו על הרמב״ם בכל כי זה המאחר לא נאמר רק לענין שיש לבו להאחין בכל הכתוב בשטר אבל בשיש שנרוך שבעדים יעידו בפיהם כל הכתוב בו מן התולה כו׳ ע״ש שהאריך הוא ונם דבריו אלה אין לבם שחר דהא קאחר בש״ם בדין הוא דנקיום שטרות נמי לא ליגעי מרי בדרים לקים כו׳ אלמא דמרבנן אין צריך לקיים השטר בכל ונשטר שיש לפניהן אפילו אלא קיום בלל נוגעים בו דאי מילרי שבעדים חעידים בפה הרי אין לך קיום גדול מזה ואיך קאמר בדין הוא דלקיום שטרו׳ נמי לא ליגעי מרי ועוד דהא בנסין נאמת הקילו אפי׳ אין הערי׳ כאן ואוקמה׳ דאוריית׳ דשני אלא קיום בלל אע״פ שאין העדים לפניהן ויותר ה״ל לתרץ לפי

שפתו דהן דנפ״ב דכתובו׳ ופ״ק דנסין מיירי מדיני׳ ע״פ דברי קבלה דיחוקאל דיוני׳ אפי׳ אלא קיו׳ ורבנן מכחי המשל הבדי׳ כו׳ אינו בטח ע״ש בח״ם עוד הסדרין מהר״ר ליאון שם לי״ב ח״ם הרמב״ן ומני מוב׳ דיני כפסות ודיני קנסו׳ כעדו׳ שנשם׳ כו׳ בדברי׳ שאין להם עיקר בלל וא״ב להפרי׳ ונשיב עליו כי המיירן בנדקי׳ ברבנ׳ הרמב״ן ובדברי מהר״ר ליאון שם יפשוט שדברי הרמב״ן ברורי׳ ובלוכי׳ (גם מדברי הל״מ ס״ם ח״ו הרא״ם המחב׳ ולדברי הרמב״ן) ולפי שנטו׳ הובאו דברי הרמב״ם בסמ״ג בנם המחב׳ והר״ל והם״ם ופת״ע ופת״ל ופתרוני׳ המחבר לדברי הרמב״ם הוברכתי לאמרי׳ ולברר דלת׳ ולדברי הרמב״ם נזה: עו והם הער והרמב״ם בח״ל בח״ם הבע״ד המחב׳ אם הבע״ד המחב׳ ועיין סמ״ע וכ״ת ס״ם הבל״ע וכב״ם סי׳ זה: עז אין מקבלין עדי׳ בתסו׳ ן׳ לב ספר ב״ם מ״ה ובתסו׳ מהרבר״ם סי׳ ר״ג ופפ״ו: ח ואם קבלו עדי׳ בתסו׳ מהרא״ן אסון ס״ם קמ״ה: יח ומזרי׳ כו׳ עדי׳ בתסו׳ ן׳ לב סי׳ כ׳ וכרי׳ סל״ר׳ רף כ׳ ורף נ״ע״ב ועיי׳ בתסו׳ ר׳ אליס ן׳ מיים סי׳ כ״ם: יט ויי״ח ומהרב״ל בים״ם פסק דאפי׳ בדיעבד פסול העדות שהונב׳ שלא בפני בע״ד: ך כם בדיעב׳ ולכן אי׳ לאמו׳ ולהני׳ בע״ה וכ״כ בתסו׳ ר״ג ן׳ מיים שם: רא ירא׳ לבני׳ עדי׳ בתסו׳ רמ״ם סי׳ ל״ה דף כ״ו ורי״ם ר״ל זס״ם ע״ו ומי׳ כ״ט שאל׳ ב׳: כב רק לבשקי׳ כו׳ וכעין זה בת׳ מהרב״ל ס״ם ועי״ם עו׳ מדיני׳ אלו: כג. היה הבע״ד כו׳ עדי׳ תסו׳ ן׳ לב ס״ב סי׳ ח׳ ומ״ל ס״ב: כד מדים אלה נפני׳ ל״ל מ״ק״מ מ״ו: כו שיפלו הנכסי׳ כו׳ כתב עוד הטור בשם הרא״ש דאפי׳ אחר

יב מד כל זמן שזוכר הארם יכול להעיד לעולם ואינו חושש שמ׳ מתוך שנתיישן הדבר הרב׳ אינו זכרו על בוריו אפי׳ אינו נזכר לעדות אלא מתוך הכתב שכשמסרוהו לו כתבו בפנקסו לזכרון דברים ושכח הדבר ואינו נזכר אלא מתוך הכתב יכול להעיד והוא שאחר שראה הכתב נזכר לדבר:

(ועיין לקמן סימן מ״ו סעיף י׳):

יד וכן אם נזכר לדבר על ידי אחר שהזכירו לו יכול להעיד

מה אפילו היה המזכיר העד השני אבל אם הבעל דין בעצמו מזכירו ונזכר לא יעיד מו (סו) ואם העד תלמיד חכם אף אם הבעל דין בעצמו מזכירו שפיר דמי שורא״ו לא הוה נזכר לא הוה מעיד:

טו מו (סז) אין מקבלין עדות שלא בפני בע״ד ° (סור והרא״ם בתשובה כלל מ״ם סימן ז׳) (יז) ואם קבלו אין דנין על פיו:

הגה (יח) ומוזרין ° (ר׳ אבחם אבדר׳) ומנידין בפניו ואם (סח שהגידו בראשונה ע״פ הפרש דכל אלא בפניו בפניו מה אע״פ שהגידו בראשונה ע״פ הפרש דכל אלא בפניו בפניו מה אע״פ וחוזרין ומנידין (יט) ויש חולקין ° (ר״י נ״ב ח״ם ומרדכי פ״ב דכתובות) ואומרים דאם נתקבל העדות אלא בפניו (כ) בשר בדיעבד מה ולכן אם הבעל דין הוא אלם והעדים (כא) יראים להגיד לפניו ° (מהרא״י בפסקי׳ סי׳ קע״ה) מקבלין העדות אלא בפניו ודיין על פיו מיהו אם אפשר לבוא אלם כדרך שבתבאר לעיל סימן זה סעיף ה׳ עדי״ף שפי יש אומרים דלא אמרו ° (הגמ״ר המרדכי) אין מקבלין עדו׳ אלא בפני בע״ד רק בדיני ממונות אבל בקטטות ותריבות שיש לחוש שאם יעידו בפניהם יתקוטטו עם העדי׳ נם יתקוטטו זה עם זה תקנו הגאונים שמקבלין העדות אלא בפניהם נם לא יגלו מי הם העדים וכו׳ ° (עיין בר״ח ע״ל ס״ם ל״ה) בראה דדוקא בסתרים הב״ד רוצי׳ לדון א׳ מהן ולעבוש (כב) רק להסקיש הקטע ולהורות בפי׳ צורך המריבה אבל בשרוצים לעבוש ולדון אחד מהם אין לקבל העדות אלא בפניו וכמו שבתבא׳ בא״ע סימן י״א סעיף ד׳:

טז ג (כג) היה ° (ל״ו פ׳ הנזל בתרא וטור בשם י״מ פב״א) הבעל דין חולה או שהיו (כד) העדים חולים מקבלים שלא בפניו ואם היו העדים מבקשים לילך למה״י ושלחו לבע״ד ולא בא ° (מהרבי״ם נ״ו) או שאינו מצוי בעיר הרי אלו מקבלים עדות (כה) שלא בפניו:

הגה ° (סור שם ורשב״א) אבל אם לא הודיעו אותו לא ° (ר״י נ״ב ח״ם) ודוקא שאין לחוש שהעדים ילכו קודם שיודיעו אותו וכמו שיתבאר לקמן בסמוך כו׳ ואם היה הנתבע חולה ° (סור בפ״ב בשם ר״ם) אין מקבלין עדות שלא בפניו אע״פ שיש לחוש כה (כו) שיפלו הנכסים קמיה יתמי

ולא

התובע לדייני׳ לכל הפחות אם אינם רוצי׳ לקבל עדותן קחו המחוז בירכ׳ אלא יאכילוהו הקטני׳ אין שומעי׳ לו עכ׳ל ומביאו נ׳כ הסמ׳ע ועיי׳ כ׳מ :
כז אם פתחו ליה בדינ׳ פי׳ התחילו לשמוע בפניהם ראז אין יכולין לומר לא אדון לפניכם אלא בפני ג׳ אחרי׳ עכ׳ל סמ׳ע ועמ׳ש כ׳י בשם ר׳י ועיי׳ בחמרש׳ל סי׳ י׳ : כח אע׳פ שיש חולקין כו׳ וכ׳פ נ״ש :
אבל המביא עדים לפסול עכחו מקבלין ע׳ל סימן ק׳ח סעי׳ ס׳ו כתב המחבר יורש קטן שהיה שטר חוב לאביו ובא עליו שובר אחר מיתת אביו אין קורעין את השטר ואין חוצין כו עד שיגדלו ויחומו׳ וכו׳ ואפי׳ יש עדים שזוכרי׳ הפרעון אין עדותן עדות לפי שאין מקבלין עדו׳ אלא בפני בעל דין ואע״פ שהבי׳ עדים לפטור שאני התם דהשטר לחובי׳ שהרי רוב׳ לחובי׳ הם׳ ולקרבו דלא כם׳ נירולי תרומ׳ דף קמ״ח ע״ב שהניח בקוביא (הגה ור׳ יוסף סרמני בתשובה מ״ג שאלה ל״ב כתב וז״ל ודברי הר״ן ז״ל אינם אלא בפני בעל דין ואע״פ שהבי׳ עדים לפטור אלא בפני הבעל דין ולקרבו דלא כם׳ נירולי תרומ׳ דף קמ״ח ע״ב שהניח בקוביא (הגה ור׳ יוסף סרמני בתשובה מ״ג שאלה ל״ב כתב וז״ל ודברי הר״ן ז״ל אינם אלא בפני בעל דין ואע״פ שהבי׳ עדים לפטור שאני התם דהשטר לחובי׳ שהרי רוב׳ לחובי׳ הם׳

כט א אחר שהעיד בב"ד בטור וברמ"ם פ"ג דעדו' כתב אחר שנקרה עדותן בב"ד והמקבר דקדק ושינה לשונם משום דבדיני ממונות ובכל מה שדנין הב"ד בזמן הוס א"ג דרים ומקיר ובמ"ם בר"ם שאם ז וסני להו בהשאלו ובבדיקו' שנתבארו בסי' שלפני זה בס"ם שמוחלין אותו הטור והרמב"ם ל"ד קאמרי ובמ"ם בפרישה ע"ם וע"ל בס"ם מ"ו דעד אחד בשטר יכול לחזור: ב והוא לאחר כדי דבור °אבל בתוך כדי דבור יכולין לחזור ואפילו עד הראשון בתוך כדי דבור שלא בסני כגון שבאו שנים לב"ד להעיד והעיד הא' ואח"כ השני יכול הראשון לחזור בו תוך כדי דבור שלו עדות השני דאד עדות הוא כ"כ ר"ן ועד"ר °דכתב עוד אף אם הפסיקוהו בע"ד וחזר ואחר שרוצה להשלי' אלא שהפסיקוהו יכול להשלים דבריו ונאמן ותלבד שלא יסתור עדותו לגמרי עכ"ל: ג לפשדו עשיתי פי' או שמודה שלא היה מוטע' וטונג אלא אומר שהוכר' מכח פשד להעיד שקר כמזיד: ד אין שומעין לו דכתיב אם לא יגיד ונשא עונו דמשמע דבכל שלא הגיד ראשון' נושא עון ולא מהני מה שיבא לחזור (הנ"ה וכתב בהג"מר דעדים שהעידו בב"ד וחזרו והעידו בחילוף מלקין אותן ועדות הראשונה קיימת): ה ואינו יכול להוסיף בעדותו תנאי דנש בזה סותר דבריו הראשונים שהעיד בראשונה שהם דמשמע דבכל ענין הוה אותו הדבר והיינו דוקא כשמעידין ע"ם לפני הב"ד או בשטר וכתיב ידם ביכר ויכולין לקיים אתיתן זולתן דאל"כ ס"ל הפה שאסר הוא הפה שהתיר ופפ"ר וע"ל ס"ם מ"ו וס"ם פ"כ מדין עד א' אומ' תנאי היה בדבר וע"א אומר לא היה תנאי ע"ם וכתבו הטור כאן דלהרא"ם מעמידין עד נגד עד ונשבע בתנא היסת: ו ים לנו לכוון דבריו פי' אפילו בביאור משמעות הרשוקה °וכ"כ ריב"ם סי' תע"ו בע"א שמעיד שהיה תנאי בע"פ בין הקול ועדים אחרים מעידין שבל התנאי נכתבו בשטר אבל אמת שבל הדברי שבדברו בע"פ לא נכתבו בשטר שזה לא מקרי הכחשה לעד ההוא שאומר תנאי היה די"ל שמא משנו שבדברים שבע"פ אינם תנאי עכ"ל): ז דברי שני עדים המכחישי' זא"ז כגון א' אומר בשני בחדש נעשה המעשה והשני אומר בשלשי בחדש דאמרינן הא' ידע בקביע' דירתא והא' לא ידע וכמ"ם בטור והמקבר בסי' שמא' זה בס"ו ע"ם: ח הוא"ל ושתקו ה"ה כשאמר תתלה איני זוכר °עתה יכול לחזור ולומ' נתתי אל לבי וזכרתי משא"כ כשאמר תתלה שתם איני זוכר דאינו חוזר ומגיד כ"כ הרא"ם בתשובה בכלל כ"ט סי' א' ד' מ' ט ולא אמרו אין אנו יודעים דבב"ד אין אנו יודעים שזה אינו חוזר ומגיד תו' פ' הבונה כ"י מק"סט וע"ל סימן פ"ח: יד הוא"ל ולא אמרו בהיפך ומ"ש המקבר בריש הסי' סל"ד ועת"ם מזה בסימן ל"ח ס"ה: יב ה"נ ואמר הא' לא ראיתי ה' ל' כאלו אומר לקבילו לא ראיתי והכי' הכיא הנ"מר כמ"ש כאן וכתב עליו ולי נראה דהיינו כדאמרי' בכמה דוכתא כשאמרו העדים לא זזה ידינו מתחת ידו מכ"ל והביאו בד"מ בסי"ס ל' וכתב עליו ואינו נראה כו' ע"ם והמקבר עצמו שתם דבריו כאן והיינו כדברי מור"ם ודוק: יג אבל אם אומר העד שפלוני היה עמו בסימן ל"ס ד כ"ב

כט ה אחר שהעיד בב"ד בטור וברמ"ם פ"ג דעדו' כתב אחר שנקרה עדותן בב"ד והמקבר דקדק ושינה לשונם משום דבדיני ממונות ובכל מה שדנין הב"ד בזמן הוס א"ג דרים ומקיר ובמ"ם בר"ם שאם ז וסני להו בהשאלו ובבדיקו' שנתבארו בסי' שלפני זה בס"ם שמוחלין אותו הטור והרמב"ם ל"ד קאמרי ובמ"ם בפרישה ע"ם וע"ל בס"ם מ"ו דעד אחד בשטר יכול לחזור: ב והוא לאחר כדי דבור °אבל בתוך כדי דבור יכולין לחזור ואפילו עד הראשון בתוך כדי דבור שלא בסני כגון שבאו שנים לב"ד להעיד והעיד הא' ואח"כ השני יכול הראשון לחזור בו תוך כדי דבור שלו עדות השני דאד עדות הוא כ"כ ר"ן ועד"ר °דכתב עוד אף אם הפסיקוהו בע"ד וחזר ואחר שרוצה להשלי' אלא שהפסיקוהו יכול להשלים דבריו ונאמן ותלבד שלא יסתור עדותו לגמרי עכ"ל: ג לפשדו עשיתי פי' או שמודה שלא היה מוטע' וטונג אלא אומר שהוכר' מכח פשד להעיד שקר כמזיד: ד אין שומעין לו דכתיב אם לא יגיד ונשא עונו דמשמע דבכל שלא הגיד ראשון' נושא עון ולא מהני מה שיבא לחזור (הנ"ה וכתב בהג"מר דעדים שהעידו בב"ד וחזרו והעידו בחילוף מלקין אותן ועדות הראשונה קיימת): ה ואינו יכול להוסיף בעדותו תנאי דנש בזה סותר דבריו הראשונים שהעיד בראשונה שהם דמשמע דבכל ענין הוה אותו הדבר והיינו דוקא כשמעידין ע"ם לפני הב"ד או בשטר וכתיב ידם ביכר ויכולין לקיים אתיתן זולתן דאל"כ ס"ל הפה שאסר הוא הפה שהתיר ופפ"ר וע"ל ס"ם מ"ו וס"ם פ"כ מדין עד א' אומ' תנאי היה בדבר וע"א אומר לא היה תנאי ע"ם וכתבו הטור כאן דלהרא"ם מעמידין עד נגד עד ונשבע בתנא היסת: ו ים לנו לכוון דבריו פי' אפילו בביאור משמעות הרשוקה °וכ"כ ריב"ם סי' תע"ו בע"א שמעיד שהיה תנאי בע"פ בין הקול ועדים אחרים מעידין שבל התנאי נכתבו בשטר אבל אמת שבל הדברי שבדברו בע"פ לא נכתבו בשטר שזה לא מקרי הכחשה לעד ההוא שאומר תנאי היה די"ל שמא משנו שבדברים שבע"פ אינם תנאי עכ"ל): ז דברי שני עדים המכחישי' זא"ז כגון א' אומר בשני בחדש נעשה המעשה והשני אומר בשלשי בחדש דאמרינן הא' ידע בקביע' דירתא והא' לא ידע וכמ"ם בטור והמקבר בסי' שמא' זה בס"ו ע"ם: ח הוא"ל ושתקו ה"ה כשאמר תתלה איני זוכר °עתה יכול לחזור ולומ' נתתי אל לבי וזכרתי משא"כ כשאמר תתלה שתם איני זוכר דאינו חוזר ומגיד כ"כ הרא"ם בתשובה בכלל כ"ט סי' א' ד' מ' ט ולא אמרו אין אנו יודעים דבב"ד אין אנו יודעים שזה אינו חוזר ומגיד תו' פ' הבונה כ"י מק"סט וע"ל סימן פ"ח: יד הוא"ל ולא אמרו בהיפך ומ"ש המקבר בריש הסי' סל"ד ועת"ם מזה בסימן ל"ח ס"ה: יב ה"נ ואמר הא' לא ראיתי ה' ל' כאלו אומר לקבילו לא ראיתי והכי' הכיא הנ"מר כמ"ש כאן וכתב עליו ולי נראה דהיינו כדאמרי' בכמה דוכתא כשאמרו העדים לא זזה ידינו מתחת ידו מכ"ל והביאו בד"מ בסי"ס ל' וכתב עליו ואינו נראה כו' ע"ם והמקבר עצמו שתם דבריו כאן והיינו כדברי מור"ם ודוק: יג אבל אם אומר העד שפלוני היה עמו בסימן ל"ס ד כ"ב ג"כ המקבר ע"ם:

כט שלא יכולו העדים לחזור ובו ג סעיפים

א ה (ה) אחר שהעיד הער בבית דין °(ר"ן בתשובת סי' מ') ב והוא לאחר כדי דבור) אינו יכול לחזור בו כיצד °(לשון רמב"ם פ"ג דעדות) אמר מוטעה הייתי שגוגה הייתי ונזכרתי שאין הדבר כן ג לפחדו עשיתי ד אין שומעין לו אפילו נתן טעם לדבריו ה וכן אינו יכול להוסיף בעדותו תנאי: (ב) (וים לומר ה (סור בשם הרא"ם) ויכול להוסיף בתנאי) אבל בדבר שמוכיחו שטעה כגון שהזקיקוהו ב"ד להביא עדים שאינו רמאי והלך והביא ואמר להם הב"ד יודעים אתם בו שהוא רמאי והלך והביא ואמרו העדים הן ואמר להן הבעל דין וכי אני רמאי ואמרו לא אמרנו אלא שאינך רמאי שומעין לדבריהם האחרונים משום דמסתמ' אין אדם מביא עד להעיד חובתו ובודאי טעו (ג) וכן °(ר"ן פ"ק דיב"ה) בכל טעות שהעדים מצויים לטעות בו נאמנים הם בעצמם ואין בזה משום חוזר ומגיר (ד) וכן °(ר"ן בתשו' סי' מ') אם אינו סותר עיקר דבריו הראשונים כגון שהדברים סתומים וסובלים ביאור א' משני ענייני משמעות אחר קרוב ואחר רחוק כל שאנו יכולים לכוין דברי הער כדי שלא תהא עדותו מוכחשת ו יש לנו לכוין דבריו כשם שיש לנו לתרץ ז דברי שני ערים הנראים מכחישים זה את זה (ה) כדי שתהא עדות מכוונת:

הגה °(מרדכי פרק שבועת העדות) כשנתנים פרס בב"ה אחר עדות שיעידו קודם שיגאו מב"ה ולאחר שיגאו באו עדים להני' ואומרים לא שמבר לבנו או להעיד ועתה מכרין יכולין לחזור ולהעיד מ' הוא"ל ושתקו תתלה ס' (ו) ולא אמרו אין אנו יודעים °(נ"י לדעת הטור והרמב"ם) ואפילו אמרו אין אנו יודעים ונתבו אמתלא לדבריהם לא אמרו כך חוזרין ומגידין הוא"ל ולא אמרו בהפך ממה שאומרים כאחרונה:

ב °(סור"ם מ"ו והרא"ם כלל כ"ם סימן א') ערים שאמרו שקר הערנו יא נאמנים לגבי עצמם וחייבים לשלם כל מה שגרמו להפסיד בערותן:

ג °(הג"מ דפנסדרין) אע"ג דלא ראינו אינה ראיה היכא דתרוייהו בי הדדי יב ואמר האחר לא ראיתי הוה ליה כאומר לחבירו לא ראית וה"ל הכחשה:

הגה °(תשובת הרא"ם כלל כ"ם סי' א') יג אבל אם אומר העד שפלוני היה עמו ואותו פלוני אומר שלא היה עמו אין זה הכחשה דאין עד מדקדק מי עמו בשעת עדות:

ל אין עדי ממונות צריכין דרישה והקירה וצריך להיות עדות שלם ובו יד סעיפים:

א עידי

ה אמר שהעיד בבית דין עיי' בתשובו' מהרי"ם סי' ע"ם ובתשו' ר"ם בהן ס"כ סי' קל"ד: ב וי"א דיכול להוסיף בתנאי כ"כ הטור בשם הר"אם ולא ידעתי מנ"ל להטור הא ומ"ש ב"י דהיינו מהטם שהרא"ם כתב בשתם דבריו הנ"ם ולא מילק לענ"ד אין מזה הכרח דלא יפרש כביר"ם והכי' אשכחן בדוכתי סוב' עצמו מספר דהר"אם תביא הנ"ם בסמ' ולא פירש ומ"ל כפירוש רש"י ולא"כ נם על הר"ב קשה כמ"ם וי"א דיכו' להוסי' בתנאי ונראה' שכיון נ"כ להר"ן בשם רב האי גאון וכ"כ בר"מ בהרי' סברן כתב בהרא"ם ונם בזה אל דלא פליג הר"ן רק בשטר ולא בעדות בע"פ וכן מתלקין הסמ"ע לקחן סי' מ"ו ס"ק ק"נ והב"ח להרי"ם ע"ם ולענין דינא נראה לע"ד דאע"ג דאינו מוכרח לחלק בין עדות בשטר לבעל פה מ"מ נראה עיק' להלב' כהרמב"ם וכפרש"י וכן דעת הרמב"ן בתשובה וכ"כ רבינו ירוחם בחיב ב' סוף מ"ב וז"ל הסכימו הגדולים כי דוקא בשטרן כתב יש יוכא המקום אמר אבל יוכא אין נאמנין עד כאן וכן כתב הכי' פ' מי שמת בכי הוא דהוי כתיב ביה כד קניר ואמר על ערסים כו' להרי' דהיב' דכתי' יוכא המקום אחר אין נאמנין לומר תנאי היה דברינו ע"כ הריטב"א פ' ב' דכתובות בשם ר"י ושאר מפרשים והסכים עמהם ע"ם וכן הביא עוד הב"י לקמן סי' מ"ו מתו' ל"ז תשו' הרים"נא ולי נראה דה"ם בשטרן כת"ר יוכא המקום אחר דהא נע"כ מיירי כאן לאחר כ"ד וכמ"ש הר"ב וא"כ ה"ה בשאחרו כתב ירינו הוא זה ומ' כ"ר אמרו תנאי אין נאמנין וכן פיר"ש להרי"ם פ"ב דכתובות (סוף דף י"ם) ע"ש וכן הוא להרי"ם לקחן סימן מ"ו סל"ז דאפילו בשטרן כתב ירן יוכא המקום אחר אין נאמנין אלא תוך כדי דבור ע"ם ועיין מ"ש לקחן סי' מ"ו סל"ז ומ' פ"ב סי' ב:

שוב נרפס ספר נקרא גדולי תרומה ונראיתי שם בשער כ"א מ"ב הניא בשם הגר"ר מיסבק בתשו' מהרש"ך מ"א סי' ר"ב שהקשה על הטור' הנ"ל ואיך כן לחד כן לדע' אבינו הר"אם ז"ל ואיך שם ומין תירוצינו מתורי' בשטר בשם הגדולי תרומה נעצמו שתר שם תיר ונינו ע"ם והנ"ת שם תירן דהוכיח הרא"ם בבי אמ בה דתייבר בשטרן בתי' יוכא המקום אחר מדתלי טעמא דלא ניתן ליכתב ולא הוכיח הא"כ מאי קתנעי' ליה לשם מי תנאי דמי לאמתה הא באמתה נופי' אי כתי' לינו יוכא המקום אחר נאמנים ע"ם ולפע"ד אין זו הוכחה דלא בעי לאוכומי אבי דדילמ' אה"כ בתנאי מיירי אפי' בשטרן יוכא המקום אחר לבד לא מבי הרא"ם להבריח אבל אם"כ לבתר שהוכיח הרא"ם דבני אתנה מיירי בשטרן כת"ר יוכא המקום אחר א"כ גם בתנאי מיירי אבי ועוד דעדי' מינים מוכיח הרא"ם בני אתנה נופ' מינים ובים פוף דבר לפע"ד אין בדברי הרא"ם הכרח דפליג על הרמב"ן וכן נראה להרי"ם בדברי רבינו ירוחם שהבאתי לעיל שכתב אתם והסכימו הגדולים כו' ולא הזכיר דעת הרא"ם דבו כלל תשמע כמו שכתבתי: ג וכן בכל שעות כו' עיין בתשובות רמ"א סימן מ"א ועיין לקחן סימן מ"ב סעיף ז' מ"ם שם: ד וכן אם אינו סותר עיקר דבריו עיין בתשו' מהרי"ם סימן קפ"א: ה כדי שתהא עדות מכוונ' עיין בתשו' רמ"א סימן מ"ד: ו ולא אמרו אין אנו יודעים כו' עיין בתשובת רמ"א סי' ל"ד דף כ"ט ע"א ועיין בתשו' ר"אליה ן' מיים סימן ל"ז ובתשובת רמ"א אלשיך סימן ק"ד דף קפ"ם וקי"ן וסי' ס"ד: ז אינם

ל א אינם צריכים דרישה וחקירה עמ"ש לקמן סי' ל"ג סס"ז ס"ק י"ו דלף אם היין ירקב להמתיר לדרוש ולחקור בהסגע חקירות סהזמה תלויים בהן לא יעשה כן ועיי' בתשובות ן' לבס"ג סי' כ"ה ורים ספר ד' :
ב ועדים המעידים על דבר אסור עיי' בתשובות מהרי"ם סי' קל"ם :
ג וסי' י"ח כו' ב' ביתי עדים המכחישי' זה ז' אע"פ שכת ח' הוזתן לקנין וכת אחרת היה אבל הקנין אין אלו בפחמין יותר מאלו כן רייק הב"מ לעיל ס"ם ב"ג מדברי תשובה הרא"ש ע"ש : ד אע"פ שאין עדי ד"ת צריכין דרישה וחקירה עיין בתשו' המהר"ן ששון סי' י"ז בתשו' ר"מ אלשוך סי' מ' :
ה אם הכחישו זה ז' עמ"ש לקמן סי' ל"ג סס"ז דס"ה אם מודע שחקר הדיין או בקבסו' אז כדין מרומה ואמ' אסר מהן אינו יודע ערותן בסל' רס"ל כעדות שאי אתה יכול להחיות ודלא כהרי"בס סי' רס"ו ועי"ש והב"ח הביאו דברי הריב"ש בס הש ולפענ"ב כמ"ש וכ"ע : ו ערותן בטלה ורמב"ן כתב בסי' מ"ג בתשובה שהשיב לרבני רבנשעור"ג דאפי' בחקירו' בסר' דלא קי"ל כר' יודא מדאמר בר"פ אחר דיני ממונות דד"מ לא בעינן דרישה וחקירה ולקמן סי' מ"ג סעי' מ"ו הבאתי דברי הרמב"ם וסמ"ג ורי"בס וכ"י דס"ל כהסו' וכתבתי שם דבא דדיני ממונות לא בעינן דרישה וחקירה היינו לבתחלה אבל לא בסוכחסו ע"ש : ז ואם הכחישו בבריקות עיי' בכסף משנ' פ' ב' מהל' ערות : ח וזה תובע שניהן דאלו לא תבע לשניהן אז הער אחר מוכחש מפיו עכ"ל אות"ע ועיין ב"ח ת"ש בזה וצ"ע : ט מיסנין הבריהם עיי' בתשוב' מבי"ם ח"ב סי' מי"ג : ויבא

ל ב אינם צריכים דרישה וחקירה אע"ג דכתיב משפט א' יהיה לכם לדיני ממונו' ולד"ב וכדיני נפשות כתיב וחקרת ודרשת היטב מ"מ מכמ' תקנו חסו' אלא תגעול דלת בפני לוין אלא יאמרו אמ' יכפרו ועידי הלוה' יתכחשו ע"י דרישה וחקירה ונס כדי לגעול דלת בפני עושי עולה אלא יסמכו עושי עולה לומר נעשה עול ולא יתעבד בנו דינא כי העדים יתכחשו על ידי דרישה וחקירה' או יאמרו על קצת דרים' שאינן יודעין אנס בזה עדותן בטל כדיני נפשו' מ"ה תקנו דלא יצטרכו דרישה כדיני ממונו' הסכימין וכללי דיני ממונות הוא ג"כ ירושו' ומתנות וכל הני דקתני בטור והמחבר בר"ס ג' דדנין אותן בזמן הזה דליכא מומחין מסוס בעילת דלת כיון דהן מכיתין ואית בהו אסרון כים מה"ט נמי תקנו דלא בעינן דרישה וחקירה אפי' לדייני' מומחי' ובזמן המקדש אבל בעידי הכלו' והדומה לו הנזכרי' בסי' ג' דלא מכיתין ואית בהו אסרון כים הכיתוהו על דין תור' לדרוש ולחקור העדי' . והטור והמחבר שכתבו אוץ מעידי מכלות מדלא מינייהו נקט וה"ה כל דכוותי' וכמ"ש דויל בתר טעמא ודו"ק ועפ"ר : ב אע"פי שלא כיוונו המדם פי' כין אם אומ' עד ג' בכיסן היה בהלוה והסני אומר בהייר והתובע תבע סני מכין כין אם אחר הא' בכיסן והסני אומר איני יודע אימת היתה דאו מלטרפין עדותן אע"ג להתובע אינו תובע אלא מנה ונרא' דמוסר דאומר הסני איני יודע מיירי בטור והמחבר בתעגת התוב' ונס דומי' מ"ם ולא המנה אם היה ממטב' פלו' כו' דפי' דאומ' איני יוד' וכן הוא כיאור דמ"ם ולא המקום וק"ל עפ"ר : ג ע"ל סי' ע"ו וסס ס"ג נמי נתבאר בה"נב דדרישה וחקירה בדין מרומה אינה כדרישה בדיני נפשות ע"ש : ד ה"ג וסי' י"ח ס"ד אם בעינן דרישה וחקירה : ה ואם הכחישו זה ז' בבדיקות כו' עד ר"ס נתבתי לשון הגמר אדריסו' וחקירו' הן ז' דברים שיכול לבא בהן לידי הומה ואלו הן . בחיזה שמים' היה . בחיזה שנה היה . בחיזה חודש בחודש בחיזה יום דימי הסבוע' בחיזה שעה כיום בחיזה מקום נעשה העבין . ומאר שאלות ששאלו להעדי' בדיקות מיקרי אלא שהרמב"ם כתב שהדבר שנוף העדות והענין תלוי בו ג"כ בכלל דרישה הוא . בדיני נפשות כגון המה הרגו בסייף או בחרירין ובדיני ממונות מה נתחייב לו אם מכיות יין או מכיות שמן ועמ"ש עוד מזה בסמוך : ו כיצד א' אומר בכיסן כו' או שאמר הא' ביריושלים כו' שעמא נתבאר ממ"ש דומן ומקום הן הכיתם' דמקירה שתלוי בהן הומה מ"ה עדותן בטלה ואפילו תבע את שניהן : ז ומ"ש וכן אם אמר הא' מכיתו בדרישה כן הוא ל' הרמב"ם דס"ל שכל שהכיתו בנוף הענין דרישה מיקרי ובתבתי ל' בדרישה ע"ש : ח והסני אומר אל שמן היתה בדרישה והפרישה הוכתבתי שס"ל דאפי' לא אמר הסני לא כי מיקרי הכחשה דכל שמעידין שתמא אחרינן דאומן אחד העידו וכאלו אמר הסני אותו הלוה שאתה אומר דיין היתה אני אומר דשמן היתה וכמ"ש שטור והמחבר בסמוך בס"ג בב"ל וכן אם העידו שתים כו' עד שהמע"ה . ואם הא' העיד על מכיות יין בכיסן והסני על מכיות שמן בחייר והוא תבע את שניהן ולא אמר לא כי מייב ליתן לו הפחו' ובאומר לא כי פשיטא דעדותן בטלה ק"ו מא' אומר מכה בכיסן והסני אמר לא כי אלא מכה בחייר דמה שתים דעדות שניהן בטוח אחכה עדותן בטלה מכח לא כי ק"ו בא' אמר מכית יין וא' אומר שמן דאין תביעתן טוח ועפ"ר : ט ומ"ש עדותן בטלה ר"ל ואפילו שבוע' בנד העד א"ל ואע"ג דתובעו התובע שניהן מכיות על יין ושל שמן מ"מ כיון דמשמש הכחשה בדרישה עדותן בטל לגמרי ועפ"ר מ"ש עוד מזה : י והסני אומר מכה לכן היה כו' כל הני דקתניא מכאן והלאה בדיקות מיקרי שאין הומה תלוי בהן ונס אינן מפולקין בנוף הענין שהרי שניהן אמר מטבע מסהדי ונס בדיוט' עליונה ותחתונה כל שיכולין לראות מזה לזה אינו מיקרי הכחשה דחקירות התלוים במקום : יא וזה תובע שניהן דאלו לא תבע לשניהן אז הער האחד מוכחש מפיו ותו אין סברא לגבות ע"י בירוף אבל בשתבע בדברי שניהן אף שהעדים מכחישין בפשט זא"ז כיון דאין הכחשתן אלא בבדיקות מוכיחין מידו בדברי הפחות דבכלל מאתים מנה וה"ל כאלו שניהן העידו אמנה ועל"ר שם האריכתי בראיות מוכחות ע"ז ונס כתבתי שם דעת כ"י דס"ל דבאחד אומר מנה ואחד מנה לבן א"ל לתבוע שניהן (וכן כתב רי"ו כ"כ ד"מ נ') ולפי דעתו נראה פשוט דה"ה באומר אחד מנה והסני מאתיים דא"ל לתבוע שניהן אם לא שמעידים בפירש על ומכי' מתחלפי' * ולא כמ"ש בע"ם דמחלק בינייהן דבמנה שאור ולבן ודיוטא עליונה ותחתונה כתב דא"ל לתבוע שניהן ובמנה ובמאתיים כתב דצריך לתבוע שניהן דזהו דלא כמאן ואף שמדברי כ"י בסימן זה בסעיף ז' נראה שדעתו ג"כ לחלק בינייהן בכר כתבתי ודקדקתי שם עליו והוכחתי שאין חילוק בינייהן ע"ש וד"וק : יב בדיוטא העליונה הוא עליה הכולמת מהבית לגד ר"ה ובני ר"ה הולכין אחריה : יג ס"ג ומכיא מחמה עדים כו' : יד אם העידו כל א' בעדות מיוחדת כגון כו' משמע הא אם העידו שתמא ולא הזכירו שום זמן דינן אותם כמוכחשי' ואומרים דבוונתן היה לזמן א' והוא שתסיק המחבר וכתב ז"ל וכן אם העידו שתם כו' וכמ"ש לעיל בסמ"ע ס"ק י"א :

ופשוט

א עירי דיני ממונות חוץ מעירי חבלות (א) אינם צריכים דרישה וחקירה כיצר אמרו העדים בפנינו הלוה זה את זה מנה בשנה פלונית ב אף על פי שלא כיוונו החדש ולא המקום שהלוה בו ולא המנ' אם היה ממטבע פלונית או ממטבע פלונית עדותן קיימת ואם נראה לדיין שהדין מרומ' צריך דרישה וחקירה להוציא הדין לאמתו :

הגה ג ע"ל סימן ט"ו ס"כ (ב) ועדים המעידים על דבר אסור עיין בחכן עזר סימן י"ז סעיף כ"א וסי' מ"כ סעיף ד' י (ג) וסימן י"ח סעיף ד' אם בעינן דרישה וחקירה : ב (ד) אף ° (ל' רחב"ם פ"ג מערות ה"כ) ע"פ שאין עירי דיני ממונות צריכין דרישה וחקירה (ה) אם הכחישו זה את זה בדרישות או בחקירות (ו) ערותן בטלה (ז) ואם הכחישו זה את זה בבריקות ערותן קיימת ו כיצר אחר אומר בניסן לוה ממני והשני אומר לא כי אלא באיי' או שאם' האח' בירושלים והשני אמר לא כי אלא בלוד עדותן בטלה ז וכן אם אמר האח' חבית של יין הלוהו ח והשני אומר של שמן היתה ט ערותן בטלה שהרי הכחישו בדרישה אבל אם אמר הא' מנה שחור שהמעות הושחרו מחמת יושנן י והשני אומ' מנה לבן היה (ח) יא (וזה (סור ס"ר) תבעו שניהם) זה אומר יב בריוטא העליונה היו כשהלוהו והשני אומר בריוטא התחתונה היו עדותן קיימת ° (סור שם) (אם המקומות קרובים שאפשר לראות מזה לזה) אפילו אמר האחד מנה הלוהו והשני אומר מאתיים חייב לשלם מנה שיש בכלל מאתיים מנה וכן אם אמר האחד דמי חבית של יין יש לו בידו וזה אומר דמי חבית של שמן ° (סור) (והוא תבעו שניהם) משלם כפחות שבדמים וכן כל כיוצא בזה : ° (ר"ן בתשו' סימן מ') כל מקום שכוכל לגיסב דברי הדיים שאין מוכחשין זה אמת זה (ט) מיסנין הבריהם וכתבו שבתבאר סימן כ"ם סס"ג :

ג ראובן תבע משמעון אלף זהובים יג ומביא (חמשה) עדים א' אומר ראיתי שהלוהו ק' ואחר מעיד על ק"ק וא' מעיד על ש' וא' על ת' וא' על ת"ק יד אם העידו כל א' מהם בעדות מיוחדת כגון שאמר הראשון באחר בניסן בשנה ראשונה והשני אומר בזמן אח' וכן כולם סו משלם ת"ש טו וישבע

ופסוט הוא בעיני ולא כתבתי׳ אלא לאפוקי מת״ס בע״ס כפי׳ * דבעידו סת׳ דסייגו שלא אמרו א׳ לחבירו בבדי׳ לא כי אבל מ״מ מיירי דמעידין שניהן על יום א׳ ע״ס וז״א אלא כמ״ס ועמ״ס עוד סס: טו מסלס ת״ס ויסבא כו׳ המקבר קינר דברין וכטו׳ מפרס מילתא בטעמא והוא כיון דקיי״ל דבדיני ממונות א״ל סירחו המעשה כא׳ אלא אפי׳ אם מעידין העדים בבדיא כל אחד אהלוה׳ בפני עצמה אם התובע תבע לשניהן מצטרפין העדים אע״פ שיש בזה סומרא לבתבע מ״מ כיון דאין לפניהן סוס נד הבקשה לא מהתובע ולא מהעדים מצטרפין וכמ״ס הטור והמחבר בסמוך ס״ו דאמ״ל מצטרפין ה״כ עדותן שבעידו כל א׳ אהלוה׳ מיוחדת והוא תבע כל הסך שמעידין עליו כל העדי׳ מצטרפין ויהיה לפניהן ע״י הגירו׳ כאלו יש שני עדים על שבלוה ת״ס ושאר עוד עד א׳ לחייביהו שבועה וכתב הטור ז״ל כיצד נצרף עד של הת׳ עם עד של הת״ק ויתחייב ע״פ ת׳ ואע״כ נצרף הק׳ שבאחר מהת״ק עם הק׳ של עד הש׳ ויתחייב ב״ק הרי ת״ק ואע״כ נצרף הר׳ של עד השני עם ר׳ שבאחר מעד של ס׳ ויהיה בין הכלת״ס ועד של הק׳ אין לו גירוף ווזקק לשבועת התורה על הק׳ וכשבא לישבע על הק׳ צריך לישבע נ״כ על הת״ס הבשתרים כדין נלנול שבועה אבל אי לא נשאר עד לא הוה מחייבו׳ שבועה על המאה הבשארת שאין לה גירוף דעד המחיבו לידי ביטוי ממון ע״י גירוף איבו מחייב עוד נס לידי שבועה ועד״ר מ״ס עוד מזה ומת״ס בסתוך ס״ק י״ז: טז ביום א׳ בהבקשה הא דכתב בהבקשה כאן ולא בבבא שלאחר זו בבעידו סתם י״ל דקת״ל כאן דאפי׳ אחר א׳ לשני לא כי ויש לפניהן הבקשה נדול׳ מבורסמת אפ״ה משלם ק״ק וכמ״ש אחר זה ז״ל וכן אם העידו סתם כו׳ נ״כ קמ״ל רבותא דאע״נ דלא העידו בפי׳ על יום א׳ ונ״כ איכן אומרים לא כי בהבקשה אפ״ה איבו משלם יותר מק״ק ועפ״ר: יז איבו משלם אלא ק״ק שברי יש כאן שני עדים שאומרים שאין הלוהה זו יותר מר׳ והן בשני המעיד ק׳ ועד שר׳ שלדברי שניהן עכ״פ יותר מר׳ לא הוה ותרי כמאה ומ״ה אף שלדברי שלשה הבשארים הוה לפחות נ׳ מאות אין מוציאין יותר מהה שאמרו הבשיס וכן מפורש בטור ע״ש: יח הוחזק כפרן לאותו ממון כו׳ ז״ל הרא״ש סס לדברי שניהן יש בידו כ׳ זהו׳ ומשוייב שבועה על הסאר דלא יהא גדולה הודאת פיו מהעדאת עדים והוא איבו יכול לישבע שהרי הוא הוחזק כפרן בהה שבפר הכל שילבך משלם לו כל תביעתו והא דאחרר׳ קייא (בבופר הכל ועדים מעידים על מקצת) לישבע על הסאר היבו דוקא בחלוה כתבה ואיתי דמשתתמים לבפוד עד שיהיה לו זוזי. ומ״ה לא הוחזק כפרן ואע״פ דהבופר בפקדון אמי איבו נעשה חשוד אם לא דהעדים מעידים שהיה בידו הפקדון בשעה שבפרו דאל״כ יכול להשתמש ולומר משום דלא ידע היכן הניחו הבפרו עד שימצאנו (וכמ״ש הטור לקמן בסימן נ״כ) שאני הכא דלא הופקד בידו דבר מבורר שיאמר לא ידעתי היכן הוא אלא אמות אפקידו עכ״ל ואע״נ דלהבסיחה בתבו לו ובתבו נ״כ לחויאה מ״מ הל״ל הוצאתי׳ להבסיח׳ דהא נתבה לחויאה לעובת המפקיד ולא ה״ל לבפור משא״כ במלוה שאלו הודה היו כופין אותו לשלם מיד ואין לו בחה לשלם שהוציאה לעובתו וק״ל ועל״ל סימן ע״ה: יט ומשלם ק״ק בבאן אין שייך לומר אין שייך העדים שע״י גירוף יחייבו ממון ושבועה כמ״ש לפני זה בס״ק ט״ו דשאני התם לבל אחד העיד על הלוהה מיוחדת ולאחד לוה בחייב משא״כ בפקדון זה דבל אחד העיד שהמע מהבפקד שהופקד בידו וה שמע ק׳ אף שהמעו מאבו בומבים מתחלפים מבל מקום יבול להיות דפקדון אחד הודה לפניהן בומבים מתחלפים מ״ה לא מקרי זה עדות על ידי גירוף וק״ל: כ בדיני ממונות אע״פ שלא ראו שני העדים המעשה בעצמו אם הלוה ראו שני העדים המעשה בכאן אם הלוה ראו שני העדים המעשה בכאחד פי׳ אלא בל א׳ ראה המעשה או שמע הודאה מפי הבתבע מה שלא ראה או שמע הבני מבל מקום בין לעדות דבל א׳ חייב לו מבה מצטרפי. °ואם מעידין על מעשה א׳ ולא היו יבד בראייתן אותו אלא זה ראה מבית שלו וזה מבית שלו נ״כ אינתא בגמרא דמצטרפין ובקרא בל׳ הנתרא עדות מיוחדת והטור והמחבר לא בתבוהו דב״ס הוא מדין זה דבעידו בל אחד על מעשה בפני עצמו: כא הא דהלוהה מצטרפין בשניהן בעיבן שיתבע שניהן ומשעם דמסיב אבל אם שניהן מעידין על ההודאה אי אפי׳ אם א׳ מעיד שראה שהלוה לו מבה והבני מעיד שהודה לו בפני מבה וזומבים מתחלפים מצטרפין דא״ל דאמאי דבבר הלוה לו הודה לו אע״פ בפני עד הבני. °ואפי׳ אם העיד הראשון בפני הודה לו בשניהן והבני מעיד בפני הלוה לו בא״ר נ״כ א״נ לתבוע לשניהן ואין זה מיקרי הבקשה דאיבא למימר דאמאי לבלות לו הודה לו קודם ההלוהה ולא נודמן שילוה לו באותו יום עד זמן שאחר עד הבני וכן משמע מהר״ם פ׳ ז׳ ב׳ ובב״י ס״ס ב״י: כב אחד שהלוה לו בא׳ בשבת כו׳ °נראה דה״ה אם תבעו אתם בבני מבין ואומר שהבא אימת הלוהו אם הלוהו יחד או בזה אחר זה נ״כ אין הבקשה שהרי סיימו הטור והמחבר בזה וכתבו ז״ל אבל אם המלוה מודה שלא הלוהו אלא אחד מבה בו׳ משמע דוקא בבא״נ הא אם תבעו ב׳ מבים אף שלא תבעו בפירוש לאותן זומבים שאחרו העדים נ״כ מצטרפין לשלם לו מבה ועפ״ר מ״ס אם עוד מזה: הגה״מ ובתב ב״י מתם״ם וז״ל ואע״נ דע״א היבא דאחר מבחיבתו לאו בלום הוא מ״מ אם הוא דבר שיבול להתברר באמן ב״ב מהרי״ק שורש א׳ עב״ל ור״ל עד הבני אומר אני אבבר דבבי בל זמן שאינו מבבר עד הראשון באמן עב״ל ולא בפירא דלמא יהא הראשון באמן יותר מהבני אלא מיירי שהראשון. אומר אני אבבר את דברי והבני אינו רוצה לבבר ובן הוא להריא בקידושין דף ס״ו גבי שלא ואמרי ומהרי״ק שם מייתי ראיה בבאין דיבול להתברר והבני אינו מבבר הראשון באמן ולא הבני ע״ש ורו״ק: ומ״מ

ויבשע ס״ר על מאה כו׳ והא דלא משתבע על בבל מבח דר׳ מייא בבלקמן סי׳ ע״ה בפי׳ ר׳ ז״ל דהבא בין דאין בדון עדים אלא ע״י גירוף לא אמרי׳ הבי ובן משתבע מדברי הבמ״ע לקמן ס״ק י״ט ודוק והבמ״ת תירץ דהבמי בבין דיש גירוף בתות הרבה ובהבו׳ הרא״ש לא היה סס אלא גירוף בת א׳ בני ערי׳ ודבריו תמוהין דדל מהבבא גירוף בתות הבבים מ״מ יחייב מגירוף בת הא׳ וכי בבבול בים עוד עדים יגרע.

ולענין עיבר פרין באמת המעיין בבע״ת ירא״ה אלא הוזבר שם בתבו׳ הרמב״ן שבוע׳ ע״ל׳ ותפבר דלענין שבועה ס״ל להרמב״ן דבאמת בשבע על הבל אחר׳ מייא רק בלשון הבאלה הוזבר שבוע׳ דעד אחר אבב ביטפי׳ וא״כ נ״ע לריב׳ בזה דלא אבבתן בשום דוכתא לחלק בין עדות שתם לעדות ע״י גירוף בם תם שבראה מדברי הטור דהיב׳ דבבר בבתרף ע״ל לחתון לא הבריבו׳ שבועה על פיו בהבבאר לא הוזבר שם בבעל התרו׳ דבר מזה וב״כ נ״ע לדינא ובפקא חיבא אפי׳ תיבא דמייב בלא ע״א אחר׳ מייא מ״מ נ״מ אי התובע אינו שוען בדי בתם הלוה לו רק שטוען בדי ע״פ העדים בבון שאות׳ שבתתי בתם הלוהתי לו רק אני הבבו׳ תם שיעידו העדים ובלבקמן פי׳ ע״ה סעי׳ כ״ב בשוענו בפק על פי הבר דאז לא אבי׳ הבבעבינן ליה אחר׳ מייא ואבא ע״א הבבעבינן ליה אפי׳ בבתרף בבר לחתון בבון א׳ מעיד שהלוהו ר׳ וא׳ מעיד שהלוהו ס׳ והתוב׳ שבא בתם הלוהו הבלה ר׳ ובשבע על ק׳ הבשאר׳ תבא שבועה דע״א ואלו לבשור לא אריך לישבע בבה״נ דוקא היבא בבל זה יא הוחזק כפרן לאותו ממון בו׳ באן לא מיירי אלא מדין גירוף והלבך הוחזק בפרן בב׳ אבל אחרין שבוע׳ לא מיירי בבאן ובתב עבתו אמ״ס לקמן סעיף ע״ה דהתובע צריך לישבע וב״ב לקמן סימן ע״ה ע״ה וק״ל: יב ועיין בסימן סימן כ״א ועיין בתשו׳ מהר״ר בשון סימן י״ז: יב אחר שהלוה לו באחר בשבת עיין בבמ״ע שבתוב׳ וז״ל הב״א ובתב ב״י מהו״ם ס״ה וז״ל ואע״נ דע״א היבא דאחר מבחיבתו לאו בלום הוא מ״מ אם הוא דבר שיבול להתברר באמן ב״ב מהרי״ק שורש א׳ עב״ל ור״ל עד הבני אומר אני אבבר דבבי בל זמן שאינו מבבר עד הראשון באמן עב״ל

סעיף ע״ה דהתובע צריך לישבע וב״ב לקמן סימן ע״ה ע״ה וק״ל: יב ועיין בבמ״ע כו׳ ולענין ערי קילוטין עיין בא״ע סימן מ״נ ס״ב ועיין בתשו׳ תשבת בנימין סימן כ״א ועיין בתשו׳ מהר״ר בשון סימן י״ז: יב אחר שהלוה לו באחר בשבת עיין בבמ״ע שבתוב׳ וז״ל הב״א ובתב ב״י מהו״ם ס״ה וז״ל ואע״נ דע״א היבא דאחר מבחיבתו לאו בלום הוא מ״מ אם הוא דבר שיבול להתברר באמן ב״ב מהרי״ק שורש א׳ עב״ל ור״ל עד הבני אומר אני אבבר דבבי בל זמן שאינו מבבר עד הראשון באמן עב״ל

ומ"מ אני תמה בעיקר הדין שהעתיק הכ"י בשי' כ"מ כן בשם מהרי"ק ומוסיפות בקרושין ע' המאמר וכ"כ סר"ח והסמ"ע כאן בשי' זה בשם מהרי"ק מהרי לא נאמ"רין זה בקרושין שם רק בני מיסורין משום רש"ג נאמן בפיסורין אלא היכא דאחר מכמיסר אינו נאמן והלכך בדבר שיכול להתברר מאחרי' דנאמן להתיר בדבר איסור אבל בחתון לא שמענו דין זה מעולם ולא אשתמי' מד' הפוסקי' מלבחות כן ונם מהרי"ק שם לא כתב כן לדינא לענין חתון רק מייתי שם דונמא דמצינו בדבר שיכול להתברר לא סחכינן על הדחוי ע"ש ותראה בדברי וכן כ"ל עיקר לדינ' דלענין חתון אין חילוק בין דב' שיכול להתברר או לא ודברי הכ"ו והר"מ והסמ"ע בזה נל"ע : יד ושמו בעיבור' דירח' עיי' בנמ' ר"פ סורר ומורה ובתשו' הרא"ש כלל מ"ה סי' כ"ה בני ובר"נ לא אולינן בתר רוב' ורוק היסב : סז ואי הוברר הדב' כו' כתב סמ"ע בגון שזה מעיד שנעשה נ' בחודש ובני מעיד שנעשה ר' ימי' בחור' ובו' עד ש"נ אינן חולקין אלא ביום א' והוא אחר מני חדש שזה אומר שנעשה ס"ז ימים לחדש כו' עכ"ל כך הוא כנ"י וד"מ וכן הוא בעיר שושן ודלא כמנורת אור דף ע"ז ע"ר וכן הוא לפניה בחמ"ר בפ"נ מהל' ערות דאחר חני החד' לא אחרינן דשמו ע"ש וכן הוא בהגהות אשר"י ס"פ נם פשוט פר"י מהחרי"מ וכן הוא בתשובו' הרא"ש כלל מ"ה סי' כ"ה כן ובריב"ש סי' שפ"ב : סז ואם נעשה הספר קודם ניסן כו' ובפרים' כתבתי דברא' דל"ד קאמר קודם דס"ה אם נכתב בספר שהלוה לו בניסן אתם והוא הביא עדים שפרעו ביום שני דניסן דאחרי' דהספר נעשה בר"ח ניסן והפרעון היה ביום שאמריו דיה בעל הספר על התחתונה עכ"ל סמ"ע וכן בראה עיקר ודלא בהכ"מ שהביא עליו : יז ואם אמר זה שלא כתב עדותו כו' לעשותו החלוה בשטר כו' היינו שיכול לנבות ממשעבדי ע"ל ר"ס נ"ח שהארכתי בזה עכ"ל סמ"ע ועיין מ"ש לק' ר"ס נ"ח שהארכתי להשיב עליו בזה

ג סמי

והמנה הב' בשני בשבת אבל אם המלוה מודה שלא הלוה לו אלא מנה א' חזינן אי איכא למימר דטעי חד מנייהו בזימנא דהלוואה כגון שאמר האחך בב' בחדש והא' אומר בג' בחדש ראיכא למימר דתרוויהו אחר יומא מסהדי (יד) וטעו בעיבור' דירח' מצטרפי ראימור אחד מנה מסהדי מד (טו) ואי הוברר הדבר דבתרי מנה מסהדי הא ודאי חד מנייהו שקרן

כה הלכך משתב' ליה שבועה דאורייתא ומפטר :

הנה ס (תשובת הרא"ש כלל כ"ס) עד ג' הפיד שראובן נתן לשמעון קרקע בקנין ועד אחד מפיד שמשמעון כו' הקזיק בקרקע כראוי מצטרפין דהוי כהודאה אחר הלוואה :

ח ס (טור בשם ה"ת) תבעו ק"ק בשטר ואמר לו פרעתיך ומבי' ב' עדים א' אומר בניסן פרעו מנה כו' והשני אומר בתשרי מצטרפין כה (טז) ואם נעשה השטר קודם ניסן מחזיקים בפרוע מנה וכן אם הודה בפני א' שפרעו מנה בניסן והור' בפני השני שפרעו מנה בתשרי כה' או אחר מעי' שפרעו מנה והשני מעיד לפני הודה שפרעו מנה מצטרפין ל ולא יוכל הלוה לומר לא שטראי נינהו :

ט בדיני ממונות אין צריכין להעיד שני העדים כא' אלא יבא א' בפני ב"ד ושוטעין דבריו היום וכשיבא העד הב' לאחר זמן שוטעין דבריו ומצטרפין זה לזה ומוציאים בהם הממון :

י וכן ס (לר' חמ"ם פ"ד מעדות) אם היה לג עד א' בכת' ועד א' בעל פה מצטרפין לד (יז) ואם אמר זה שלא כתב עדותו אני

וכן אם עד ג' אומ' קודם הכן החמה וג' אומ' בהכן החמה אע"פ שהיא בשפה א' הדבר ניכר לכל וכן אם נחלקו בשקיעת כ"י וד"מ כ' ועמ"ש בדריסה עוד מזה : כה משתבע ליה ש"ד ולא אחרינן שאלו עדים יחשבו כמוכחשין ויהי' עדותן בטילה כמ"ש הטור והמחב' בסי' שאחר זה דלא מחשבינן לחוכחשין אלא בזה

ועל"ל סימן ע' ור"ס ע"ה בדין אי צריך התובע לברר דבריו) :

כג ושפו בעיבור' דירח' פי' בגון שר"ח זה היה שני ימים ביום ג' וביום ב' והבלוה נעשה ביום ג' ולעולם אנו מונים מספר ימי החדש מיום ראש חודש השני ביום ראש חודש הראשון עולה למספר ימי החודש שעבר ונתעבר ממנו אותו החדש שעבר ותלינן לומר שזה שאחר בג' בחודש היה המעשה לא ידע שהחדש שעבר נתעבר והתחיל לחנו' ימי החד' הוה מיום ראשון דראש חדש כמלא דהלוואה נעשה שלשה ימים בחדש ושעד האומר שנעשה ב' ימים בחדש ידע שנתעבר החדש העבר ומתחילין למנות מיום השני כמלא דנעשה בשני לחדש והוא אלא הכחישו נעשה בזוכר' ימי השבוע וכ"כ בד"ח : כד ואי הוברר הדבר כו' בגון שזה מעיד שנעשה ב' בחדש והשני מעיד שנעשה ד' ימים בחדש דכל שמשולקים בב' ימים וכ"ש יותר ליכא למיתלי בטעות זה א"כ אינו משולקים אלא ביום א' והוא אחר מני החדש שזה אומר שנעשה ט"ו ימים לחדש והשני אומר י"ו לחדש שכל שאחר מני חודש בב' ידעו הבריות שנתעבר החודש ולא טעו בחני נמרא

אומר לזה וזה אומ' לא לזה אבל כאן דכל א' מעיד שלזה ממנו בזמני' מתחלפים מנד העדים יכול להיות דשניהן אומרים אמת (משא"כ לעיל ס"ב דמכחישין זא"ו בלא כי אז בלא מנה אלא מנה ג' כתבור שאד מנייהו משמ' מ"מ א' מהן אומ' אמת נם לפי דברי התוס' וגריך ליסב שבועת דאוריית' נגד אותו העד אחר' : כו הקזיק בקרקע כראוי מצטרפין כו' ° אבל אם עד א' אומ' בפני ובפני עד אמת נתן לפלוני בניסן וא' אומר בפני ובפני עד אמת נתן לפלוני בתשרי אהוה בשני שטרי מתנות על ענין א' (כמ"ש לקמן בסי' ר"מ) דאז בטיל שני לראשון ואף אמשני ליכא אלא אד שהרא והפסיד מקבל מתנה רי"ו נט"ו ח"כ ד"מ ו' הביאו וכתב דכך הוא אמת לדינא כיון דנם אותו העד הוא מוכחש מעד הראשון ולאפוקי כ"י ע"ש : כו ובשני אומר בתשרי מצטרפי' פי' ופטור ממנו ממנה כדמסי' דאע"נ דאמנה דמסהיד אמי שהרא' שפרעו אינו מסהיד אמי שהרי על שני זמנים מתחלפים מעידין מ"מ שניהן מעידין שראו שפרעו מנה והוא טוען שפרעו ק"ק כדברי שני העדים וכמ"ש בספיף ו' בעידי הלוואה המעידין על שני זמנים ואינה ° אמש הלוה בעצמו אינו אומ' שפרעו שני מנים אלא מנה ג' דאין מצטרפין ויכול המלוה ליסבע ש"ד נגד העד א' ונוכח בשטרו כל הק"ק וק"ל : כמ ואם נעשה השטר קודם ניסן כו' כ"כ נ"כ בטור ובפרישה כתבתי דברא' דל"ד קאמר קודם דס"ה אם נכתב בשטר שהלוה לו בניסן אתם והוא הביא עדים שפרעו ביום שני לניסן דאחרי' דהשטר נעשה בר"ח ניסן והפרעון היה ביום שאחריו דיה בעל השטר על התחתונה אלא שמילת' פסיקא נקט הטור והמחבר ולא בא אלא לאפוקי אם זמן עשיית השטר הוא אחר היום שאמר העד שראה שפרעו הלוה וק"ל : כט אם אחד מעיד שפרעו מנה כו' וכ"כ נ"כ הטור ושם בפרישה כתבתי ודקדקתי מדלא כתב רבותא ° דאפי' אם זמן העד האומ' שהוא' לפניו הוא לפני זמן העד שאומ' שראו שפרעו דמצטרפין וכמ"ש הטור והמחבר הדין לפני זה בגירף עידי הודאה והלוואה ש"מ דס"ל דהכא"נ אינו מצטרפין לענין פרעון דרוק' בעידי הלוואה מצטרפין משום דעבד לוה לאים מלוה ואחרינן דשמא המלוה נקט שיודה לו בפני עדי' אותו הלוואה שילוה לו אחר כן מנשם אלא יודמנו לפניו עדים כזמן ההלוואה משא"כ בהודאות פרעון דאין מדרך המלוה להודות ללוה שנפרע ממנו כל זמן אלא פרעו אלא כשיפרעו יפזיר לו שטרו וק"ל : ל ולא יוכל המלוה לומר שטראי נינהו כ"כ נ"כ הטור שם ועל"ל סימן כ"ם דכתב הטור והמחבר הדין שהמוליא על חבירו שטר והלוה טוען פרעתי ומביא עדים שנתן לו בפניהן מעות שאתרע שאתרע שטרא ונתבר שם פלונית' בזה בתאי אתרע דים נאונים שאחרו דבטל השטר לגמרי (וכוותייהו פסק המחבר) ושהרא"ש פסק שאתרע לענין זה דלא מנכין היה אבל נ"כ לא קרעינן ליה ואי תפס המלוה לא מפקינן מידיה וכ"ש מור"ם שם בהנ"ה ובאן לא כתב הטור ומו"רם בלו' ונראה דנם כאן ס"ל הדין כן במכ"ם דהא לא עדיף מאלו שני העדים מעידין יחד ולא בא הטור כאן אלא לאחרינו דמצטרפין לענין דלא יוכל לומר שטראי נינהו ולנבות ממנו בשטרו בלא תפיסה ומ"ם לפני זה דהשטר פרוע ממנהריינו כשאינו טוענת שטראי א"נ ל"ד קאמר פרוע אלא לענין זה קאמר שאינו יכול לנבות כאן וקיצר כאן וסמך אמ"ם דין זה במקומו כדין טענות שטראי שם בסי' כ"ק א"נ שאני הכא דמיירי שמעידים שפרעו ע"ז השטר עלמו מנה וקמ"ל דמצטרפין אבל הראשון בראה עיקר : לא שטראי נינהו פי' כין שאומר קבלתי אלו המעות על חוב שנתחייב לי ע"פ או קבלתי על חוב אחר שהיה לי עליך בשטר והשורתיו לך השטר וכ"כ הטור בהדי' והטעם כיון דיש עדים שפרעו וטענת שטראי אינו אלא על טענו' ע"פ וכ"כ הב"י ונ"ע אם ידוע הוא בעדי' שהיה חייב לו חוב אח' בע"פ או בשטר והשיר לו השטר אי נם בכה"נ אינו נאמן לומר שעל אותו חוב קבלתי וכפרים' כתבתי דבראה דאפילו בכה"נ אינו נאמן ע"ש :

לב ועד אח' בכת' כו' מצטרפין פי' ואינו יכול ליסבע נגד כל עד בפני עצמו ולומר לבה"ם דברים שני עדים נגדו יחד ע"י הגירוף ולענין טענת פרעתי תלוי בפלונתא כמ"ש בסי' כ"א ס"כ : לג ואם אמר זה אלא כתב עדותו כו' לעשות המלוה בשטר היינו שיכול לנבות בו ממשעבדי ע"ל ר"ס נ"ח שהארכתי בזה ודוק :

לד יבא כ"ד כו' דוקא כל שני הב"ד מצטרפין אבל מקצת מב"ד
הא' ומקצת מב"ד דשני אינן יכולין להצטרף ולהעשו' ב"ד מדש
ודין על עדותן כיון דלא הביד אלא א' מהעדים בכל ב"ד וש"ל
ב"כ כעד מפי עד מש"כ בסעיף שאחר זה דמיירי שהעידו שני
העדים בכל הב"ד וק"ל : לה
אבל אחרים ששמעו כו' פי' אפי'
ששמעו ששני העדים העידו
בב"ד הא' ושנאקרה עדותן
באותו ב"ד מ"מ לא יעידו בשני
ב"ד אחר לדון ע"פ עדותן וכש"נ
בב"ד שקבלו עדות של שנים
יכולין להעיד לפני ב"ד אחר על
עדותם שקבלו ועש"מ : לו
יבא אחר מכל בית דין כו' כגון
שהלכו שנים מכל ב"ד לאח"ה :
לז אבל דיין שהעידו שני' לפניו
פי' כשהדין היה במותב תלתא
וקבלו כדת עדו' של שני העדים
והלכו להן שני הדיינים אין יכול
להצטרף דיין הנשאר עם אחד
מהעדים להעיד לפני ב"ד אחר
ושאותו ב"ד אחר יודעו ע"פ
עדותן ואע"פ דאין זה בכלל עד
מפי עד דהרי הדיין כדין קבלו
ושם דיין עליו ולא עד מ"מ על
מאי דמסתי' האי לא מסתיד האי
הדיין מעיה שכתקבלה עדות זה
במותב תלתא לפניו והעד מעיד
שראה המעשה ועפ"ר מ"ם עוד
מזה והוכחתי דגם שטור איירי
מזה שכאין להצטרף להעיד לפני
ב"ד אחר ולא כמ"ם עיר שושן *
דמיירי ש"צטרפו לענין לדון הן
פעמן דז"א כמו שהוכחתי ע"ש :
לח עם עד א' מהעדים כו'
ל"ד קאמר דה"ה דאינו מצטרף
עם עד א' שראה המעשה ולא
העיד לפניו ולא לפני ב"ד אחר
דזיל בתר טעמא הכ"ל אלא
אורחא דמלתא נקט : לט
אפ"ה העידו שנים בשטר א' כו'
ול"ד לעידי חוק' שאם שני עדים
העידו על שנה א' ושנים על שנה
שניה ושנים על שנה שלישית
דמצטרפין כמ"ש הטור והמחבר
לקמן בס"ס כ"ם ובס"ס קמ"ה דשם כשעידו
בידיעה כו' יתבאר בסימן כ"ע"ש בסוף הסי' דכתב הטור שם ונם המחבר אם נגנב ממנו הכסף וידוע בעדים שהיה לו כלי בבית ולא היה
שם איש אחר אלא זה דרכן אותו כאלו ראוהו שהוא נגנב וכן אם ראו עדים שנכנס אצלו שכירו שלם ויוצא משם שבול ולא היה שם איש
אחר ואמר שהוא שבולהו תלינן הדבר דבודאי זה הנמצא בבית שבולהו : מא בין מילתא דמביהה לגלויי כו' כ"ל דאין עד א' נאמן
לא מ מחוסר דעבידי לגלויי דדוקא כעדות בשים לתתיר לעלמא נאמן עד א' מחוסר דעבידי לגלויי ועיין בא"ח סימן י"ז :
מחוסר דעבידי לגלויי ואם בא אחד מעד מכחישות זו את זו הטור הוסיף וכתב ז"ל פי' כגון א' אומרת פלוני לוה מפלוני מנה ביום פלוני וא' אומרת לא לוה
דברי שניהן בטלין ואם בא אחד מכת זו כו"ע"ש והא דדברי שניהן בטלין מיירי שאחר כת השנייה לא לוה כי עמהו
היה בעלוה או פלוה כל אותו היום וראינו שלא לוה או לא פלוה לו לאפוקי אם אמר' כת השנייה עמהו היית' אתם העדי' זהו הוא ולאותו
כת האחרונ' שומעין ולא לראשונים כמ"ש בסי' ל"ח ואם מכחישות כזה שאנו אומרי' לוה פלוני מפלוני מנה וכת השנייה אומרת
פלוה לו מאתיי' או במנה שטר ולכן אע"פ שמעידים על יום א' דה"ל כהכחש' וכ"ל והתובע אינו תובע אלא מנה א' מ"מ כיון דאין
מכחישות זא"ז אלא בבדיקות ובבדיקות עבדי דשתו והם שני כתות וא"ל הא"ל רופא דהשניי' ונובה מנה כדברי הפחות שבהן דדוקא
בכת אח' שא' מהן אומר מנה והשני מאתיי' דאין עדות הא' בלא השני כלום צריכין שיתבע התובע כדברי שניהן ובמ"ש בהנ"ד מ כסי'
לפני זה ועפ"ר מ"ם עוד מזה : כ אין כאן עדות ואע"נ דאית בהו אחד דבשר א"ל ליטבע בנדו ס"ד ובמ"ש הרשב"א בתשובה הביאה
ב"י וד"מ סימן ל"ו וכתבתיהו כאן בפרים' ע"ש ומ"מ צריך הכתבע ליטבע לו היסת על תביעתו כאלו תבעו כפ"ם ועפ"ר : נ
בלה כת זו בפני עצמה ומעידה פי' לאחר שבבר הכחישו זא"ז וכת אחד מהן ודאי היא פסולה ואין אלו יודעים איזה מהן היא ודאי
פסולה אפ"ה אם כל אחד באה בפני עצמה ומעידה בעדות אחרת מקבלין כל אחד מהן והיינו טעמא דמעמידין כל אחד בחזקת
בשרות מיהו כולה יש תילוקי דינים כמ"ש המחבר בסעיף שאחר זה : ד לא יטלם אלא מנה דבינן שבב"ד אינן
יודעין איזהו פסול יד בעל השטר על התחתונה ואמרי' הגדול של ק"ק הוא הפסול לכן מוציאין אותו מידו ושורפין אותו שלא יצא מבטול
מתחת ידם לתבוע אותו כו' בב"ד אחר ° אבל בשמוציא השני אחר שנבה הראשון פחות ונוכה השני אפ' באותו ב"ד כיון דאינם
לפניהם בפעם א' ונם זהו בכלל כל אחד בלה בפני עצמה ומעידה כן נראה שהוא דעת המחבר ופ"פ מ"ם הרמב"ם ועמ"ם עוד מזה
בסמוך : ה ויטבע על השאר בנק"ק כ"כ הרמב"ם והטור ועמייה:

מטוס

אנו קניתי מידו על דבר זה ולא בא המלו' הזה ולא שאל ממנו
לכתוב שניהם מצטרפים לעשות המלוה בשטר ואינו יכול
לומר פרעתי : (ע"ל ריש סימן כ"ה)
יא העיד הא' בב"ד זה והעיד הב' בב"ד אחר לד יבא כ"ר
אצל ב"ר ויצטרפו עדותן :
סנס ° (תרומי יהן פ' ג' פ') לה אבל אחרים ששמעו הענין
אינן יכולין להצטרף דכוי עד מפי עד :
יב וכן אם העידו ב' העדים בב"ר זה וחזרו והעידו בב"ר אחר
וחזרו והעידו בב"ר שלישי לו יבא א' מכל בית דין
ויצטרפו לעשות בית דין חדש לדון על מה ששמעו לז אבל
דיין שהעידו ב' לפניו אינו מצטרף לח עם ער א' מהעדים
שהעידו לפניו :
יג צריך שיעיד כל אחד על דבר שלם אבל אם העידו על
חצי דבר אינו כלום כיצד באו להעיד על אחד שהוא גדול
והעיד אחר שראה לו שער א' בימינו והב' בשמאלו אינו כלום
שכל א' לא העיד אלא על קצת הסימנים לט אפילו העידו ב'
בשער א' וב' בשני אינו כלום שהרי כל כת לא העידה אלא
על חצי דבר אבל אם העיד ער אחר שראה ב' שערות בימינו
וער א' העיד שראה שני שערות בשמאלו מצטרפין וכן
כיוצא בזה :
יד מ עדות בירייה שלא בראייה יתבאר בסימן צ' פ"רוט"ז
שיש מי שאומר דהוי עדות : ° (ריב"ש סי' קע"ח) (מין
תילוק בדיני תחוכות תא בין מילתא דעבירי לגלויי מו לא) :

לא דין הרבה כיתי עדיות ובו ד סעיפים

א (א) שתי ° (ל' ריתב"ם רפ"ב מעדות) כיתי עדים א
הסכחישות זו את זו שבא עד אחר מכת זו ועד אחר מכת
זו והעידו בעדות אחרת ב אין כאן עדות שהרי בוראי א' מהם
שקר ג באה כת זו בפני עצמה והעידה עדות ובאה כת זו
והעידה עדות אחרת בפני עצמה מקבלים כל אחת מהם בפני
עצמה :
ב מלוה שיש לו על לוה א' שני שטרות א' במנה ואחר
בק"ק וכפר הלוה בשני השטרות וכת אחת מאלו חתום'
בשטר זה וכת שניה חתומה בשטר זה אם הוציאן כאחד ד לא
ישלם אלא מנה ה (ב) וישבע על השא' בנקיט' חפץ ומוציאין
שטר

לא א סתי כיתי עדים המכחישות זו את זו שבא אחר מכת זו וא' מכת
זו כך הוא בכל הפוסקים וצל"ע איך הדין בשני עדים שהכחישין
זא"ז דנ"ל דאי מכיי' המקר אי נאחר ג"כ דפסולין לעדות אחר ביחר אי לא
הלא נסי' ג' בטור ובכל פוסקים כתבו שני עדים המכחישין זא"ז אין הדין
לאותו עדות הבל לעדות אחרת מזה לא הוכירו רק כב' כיתי עדים כתבו דיא
לעדות אחרת דמשמע דבשני עדים
המכחישין זא"ז לא פסולין לעדות
אחרת כיון שבל ג' אינו מוכחש משני'
וע"ע עכ"ל הרב אחר ואחר - מדבר
זה בבל בו מחלוקת גדול בק"ק בריסק
בתעשה שאינה שם כן ובמלקו
הלומדים מאד בדבר הדין פ' הנשה שבתורה
דשני עדים כמי פסולים לעדות אחרת
דאתרינן בתם ע"א אחר בתנרשה
ועד אחר אחר לא בתנרשה תרוייהו
בא"א קמשהדי ובאי דקאמר בתנרשה
ה"ל אחר ואין דבריו בל ג' בתקום שני'
וכתב הר"ן וז"ל מדקאמר בארליסר'
ס"מ דלא קיימא בחזקת אמת אים אלא
אפות' דשני שהרי וא"ת והוכי
מיחזקת בא"א אפוחייהו והא כיון
שהכחישין זא"ז על כרחך חד יחנייהו
פסול הוא דמ"ם אחר בע"ל כל
הנשבעין דשני כיתי עדים שהכחישים
זא"ז זו בלה בפני עצמה ותעידה וזו
בלה בפני עצמה ותעיד' אבל לא ג' מכת
זו וא' מכת זו לאו קושי' היא דמיחזקת
כגון דתרוייהו חזו בבירוסין אלא
דפליגי בקרוב לו וקרוב לם וכה"ג
עכדי דשנו עכ"ל אלמא דכי היכא
דב' כיתי עדים פסולי' לעדות אחרת
ה"ה שני עדים וכן תוכח מדברי
הרים"ב ובהרמ"ן שהבאתי לקמן סי'
מ"ו סלי' ס"ק ק"ו ע"ש ובריין בתוספ'
דר"ה דף כ"ר ע"א : כ ויבאר לו
על הבאר בנק"ק כ"כ הרמב"ם והטור
ושעוייהו הל"ל כחורה במקו' דהיינו
המנה שהבל' ע"ש הבאר הא' דלא יהא
גרולה הודאת פיו הבודאת עדים
ואע"ג דאין כפיה והודאה בשטר
חכיאה לידי ס"ר וכמ"ש הטור והחתו'
לק"סי' פ"ח סכ"ר ה"ש בשם שמו' ודאי
בשר חשב"ב זה שאינו ודאי בשר וה"ל
כתביעה והודאה דע"ש עכ"ל שם ע"ש
ה"ל כיון דאין כאן שטר בשר בשר בודאי
לא הוי שעבוד קרקעות וכך הבשה
הרשב"ר וכן תירץ בכסף משנה
ואינני מבין תירוץ זה דהא בתנה
ודאי יש שטר בשר בשר חת"ב. ואולי כוונו
לת"ם הב"ח דאינו
נוכח

גוכה הקמן רק מכני חרי ולא מחשעברי וכמו שכתב בעפ"ת סעי' כ"ם מ"ג ע"ם הרי"ן מנא"ם מכל לפע"ד זה אינו דוראי גוכה מחכה מח"ב אפי' מחשעברי ובעפ"ת לא מיירי אחש אלא במלוה א' וב' לוין כרלקמן סעי' ג' מחשים שאם היה כופר לא היה יכול לגבות א"כ בהך דיבא דהכא בגרול מכל בקמן דמייב עכ"פ חשחע בעפ"ת שם דגוכה אפילו מחשעברי וכן בב' חלוין וב' לוין כתב שם דגוכה מחשעברי מכל לי כראה לחרן דהרחב"ם לא מיירי הכי חש"ק ולא בא אלא לומר דדין זה דומה לרר' חייא וכמוד' חקב' ובמוחה חקבת נופיה וכן ברר' חייא נופי' קביה לח"ד מעלוחא דאוריית' אפי' במלוה ע"פ היכא חשכחת לה ע"ר וגריך לחרן בדלית ליה קרקע וכמ"ם המוכפית בריש בבא חניכא והר"ן ריש פ' שבועות הריוניים וכ"כ הרא"ם והטו' בחחת לקחן ס"ם פ"ח וכן חפרש דברי הרחב"ם נדלית ליה קרקע ובראה פשוט שגם הר"ן בכתב כאן לבשבע היסת אינו חולק על הרחב"ם לענין דינא שהרי לא הביא דברי הרחב"ם אלא מיירי בראית ליה קרקע ולא כב"ו וסח"ע שכתבו דחולק עוד הקשה הכ"מ שם דהא מ"מ אינו יכול לבפור בא' והרחב"ם כת' בפ"ר חשובה דכל שאינו יכול לבפור אינו חייב בחורה חקבת והבית בב"ע וכ"ל דלק"מ דדוקא בחורה פשוט חשעם דה"ל חילק חשא"כ בשאינו חורה על חה שבשטר וכמו שחלקתי בסי' ע"ם סעי' ו' בשבחו ע"ם: ג אלא יבביעוהו כו' אבל בשטרפו אין שייך לומר שיבעוהו וכו' עד לשפוקי כ"ו עכ"ל חת"ע וכן הסיג עליו הכ"מ: ד אלא א"כ בא' ערי הסד' והעידו בב"ו לקחן סי' ס"ג פי' דהיינו שכת"ו יונא חחקום אחר דאל"כ יון שאין אזכרין בהלוחה אין ערותן ערות כמ"ש הרחב"ם ע"ח חבל' עדות וכתבאר לקחן ס"ח סעיף י' עכ"ל ולא נהיר' דחה בכך שכת"ו יוב' חחקום אחר כיון דאנן לא חקיימי' שטר רא חשוב שטר אחר עוד כתב הכ"ו בכסף חשנה פי' אחר דמיירי שזוכרין הבלוחה אלא דאשחזעינו' דאי לאו שזכרו הבלוחה הוי מיישינן דילמא הערים שוטים בעבחש וסונרי' שטוח חפיחתן ולא ליהוי אלא מלוה ע"פ אבל כל שזוכרין הבלוחה רגלים לדבר דקיימא הוא ליהוי מלוה בשטר וכה"ג בב"י בלקחן סי' ס"ג דבריו הר"חה ונם זה לא נהירא דאל איתא שים חשש שהם שוטי' חאי אחכי כשזוכרין הבלוחה לעשות מלוה בשטר אלא נראה דהרחב"ם ס"ל כשחעים עכחם חכירים חת"ר לא חיישינן שהם שוטין וכן חשחע בר"ן פ' אלו נערות לדעת הרחב"ם חיהו בשיב' שזוכרין הבלוחה דאל"כ לא עדיף שטר זה מכל שטר דבלחא וכשחם אחרת שזוכרין הבלוחה והר"חם חולקים על כבר"ן דיתבא דעתו לקחן סי' ס"ג ודו"ק ועיין ח"ם עוד בזה לקחן סי' ס"ג שבשנתי על חסו' מהרא"ן ססון סי' רע"ם:

ו על

מסוס רב"ל כחוד' מקנת דהיינו המכר שחשלם ע"פ בשטר הא' דלא יבא נדולה הודחת פיו מהודחת עדים וחפ"נ דחין כפיר' והודא' בשטר מביא' לידי ס"ד וכמ"ש הטור והמחבר לקחן סי' פ"ח סב"ד ה"מ חשטר' שהוא ודאי כבר מחא"כ זה שאינו בשר ודאי וה"ל כתביעה והודאה דע"פ אבל הראב"ד והר"ן חולקין וס"ל דאינו נשבע אלא ביסת ועד"ר:

ז וי"א שטוב לו ביסרוף הקטן כו' נ"ע לחה כתב חור"ם וי"א כל' פלונתא אדבר שהוא ענה טובה להתובע וחפשר לומר דבכל חודים בענה טובה כזו ונראה דמ"ש וי"א כו' ה"ל בחלו כתב וי"א שיכול הלוה להשביעו אם יש לו כ' שטרות ונשתה א"ש דקאי אל' המחבר דכתב ואם אח"כ הוציא השטר בשני נובה אותו נ"כ ומדשתם דבריו משמע דס"ל הני אפילו בשהוציאן בב"ד א' וחפ"פ שהב"ד יודעין שבבר נבה בבא' תחלה דס"ל בכלל כל א' בחה בפני עצמו ומעידה וכמ"ש לעיל ולפ"ז משתבר לומר בשבא מתחילה לגבות בראשון לבד דאינו יכול הכתבע אפילו להשביעו אם אין בידו שט' אח' מחלו והו"נ בכלל זה בא' בפני עצמו ומעיד' כו' דאי"ס ל' הרמב"ם הנתב' יכול להשביע מתחלה א"כ איך יגבהו הב"ד אפי' בלא טענת הכתבע מחא' שהן יודעין שבבר נבה בבא' והלוה עכ"פ טופן שאינו מ"ל כלו' ואף שבבר נבה בראשון ואינו מ"מ כל שהו בב"ד א' והמלוה א' והלוה א' מ"ל כחלו הוליחן יחד וע"ז כתב חור"ם דיש חולקין ואומרים דיכול הלוה להשביעו כו' וא"ה טוב לו שיסרוף תחלה הקטן ועפ"ר מ"ש עוד מזה ולא כמ"ש * בש"ם דערבוב הלבירים בחלו לית פלונתא בינייהו וכתב דנם בב"ד א' מחבין שיהן מלוה א' לחלוה א' בשהוליחן זא"נ מדיב' אלא שעלה טובה לזה לחלוה לחלוה בזה"ז ע"ם שבאריך ואין דבריו ברורין בעיני וכמ"ש בפרי' ודריסה ע"ם ונם בע"ם בעצמו נראה שבזר חוש שבר' כתב בסוף סעיף זה ל"ל אם בב"ד זה ואינן זוכרין מחבה כו' ברי דבוגרך דוקא אלא יבא ויבין מחב' ונם אח"כ בס"ב נראה בחלו חזר בו שבר' כתב שם ז"ל יא"ה שאין שייך לחלק בין לזה א' כו' משמע דס"ל שם דפליני בזה ודו"ק: ז אלא יבביעוהו כו' פי' שבועות היסת ונראה דדוקא הלוה קאמר אבל בשאינו אין הב"ד מבביעו אותו נם לבסרת הי"א הללו וה"מ בשבא לגבות בראשון אבל בשבא מחבו בא' אין הב"ד מחבין אותו אפילו מאחר שהן יודעין שבבר נבה מחבו בא' ועפ"ר: ח אלא יבביעוהו כו' אבל בשבראו אין שייך לומר שיבביעוהו אם שרף שטר א' דה' אף אם מודה שהיה לו שטר אחר וראו יכול לגבות הבני שאינה מבחר אלא יכול לבא לידי נביות ב' הבשרות והו' בחלו לא היה רק א' והוא בשר בסול מ"מ דיבייהו של אלו הב' מלוים בדין אבוני ופועלים שיתבאר לקחן בטור ובדברי המחבר בסי' נ"א דשניהן בשבעין ונטלין אע"פ אלא שבא' מחבו בשטר בסול אם הא ודאי מבקר: ט ואפי' כתוב בחחבות בשטרות ס"ל דבינן דכתב א' מהן בסול שטר שהתומין עליו שים בו בחחבות נ"כ בסול אלא שבא' ל' שבב' מלוים בל א' יכול להוציא בשטרו מ"מ אין הולכין אחר בחחבות: יא ישבע בל אחד ביסת ויבטר טעמי' בין דהב"ד רואין ביד מלוה א' ביבד אלו שני בשטרות בסול ובל א' שופן בדי מיבייהו בסול ובל א' שטר שהוציאו עליו הוא בסול: יב ינבה מחבו מבני אבי אבי' ולא מחשעבדי וה"ט בין לדין תורת שטר עליו שהרי אם בבר לא הי' יכול לגבות מחבו אין נאמן בהודאתו לאחרי' דהייני' לקנוניא בא"ש לקחן סי' ע"א: יג ואפ"ה הוציא השטר השני ונוכה בו נראה דאפי' לה' לכתב חור"ם לעיל ס"ב בהנ"ה חודה בבא דאפי' בב"ד א' יכול לגבות שניהן בוא"ז בין שהן שני לוין אם"ל לעיל דמיירי בלוה ס"ל ואם"כ הוציא בשטר דמשמע דהדין נותן דיעבד בן לבתחלה וק"ל: יד ולוכחשו מתוך עדותן בן הוא נ"כ ל' בטור והוכחשו ושינה מל' הרמב"ם לבתב ולוזמו מטוש דבומה אינה שביעה כ"כ ועפ"ר: טו דנין ע"פ דאקר א"ת לזה בתובע לוחזק לחזור אחר עדים שקרנים בל ישראל מי הוחזקו לבעיד שקר לבן דנים ע"פ אחרונים דלא חזינן בהו פעות' נח': טז והעידו בו' ס"ל ע"ם והטור בתבו לקחן סי' ס"נ ובת' שהרמ"ם חולק ע"ז וס"ל דחין סומכין על בעדי' עצמן שאומרי' זהו אחיתי' דלא' שרא ווי"ק' בא"ש שאומ'

לב א לא יבידו בב"ד בתם שהולה בפניהם שהוא א"ל בו' המחבר שינה מל' הטור שבטור בתב לא יבידו שחייב לו מנא ואליביה מותר לבם לבעיד בתם איך שהולה בפניהם שהוא א"ל והטעם דלהרא"ם והטור אין חיבעיל הודאה נחורה שהולה לפניהן אם לא שיאמר אתם עדי בא"ם בפירוש בסי' זה לבסי' פ"א ע"ש ולבן דקדקו ובתבו שלא יבידו שייב לו משמעותו שיודעין בבירור שא"ל אבל המחבר בסק לקחן בסימן פ"א אתם בהרמב"ם והרא"ה דס"ל דאם הולה בפני עדים בהודאה נחורה א"ל שיאמר לבם אתם עדי בא"ם בתב דלא יבידו אתם איך שהולה בפניהן בהודאה נחורה אלא יאחרו דברים

בהוויתן

פיודעין בכירור שפ"ל אבל המאבר פסק לקמן בסימן פ"א סתם כהר מב"ם והרמ"ה דס"ל דאם הודה בפני עדים בהודאה נמורה א"ל שיאמר לבן אתם עידי מ"ה כתב דלא יעידו סתם איך שהודה בפניהן דמשמעותו שהודה לפניהן בהודאה נמורה אלא יאמרו דברים כהווייתן דהיינו איך שאמר לפניהן שפ"ל מנה וכ"ד יבאנו הדברים אם היתה הודאה נמורה או אחר עניני שיתחייב ע"ז או לא וקי"ל: כ על הדרך שיתבאר בסי' פ"א הטור כת' דיני' הללו נ"כ בסי' זה ללמד לעדי' בהלכות עדות איך יתנהגו בעדות' ואזר וכתבם בארוכה בסי' פ"א ששם איירי בהל' טוען ונטען ללמד לדייני' איך יפסקו על עדות כזו הבא לפניהן וכמ"ש בפרישה והמאבר סתם אמ"ש לקמן בסי' פ"א בהל' טוען ונטען: נ פטור מדיני אדם שהם מיירי ששכרן לאבריי' וכמ"ש מו"רם בה"נב ומ"ה אף אם השוכר מודה בזה פטור השוכר מדיני אדם הוא' ואין הנזיל' בידו אף דק"ל כמאן דדאין דינ' דגמרי מ"מ הואיל שהו' לא העיד אלא ששכר עדי' יכול לומ' דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין ועו' העדי' הן עיקר הגרמ' ולא השוכ' ומיירי דהעדי' ואותו שהוצי' המתון אינם מודי' שהעידו אבר וכמ"ש מו"רם בה"נב זו וה"ה אם אין לסם במה לבלם או שהלכו למדינת הים: ד והוא אינו מודה פי' זה ששכרן לו אינו מודה אבל השוכר עצמו מודה: ה אבל אם שכר כו' כנגד תרתי שתתיל בהן סיים בהיפוכן וכת' אבל אם אינו שכר לאבריו אלא לעצמו וכנגד מ"ש והוא אינו מודה כתב אם שהכבש"ד מודה: ו ומ"ש והוצי' המתון שלא כדין פי' והוא מודה בזה ולא הוצרך לכתבו משום דקאי אדברי המאבר דאיירי כשהשוכר מודה וכמ"ש: ז ומ"ש אם שהכבש"ד מודה פי' אם ששכרן לאבריי' ואותו המאבר מודה ששלא כדין הוצי' המתון - ח העדים חייבי' לשלם פי' אבל לא זה שהוצי' המתון על ידן כיון שהוא אינו מודה ואין העדים נאמנים עליו דכיון שהגידו מתחלה שוב אינם יכולין לחזור ולהגיד בפ"א אבל לגבי עצמן נאמני' לחייב בפשט וכ"פ הטור בשם הרא"ש בהדי' סי' מ"ו סעי' ל"ד והמאבר כ"כ שם בסוף סעי' ל"ז וכסי' כ"ט ס"ב ס"ט: ט כדלעיל סי' כ"ט כנ"ל: י כדלקמן סי' ל"ח עמ"ש מזה בד"מ שם ונם בפרישה בס"ה:

יעירו בב"ר סתם שהוד' בפניהם שהוא חייב לראובן מנה אלא יאמרו דברים כהווייתן לפי שאפשר לו להפטר בטענת משטה הייתי בו או בטענ' שלא להשביע את עצמי נתכונתי ב (מ) על הדרך שיתבאר בסי' פ"א וב"ד יבחינו הדברי' אם הם בעניין שיועילו טענות אלו או לא:

ב השוכר עידי שקר להוציא מנה מראובן לשמעון ג פטור מדיני אדם (נ) וחייב בדיני שמים: הגה ודוקא שלא היה חייב לו אבל אם היה חייב לו רק שאלו העדים הם שקרים פטור מדיני שמים אבל עובר על מדבר שקר ° (ל"ו פ' הכונס בשם הרמ"ה) תרתק (ג) וכן אם לא שכרן אלא סתם אותן בדברים שיעידו ° (חו' פ' הנ"ל) שקר וכ"ז בשוכר עדות שקר לעצמו ד והוא אינו מודה ה אבל אם שכר עדות שקר לעצמו ו והוצי' המתון שלא כדין ז אז שהבעל דין מודה ° (שם בס"ם) חייב להחזיר להוצי' הגזילה מתחת ידו ואם הוא אמר שהו' כדין והעדים מודים שהעידו שקר ח (ד) העדים חייבים ° (ל"ו בשם הר"מה) לשלם ט כדלעיל סימן כ"ב סעיף שני י וכדלקמן סימן ל"ח:

לג פסולי עדות מהמת קורבה ואשה ועבד ובו י"ח סעיפים

א כל הפסולים לדון פסולים להעיד ב חוץ מאוהב ושונא שכשרים להעיד אף על פי שפסולין לדון:

ב אלו ° (ל' רמב"ם פ"ג מערות ה"נ) הם הפסולים ג האחים זה עם זה בין מן האב בין מן האב הרי הם ראשון בראשון ובניהם זה עם זה שני בב' ובני בניהם זה עם זה שלישי בשלישי ולעולם שלישי בראשון כשר ד ואצ"ל שלישי בשני אבל שני בשני ואצ"ל שני בראשון שניהם פסולים ה לפיכך האב עם בן בנו פסול ועם בן בן בנו שהוא רביעי ממנו כשר מפני שהוא שלישי בראשון מפני שאב ובנו ראשון בראשון כמו אח ואחיו וכן הדרך בנקבות כיצד שתי אחיות או אח ואחותו בין מן האב בין מן האם הרי הם ראשון בראשון בניהם בין זכרים בין נקבות שני בשני בני בניהם או בנות בנותיהם שלישי בשלישי ° (טור ס"ו בשם ר"ת) וי"א ו דשלישי בראשון פסול: הגה

ו על הדרך שיתבאר לקמן סי' פ"ג ע"ש שהקדרתי שם בעזה"י: ז וחייב בדיני שמים ואיכו יונא ידי שמים עד שישלם לו הזיקו עיין בתשוב' ר"מ אלשוך סי' ע"ב: ח וכן אם לא שכרן כ"כ בתוספות ריש פ' הכונס דף נ"ו ע"ב ודייקי לה מדקתני הסוכר דוקא ונם מדקתני הסולת אם הבערה ביד מש"ו פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים שלא ביד דקא דקא מוי' משמע דסולת פטור אף מדיני שמים אבל ק' לי על דבריהם דהא אחרינן בקדושין פ' האי מקדש דף מ"ב ע"ב דאף דאין שליח לי"ע מחייב בדיני שמים דמתתה הוא בפשיטות מכלל דת"ק סבר אפילו בדיני שמים כמי פטור ומשני כי דינא רב' וכו' דינ' זוס' מיהא בייהו ופירש"י עונש גדול ועונש קטן ואפשר לישב הבריתם בדוחק אבל מ"מ כ"ל עיקר דלעול' חייב בדינ' שמים היכ' דנזרם הוא לחזירו אפי' לא שכרן והא דקתני הסולת אם הבערה ביד אבל אם דקא דקא חייב ולא קתני דהסולת חייב בדיני שמים היינו כיון דקא חשלם תו לא שייך דיני שמים על החשלם וכ"כ הריש"בא פ' האיש מקדש וז"ל שלא ביד דקא דקא חייב פי' והסולת פטור לגמרי ואפי' מדיני שמים כיון שכבר נשתלם הכיזק הן הקא מש"כ בסוכר עדי שקר שפטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים דלא אשתלם ניזק מניזקים וכן אמ' אחר בכל אותם שכרים פ' הכונס עכ"ל והא דקתני הסוכר אולם' דמ"מ נקט דאם אינו סוכר אשתמ' אינו שומעין לו דתרי לא עביד' דאוסמי' אם אין לבם הנאם (הגה ולע"ד לכאורה נראה ראיה לדברי התוספות מהא דאחרינן בסנהדרין פ' ז' דף כ"ט ע"א מכין שאין שומעי' לאשת הרב' שעבות היה לו לבם לשעון ולא שעון וחפני הה לא שעון לו הקנה לפי שלא שעון הוא אפי הכ"ל דברי הרב ודברי התלמיד דברי מי שומעין עכ"ל ושעם דאחרינן אין שליח לי"ע הוא כמי אשוס אות שעב' דדברי הרב כו' ואי תימא דבדיני שמים מייב הא אתם דיני שמים הוי וא"כ לא הוי מוציל הסעבה דדברי הרב נגד הקנ"ה אשוס דיני שמים הוי ואע"ג דאית' בחדרש רב' שדנו אותו בסנהדרין של ע"א מ"מ דין שמים הוא אינו אין שליח לי"ע אפי' בדיני שמים ויש לדחות בדוחק ודוק) ועי"ל סי' תי"מ: ד העדים חייבי' לגבי' פי' אבל לא זה שהוצי' המתון על ידן כיון שהוא אינו מודה ואין העדים נאמנים עליו דכיון שהגידו מתחל' שוב אינו יכולים להחזיר ולהגיד בע"א אבל לגבי עצמן נאמנים לחייב בפשט עכ"ל שם ע"ב ובהכי מיירי הכי' בשם הרא"ה ולא כנ"ו וכ"כ כר"ת ע"ש וכן כתב הרמב"ן להריא' בדיני נרחי שלו והנאתיו לקמן סימן ל"ח וסיכא שם תביע' לאמר עם נ' וא' נעשה ב"ד וב' בעשו ערום אם מוריס אתם"כ נריכין להחזיר המעות אף שאתרים שבדיניהם מתנו שאם חייב להם כן אפשר מהרש"ל בים ש"ם בב"ק פרק ד' סימן י"ח:

ז ויש

ח

לג א וי"א דקרובי האם כמי אינן פסולי' אלא מדרבנן - תשמע מדברי הר"ב דהי"א אלו מקילין וס"ל דאינן פסולי' אלא מדרבנן וכ"מ בכסף משנה פי"ג מהל' עדות דס"ל שכל מה שאנו דורשי' מהי"ג מדו' שהקור' בדרשת בהן הוא מדגריהם כו' פ"ם בר"מ וי"ד והביא שם ג"כ תשובות הרשב"א שזהו טעמו של הרמב"ם שסולך לשיטתו שאמר בעיק' שסני של שאר מיני המזו' שחבר שכל הדברים הנאמ' בא' מי"ג מדות שהתורה דרשת בהן אינן דאורייתא אלא דרבנן כו' וכ"כ בעיר שושן שזהו הטע' רי"א וכן מוכח בגו"מ דעת הרמב"ם דאל"כ אין טעם לדבריו לחם יהא קרובי האם רק מדבריהם וכ"כ הרמב"ם ג"כ בדברים של' איסות שקרובי כסף הם מדברי' וכמו שכיאר הרמב"ם עצמו דבריו כן בתשובתו שהביא הרמב"ן בהשגותיו על הרמב"ם בחיבו המצות וא"כ פשיט' דאין כוונת הרמב"ם כאן בקרובי האם לומר דיינו שאוסיאו בא' מהי"ג מדות לא יהא בהם דין תורה שבדי גם בקרובי כסף כתב ה'המני' בדים ה' איסו' שדע' הרמב"ם שדינו דין תורה לכל דבר וגם בא' זוהר הרקיע שאחר הרשב"ץ על מנין המצות המריך בזה וסוכים שדעת הרמב"ם שקרובי כסף וכן כל דבר שנלמד בא' מי"ג מדות דינו דין תורה לכל דבר רק שאין להכניסו בכל מנין התרי"ג מצות אין שאינו תפורס בתורה וכן בא' מגלת אסתר שאחר שהר"ר יצחק ליאון על מנין המצות המריך בזה וכתב בכל דברי הרשב"ץ ודבריהם בכונים ומוכרחי' וכ"כ בכסף משנה דיש הלכות איסות וי"ל ולדרך הרמב"ם לק"מ דהא דבר הנלמד בי"ג מדות דבר תורה מחם הוא וסוקלין על ידו ומניאין קרבן על שגגתו בכל דבריהם המפורשים בתורה ולא קרי להו דרבנן אלא לומר שאלמלא בסם שקבלוהו מסיני לא היינו מפרשים אותו כך כו' עכ"ל וכן ראיתי שכתב הרמב"ם בופי' בא' מ' מצות איסות וי"ל המקר' בביאה הרי אלו קרובי תורה וכן מתקרשת בשאר מן התורה אבל בכסף הרבדי סופרים וכן דין בכסף דין תורה ופירושו מדברי סופרים שנאחר כי יקח איש אשה ואחרו חכמים לקוחי' אלו יהיו בכסף שנאחר נתתי כסף הסר' קח מחני עכ"ל ובכ"מ שם כתב דנוסח' זו אינו בכונה דחתי וכן הרי הכסף מוחלק משאר וביאה שאלו ר"ת וזב ר"ם ונוסח' אחרת הנאתי שכתוב בה אבל הכסף מדברי הם שנאחר כי יקח איש אשה ואחרו חכמים כו' עכ"ל ולפע"ד נוסח' זו בכונה (והיא נדפס בספרי המיימוניות הגדולים שנדפסו בשנת ש"י ובספרי מיימוני שנדפסו בשנת של"ד וכן בשאר דפוסים) וס"ק וכן דין הכסף דין תורה בלומר בדינו הוא שום לביאה ושאר לכל דבר חדין תורה רק שפירושו חד"ם א"כ לפ"ז פשיט' דאף לרמב"ם גם בקרובי האם דינן בקרובי הלא וכ"כ הב"י ור"מ גופיה בא"ם ס"מ ח"ב בשם תשובת רשב"ץ דת"ם הרמב"ם דקרובי האם הם מדברי סופרים אינו אלא לענין שאינם בכללים בדברי רבי שמעון מכין המצות שבל מ"ת דין תורה הם וא"כ המקרש בפניהם אינם מקרשת בכ"ל וחמיהני על ה' המגיד שכתב בפ' ד' מה' איסות וז"ל וי"ת שכל אותן הנלמדים מן המדרש בקרובי האם הם מדברי סופרים וכ"כ הרמב"ם בפי"ג מה' ערות ומוא גם כן מהבורם בשני שבנים בפ' המצות ובבר חלקו עליהם ז"ל ואמרו שכל הנאמרים מן המדרש הם מן התורה בין קרובי האם ובין קרובי האב וזה לשת הרמב"ן והרשב"א ז"ל עכ"ל והרי הוא עצמו כתב בדים אל' איסות לדעת הרמב"ם בני קירובי כסף שהם דין תורה לכל דבר א"כ גם בני קרובי האם אל"ל כן הא שבינהם הם הנלמדים בא' מי"ג מדות וכן נ"ל עיקר שגם הרשב"ם סובר בקרובי האם שדינן דין תורה לכל דבר ולא נ"מ דיניהו לענין דינא ואפילו תימא שדעת הרמב"ם דקרובי כסף הם מדברי סופרים מחם כיון שאינו תפורס בתורה רק נלמד בא' מי"ג מדות מ"מ הרי הרשב"ן בהשגות שם וכל הפוסקים הוכיחו בהרבה ראיות חזקות ובבורות דקרובי כסף וכן כל דבר הנלמד בא' מי"ג מדות הם מן התורה גם מחם וכן המחבר כתב בא"ע ס"ם כ"ו בהאם מתקרשת בב' דרכי' בכסף או בשטר או בביאה וכו' ולא הביא שום שטר בא מדות כלל וגם הר"ב בהגם' פתם כותים וא"כ הלבר מ"ם לעיל ק' על הר"ב היאך הביא כאן הי"א מקרובי האם פסולי' לק מדרבנן ואפשר דס"ל כמ"ם ה' המגיד שהבאתי לעיל אבל בשר בתבתי דדברי ה' הם' תחוהים בעיני ומ"ש יהיה איך שיהיה העיקר דפסולי' מדאורייתא כתו שפסק הריב"ם שם והביא תשו' הרשב"א כמי שפסק הכי ובכ"כ הרי"ף בתשובה וכן הוא בקרבה בתשובות רשב"א סי' אלף קפ"ה וכן העתיק בשלטי הגבורים פ' ו"ב תשובה מרוכה ובראה שביא תשובות הרשב"א ע"ם וכ"כ הר"אה בס' המנהג בשו' לא' ס' ק"ו וכן העתיק בבל קרובי אחוה הן האם דפסולי' מדאורייתא כו' וכן הוא בתשובת רמב"ן סי' קי"ז וכ"ע לחביא בתשובת' דברי ריבות סי' לא"ר וכן נראה הדעת סתר כל הפוסקים שבתבו סתם שבם שקרובי האב פסולים קרובי האם פסולים וגם מבסת"ג לתוין בס"ו ושאר פוסקים מוכח כן בבאור זוהר ע"ם וכן נראה דעת בס"א לא כיוונו יפה : ב כל אשה שאתה פסול לא עיין בתשו' רמ"א סי' ב"ם שאל' ו' סי' קל"א : ג ומיהו לבתחל' לא יתחתו ומוכ' בת"ם שם הר"ה לסי' ריבי' ריבי' מו לא' מבעלי דינין אבו' לבתחל' בי' בב' תרי בעל בני מלינ' ע"ם וכ"כ הר' בא"ע סי' קס"ם ס"ם לענין מלינ' ע"ם ומ"כ ה"ה דער שבות ב' בב' ב' בעל עם הבעל דבר לא יתחתו לבתחלה על בשטר ודוק : ד כך הוא פסול להעיד עיין בתשו' מבי"ם ח"ב סי' סי"ג : ה אסורים לדון עיין בתשו' מהר"ם מלובלין סי' ס"ג : ו וכ"ל דבריעבד דינו דין עיין מ"ם בסמ"ע :

לד א מור"ם בהגה"ה דיינו בסול רק מדרבנן פי' אסילו לחמן דפסלי אבל הרי"ף והרמב"ם דפסקו כמ"ר בגמרא דג' בראשון הוא בשר בשר לגמרי קאמר אפי' מדרבנן ועיין בדריסה שם בתבתי בלל הדברים וטעמים והוכחתי מדבריהם שגם באבי אבשתו אם אבי אתה פליגי דלהי"א אבל הוא דעת ר"ת וסייעתו פסולין המה זה לזה ולדעת' קמייתא והוא דעת הרי"ף והרמב"ם הם בשר' ועמ"ם מזה עוד בסמוך ס"ק י"ו : ו כ"מ לענין עדי קדושין פי' אם קידש בפניהן אשה ואחר כך בלא קדושין מאחר דבריב' גם מראשון ומהבני : ז י"א דקרובי האם כמי אינם פסולים רק מדרבנן בל"ל . ואפשר דה"ם כיון דבקרא כתיב בהדי' אבות ש"מ דדקדק בקרא דוקא אקרובה דהאב ואע"ג דבגמ' קאמר בהדיא דמדבתיב אבות תרי ניחמי אם אינו בגין לקרובי האב תבהו לקרובי האם ס"ל דזהו אסמכתא

ח כל אשה שאתה פסול לה כו' בללות בללו קא' אח"ם לפני זה דלא בתב שם אלא קרובה ראשון בראשון או ראשון בשני או שני בשני וכן פסולי' לב"ע ולא איירי עד הנה בפיסול איתון הבא מחמת אשתו ומ"ה בתב בל אשה שאתה פסול לה מחמת א' מהקורבה הב"ל אתה פסול נם לבעלה דה"ל אד בעל באשתו ופסלינן לה אסילו בשני בשני וכן איבא ואם אתה פסול לבעל בבל שני קורבה הב"ל אתה פסול לבעל לאשתו דלא הוה נ"ב בזה אלא אד אשה בבעלה בקורבה הב"ל והוא פסול לב"ע משא"ב בפסול איתון דאתה פסול לבן אחי אבי אשתך וכשר לאשתו דה"ל שני בשני ותרי בעל באשתו וק"ל : ט ולדעת הפוסלים אלו בראשון בו' בלומר דוקא בקורבה הב"ל דאין בקורבה אתפלגא דרא בהו דוקא אמרינן אד בעל באשתו אבל בזה דאיתפלינ דרא אסילו אד בעל באשתו לא אמרינן וק"ל וב"ב הרא"ם בתשובה בלל בי"ם ס' נ' ועד"ר : י ומ"מ אם דנין בי' ור"ל דת"ם המבבר מבשיר' באשתו היינו בים לה בבסים אמין לבעלה רשות בהן : יא לא יתחתו עלמן בו' שם בת"ה מסיים בטעמא משום דאיסינן לב"ד טופים סיסברו שפסולין הן פי' ויבואו לפסול הטער בגם ומ"ה בקט ב"ד טופין : יב אתה מעיד לשאר קרוביו בל"ל וכן הוא בתיתומי ור"ל קרוב שים לו מאשה אחרת וק"ל : יג וב"ל דבדיעבד דינו דין עד"מ שם סי' ו' שהביא לדברי מהר"ק סורם ב"ל דמבשיר לדון והבריע שם דבדיעבד אף בעל הפיטור מודה דדינו דין (במ"ם בלון בהב"ה) והיינו מבשיר דאינו אוהב מחם ועל"ל סי' ז' ס"ז מדין אוהב ושונא ושמעתי' שים מבלקי' ומפרשים מ"ם מור"ם בלון דאסורין לדון היינו דוקא לדון זה את זה אבל הן רשאין להבערה יחד עם שלישי לדון אחרים אפי' הם אוהבים נמורים ודוקא בשני דיינים שונאים וא"ו קאמרי דאסורין לדון יחד לאחר בת"ם הטור והמחבר בסי' ו' ס"ק ולא בשני אוהבים דמשום אהבה שבינהן אחרבה יודה א' לחבירו על האמת ויהיו בשתפין זה לזה : יד אחי

וז"ם מור"ם בהגה"ה דיינו בסול רק מדרבנן פי' אסילו לחמן דפסלי אבל הרי"ף והרמב"ם דפסקו בת"ר בגמרא דג' בראשון הוא בשר בשר לגמרי קאמר אפי' מדרבנן ועיין בדריסה שם בתבתי בלל הדברים וטעמים והוכחתי מדבריהם שגם באבי אבשתו אם אבי אתה פליגי דלהי"א אבל הוא דעת ר"ת וסייעתו פסולין המה זה לזה ולדעת' קמייתא והוא דעת הרי"ף והרמב"ם הם בשר' ועמ"ם מזה עוד בסמוך ס"ק י"ו : ו כ"מ לענין עדי קדושין פי' אם קידש בפניהן אשה ואחר כך בלא קדושין מאחר דבריב' גם מראשון ומהבני : ז י"א דקרובי האם כמי אינם פסולים רק מדרבנן בל"ל . ואפשר דה"ם כיון דבקרא כתיב בהדי' אבות ש"מ דדקדק בקרא דוקא אקרובה דהאב ואע"ג דבגמ' קאמר בהדיא דמדבתיב אבות תרי ניחמי אם אינו בגין לקרובי האם תבהו לקרובי האם ס"ל דזהו אסמכתא

ח כל אשה שאתה פסול לה כו' בללות בללו קא' אח"ם לפני זה דלא בתב שם אלא קרובה ראשון בראשון או ראשון בשני או שני בשני וכן פסולי' לב"ע ולא איירי עד הנה בפיסול איתון הבא מחמת אשתו ומ"ה בתב בל אשה שאתה פסול לה מחמת א' מהקורבה הב"ל אתה פסול נם לבעלה דה"ל אד בעל באשתו ופסלינן לה אסילו בשני בשני וכן איבא ואם אתה פסול לבעל בבל שני קורבה הב"ל אתה פסול לבעל לאשתו דלא הוה נ"ב בזה אלא אד אשה בבעלה בקורבה הב"ל והוא פסול לב"ע משא"ב בפסול איתון דאתה פסול לבן אחי אבי אשתך וכשר לאשתו דה"ל שני בשני ותרי בעל באשתו וק"ל : ט ולדעת הפוסלים אלו בראשון בו' בלומר דוקא בקורבה הב"ל דאין בקורבה אתפלגא דרא בהו דוקא אמרינן אד בעל באשתו אבל בזה דאיתפלינ דרא אסילו אד בעל באשתו לא אמרינן וק"ל וב"ב הרא"ם בתשובה בלל בי"ם ס' נ' ועד"ר : י ומ"מ אם דנין בי' ור"ל דת"ם המבבר מבשיר' באשתו היינו בים לה בבסים אמין לבעלה רשות בהן : יא לא יתחתו עלמן בו' שם בת"ה מסיים בטעמא משום דאיסינן לב"ד טופים סיסברו שפסולין הן פי' ויבואו לפסול הטער בגם ומ"ה בקט ב"ד טופין : יב אתה מעיד לשאר קרוביו בל"ל וכן הוא בתיתומי ור"ל קרוב שים לו מאשה אחרת וק"ל : יג וב"ל דבדיעבד דינו דין עד"מ שם סי' ו' שהביא לדברי מהר"ק סורם ב"ל דמבשיר לדון והבריע שם דבדיעבד אף בעל הפיטור מודה דדינו דין (במ"ם בלון בהב"ה) והיינו מבשיר דאינו אוהב מחם ועל"ל סי' ז' ס"ז מדין אוהב ושונא ושמעתי' שים מבלקי' ומפרשים מ"ם מור"ם בלון דאסורין לדון היינו דוקא לדון זה את זה אבל הן רשאין להבערה יחד עם שלישי לדון אחרים אפי' הם אוהבים נמורים ודוקא בשני דיינים שונאים וא"ו קאמרי דאסורין לדון יחד לאחר בת"ם הטור והמחבר בסי' ו' ס"ק ולא בשני אוהבים דמשום אהבה שבינהן אחרבה יודה א' לחבירו על האמת ויהיו בשתפין זה לזה : יד אחי

יד אמר האיש מן האם מעידין כו' ז"ל הטור כגון ראובן כשא"ל ראל וילדה לו את ימין והיה לו כן מאשה אחרת ושמו כמואל שהוא אחי ימין מן האב ומת ראובן וכשאת ראל לשמעון וילדה לו את אוהב הוא אחי ימין מן האם כמואל ואוהב כשרים זה לזה אע"פ שימין הוא אח לשניהן עכ"ל: טו

לפיכך אינו מעיד לא לבנה כו' בפרישה כתבתי דנ"ל דה"ק כיון שמשכני' לראשון בראשון לפיכך הוא פסול לבנה אבל לבן בנה או לבן בתה הוא כשר משום דהוין עמו שלישי בראשון שהן כשרים לדעת הרמב"ם משא"כ אם לא היו נשכני' הבעל עם אשתו לראשון אלא לנוף א' לנמרי או לא היה כן בנה עמו אלא שני בראשון כמו שהוא עם אשתו שני בראשון והיו פסולין יפה כמ"ש לפני זה בס"ב וק"ל:

טז ולא לאביה ולא לאמה דוק בדבריו והן תמהני הרמב"ם שלא פסל אלא לאביה או לאמה ולא לאבי אביה דהיינו אבי אמתו ולא לאבי אמה דהיינו אבי אמותו וזהו כמ"ש אלברי"ף והרמב"ם וזהו בכלל שלישי בראשון כיון דהבעל עם אשתו משכני לראשון בראשון ודוק: יז אבל אם העיד לקרוביה דייק וכתב אם העיד כו' שהוא ל' דיעבד הא לכתחלה ס"ל להרמב"ם דאסור להעיד להן אבל הרא"ש כתב דמעיד להן אפי' לכתחלה: יח לא מפני שהם בחזקת הטור סייס וכתב לפי' אוהב וסונ' בשרי' להעיד וכמ"ש הר"ם זה והוא כמו הובא' אמרת ור"ל דאי טעמא דפסול קרובי' הוא משום אוהבים הוי אוהב פסול לעדות ואכן קי"ל דהוא כשר ועפ"ר: יט דגר שנתגיי' בקטן שנולד דמי בכ"י נסתפק בסהורתן שלא בקדושה ונתגיי' אמן כשהיתה מעוברת וילדה בקדושה אי נ"כ מיקרו גרי' סתם ודינם כקטן שנולד דמי או לא ובד"מ הביאו וכתב עליו דבעינן נ"כ שיהא לידתן שלא בקדושה שיתגיירו עצמן אחר שנולדו מיהו בא' אמן שנולד בגיות' ונתגייר סני ויכול להעיד לאחיו ישראל אפי' היתה בורתו ולידתו בקדושה דזיל בתר טעמא: כ נפסק הדין כשהיה רחוק ועתה שנעשה קרוב פסקו לו. על תביעתו כמי שאין לו עדים לא יוכל לחזור ולתבעו אחר שנתרחק אף שהיה מתחל' ושופו בכשרות הואיל שבכר נפסק הדין אבל אם היה קרוב כשר' העדות כל"ה פסול כמ"ש בסעיף שאחר זה: כא ונעשה אתנו פסול כו' ילפינן לה מדכתיב והוא עד או ראה או ידע כו' אם לא יגיד ש"מ דבעינן שיהא ראוי להעיד הן בשעת ראייה הן בשעת הגדה אבל אנפשל בכתיים לא מצינו שקפיד קרא כב ויש מי שמבשיר הואיל דבגוואה לא היה תועלת לשב"מ כ"א לבניו והן רחוקים עמו אף בשעה שנאסר להן העדות: כג בפיסול ממון א"ל כו' הבשם דדוקא בפסול קורבה דאף בפסול ממון ג"ל דבתרק' ממכו מ"מ זה שיעיד לו הוא זה שנפסל להעיד לו בראשונה מ"ה בשאר בפיסול מצא"כ בפסול התלוי בבנשית ממון כיון שנסתלק מאותו הבאה ובכבר אחר תקתיו לאותו הבאה כאלו לא היה לו הבאה ממנו מעולם ונם בפסול ממון לא אל עליו שם פסול מחמת בנשיה מעיקרא כיון שהיה יכול לסלק בפשו מיד מצא"כ בפסול קורבה ועפ"ר: כד ל"ש אם הלוה בא לפטור כו' פי' ל"מ אם הלוה טופן להד"ם שלותיתי פסיטא דפסולין ללוה כיון דהן קרובים לערב בעדות' די"ל משום דידעו העדים שהערב הוא איש טוב ולא יכפור בדבר שנעשה עליו ערב ויודה להמלוה ויהנה הודאתו לחייב בפשו ולא לחייב הלוה מ"ה בא להעיד בבעדותן שמעידין שהלוה מכנסין הן הלוה בתקום הערב שצריך להתפרע תקלה מהלוה אלא אפילו שעמו הלוה אין לוחתי אבל פרעתיו אף"כ דבטענה זו בפטר בם הערב מהמלוה בתלא בשעדים הללו מעידים שלא פרע אין הבאה לערב מוה קמל"ן דא"פ פסולין הן בם להלוה משעם דאי לית ליה ללוה בתר ערבא אזיל מ"ה כל מה דמעידין על הלוה באלו מעידין אותו על הערב וק"ל ועד"ר שם כתבתי עוד פי' אחר לזה:

ז דגר שנתגייר בקטן שנולד דמי בכתב שם"מע בב"י נסתפק בסהורתן שלא בקדושה וכו' עד ובד"מ הביאו וכתב עליו דבעינן נ"כ שיהא לידתו שלא בקדושה עכ"ל סח"ע ז"ל ד"מ ובפירוש ר"ש סוף מסכת שביעית מוכח בהדיא דלשון נתגיירו לא משמע אלא בגר שהיה' לידתו שלא בקדושה עכ"ל ומביאו הב"מ ולדידי בלא"ה ליכא ספיקא כלל דכיון דאחרינן בע' נושאין על האנוס' (סוף דף כ"ו) ובר"יף והרא"ש שם היתה הורתן שלא בקדושה ולידתן בקדושה מיירין כדת משה אשת אח וכ"כ הרמב"ם פי"ד מהל' אסורי ביאה ובוא פשוט ומוסכם מכל הפוסקי' וכמו שנתבאר בי"ד פי' רס"ם פעיף ד' א"כ פשיט' דפסולין מדאוריתא ומאי דאמרינן בפ"ד דיבמות עדות לב"ד מסורה היינו בפסולי דרבנן זה ברור

ח אם מתה אשתו נראה דה"ה בתנרפא: ט אם נפסק הדין כ"כ הב"י בשם בעל העיטור אבל אין בעם לחלק דין נפסק הדין או לא אבל כונת בעל העיטור לומר כשבער העיר מתחל' בב"ד כשהיה קרוב ולא ידעו מקורבתו ואחר כך נודע מקורבתו ונפסל ופסקו הדין לא יוכל אחר כך להעמו עוד בער זה אחר שנתרחק שבודאי יאמר כדברי הראשונים אלא דאם בעל העיטור לומר כשבער העיר מתחל' בב"ד כשהיה קרוב ולא ידעו מקורבתו ואחר כך נודע מקורבתו ונפסל ופסקו הדין לא יוכל אחר כך לבטלו עוד בער זה אחר שנתרחק דאי הוי מסתבר היה שעתא כשר פוי מסתבר כיון דאיפסק ההוא דינא איפסק ולא אחר דינא דעביד אינש לאמוקי דיתוריה עכ"ל והר"ש והאחרונים לא ניאחו זה והיה להם לומר: י היה יודע לו בעדות. נראה דאי שנירם את אשתו אינו כשר להעיד לה רק בעדות נראה לה קורס שנשאת אבל בעדות נראה לה אחר שנשאת לא תסו' דבעינן תחלתו וסופו בכשרו' ואפי' לבראב"ד ובשרו' ותחלתו' ובסופו' לקמן סי' ל"ד ועיין בתסו' ר"ן מיים ס"ם כ"ם בהכרעת המחב' מכרע' ובתסו' סי' ק"ג לא כתב כן אלא כתב דהוי ספיק' דדינא ועיין ועת"ם לקמן סי' ל"ז סעי' י"ם ועיין בתסו' מהרי"ם סי' כ"ו וסי' ק"ה: יב ל"ש אם הלוה בא לפטור עצמו כו' עיין סח"ע עד ועיי' רנים שם כתבתי עוד פי' אחר לזה ועיי' נב"ח פי' אחרים בכוונים: יד והם מעידין עליו שהורה שלא פרעו - אי שאמר ביר מלו' והלוה מודה עדים שפרעו והם קרובים לערב ר' יהודה נתיב ב' ח"ג והב"י כתב על זה ורבינו כתב כדברי כולם ולית דלא נזכר פ' זה בטור אלא הוא פי' שליחי והוא מדברי הרמב"ן בס' מלחמות שחברם שם בהיפך מהם שפי' הראב"ד ע"ם והוא פי' נכון: טו אם שוטן שפרע עדי' כ"י וכר"י ח"ג מעורבבים דדעת הראב"ד שבראה להדיא מדברי הם שהראב"ד מחלק בין שני דיבורים לדיבור א' והא ליתא ולהראב"ד אין לחלק כלל בכך אלא מחלק דהתם כיון שהוא מעיד על ענינו א"כ לא שייך בזה עדות כלל שאין אדם נקרא לענינו עד פסול כדי שבאחר עדות שנשלה מקבתה בשלה כולה משא"כ הכא דס"ל עדות שנשל' מקבתה בשלה כולה ועיין בהרא"ש פ"ק דחתכות וכתבדומה שר' יהודה והב"י הביאו שגם להראב"ד אי תירונא קתא דהרא"ש אבל הא לית ע"ם ודוק ומשכח כדברי ועת"ם בריב"ש סי' ש"ל ועיין מ"ש לקמן סי' ל"ד סעי' כ"ו:

סו קרובי נרגא יכולים להעיד כו׳ ואפי׳ הנרגא עצמו אבל זמן שהוא מי ואינו טרפה יכול להעיד. כן הוא במרדכי שם וכתב ב״י משמע מהכא דטרפה אינו כשר להעיד וכ״כ בשיתני המחודשים בשמם טרפה אינו כשר להעיד משמע מדברין דטרפה פסול להעיד לכל עדות מכר פסול בגופו שהוא טרפה ואין דבריו נכונים וכמ״ש לקמן. וגד״מ כתב דהמרדכי מיירי בדיני נפשות שם״ל כהב״י ס״ל זה נראה דלא בעינן עדות שאתה יכול להזימה רק בדיני נפשות ולא בדיני ממונו וכ״כ המרדכי ס״ל וכ״כ בשם ר״י רבני הקרובי לדיני כשרים ולא בעינן עדות שאתה יכול להזימה כדי״מ ולכן טרפה כשר להעיד כדי״מ ע״כ ומביאו הסמ״ע בקנה ס״ק כ״ו וכתב דמו״רם קנר כאן ולא הגיה משום דרנים מולקים עליהם. משמע מדבריהם לאחר דרנים מולקים וס״ל דעדות הקרובים לדייניס פסולים משום דנס בממון בעינן עדות שאתה יכול להזימה וטרפה פסול אף כד״מ וכל דברים׳ תחוהין מכחש שעתים חדא נהי דבמחון בעינן עדו׳ שאתה יכול להזימ׳ אינו בגון בעדות הקרובי׳ לדייני׳ וכמ״ג וכמ״ש לקמן דאם מעידים בגוף העדות שלי אתה יכול להזימה לאו עדות הוא דבעדות זה לא יכולו לידי זוהה אבל עד טרפה נהי דהוא טרפה מ״מ הם שהוא מעיד בממון שייך בזה הזמה דבשיוש יש״ל אחון וכי הם עינן טרפה לתשלומי אחון וגם הם רס״ל לב״י דטרפה פסול משום פסול בגופו שהוא טרפה וגם הם שמפלגין הדרכי חסה והסמ״ע בזה כלע״ר דכולם שנו

הגה כה יכולין להעיד על הרוגא וכן קרובי המוכה יכולין להעיד על המכה לגרשו מכית הכנסת או שאר עונש דומה לזה שאין תועלת למוכה בעדותו :

(סו) קרובי נרגא

העדים

ושנו והשתמיטו ס״ם ערוך בשהרדין פ׳ הנשרפין (דף ע״מ ע״ב) דנרגינן התם אחר רגא שרא׳ שהרג בלא נפני ב״ד פטור דס״ל עדות שאי אתה יכול להזימ׳ (פירש״י דאין יכול לחייבו ע״פ עדים אבל הוזמו אין נהרגין בעדים שהעידו בטרפה והוזמו אין נהרגין עידי טרפה שהוזמו נהרגין רב אחי אחר אפילו עדי טרפה שהוזמו אין נהרגין בלפי שאינן בזומתי זומתין וכ״פ הרמב״ם בפ״ד מה׳ עדות וכתב הכ״מ שם הרגריך לפרש דבשם שהעידו לא הוי ידעו שהם טרפה דאל״כ איך העידו וע״ש ומ״ש מוכח להריא דבין לרבא ובין לרב אחי אפילו בדיני נפשות טרפה כשר להעיד אבל עצמו ואינו פסול אבל פסלות בגופו אלא לרב אחי פסול דר״ל משום שאינו בזומתי זומתין משום דנבר׳ קטילא בעי לאתפסל וס״ל עדות שא״א יכול להזימ׳ וכתו שפו׳ רש״י שם וזה לא שייך כלל בחמון דמ״מ כשיזומו יתחייבו לחלם אחון וכי מה עכין אבל עד טרפה נהי דהוא טרפה כו׳ אינו משום דמיירי בד״כ גם מ״ם הר״מ והסמ״ע סדע׳ סכ״ו והמרדכי ס״ג בשם ר״י דבחמון לא בעינן עדו׳ שאתה יכול להזימה דאדרב׳ בב״י שם משמ׳ לחר״ל מיפכא דמייתי מת הירושלמי דעדים הקרובים לדייניס פסולים משום דבעינן עדות שאתה יכול להזימה ומשמע מדברי הרמב״ם ס״ל וכן משמע עוד מדברי הב״י פ׳ המוכר ע״ם ותה שכתב הכ״י ר״פ אחר ר״מ בר״מ לא בעינן דרישה וחקירה ואינה דלא בעינן עדות שאתה יכול להזימה דשמ׳ דדרישה וחקירה משום דבעינ׳ עדות שאתה יכול להזימה הוא עכ״ל ר״ל דלכתחלה לא בעינ׳ לחקור משום עדות שאתה יכול להזימה דלכתחלה אין מדקדקין בזה משום שלא תבעל דלת בפני לוין וכמ״ש לקמן לפרש דברי הרמב״ם דפ״ב מהל׳ רוצח כן ס״ם ואחרינן מסתחא יודעים בפיוו יום ובפיוו שעה הוא ולא בעינן שיעידו בפירוש בעינן שאתה אמי׳ לאחר׳ אבל אם יבא׳ דודאי שאין יודעי׳ בפיוו יום ובפיוו שעה ס״ל עדות שאי אתה יכול להזימה לאו עדות הו׳ וכמו שכותבתי לקמן חן הם״ם ס״ם וכן ברוך לפרש דברי בעל העיטור שבסוף אות ק׳ קרובי׳ דף ל״ט ע״ג כתב שלא יהו העדים קרובים לחלוה ולדייניס דהא שייכא הזמה בעדיי קיום עכ״ל אלמא דבעינן בחמון עדות שאתה יכול להזימה ולעיל לאותו דף בע״א כתב ד״ה א׳ ד״ה ו׳ ד״ב בדברים׳ וחקירה כו׳ עד כדי שלא תבעל דלת בפני לוין אלכך לא בעינן עדות שאתה יכול להזימה אלא בדיני נפשות עכ״ל אלו ב״ל דבריו כמו שפרשתי דברי הב״י דוקא וכן מ״ם הרמב״ם ס״פ כ״ג מהל׳ חלו׳ ולוה (והסמ״ג דף קע״ז ע״ד) וז״ל מכאן אתה לחר אסטר שאין בו תקוה או זחן כשר אמ״ם בעדות זו אי אתה יכול להזימה שאין מדקדקין בד״ח בדרישה וחקירה כמו שיתבאר אלא תבעל דלת בפני לוין ולפיכך אם״מ המאחרין כשרין אמ״פ שא״א יכול להזימן עכ״ל ובראה כן מהם״ם דר״ס ס׳ ד״מ ועיין בה׳ המגיד שם שאינו נחי דלענין לכתחלה לא בעינן לחקרם ולידע אם הם עדות שראוי׳ לבוחה ואחרי׳ משתחא העדים יודעים בחקום ובזמן אבל אי היו העדים לפנינו ולא ידעו או שכחום זא״ז בחקירות עדותם בשלא תבעל דלת בעינן עדות שראויים לבוחה וכמו שאוכים לקמן חן בהם״ם ורמב״ם ומאר פוסקים תרע שהרי הר״ן סוף כתובות מביא דברי הרמב״ם דם״פ ד״ז מה׳ תלוה והרי הר״ן שם״ל דאם בד״מ בעינ׳ עדות שראויה לבוחה א״ו כמ״ם ומ״ם המדרכי פ׳ ו״ב דר״ר מבשיר עדות הקרובים לדייניס לא כמו שבאינו הר״מ והסמ״ע הסיגו מחשם דבחמון לא בעינ׳ עדות שאתה יכול להזימה אלא מדברבא מדברי ר״י חוכת לפיקר שהרי כתב המדרכי שם ור״י מבשיר בפ״ב דכתובות נבי עד ודיין מבשרפין ע״ב. ובפ״ב דכתובות (דף כ״ח ע״ב) שם כתבו הבחוספות וז״ל אין עד בעשה דיין בשעה כמ״ם דשב״ם וז״מ משום דבעינן עדות שאתה יכול להזימה ואם העדים בעשו דיינים עדות שאין אתה יכול להזימה הוא אלא יקבלו הזמה על עצמם ואיכו לפי שעה זה אם העדים קרובים לדייניס אינם יכולין להעיד אלא יקבלו הזמה עליהם אלא כיון דבני הזמה בינם בכ״ד אחר עדות שאתה יכול להזימה קרינא בהו ס״ב יהוס הדיין בעשה עד ודוקא בעד אחיר אבל עד אחיר בעדות שיעידו בעשה דיין ודוקא בדיני ממונות. אבל בדיני נפשות אפילו עד הרוצה אין בעשה דיין לדבי עקיבא כו׳ עד כאן לשונו. וכן כתבו עוד בתוספות סוף פרק החוכל דף ב׳ ע״ב בשם ר״י ע״ם. הרי מוכח להריא דעת ר״י אינה דאף בחמון בעינ׳ עדות שאתה יכול להזימה אלא דמבשיר בעדים הקרובים לדייניס דזה הוי עדות שיכול להזימה בב״ד אחר ואפי׳ אין בשם פוסק מיתלוק לאחר דבחמון לא בעינן עדות שאתה יכול להזימה וכמו שאוכים לקמן חן הם״ם. וכן בראה מדברי הרי״ף והרא״ם פ׳ זה בורר שסברא לקמן חן הרוגלמי בשתם העדים לא יהיו קרובים לדייניס בשום דבר עדות שאי אתה יכול להזימה מטעם מדברי״הם דלענין בחמון הכי אמרו אם״ר אין דרכם לבריא רוקא לענין ר״ב וכן נראה עוד להריא מדברי הרא״ם בפ״ב דכתובות נבי קיום וכ״כ הר״ן להריא בפ״ב דכתובות ובמ״ם בסנהדרין וכן משמע בשם רבינו ר״ם הרוכה סוף (דף ע״ם) דפריך הם הא קי״ל דעדות שאי אתה יכול להזימה לא הוי עדות וכו׳ ועוד כלע״ר לבוכיח כן מם״ם דנם בחמון בעינ׳ עדות שאתה יכול להזימה דאחרינן בם״ם ריש פ׳ אר״ח דד״ת אחר ר״מ ואחר ר״ב בדיני דרישה וחקירה אלא תבעל דלת בפני לוין ובדיני קנסות וכן בדיני מרוחה אותה אראוריתא. ובפ׳ הין בודקין אחרי׳ בשם דשעוה דדרישה וחקירה הוא משום דבעינ׳ עדות שאתה יכול להזימה הוא ואם כן אף בסוראות והלוואות נסי דתקנו דבנן דלא בעינ׳ דרישה וחקירה אם״ר בדיניס לבתחלה לחקור ולדרוש הדיים משום שלא תבעל דלת בפני לוין אבל אם״ר מוכח דבעינן עדות שאתה יכול להזימה אף בד״מ ואפילו בסוראות והלוואות ובפקה מיכה אלו חקרו הב״ד את הדיים בדיעבד ואחרו אינו יודע בחקירות ודרישות עדות׳ בטלה כראחרינן לבריא בשם ס״ם הין בודקין דאפילו עד אחר שאחר אינו יודע בדרישות וחקירות עדותן בטלה דה״ל עדות שא״ה יכול להזימה ובדיקות עדותן קיימת דעדות שאתה יכול להזימה הוא ודוקא לאחר דעקרי דבנן משום בעילת דלת דינא דעדות שאתה יכול להזימה לגמרי דזה לא משתבר כלל. ועוד דגרסי׳ בפרק ז״ב סוף (דף ל׳) אחר רב יודע עדות המכחשת זא״ז בדיקים כשרה בדיני ממונות ואשתע בחקירות פסולה וכתב הרמב״ם ריש פרק ג׳ מהלכות עדות ושם״ב ושוב לעיל סימן ל׳ וכ״כ ב״י פרק זה בורר נבי אחר אחר בדיוסא עליונה כו׳ וכ״כ הריב״ם סימן רם״ו דעדות המוכחשת בחקירות פסולה אפילו בדיני ממונות דלא בעינן בהו דרישה וחקירה דדוקא מוכחשת בבדיקות הוא דכשרה בדיני ממונות וכהכהו נוסא דאיתחר התם בפרק זה בורר אבל בחקירות לבולי עלמא פסולה אפילו בדיני ממונות כו׳ וכ״כ ר׳ יודוס בחיב ב׳ חלק ב׳ ואחר פוסקים להריא והיינו על כרחך מטעם שכתב רש״י וז״ל בבדיקות שאינו משבע חקירות בשיוו יום בשיוו שעה שהוא תלוים בהן אלא בכלים שמורים וכלים לבנים שאין דין הזמה תלוים בהן עד כאן לשונו הרי בהדיא דעדות המוכחשת זו את זו בחקירות פסולה משעם דבעינן עדות שאתה יכול להזימה ואם לא כן אין טעם כלל לפסול עדות המוכחשת זו את זו בחקירות דמה בכך שמוכחשת זו את זו בחקירות סוף סוף בגוף הענין עדותם מכוונת ולאחר יבוא המוכחשת זו את זו בבדיקות אי״ו כדאי׳ וינא לבו הזה דכדי הדבריו מחוכות לא בעינן לכתחילה דרישה וחקירה אבל מקום אם חקרו ואחר אחר מהן אפילו אינו יודע עדותן בטלה ואין סברא כלל לחלק בין עדות המוכחשת לאחר אינו יודע דבין דאחרינן בם״ם סוף פרק הין בודקין שעתא דאחר אינו יודע בחקירות עדותן בטלה מהוסם דהוה ליה עדות שאי אתה יכול להזימה וכבר הוכחתי דגם בדיני ממונות בעינן עדות שאתה יכול להזימה ולהכי עדות המוכחשת בחקירות עדותן בטלה אם כן הוא הדין בחמור אינו יודע. ומה מבאתי בריב״ם סימן רם״ו שכתב שבראה דבחורלות והלוואות אפילו בדין מרוחה לא בעי דרישה וחקירה בדיני נפשות מחם אלא מבריך הדיין לחקור בו כל״ה דאפשר לו שאם אחר בחאר חן החקירות אינו יודע שאתה עדותן בטלה בדיני נפשות כו׳ עיין שם ומביאו ב״י בקבראה לעיל סימן ל׳ אחו׳ ו׳ וכן הב״ם שם ומין דבריו מוכרח״ם ובראה לפי עכ״ר כמ״ם מהך דפרק זה בורר דעדות המוכחשת בדיני ממונות בחקירות פסולה וגם שם בסוגיא דריש פרק אחר דיני ממונות לא משמע בדבריו ע״ם גם בסוגיא דפרק תרוכה (סוף דף ע״ה) גבי הא דאחרינן התם ובא קיימת לן דעדות שאי אתה יכול להזימה לא הוי עדות ס״מ הוכא דלא ידעי בפיוו יום בפיוו שעה דליכא עדות כלל כו׳ לא משתע בדבריו דדוקא בדיני קנסות דדוקא לענין דרישה וחקירה אבל מודה דבעלמא בעינן עדות שאתה יכול להזימה בדיני ממונות ודו״ק ולעיכך יזכר הריין בכתחלה אלא יאמר רק בדין הרוחה וכמ״ג. הכיון דאינו צריך לזה לחם יבא אם הבע״ר ליבי העסר דסמא יאחר אחר מהן אינו יודע. ואל יסתר לשון הסר הקודי בחרדבי פרק זה בורר לאחר מדברי דדוקא בר״ב בעינן עדות שאתה יכול להזימה אדרבה בשתרקיק הוסב תראה דס״ל דגם בד״מ בעינן וח״ם ד״ב ר״ל דבר״ב אין עד הרוצה בעשה דיין וכמ״ם בתוספות ע״ב דכתובות ופ׳ החוכל שם ע״ם ודוק וח״ם הרמב״ם ע״ב מה׳ רוצח גבי טריפה שהרג דבל עדות שאינם דאוויה להזימה לא הוי עדות ס״מ הוכא דלא ידעי בפיוו יום בפיוו שעה דליכא עדות כלל כו׳ לא משתע כדבריו דדוקא בדיני קנסות וחקירה וחקירה אבל מודה דבעלמא בעינן עדות שאתה יכול להזימה בדיני ממונות ודו״ק. ואל יסתר דריין הריין לכתחלה אלא יאמר רק בדין הרוחה וכמ״ג הכיון דאינו צריך לזה לחם יבא אם הבע״ר ליבי העסר דסמא יאחר אחר מהן אינו יודע. ואל יסתר לשון הסר הקודי בחרדבי פרק זה בורר לאחר מדברי דדוקא בר״ב בעינן עדות שאתה יכול להזימה אדרבה בשתרקיק הוסב תראה דס״ל דגם בד״מ בעינן וח״ם ד״ב ר״ל דבר״ב אין עד הרוצה בעשה דיין וכמ״ם בתוספות ע״ב דכתובות ופ׳ החוכל שם ע״ם ודוק וח״ם הרמב״ם ע״ב מה׳ רוצח גבי טריפה שהרג דבל עדות שאינם דאוויה להזימה לא הוי עדות ס״מ הוכא דלא ידעי בפיוו יום בפיוו שעה דליכא עדות כלל כו׳ לא משתע בדבריו דדוקא בדיני קנסות וחקירה וחקירה אבל מודה דבעלמא בעינן עדות שאתה יכול להזימה בדיני ממונות ודו״ק. ואל יסתר דריין הריין לכתחלה אלא יאמר רק בדין הרוחה וכמ״ג הכיון דאינו צריך לזה לחם יבא אם הבע״ר ליבי העסר דסמא יאחר אחר מהן אינו יודע. ואל יסתר לשון הסר הקודי בחרדבי פרק זה בורר לאחר מדברי דדוקא בר״ב בעינן עדות שאתה יכול

כה יכולין להעיד על הרוגא והטעם מפורש שם כיון דכבר מת מנ״מ לקרובי נרגא בחיתתו של הרוגא וזה שסיים מור״ם וכתב דקרובי המוכה מעידין בדבר אלא יניע להמוכה הגאה בעדותן כו׳ והוא נ״כ דברי המרדכי שם וע״ש דכתב עוד דאפי׳ הנרגא עצמו כל זמן שהוא מי ואינו טריפה יכול להעיד שברי האמינו לומר פלוני רבעני עכ״ל ונראה דדקדק לומר הנרגא ללמדינו דמיירי שבשעה שבאנו לדון הרוגא כבר מת המוכה אלא שמעיקרא בשעה שהעיד הוה מי ולא הוה טריפ׳ ואפ״כ מת ומקבלין עדותו לאחיתו או לאייבו גלות ע״פ ובכה״ג דוקא מות׳ משום דאין לו בנאה נס להנרג׳ בשאיתו או בהבנלותו אבל אם בשא׳ מי פשיט׳ דלא מקבלין עדותו לענוש המכה אל פיו בשבת וריפוי ואיכך ומור״ם קיצר בזה משום דדין מיתה וגלות אינו אינו׳ ביכינו ולא כתב דין קרובי הנרגא אלא ללמד אחמנו דין קרובי המוכה וק״ל :

כו או

(הגהו׳ אשירי ומרדכי פרק זה בורר)

הגה כה יכולין להעיד על המכה לגרשו מכית הכנסת או שאר עונש דומה לזה שאין תועלת למוכה בעדותו :

העדים

כו אז שקרובים לדייניס פסולים וה"ט משום דבעינן עדות שאתה יכול להזימה והדייניס לא יקבלו הזמה על קרוביה ועד"מ שאתה יכול להזימה והדייניס לא בעינן עדות שאתה יכול שכתב בסס ר"י וכ"י דבדייני ממונות לא בעינן עדות להזימ' ומה"ט מבסיר בעדים שקרובים להדייניס גם בסהעד הוא מריפה ע"ס וקיצר כאן מור"ם מסו' דרבי שולקין עליה ועמ"ס בהגל"מ בסס מו"רס ז"ל: כז אם הקהל מינו עדי' כו' ע"ל ס"ס ל' בסכ"ב מדיני' אלו ולפי' סימן כ"ם סכ"נ לענין קבלת עדות:

יז ° (הרי"ף ורא"ם) הערים שקרובים זה לזה כו' או שקרובי' לדייניס (יז) פסולים:

יח ° (סור ס"ת בסס הרא"ם) כז אם הקהל מינו עדים ותקנו שלא ישוה שום עדות זולת' כשרים להעיד אפילו לקרוביהם כיון שקבלום עליהם (יח) (וע"ל סי' ל"ז ספ"ב):

הגה ° (גר"מ סי' כ"ב ס"ל) אבל אם מינו סתם עדים בעיר אין כוכת' שיעידו לפסולים ° (ריב"ם סי' סי"ג) וכן דייניס המתוכים בעיר לא ידונו לקרוביהם וכן נוהגין:

לד עדים הפסולים מחמת עבירה ובו ל"ה סעיפים:

א ° (ג) רשע פסול לעדות (ב) ואפילו עד כשר שיודע בחבירו שהוא רשע ואין הדייניס מכירים רשעו אסור לו להעיד עמו (ג) אף על פי שהוא ערות אמת ° (ל"ר המל"ס פ"י מעדות) ב ואצ"ל עד כשר שהוא יודע בעדו' לחבירו ויודע שהעד השני שעמו עד שקר שאסור לו להעיד:

ב איזהו רשע כל שעבר עבירה ג שחייבין עליה מלקות ואצ"ל אם חייבים עליה מיתת בית דין ל"ש אם עבר לתיאבון ל"ש אם עבר להכעיס:

הגה עבר עבירה סלין בה מלקות פסול ° (רבי יהודה כ"ב מ"ר) מדרבנן:

ג היתה העבירה שעבר מדרבנן ד פסול מדרבנן ° (ר"י כתיב ב' מ"מ ותו' פ' לאזהו בסך ועיטור) (וי"ל בדבר דבריהם בעינן סעבר ה מבסס מימור מתון):

ד קוברי המת בי"ט ראשון כשרים אפילו נידו אותם ושנו בדבר כשרים ו מפני שהם סוברים שמצוה הם עושים ושלא נידו אות' אלא לכפרה:

הגה ° (ריב"ם סי' סי"ג) וה"ה בסאר דבר אסור שבוכל לומר שעברו מבלי טעות ° כ"י בסס מרדכי ר"פ ז"ב) ועל"ל סעיף כ"ד ה המנביא ידו על מכירו להכותו פסול לעדות מדרבנן:

ה העובר על השבועה ה א' שבועת שוא ואחד שבוע' שקר של מומן ° וביטוי פסול (ד) ואפי' עבר על חרם שהחרימו הקהל ° (רב"י ורי"ף) וי"א שאינו נפסל יא אלא דוקא בשבוע' דלשעבר רבשע' שיצת' שבועה מפיו יצתה לשקר' יב (ה) אבל בשבועה דלהבא (ו) בגון שלא אוכל ואכל לא:

הגה

מ"מ סתם כל עדות אע"ג יכול להזימה אינו עדות משמע כין במחוון בין בנפסות דבמחוון ג"כ מייב' הזמה וכן כרא"ה מדברי הר"ן ס"פ בהמה מכתמרמלה כו' עכ"ל ולפי דברי ה"ל להקפות מכל הפוסקים הנ"ל ומ"ש ר"פ ז"כ מהבאתי ופסק הרמב"ם נופים כן ברב"נ מה' עדות דעדות המכמסת אע"ז בחקירות פסולה אף בר"מ אע"ג לק"מ דמ"ם בה' רוצה אחי לאסוקי ר"מ לענין חקירה לכתחלה לא בעינן סתם דרויה להזימה דהא לכתחלה לא בעינן סתם דריסה וחקירה בר"מ מסוס בעילת דלת וכמו שהבאתי לעי' דברי הרמב"ם סוף פ' י"ז מה' מלוה וכמו שפרשתי לעיל דברי הר"ן נופים וסעיפור וכל"ל אבל ל"ס בכל ענין בעינן עדות סתם דרויה להזמ' ואין ספק דאסתמיסתי' לבעל לח"מ דברי הרמב"ם דסוף פי"ז מה' מלו' ולו' ודברי הר"ן דסוף כתובו' הכ"ל שהבאתי: יז פסולים ע"ל סי' ז' ס"ם ועיין כ"מ דלענין מעשה נ"ע אם יש לפסול דיעבר ע"ם ונפסקי רקנ"ם סימן תל"ם הביא הירושלמי ודברי ר"י ומסיק ור' שמחה הכשיר הערים הקרובים לדייני' וכתב ריא"ו לענין מעשה לא ידענו מה' מינן בזה: יח וע"ל - ע"ל סי' מ' פס"ג בהג"ם:

לד א רשע פסול לעדות עיי' מדיני' שבסי' זה בחסו' מסלת בנימין סי' כ"ג: ב ומפי' עד כשר עיי' בחדושי אגדות ר"פ שבועות הדייניס ועיין בגנורת אזוב (דף ע"ו ע"ד): ג אע"פ שהוא ערות אמת נע"נ נדין זה שהוא רמוק הסברא שיודע שבענין אמת ולא יעיד בשביל שהשני פסול - ומי לאו רש"י ורחב"ם ושור הייתי מפרש הגה' דלענין להשבעה לכתחילה לרשות הערות ואפשר דרש"י ורמב"ם ושור מיירי שלין הערו' מועיל רק בשהם שנים אע"פ שבענין הוא אמת כגון עידי קדושין שהוקדש נפני ע"ג אין חוששין לקדושין אפי' שניהם מודים בדבר ובגון שמוכר שדהו בעדים ראינו נוכח מהשבדי אלא דוקא בשמכרו לו בפני שני עדים אבל בפני עד א' לא אע"פשהענין הוא אמת וכה"נ - או אפשר דמיירי בפשוטו ויש לקרב הדין אל הסברא דכיון דקי"ל דשלשה עדי' שהעידו ומנא א' מהן קרוב או פסול בטלה כל העדות כולה וכדלעיל סימן ל"ו א"כ אף שנאמרו שני עדים כשרים מ"מ נזירות הכתוב הוא כשם עד א' פסול בטלה כל העדות א"כ ס"כ אע"פ שהענין אמת נזירת הכתוב הוא כיון שיש עד פסול העדות בטלה ואמר למחרו סתם כל עדות אע"פ יכול להזימה אינו עדות משמע כין במחוון בין בנפסות דבמחוון ג"כ מייב' הזמה וכן כרא"ה מדברי הר"ן ס"פ בהמה שנתמרמלה כו' עכ"ל ולפי דברי ה"ל להקפות הפוסקים הנ"ל ומ"ש ר"פ ז"כ מהבאתי ופסק הרמב"ם נופים כן ברב"נ מה' עדות דעדות המכמסת אע"ג בחקירות פסולה אף בר"מ אע"ג לק"מ דמ"ם בה' רוצה אחי לאסוקי ר"מ לענין חקירה לכתחלה לא בעינן סתם דרויה להזימה דהא לכתחלה לא בעינן סתם דריסה וחקירה בר"מ מסוס בעילת דלת וכמו שהבאתי לעי' דברי הרמב"ם סוף פ' י"ז מה' מלוה וכמו שפרשתי לעיל דברי הר"ן נופים וסעיפור וכל"ל אבל ל"ס בכל ענין בעינן עדות סתם דרויה להזמ' ואין ספק דאסתמיסתי' לבעל לח"מ דברי הרמב"ם דסוף פי"ז מה' מלו' ולו' ודברי הר"ן דסוף כתובו' הכ"ל שהבאתי: יז פסולים ע"ל סי' ז' ס"ם ועיין כ"מ דלענין מעשה נ"ע אם יש לפסול דיעבר ע"ם ונפסקי רקנ"ם סימן תל"ם הביא הירושלמי ודברי ר"י ומסיק ור' שמחה הכשיר הערים הקרובים לדייני' וכתב ריא"ו לענין מעשה לא ידענו מה' מינן בזה: יח וע"ל - ע"ל סי' מ' פס"ג בהג"ם:

לד א רשע פסול לעדות עיי' מדיני' שבסי' זה בחסו' מסלת בנימין סי' כ"ג: ב ומפי' עד כשר עיי' בחדושי אגדות ר"פ שבועות הדייניס ועיין בגנורת אזוב (דף ע"ו ע"ד): ג אע"פ שהוא ערות אמת נע"נ נדין זה שהוא רמוק הסברא שיודע שבענין אמת ולא יעיד בשביל שהשני פסול - ומי לאו רש"י ורחב"ם ושור הייתי מפרש הגה' דלענין להשבעה לכתחלה לערות הערות ואפשר דרש"י ורמב"ם ושור מיירי שלין הערו' מועיל רק בשהם שנים אע"פ שבענין הוא אמת כגון עידי קדושין שהוקדש נפני ע"ג אין חוששין לקדושין אפי' שניהם מודים בדבר וכגון שמוכר שדהו בעדים ראינו נוכח מהשבדי אלא דוקא בשמכרו לו בפני שני עדים אבל בפני עד א' לא אע"פשהענין הוא אמת וכה"נ - או אפשר דמיירי בפשוטו ויש לקרב הדין אל הסברא דכיון דקי"ל דשלשה עדי' שהעידו ומנא א' מהן קרוב או פסול בטלה כל העדות כולה וכדלעיל סימן ל"ו א"כ אף שנאמרו שני עדים כשרים מ"מ נזירות הכתוב הוא כשם עד א' פסול בטלה כל העדות א"כ ס"כ אע"פ שהענין אמת נזירת הכתוב הוא כיון שיש עד פסול העדות בטלה ואמר

לעיר עמו ורוק: ד ואפי' עבר על החרם שהחרימו הקהל עיין בתשו' מהר"מ מלובלין סי' כ"מ: ה אבל בשבוע' דלהבא עיי' סמ"ע עד ובריב"ם הבריע דבשבוע' דלהבא אינו בפסל עיי' בתשו' משל' בנימין סי' כ"ג שכתב ודברי ריב"ם כ"ל דלהבא שבכל תקו' הלבה כדברי המבריע: ו בגון שלא אוכל עיי' בתשו' ר"ש בהן הסייבי' לא' ב' סי' כ"ה ובס"ג סי' ל"ר:

ז אינו

ב אינו נאמן לומר סוגנו זה קמי לסבר' הרשב"ם ודוק : ח אם אנס
לא ידעתי אנס הבא רגא יוכל לומר אנוס הייתי ורציתי כר"מ לא סוכל מה
דבר ומ"ם הכ"ו בי"ד פי' רכ"ם כסס תסו' הרשב"ם דלמחר שעבר על מצוותו
אינו נאמן לומר אנוס הייתי וכתבו הר"ב סס סי' רל"ב סי"ב אין רא"י דהתם
מוקן אנוס הייתי על הסבועה גם הרשב"ם סס מבואר שהתרו בו בשעת מעשה
ונא אחר אנוס אני על הסבועה והלכך
כיון שגא אחר כן בשעת מעשה אינו
כא אין ומשאתי בהרש"ל פ' הנו' קתא
פי' מ"ז שכתב ה"ל ומ"מ דוקא
כשנשבע על דבר לשקרא אבל כשנשבע
ו על האמת לשל' על זמן קבוע שהיה אבול
לאחור אינו פסול לעדות ולשבועה אף
שעבר על שבועתו וכן מצא בסס
ז הרשב"ם בתשו' וכן אם סומן שכחתי
ומאין כאן עדים שהשיר המלוה על
הזמן אין לחוש אם מסוקמת אבל ונם
מהריב"ם פי' מק"מו ומביאו כ"ו שעי'
ה' במחורטים מסתע נ"כ ויכול לשעון
אנוס הייתי וכתב שם שב"כ הרשב"ם
בתשובה וכן הוא בתשובת הרשב"ם
להריא שבני' ב"ו לקחן מתו' ל"ב כמי
שנשבע לפרוע לאחרו לזמן פלוני ועבר
הזמן ולא פרעו דאינו כפסל די"ל אנוס
היה ולא אתרתי ליה זוזי אך מ"ם
מהרש"ל וכן אם סומן שכחתי אין כן
דעת הרשב"ם בתשובה שהביא ב"י
שעי' ז' ור"מ ומה"ע ס"ק י"ג וכראה
דהרשב"ם לשעתיה אזיל כתו שכתב
הר"ן בשתו פ' כל הנשבעין גבי
ונשבעו אסור על השבועה אחר
שבועת העדות כו' דאינו יכול לשעון
שכחתי . גם בעל התרומות שער מ"ב
בשופו כתב דאי' לשעון שכחתי ע"ם
אבל לפי מ"ם הר"ן שם דמיירי שהיה
העדות קרוב כל כך דאי אפשר לתלות
בו שכחה כו' אם כן משמע דהיכא
דאינו קרוב כ"ב יכול לשעון שכחתי
ונראה דבר"ה הנ מיירי מהר"ש ולפ"ז
אפשר דאף שונג הייתי אני לאחר
דהא הרשב"ם יליף לה משכחתי ואפשר
דשונג הייתי גרע ספי' הרש"בא יליף
לה מכח כל שכן ודוק ומשם"ל סי'
ב"ב פ"ק ב' ועי"ל שעי' כ"ד : ט
שינאת' נבלה עיי' בי"ד בש"ך ס"ק ג'
ז"ב י נגב וכן נזלן עיי' מ"ם
לקמן סי' שכ"ם שעי' ו' מרין נזלן -
יא הכופר בעקרון כו' עיי' בתשובת
רמ"א ס"ם כ"ב - יב עד שיאחרו
בב"ר - וס"ה אם כתבו כן בשם' שבוחבו
בתבוהו וכן הוא הר"ן שפ"ב דשבועות
יג אפשר שכתבוהו ואחרוהו
ועיי' בש"ם ר"פ אר"מ ועיי' בב"מ
פכתב דעת הרי"ה הוא דבשטר לא
מחייבי' לעדים זוממים לפסול הנוף
או ממון ועיין הר"ן ולבאורה הוכא
בהכ"ם בהר"ום וכן מוכ' מלשון הר"ום
בש' המאור ואף על פי שבר"ן לא משמע
כן בהר"ום מ"מ נראה כן דאל"כ יהיה
הר"ום נגד הש"ם ר"פ ר"מ ר"מ ועיין
בתורת חיי' ונראה"ן ר"פ אר"מ ולפ"ז
נראה דגם הרי"ף יכול לסבור כהרי"ה
בזה ודלא כמ"ם הר"ן שם שהו אלא
בדעת הרי"ף ולפ"ז דינו של הר"ום
אמת ואין חולק עליו ודוק : יד
עדים שמחתו עכמן עיי' מ"ם לקמן סי'
מ"ג : טו ואתר הלוה משמע דעבד ועדים כשרים וכן משמע בב"י ודלא
בשמ"ע לקמן ר"ס כ"ב ע"ם : טז הרי

אינו נאמן לומר סוגנו הייתי הרשב"ם מסי' בשעתו וכתב ז"ל
אם כן אין לך אסור אפי' בשבועת העדות דיכול לטעון שכחתי
כו' : יד לו אנוס הייתי כו' ודין שבועות אונס ביכול ליסבע עיין
בי"ד סי' רכ"ם ורל"ב (הנ"ב וכן אם סייע לאחירו בפתיחת
אלונות לו פתחו לאחירו אף
שלבנין מוקה הוי מקילה מיד
בת"ם לקמן סי' קנ"ד סי"ב והוא
נשבע ע"ז שלא מסל לו אינו
נפסל כזה דאפשר דהאחת אתו
שלא סייעו ע"ד מקיל' אלא רצה
לשתק בו שיקוור ויסתום כ"כ
ב"י ס"ם כסס תסו' הרשב"א) :
טו שבת שינא כו' הטור כתב
כאן דין דהבא על הערוה ודין
האסור על הערוות ע"ם .
והמחבר ומור"ם השמיטו ונראה
דבדין בא על עריות בתבו אמ"ם
בבר דקייבי מיתות פסולין ודין
פסול דבשר כתבו מור"ם לקמן
בסימן זה בסס"ה : טז
שינאתה נבילה כו' עפ"ר סס
הוכחתי דדעת הטור ודעת
הרמב"ם הוא דאינו נפסל לעדו'
אם שתה ובדק בהמות דאתריס
והבשיר את הטריפה חדא דאינ'
לחימר דטעה שברי אין לרש אוטא
ולא לו ועוד אפ' עשאוה כמוניד
אבתי לא עבר אלו דלפני עור
לא תתן מכשול ומפני זה לא
נחשד להעיד שקר ולהוציא
בשקרו ממון מיד אחירו וכ"כ
הב"ח בפ' י"ב דעדות ע"ם אלא
מיירי בשבת שהשתה בהמו' עצמו
ונמצא טריפה ורצה לחוכרה
לאחרים ואע"פ שאינו אוכל
ממנה מ"מ כיון שמפני חימוד
והבאת ממון רצה להכשיל אחרי'
אחרינו בשכיל הבא' ממון יעיד
נ"כ שקר : יז ואע"פי
שהחוירו כו' הטור כתב ע"ז
דהיינו דוקא בשלא שלמו מעצמו
אלא בכפיי' כ"ד ואע"פי שהמלו'
בריבית לא מהני התורה לחוד
כ"א בהיספס על בפסס לאסור
המותר לו וכמ"ם בסי' זה סב"ש
היינו דוקא כמי שהרגיל בפסו
בכך אבל מי שעשה נזילה או
עבירה כיונא בה בפעם א'
והחזירו מעצמו דיבכך כ"כ
מור"ם בר"מ וכ"כ בהנ"ה בסי'
זה בסב"ש ע"ם : יח הכופ'
בעקרון או מלוה אימת כו'
בל"ל : יט אע"פ שהוזם
בדבר דיש לו תשלומין גם שיש לבטוש אפ"ה בנפסל ק"ו אם עיוו'

מתקלה להעיד בדבר שאין לו תשלומין כגון לגרוס מיתת' או מלקות לחבירו דבנפסל ואע"פ שהוזם קוד' שנהרג חבירו מ"מ מתשבתו היתה
לרבה בדבר שאין לו תשלומין : ך מאימתי הוא נפסל כו' הטור עד זומ' בנפסל לחפר' מעשה שהעיד בגיסן והוו' בתפרי
על אותו עדות כל מה שהעיד מגיסן ואילך פסול עכ"ל והטע' דפרי בשע' שהעיד בעשה רשע : ל"א שבתבוהו ואחרוהו כו' פי' ושט' שומבו
מאוחר בשר בשבתב בו דאקני ובמ"ם הטור והמחבר בסי' מ"ג סי"ג ודוקא שטר הלוה אבל שטר מכר מאוחר פסול בת"ם שם בסי' ב' וסי'
רל"ט ע"ם : ך אם יש עדים כו' פי' שראו שתתו ולא ראו בתיב בשטר הזמן והמקום הכתוב בו דא"כ ה"ל הן נ"כ עדי הוה וק"ל : בג
ה"נ ביום פלו' כיון שהוזמו כו' : ך"ד כמי שבקרקע כו' פי' הו"ם בעשו רשעי' מאותו שעת דה"ל לפני כמה שנים א"ב בידו בשעת בידו בלא תתים' העדים והיה מונח בידו כמה שנים והיום תתמו העדים דה"ל זמן בתיבתו מוקדם לתתימתו : ך"ז פסולים לעדות כו' וכתב
הרשב"ם בתשו' פי' תספ"ז מי שבשר עדים שיעידו לו אינם נפסלים עד שעה שיעידו עכ"ל ר"מ י"ד : ך"ח אשון לבחר
מדין קוברי מת בי"ט ראשון שבתבו המחבר בס"ד והו' מהגמ' : ך"ט אפטרופ' או שבשר של כותי עיין בי"ד ס"ם סקס"ט או

לא אם שהיה טועה וסבור כו׳ וכ״כ בסמוך בריש סכ״ד ול״ד לא״ס מור״ס בס״ה דאינו כאמן לומר שבשתי בכ״ל בסק״ט דשאני התם דאיסור שבועה הוא ידוע לכל אלא שבא להתנצל ולומר שונב
בשבועת העדות דאינו כאמן לומר שבשתי בכ״ל בסק״ט להיות רמי׳ אנפשיה להזהר כמה שקבל עליו בשבועה וכן בעדות שראה
היתי ולא זכרתי שבשבועתי וע״ז אמרו אדם מועד לעולם דמיכי תיתי לרמי׳ אנפשיה לזהר וכן הקושר
מתקלה רמי׳ אנפשיה לאדכורי כדי להעיד משא״כ באמרו שבתי איסור בדבר דמיכי תיתי לרמי׳ אנפשיה לזהר
ומתיר בשבת ואומר לא ידעתי
שם בו משום מלאכ׳ וכן באומרו
לא ידעתי שבו׳ שבת שאף שהוא
מוזהר בו משמים מ״מ כיון
דמעלמא אתא עליה אינו עולה
על זכרונו כ״כ כדבר שבאדם
עצמו רמי׳ אנפשי׳ וק״ל : לא
שבגזל מציאת קש״ו ונגילה זו
אינה אלא מדרבנן מפני דרכי
שלום כמ״ש הטור והמחבר לקמן
סימן ע״ר ודוקא מציאה קאמר
דאין דעת אחרת מקנה להם
וכמ״ש שם והרמב״ם והמחבר
השמיטו זה ושמבו אמ״ש בהל׳
גזילה ומציאה ונם י״ל שסמכו
אמ״ש אחר זה פסול דמכריעי
יונים להכיא להם יונים אחרים
דנ״כ אין בו אלא גזל דדרכי
שלום וכמ״ש בסמוך בס״ו ע״ש :
לב שלא ברצון הבעלים
אע״פ שבותנים הדמים אינם עוברים
בלאו דלא תחמוד כי לא תחמוד
בלא דמי משמע (וכן האחת
כ״כ התוספת) ואינם גוזלים
בכח אלא משתדלים הבעלים
עד דיהבי להו כלי דמים ועפ״ר
בהמה בכית דבבהמה דקה אסור מפני שדרכם לקפוץ ולנאת מהבית אל השדות ואינו יכול לשומרה משא״כ בהמה נסה וקמ״ל הכא
דבשרופין הבהמו׳ בשדות אין פיגוק כין בהמה נסה לדקה והא דלא כתב הטור והמחבר המגדל בהמה דקה אפילו בביתו הוא פסול
משום דפסול זה אינו אלא להמגדל בא״י או בכבל שהיה לרוב ישראלים שדות משא״כ בזמנינו (וכמ״ש הטור בסימן ת״ט) והוי
כדבר שאינו נוהג וכ״כ כ״י ועפ״ר וע״ל בס״ס תכ״ה שכתב שם הטור והמחבר דרועי בהמה דקה אין מורידין ואין מעלין ולא נקט שם
בהמה נסה נראה דשם מיירי ברועה בהמות אל אחרים וכאן נקט בהמות אל עצמו ומשום שנשאר שבשביל הנאתו יניחם לרעות
בשדות אל ישראל וכמ״ש הטור ולפ״ז היה נראה לומר דמ״ש אל עצמו לא קאי אלא אבהמה נסה ולא משמע כן מסתימת לשון הגמרא
והפוסקים וע״ל דלענין לפסול אותו מעדות ובשבועה אפילו בבהמה דקה הגריכו להיות דוקא אל עצמו א״כ לענין שיהא אסור להגזל
ממיתה לא אמרינו כל כך אלא ברועי בהמה דקה : לד המוכסים שתמא פסולים עפ״ר שם הוכחתי דהרמב״ם והטור
סברא להו דמוכסין הוא הנוהה למלך לפי הסחורה או לפי ממון של אדם וכל כיוצא בו בדבר שאינו ידוע לכל ובדבר שאינו ידוע
יכול לישול יותר בלין מרגיל כ״כ משום הכי שתמא פסולין ופי׳ דנבאי הוא שנוהה מקרקפתא דנברא או מהשדות והבתים בשום
והוא דבר נלוי וידוע והקושי יכול לישול מהן יותר מקנבתו משום הכי שתמא כשר עיין שם וזהו דלא כפי׳ הכ״י עפ״ר ודריסה :
לה ואם נודע שלקחו אפילו פעם אחת כן הוא לשון הרמב״ם ז״ל ולשון הטור הוא ואם נודע אפילו פעם אחת שלקחו יותר
כו׳ ולשון זה משמע שפעם אחת נודע הדבריס ויכול להיות שעשו כן הרבה פעמים אבל משום שלקחו פעם אחת יותר אפשר דלא
מפסלי דנוכל לומר דבשעות הסומא לקחו יותר מה שאין כן בגזלן ומיהו נם לשון הטור אפשר לפרשו כלשון הרמב״ם :
לו יותר מהראוי כו׳ ואפילו הסזירו מה שלקחו יותר כתבו התוספות דפסולים כל זמן שעסוקים באותו ענין שיש לחוש
שיחזרו לסורן ועוד שמסתמא אינן יודעין מאי לקחו שיחזרו לו ועיין פרישה : לז קודם שתנמור מלאכתן
שלא מורה היתר שאכל בטרפות עבודתו ואינו כגזלן להיות נאסר נם כן להעיד שקר : לח נים אומרים בדבר שנגמרה
מלאכתו דהא מורה היתר ואומר שאינו מקפיד הבעל הבית שהרי התורה התירה לפועל לאכול מדבר שנגמרה מלאכתו כמ״ש כי תבא
בכרם רעיך כו׳ ועפ״ר : לט מפריחי יונים פיסוח כו׳ בגמרא אית׳ בזה שני פירושים האחד דהאומר לי תקדם יונך
ליוני אתן לך כך וכך והשני שמלף יונו להכיא יונים משובחי דאחרים והמחבר כמשך אחר לשון הרמב״ם הכתב איסור
מפריחי יונים לענין להכיא יונים כו׳ ואיסור לי תקדמך יונך כו׳ שבירא ליה דהוא בכלל איסור משחק בקוביא ואיסור להכיא יונים
אינו גזל נמור דכל היונים מפלאת אתו ורבו בשובכין ולא קנאן בעל בשובך בקנין נמור ומכל מקום אסרוהו משום דרכי שלום
כתו גזל מציאת ברם שונה וקטן וזה שכתב הרמב״ם והמחבר שנמשך אחריו מפריחי יונים בישוב נקט בישוב לאפוקי בחדבר דיוני
המדבר הן הבקר והשיחה דלא מיפסלי בזה והמשחק ביונים עם שבירו ואומר אם תקדים יונך ליוני כו׳ שהוא בכלל דהמשחק בקוביא
ממילא ב״כ בלאד דאינו בפסל אא״כ אין לו מלאכה אחרת דמסתמא אוכל מחעות שקוק זה כדמסיק הרמב״ם בסוף דבריו משא״כ
במפריחי יונים להכיא לו יונים אחרים של שבירו דבפסל מזה אפילו אינו אוכל מחעות הללו דבכלל שם גזלן הוא אף על גב דאינו
אלא מדרבנן וכמ״ש בתי״ס מה שסיים הרמב״ם והמחבר וכתבו וכן לא יונים בלבד אמרו כו׳ עד ואומרים כל הקודם את שבירו וכו׳
דקשה פסול דמפריחי יונים לענין כל הקודם כו׳ מאן דבר שהיה אלא ואלא משום דשבירא לה דנם זה פי׳ דמפריחי יונים ושלא כתבו
משום דהכיאו בכלל משחק בקוביא הנזכר לפני זה לפסול ובא ללמדינו דאפילו במשחק בבהמה ויש בענין זה כמי בפסל אחרו ועפ״ר
ודריסה מ״ש מזה ודו״ק : מ הרי זה בחזקת שאוכל מבקוביא שהוא אבק גזל בפרישה הוכחתי דהרמב״ם לא ס״ל
כאאן דאמר דמשחקי בקוביא בפסלים משום דהוא גזל נמור כיון דאין קוביס מעות הקוביא דהוה ליה אסמכתא אלא אף שקוביה אותו
מכל מקום כיון שאין שבירו מקנה לו בקנין נמור אלא על ידי שחוק והיתול בא לידו הוה ליה אבק גזל ומיהו אף שיש בו גד
גזל מ״מ לא הוה בפסל בזה כיון דאינו אלא אבק גזל שהוא מדרבנן ולא בפסל אחרו אא״כ בים לו הנאת הנוף מזה וכמ״ש מור״ם בס״נ
מ״ה בענין נמי שלא יהא לו אוחבות אלא הוא ואו מסתמא הוא אוכל מחעות שחוק זה וכיון דבהנה ובתנדל במחעות אסור אללו בסלוהו
ונשדרוהו שיעיד נמי שקר מה שאין כן אם אינו אוכל מחעות שחוק זה אלא מחזיק אותו בידו ואוחר ומשחק בו להעביר בו
זמנו

סז ה״ז בחוק׳ כו׳ עיין בסמ״ע ובתשו׳ מבי״ם מ״כ סי׳ ע״מ: ו״ו ס״ע רשבי׳ עיי׳ בתשו׳ רמ״ם סי״ב דף כ״ם: אבל

בו איסור הלוה לא׳ או שהיה טועה וסובר שאין אסו׳ בדרך ההו׳:
יג ° (רמב״ם בס״ר״ד) העובר על גזל של דבריהם פסול
מדבריהם כיצר ° (סור סימן ר״מ) (לא בגון שגזל מציאת
חרש שוטה וקטן או) החמסנים והם הלוקחים קרקע או מטלטלים לב שלא ברצון הבעלים אע״פ
שנותנים הדמים וכן הרועים לג אחר רועי בהמה דקה ואחר רועי בהמה גסה של עצמם הרי הם
פסולי׳ שחזקתן פושטים ידיהם בגזל ומניחין בהמתן לרעות בשדות ובפרדסים של אחרים :
יד ° (שם ברמב״ם) לד המוכסים שתמא פסולים מפני שחזקתן ליקח יותר מהקצוב לחם ברין
המלכות אבל בנאין מנת המלך שתמ׳ כשרים לה ואם נודע שלקחו אפילו פעם אחת
לו יותר מהראוי להם לגבות פסולים :
הגה ° (הגה״מ פ״ז״ב) י״א דפי׳ מוכסים שנוהה המכס לפי אומד דעת ואין בדבר קבוע לפיכך
מסתמא פסול דמסתמא נוטלים פנים לתקנת בני אדם ומכבידים על אחרים ולכן שמאי
העיר שמעיל׳ מם על בני העיר לפי אומד הדעת נריכין ליזהר אלא יפקיד לאחד ויפקידו על האחד
שלא יפסלו לעדות ולשבועה :
טו ° (שם ברמב״ם ה״ד) אריס שלקח דבר מועט מהפירות שבכרו בימי ניסן ויומי תשרי לז
קודם שתגמור מלאכתן ° (סור ס״ך) לח (וי״א בדבר שנגמר מלאכתו) אע״פ שלקח שלא
מדעת בעל השדה אינו גנב וכשר לעדות שאין בעל השדה מקפיד עליו וכן כל כיוצא בזה :
טז ° (שם ברמב״ם) לט מפריחי יונים בישוב פסולים מפני שחזקתן שגזלי׳ יונים של אחרים
וכן סוחרי שביעית והם בני ארבע שיושבים בטלים וכיון שבאה שביעית פושטים ידיהם
ומתחילים לישא וליתן בפירות שחזקת אלו שהם אוספים פירות שביעית ועושים בהן סחור׳ וכן
משחק בקוביא והוא שלא תהיה לו אומנות אלא הוא הואיל ואינו עוסק בישובו של עולם
מ (פי) ה״ז בחזקת שאוכל מן הקוביא שהוא אבק גזל ולא בקוביא בלבד אמרו אלא אפילו
משחקים

יח אבל במי שאינו מחוייב להעיד ע"ל נפ"ע סי' ק"ל סכ"ח ורוק: יט הסונא לחבירו כו' בסונא חסנו שחמת שנאתו יעשה כן ולא נחרים עכ"ל סמ"ע ועיי' נ"י ור"ח ומיין נס"ח (דף ע"ז ע"ח) ך המוסרים ע"ל סי' שפ"ח ס"ח בהג"ה די"ח דהאומר אלך ואחסור פסול לעדות וע"ל סי"ך ועיי' בתשו' ר"ם כהן ס"נ סי' ס"ו: כא מוחר שחזר בתשובה בת"ה סי' קנ"ו מעברם טעמו כיון שהאומר היום מעורב בין הכותים שיש להם כל התלות וזה בא להכריל מכולן ולקבל תשובה לא החמירו עליו וחחזקינן שורלי יעשה תשובה שליחם ע"ם עכ"ל הס"מע בשמו לע"ז מסמע דוקא בחומר לע"ז דוכא הכי אבל בחחת זה אינו אלא שעמא דמיד שקבל שני דחשמחא יקיים שחרי דין זה לחר חחרי"ק מכבן שבשא בשיש בעבירה דנודר ונובר ויורר ומנרש וא"כ בכל חומר דינא הכי: כב עדותו בטלה עיין בחשו' ל"ב ספר ר' (יקי"ד וס"ו): כג קורס שהכריזו עליו וכתב בכ"י פ' ל"ב דלאותו ערו' שנפסלו בשבילו אפילו בלא הכרזה פסול עכ"ל סמ"ע וקשה דבא"י לא כתב כן אלא להחקשה דהוי ס"ל דפסול לעדות א"ע עצמו א"כ כשמעי' לדידי מוזיף ברינם' אינו נאמן דס"ל פסול אבל לחאי דחשבי דאין אדם חטיס עצמו רשע ופלגינא דבוריה לא משכחת לה לחאי דינא דאי מעירי' עליו שהוא בריבית ס"ל עדות אחרת וא"כ לאיתם בורך כתבו בכ"י והר"מ ופסמ"ע דין זה וצ"ע: כד שהרי

משחקים בקליפי אגוזים וקליפי רמונים מה וכן לא יונים בלבד אמרו אלא אפילו במשחקים בבהמה חיה ועוף ואומרים כל הקודם את חברו או כל הנוצח את חברו יטול בעליו שניהם וכן כל כיוצא בשחוק זה והוא שלא תהיה לו אומנות אלא שחוק זה ה"ז פסול וכל אלו פסולים מדבריהם:

יז מו מי שאינו לא במקרא ולא במשנה ולא בדרך ארץ ה"ז בחזקת רשע ופסול לעדות מדבריהם לפיכך מז אין מוסרים עדות לעם הארץ ואין מקבלים ממנו עדות אלא א"כ החזק שעוסק במצות ובגמילות חסדים ונוהג בדרכי הישרים ויש בו דרך ארץ אע"פ שהוא עם הארץ ואינו לא במקרא ולא במשנה נמצאת אומר כל ת"ח בחזקת כשר עד שיפסל וכל עם הארץ בחזקת שהוא פסול עד שיוחזק שהולך בדרכי הישרים וכל מי שמקבל עדות ע"ה קודם שתהיה לו חזקה זו או קודם שיבואו ערים ויעידו שהוא נוהג במצות ובדרך ארץ ה"ז הריוטו ועתיד ליתן את הדין שהרי מאבד ממונן של ישראל (יז) ע"פ רשעים:

יח מח (סור ס"ל נפס רמב"ם) הבזויים פסולי לעדות מדבריה' והם האנשים מט שהולכים ואוכלים בשוק בפני כל האדם וכגון אלו שהולכים ערומים בשוק בעת שהם עסוקים במלאכה מנוולת וכיוצא באלו מי שאין מקפידים על הכוש' שכל אלו חשובים ככלב ואין מקפידים על ערות שקר ומכלל אלו המקבלי צדקה מהכותים בפרהסיא אע"פ שאפשר להם שיזונו בצנעא מבזי' עצמ' ואינ' חוששין כל אלו פסולי מדבריהם הגה מא (ר"ן ס"פ המים מקרש) מב כל מי שנוטל שכר להעיד עדותו בטלה כמו הנוטל שכר לדון וכמו שכתבתי לעיל סימן ט' סעיף ה' (רשב"ן) ואינן צריכין הכרזה אלא הדין והעדות בטל מעצמו ואם הזיר החמון דינו ועדותו קיימים שאין זה כשאר פסולים שצריכין הכרזה ותשוב' אלא קנס קנסוהו חכמי' שיתבטלו מעשיו כל זמן שנוטל שכר מג (ב"י בשם רמב"ם) וכ"ז בעדים שנכבר רגו המעשה ומחוייבים להעיד כמו שאדם מחוייב לדון בין אדם לחבירו (יח) אבל מי שאינו מחוייב להעיד ונוטל שכר לילך ולראות הפניין שיבים עד חותר מד (כן חשמ' בשאר י"ל זה בורר) מה דיין שדן בכר וכא הבעל דין ליתן לו מתנת על שהפך בזכותו אסור לו לקבלו מו (מהרי"ק שורש ס"מ)

כל מה שאדם מעיד לפיכת יסורין וירחא אין בו ממש:

יט מז (סור סימן ל"ה ס"מ) מח כותי ועבד פסולים לעדות:

כ מט (ב"י וד"מ שם) נ (יט) השונא לחבירוא"ל בפני רבים אלך ואמסור ממונך פסול לעדו' (הגב"מ פ"ז"ב וכל בו) (ואפילו מחל לו הנחסר פסול עד שיבוה נחשובה):

כא נא (חוספ' פ' החובל) נב ממז' ופצוע רבא וכרות שפכה נג וערל שמתו אחיו מו (מהרי"ק שורש ס"מ) מחמת מילה כשרים לעדות:

כב נד (ב) המוסרים והאפיקורסים והמומרים נה (פחותים מהכותים) ופסולים לעדות: (הגב"מ פ"ק דב"מ) נו (כא) (חומר שחזר בו וקבל עליו חשוב' כשר מיד אע"פ שלא עשאה פריון)

כג הפסול מן התורה שהעיר (כב) ערותו בטלה אע"פ שלא הכריזו עליו בכתי כנסיות ובכתי מדרשות נז והפסול מדבריהם העדות שהעיר נח (כג) קודם שהכריזו עליו כשרה:

הגה

מסתמא שאנו יודעין בו שאינו למדן ואין אנו יודעין בו אם הוא בר לא"ה ומסוגיא בחלות הוא דאינו מוחזק בחנו' וכד"א אבל בדיעבד אין פוסלין עדותו ודו"ק: מנ אין מוסרין בו' פ' אין מיקדין אותו מתבלה לעד ואם נעשה ביחדו לעד מ"מ אין מקבלין הכ"ד מחמו העדות: מד שהולכין ואוכלין בשוק בפני כל העם אבל בשאינו בפני כל העם אחרו בנמ' דנגלי הוא לת"ה לעשות כן אבל אין אדם נפסל בכך ועפ"ר שכתבתי מה שיש להסתפק בל' הרמב"ם ובטור וכר"מ דכתב בשם התו' עובד' פירושים בענין פוטף ואוכל דפסול לעדות: מה שאין מקפידין פי' ומייסין בו שיש ידו שקר ולא יפשטו שיוד' הדבר ויב' עליהן חרפה וכוש דהא אין מקפידין על הבוטת רש"י: מו בל מי שנוטל בו' בכ"ע' בתבאר ומשנה הוא בבכורו' ובלחד מת"ם ראה לחדתי אתב' אקי' ומשפטים כאשר צוני ה' אלקי מה אני נצטויתי מהם"י בתנם אלא בתתי לו שכר אף אתם נצטות' מחני בתנם אלא בתתם לי שכר וכן תעשו לדורות שע"ז א"ל ראה לחדתי בו' בלו' מחני תראו וכן תעשו אתם לדורות ופי' זה הוא שם בשאר"י דבכורות ע"ם: מז דיין שדן בכר בהנד"ם פי' כתבתי ל' הרא"ם בו בתייבשה דלא תקשה ע"ז מעובדא דבר אמא קטל נברא וראה הר"נ לביה' לעיניה ורב פפא היפך בזכותו וקשה בר אמא וקבל עליו ברגא דבוני שני. וכתב הרא"ם דדוקא פטיר' מחם שרי לקבל מעשה דבלאו הכי הוה רב פפא פטור ממה בדיין ת"ה ע"ם ונרדך ליתן טעם למה שידר מור"ם ז"ל דין זה דדיין שדן בלון בהל"ע דבהל' דייניה בסי' ט' ה"ל לבתבו: מח בותי ועבד פסולים ובתב בהג"א פ"ק דנ"ש דאפי' בותי' המוחזק' שאינם מסקרי' מ"מ הם פסולים כיון שאינו בכלל אחיו ולא עדיף מעבד עכ"ל וכן הוא במרדכי הם וברמב"ם פ"ם הם ועיין בהגד"מ מ"ם בזה: מט הבוטה לחבירו בו' דוקא בבוטה הבוטו שחמת שנאתו יעשה בן ולא באחרים: נ ממזר ופצוע דבא בו' בפסולין הן מלבא בקבל מ"מ בין דלא מעשיהן הרעים נרמ' לבן זה מ"ה בשר' לעדיד: נא וערל שחתו אחיו מחמת מילה דאמנא דבריה מדבתיב ויבי בהם עיין בי"ד בהל' מילה: נב המוסרי' והאפקרוסים בו' אפ"ר הם בתבתי לחה הולך לבתוב זה: נג פחותים הן מהכותים ל' הטור שהכותים לא מורידין ולא מעלין ויש לחסידים חלק לעה"ב ואלו מורידין ואין להם חלק לעה"ב ועפ"ר הם בתבתי ל' התו' דמ"ם טוב שהכותים הרוב הייבו בהעת המלחמה דוקא בו' ע"ם וכב"ל סימן תכ"ה ס"ה ואין אונסים בימם הרא"ם בלל ב"ד וריב"ם סי' ד' י"א י"ב: נד מומר שחזר בתשובה בת"ה סי' הל"ם מפרש

בשמא בין שהמומר שיש מעורב בין הכותים שיש להם כל התלות וזה בא להכריל מכולן ולקבל תשובה לא שהמירו עליו ומחוזק' שודאי יעשה תשובה שליחם ע"ם וכתבתי לשונו בשם"ע כי"ד בם' נרים ס"ם: נה והפסול מדבריהם בו' בבין דאין פפולו ידוע קודם שהכריזו עליו לא רצו לנפסיד ממון הכריות מאחר שבבר הפידו ואין פסולין אלא מדרבנן. רמב"ם: נו קודם שהכריזו עליו

בשר דאפי' ברופה ותוכבן שאמרו

שבו

זמנו לא אמרינן דהוא אסור להעיד שקר ולפ"ז אף שיש לו אומנו' אחרת כל שאותו אומנות אינו מספיק לו לצורך פרנסתו והונאתו כמלא דנתפרנס נ"כ מחמות שחוק זה פסול הוא. ומינה נמי דאפילו אין לו אומנות כלל כל שיש לו ממון אחר ואינו נתפרנס ממעות שחוק זה אינו נפסל. אבל לעשה דרש"י והטור דפירשו מ"ם בגמרא דפסול אסוס שאינו עוסק בישובו של עולם ר"ל כיון שאין לו מלאכ' אינו יודע כמה קשה על בני אדם במעות ומתיית' ויקל עליו להעיד שקר ולפ"ז נשכיחן הוא איבכא ואיינו דכל שיש לו אומנות אחרת אפילו כל דהו אינו נפסל וכל שאין לו מלאכה אפילו יש לו ממון להתפרנ' ממנו הוא נפסל וכמ"ם בפרישה מבוא' מילתא בטעמא. והמחבר נמשך אחר שיטת הרמב"ם ומתיתמה על מור"ם ז"ל שלא הזכיר בלל בשרתם:

מא וכן לא יוכים בלבד אמרו בו' עמ"ם בסמוך בריש סעיף זה בישוב ל' זה: מב מי שאינו לא בתקרא ולא במשנה בו' פ' שאינו בשוס א' מהם והרמב"ם סיי' בטעמו וכתב ז"ל דבל שירד לבך חזקתו שעוב' על עבירות שיבואו לידו לפיבך בעינן שיהיה מוחזק שהוא בר מצות ובדי שלא' הדיוקי' אהדדי דמריסה משמע הא אם יש לו א' מן השלשה אינו נפסל ואם"כ שייש ואם' ז"ל לפיבך אין מוסרין בו' דמשמע אף שיש לו א' דהיינו דרך ארץ לא שני לי' בהבי עד שיהיה נ"כ בר מצו' מ"ם בתבתי בפרישה דהעיקר הוא דצריך להיות בר מצוה והולך בדרך ישרים ובשבו' ע"ה אינו בר מצות דלא ע"ה אפיל וו"ם לפיבך אין מוסרי' בו' ור"ל בינן שהוא ע"ה בעינן שיהיה מוחזק שהוא בר מצות בו' ונ' עבירי' בן בשדות שאינו בשלשתן הוא פסול לגמרי אפי' בדיעבד ובשהוא בודאי בר שלשתן אף שאינו ידוע שעוסק במצות בשר הוא אפילו לבתחלה דחזקתו שהוא בר מצות אבל בשאנו יודעין בו שאינו למדן ואין אנו יודעין בו אם הוא בר לא"ה ומסוגיא בחלות אבל בדיעבד אין פוסלין עדותו ודו"ק: מג אין מוסרין בו' פ' אין מיקדין אותו מתבלה לעד ואם נעשה ביחדו לעד מ"מ אין מקבלין הכ"ד מחמו העדות: מד שהולכין ואוכלין בשוק בפני כל העם אבל בשאינו בפני כל העם אחרו בנמ' דנגלי הוא לת"ה לעשות כן אבל אין אדם נפסל בכך ועפ"ר שכתבתי מה שיש להסתפק בל' הרמב"ם ובטור וכר"מ דכתב בשם התו' עובד' פירושים בענין פוטף ואוכל דפסול לעדות: מה שאין מקפידין פי' ומייסין בו שיש ידו שקר ולא יפשטו שיוד' הדבר ויב' עליהן חרפה וכוש דהא אין מקפידין על הבוטת רש"י: מו בל מי שנוטל בו' בכ"ע' בתבאר ומשנה הוא בבכורו' ובלחד מת"ם ראה לחדתי אתב' אקי' ומשפטים כאשר צוני ה' אלקי מה אני נצטויתי מהם"י בתנם אלא בתתי לו שכר אף אתם נצטות' מחני בתנם אלא בתתם לי שכר וכן תעשו לדורות שע"ז א"ל ראה לחדתי בו' בלו' מחני תראו וכן תעשו אתם לדורות ופי' זה הוא שם בשאר"י דבכורות ע"ם: מז דיין שדן בכר בהנד"ם פי' כתבתי ל' הרא"ם בו בתייבשה דלא תקשה ע"ז מעובדא דבר אמא קטל נברא וראה הר"נ לביה' לעיניה ורב פפא היפך בזכותו וקשה בר אמא וקבל עליו ברגא דבוני שני. וכתב הרא"ם דדוקא פטיר' מחם שרי לקבל מעשה דבלאו הכי הוה רב פפא פטור ממה בדיין ת"ה ע"ם ונרדך ליתן טעם למה שידר מור"ם ז"ל דין זה דדיין שדן בלון בהל"ע דבהל' דייניה בסי' ט' ה"ל לבתבו: מח בותי ועבד פסולים ובתב בהג"א פ"ק דנ"ש דאפי' בותי' המוחזק' שאינם מסקרי' מ"מ הם פסולים כיון שאינו בכלל אחיו ולא עדיף מעבד עכ"ל וכן הוא במרדכי הם וברמב"ם פ"ם הם ועיין בהגד"מ מ"ם בזה: מט הבוטה לחבירו בו' דוקא בבוטה הבוטו שחמת שנאתו יעשה בן ולא באחרים: נ ממזר ופצוע דבא בו' בפסולין הן מלבא בקבל מ"מ בין דלא מעשיהן הרעים נרמ' לבן זה מ"ה בשר' לעדיד: נא וערל שחתו אחיו מחמת מילה דאמנא דבריה מדבתיב ויבי בהם עיין בי"ד בהל' מילה: נב המוסרי' והאפקרוסים בו' אפ"ר הם בתבתי לחה הולך לבתוב זה: נג פחותים הן מהכותים ל' הטור שהכותים לא מורידין ולא מעלין ויש לחסידים חלק לעה"ב ואלו מורידין ואין להם חלק לעה"ב ועפ"ר הם בתבתי ל' התו' דמ"ם טוב שהכותים הרוב הייבו בהעת המלחמה דוקא בו' ע"ם וכב"ל סימן תכ"ה ס"ה ואין אונסים בימם הרא"ם בלל ב"ד וריב"ם סי' ד' י"א י"ב: נד מומר שחזר בתשובה בת"ה סי' הל"ם מפרש

שהן פסולין מסתמא כשיגין הכרוה תקלה אלא שמסתמא חכריזין
על פסוליהן קאמר וכתב הטור ברועה וכ"ל דה"ה במוכסין הכ"ל
°וכתב כ"י פ"ב דלאותו עדות שנפסל בסכילו אפילו בלא
הכרו' פסול: כו כיצד ראוהו קושר או מתי' בשבת כו' נקט נ'
מיני הודעות בכאן הא' דאפי'
אם אנו יודעין שהוא יודע שהוא
שבת מ"מ אם אין איסור דמלאכ'
ידוע צריך להודיעו: השני אף
אם הוא מלאכ' מפורסמת
לאיסור בשבת מ"מ כל שאין ידו'
שיודע שהו' שבת צריכין להודי'
השלישי אף שהוא ידוע שהוא
יודע להמעשה שהוא עושה
שעושיהו באיסור מ"מ אי איכא
למיחר שאינו יודע שיפסל עי"ז
צרי' להודיעו וק"ל ועפ"ר: כז
או נבאי שמוסיף לעצמו כו' הא'
שמוסי' אנבאי לאוד קאי שצריך
להיות ידוע שמוסיף לעצמו
וכמ"ש לפני זה בסי"ד ע"ש:
כח אין אדם נפסל בעבירה
ע"פ עצמו הטעם דהאדם הוא
קרוב אצל עצמו: כט שאין
אד' מסי' עצמו רשע °וכתב
המרדכי פ' ז"ב דאפי' אם אמר
אעשה תשובה ואוציא הרבית
דברומי קמעריס כדי שלא יעיד
לחבירו וכ"כ המחבר בסי' מ"ו
סל"ז באחרו הערי' עשיתו תשוב'
ם וכן אין נפסל על קול וכתב
בחסרי' כ"ב ס"ד והרא"ש פ' ז"ב
דאפי' בקלא דלא פסיק כשר
לעדות וזהו דלא כרשב"א כ"י
מס' הכיאו ועד"מ ו': סא
שהלוה לו ברבית כו' וכן הוא
ברמב"ם פי"ב מעדות דכתב
ז"ל ואחר הלוה לי ברבית כו'
אפ"ה נאמן על האחר' לפוסלו
ולאפוקי מרדכי פז"ב דבת' דל"ל
אויש ברבית ולא שקיל מידי
עד"מ סל"ז: סב פלגינן
דיבורי' כו' דבשאחר פלו' הלוה
לי ברבית הוא מעיד על אביו
שהלוה ועל עצמו שלוה פלגינן
דבוריה וכאלו אומר פלוני הלוה לבני ולא אמר לי ומרדכי ביבמו'
כתב דלא אחרינן פלגינן דיבורי' במקום שצריך להוסיף טעם
ובמקום שצריכין לומר מילתא דלא שכיחא (כ"ס ס"ס) ועיין
בר"ן פ"ק דנישין מוה ד"מ ל"ז הביאו: סג אם שבא על
אשתו ועיין בתשובת רשב"א סי' אלף רל"ז דיש לחלק בין אמר
אשתך זנתה עמי דפלגינן דבורי' ובין אם אמר אני זנית עם
אשתך דלא פלגינן דיבורי' ע"ש ד"מ שם: סד אם
שרבע שורו °אין זה דומה לראשונים דשם פלגינן
דבוריה ואינו נאמן על עצמו ועל אשתו וכזה נאמן גם על
שורו להרגו דהכי אחרינן בגמרא דאדם קרוב אצל אשתו
ולא אצל ממונו וכ"כ בטור ומפני שבומן הזה שאין דיני
דיני מיתה אין סוקלין נ"כ השור וכמ"ש בסי' א' מ"ה לא
דקדק המחבר לכתוב זה ולא כתב הני דינים אלא משום פסולו
דהא"ם הרוצח דנהג גם בזמן הזה וק"ל ועפ"ר: סה מצטרפין
להעיד עליו לפוסלו דייק וכתב להעיד עליו דהיינו שלאחר נחר
דינן כאין מקדם זה שנשבע לו והעד ומעידין לפני כ"ד שנשבע
לשקר דמאחר שבכר בגמר דינו לא מקשה לנוע' (הרא"ש בתשוב'
כלל י"ח כ"כ) וכזה כתיבה שלת דברי הטור בכאן אמ"ש בסי' פ"ז
סמ"ד ובדברי המחבר שם ס"ם כ"ם וכמ"ש בפרישה ע"ם:

סו ויש

הגה ואפילו פסול מן התורה אין לפסלו אלא בודאי ° (ריב"ש
סי' רס"ו) אבל לא מספק בגון שהעיד בב"ד ואח"כ באו
עדים עליו שעבר עבירה שנפסל בה מן התורה אבל אין יודעין אם
עבר קודם שהעיד או אח"כ מוקמינן בברא אחזקתו כל מה שהעי'
בשר עד דידעינן דעבר קודם לכן ° (מרדכי פו"ב) כל הפסולים
מדרבנן שצריכים הכרזה אם העניין נרכים על עבירתן בגון
שהוציאן מב"ד הוי כאלו הכריזו עליהם:

כח כל מי שהעידו עליו שעבר עבירה פלונית אע"פ שלא
התרו בו (כי) שהרי אינו לוקה פסול והוא שעבר על
דברים שפשט בישראל שהם עבירה אבל אם ראוהו עובר על
דבר שקרו' העוש' להיות שוגג צריכין להזהירו ואח"כ יפסל
גו כיצר ראוהו קושר או מתיר בשבת צריכי' להודיעו שזה
חילול שבת מפני שרוב העם אינם יודעים זה וכן אם ראוהו
עושה מלאכה בשבת או בי"ט צריכים להודיעו שהיום שבת
(כם) שמא שוכח הוא וכן המשחק בקוביא תמי' או מי
שנעשה מוכס כז או גבאי שמוסיף לעצמו צריכים העדים
להודיעו שהעוש' דבר זה פסול לעדות שרוב העם אינם יודעי'
דברים אלו (כו) וכן כל כיוצא בזה:

כח אין אדם נפסל בעבירה ע"פ עצמו אלא ע"פ עדים
שיעידו עליו כט שאין אדם משים עצמו רשע:
° (רמב"ם פכ"ב מסורן) ומ"מ אין עושין אותו עד (כז)
לכתחלה כדלקמן סי' נ"ב סעיף ה' ° (טור ס"ם) ס וכן
אין נפסל על קול וסד בעלמא כגון מי שסשוד על עריות שרגיל
עם עריות ומתיחד עמהם וקול יוצא עליו כשר לכל עדות חוץ
מלעדות אסה ועיין בדין הסשודים בי"ד סימן קי"ט:

כו לוה שהעיר על המלוה סא (כח) שהלוה לו ברבי' ויש
עד אחר עמו מצטרפין לפוסלו אע"פ שעושה עצמו
רשע סב פלגינן דבורי' ומאמינו' אותו לגבי מלוה ולא לגבי
עצמו וכן אם העיר שפלו' רבעו אפילו לרצונו סג או שבא
על אשתו סד או שרבע שורו הוא ואח' מצטרפין לפסלו:
() (מרדכי פ' ז"ב) (וה"ה שבנגל יכול להעיד על הנגלן כתו הלוה על
המלוה (כט) ובלבר שלא יהא לו הנאה מעדותן):

כז °טור בשם ר' יקר פל"ה) י"א שהנשבע להחיש העד (ל)
העד ואותו שנשבע לו סה מצטרפים להעיד עליו לפסלו
הגה °(מרדכי שם) וה"ה אם נשבע לנשים הם מעידים עליו
לפסלו ואין מילוק אם נשבע לאם כגון אחר אחר זה
לא ויש

כר שהרי אינו לוקה פסול ע"ל ס"ב בהגה' וכ"ם (הגה ר"ל דכתב' שם עבר
עבירה שאין בה חלקו' פסול מדברבן ובאן תמה' דפסול מדאוריתא ויש לייש
דבאן כיון שמייב חלקו' על אותו עבירה רק אלא אחרו בו פסול מדאוריתא
וק"ל): כח אחא שוכח הוא עיין ח"ם לעיל ס"ק ה': כו וכן כל
כיוצא בזה עיין בתשו' ר"ם כהן ס"ב סי' קמ"ם: כז עד לכתחלה לכות'
שאין מוסרין לו עדות לכתחלה ועיין
ב"מ סעי' מ' ועיי' בתשו' הפא' בנימין
סי' נ"ה: כח שהלוה לו ברבית
כו' וכן הוא ברמב"ם פ' י"ב דעדות
דכתב ז"ל ואחר הלוה לי ברבית ולא
שקיל מידי כו' אפי' הכי נאמן על
המלוה לפוסלו ולאפוקי מרדכי פ' ז"ב
דבתב דל"ל אויש ברבית ולא שקיל
מידי עכ"ל אח"ע ודבריו תמוהין דהרי
ל' הרמב"ם מחק כל הש"ם וכמו
שחפר' המרדכי לשון הש"ם לדידי אוזי'
כו' ולא שקיל מידי כן יש לפרש ל'
הרמב"ם והמחבר הלוה לי ברבית וכו'
ולא שקיל מידי ועוד תימא על הסמ"ע
שהרי הר"ב כתב בסמוך וה"ה שהבנגל
יכו' לבעי' על הנגלן כתו הלו' על המלו'
ובלבד שלא יהא לה' הנאה' מעדותן ע"כ
והיינו דברי המרדכי פ' ז"ב ולאיתי
ברי"ם סי' של"ם הש"ג על המרדכי
ולפי שהיה רב חונבק פוסק מפורסם
ולא יסרו דבריו בעיני בזה מוכרח אני
להאריך קצת הנה ז"ל שם אין דיינו של
המרדכי מחוור דהא ע"כ בהיה דבר
בנחוש כיון שאשים עצמו רשע פלגי'
דבוריה כו' דמה שמעיד על עצמו הוי
כאלו לא העיד כלל ואין כאן עדו' כו'
ומ"ם הראב"ד ז"ל כו' וה"כ אין לומר
בכאן שהוא כונע בעדות דהוי כאלו לא
העיד רק על בר בנחוש שהלוה ברבית
ולא הזכיר אחי ועוד שאפי' לא היה
אשים עצמו רשע בעדותו בגון שהיה
הע' לדידי בנגב או בגלו הנסרף לפוסלו
ופלגינ' דבוריה אשום דאדם קרוב אצל
עצמו ולא שייך בזה עדו' כלל והיינו
מאי דאקשינ' בפ' ח"ה בני חנו מכם
לבני עירי אין דינין אותו בעדות העיר
ופריך ולפלגי אין דינין אותו בעדות
ז"ל והיכי אהני סילוק והא בעינן
דאיכהו נופייהו בעלי דברי' לאו דדי'
פסולים היקרי דהא אינן בתורת עדות
כלל כו' אלמא כל שהו' כונ' בעדו' אפי'
בבנגל' אחון לא שייך לאקריי' עדו' כלל
ואפי' עדו' פסולה וה"כ פלגי' דבורי' נס
הרשב"א ז"ל כ"כ בתשו' דאפי' אי
אחעי' שפלגי' נגלו אבסר' עם א' לפוסלו
ואפי' היה הא' ע"כ אעי' לדידי נגל אלא
אחילק ואח' דרוק קור' שתבעו דדין על
הנגלי' אבל אם אבעו על הנגלי' ובשבר' ובשבר' אינו כאן עוד לפוסלו שהרי כבר
האמינתו תורה וינא אבית דין ובאי כו' והוא היפך אמ"ם בחסן אחפש בשם
הר' יקר שאם כבר אבעו ובשבר אבשרף לפוסלו אחעת' אינו כונע בעדו' כיון
שבבר בפטר כו' ובראה מדברי הר' יקר שקודם שבשבר הוי כונע בעדות אבל
אינו ל' עיקר אלא כמ"ש עכ"ל ואין דבריו נכונים דבאי דפלגינ' דבוריה
הייבו אם אין אנו אומרי' אותו לכונע דאז אמרי' דהוי כאלו לא העיד על
עצמו בכלל אבל איכא שיש לאוש שכונע הייב' דלאחר בשביל עצמו אעיד כן
ובגע עצמך אריש דאמרי' ע"אוקמת הנתיש דאינו אעיד כי איכא עיני בארעא
ביאמ' כיון שהוא בע"ד עבמו פלגינ' דבוריה אלא ואמי הייבינן בשביל הנאתו
הוא אחעיד כן וה"ה הכא ואם שהבינ' אבל דבתנו דבוותא בע"ח"ם כיון
דאיכהו נופייהו בע"ד אחבי סילוק כו' ג"כ אינו ראיה דהא ס"ם סילוק איבו
נעינן ואי לאו הכי בבי' אלא אור עד כלל אח"מ כונע אור דאבל
כבר אלא"ה כתב הרמב"ן בחידושיו ע' אמ"ה שיש לדקדק על חירון דבבוותא
ואיבו שם בעינן אחר ע"ם וכן כל הפוסקים חיבבו בעינן אחר נם יש
לדקדק על הנך דבוותא דבבי' דבעל דבר נופיה לאו עד איקרי וכאמ"ם
הראב"ד דאחבאר סעמא לא אחרי' עדות שבאלה אקנתה בטלה כולה
מ"מ אחלתו בפסלות קרינן ביה דאל"כ לשאת הראב"ד דבבא ס"ל
אשתו בנופו אמי' לבנין דאור אמי' בבבל דבר עבמו אלא אחרינן ביה עדות
שבטלה אקנתה בטלה כולה בגי פלוני בא על אשתי הנע עבמך אי אראה עדות
לאשתו ובראה בשמה שבאיתה ל' אחלתו בפסלות אשתו אם הא' ל' בבע"ר
עבמו נם אה שבנינ' ראיה אחת אוכת דשב"א אינה ראיה דבראב"ם אחה לא בא
אלא לומר דבני בנגלים יכולים לפוסלו ואחיבו בשאין לאם הראה אעדותן
כגון שאחלים לו הנגלה וכפ"ב דאל"ב כונע בעדות ובדברי ה"ר יקר וכן
עיקר: כט ובלבר שלא יהא לו הנאה כו' ובעיר שונן אותה ובלבר שלא יהא לאם הנאה כו' וכן עיקר - ועיין לקמן סימן ל"ז סעיף ס"ז בהגה': ל העד ואותו
שנשבע מצטרפין וכן אוכת בתוספו' פ' ח"ם (דף ל"ד ע"א גבי נפכא דר' אבא ובמרדכי שם ס"ח בסימן ל"ם ובתשובת הרמ"ם ס"ם בסימן קל"ם ב

לא וי"מ וכ"ע מודים ל' ביש"ס ע"ס רב"ק סי' מ"ו : לב אינן מצטרפין וכן פסק הב"מ והסרם"ל סס פסק דהעדים מצטרפין לפסול לשבועה' אבל לא להוציא ממון (שתובע בעד ראמון ובני אבל מכאן ולהבא - נעשה חשוד נחור ושכנגדו נשבע וינטל כל דלקמן סי' כ"ב כ"ל וק"ל) דהא כל אחד אינו יודע מחמון של חברו רק יודע שלשקר נשבע וע"ס וכתב עוד סס דבכל זה אין חילו' בין נשבע לפטור עכמו בין נשבע' ונטל' גם אין חילוק בין ס"ר לשבועה דרבנן ופשוט הוא : לג כיון שלקה בב"ד כו' נראה דכל הפסולים המנו' עבירה בעדים בשתובה הראויה להם אפילו בעדות שראו בשעה שהם פסולי' בעבירה ולא בעינן בזה המילתו ושופו בשטרות : לד עד שיודע שחזרו בהם וכתב הר"ן פ' כ' דכתובות דלדע' ר"ם ורי"ף נולן לא מתבאר אלא חשעה שהעידו עליו בב"ד שעשה תשובה וכל שטרות שחתם בינתים פסולים וכתב הר"ן על זה וראיה המוהרן דכיון שהעידו דבשר חיים בשעה שחתמו אינלאי חילתא שראוי היה להעיד עכ"ל וחביאו נ"כ בסמ"ע וכתב וכ"ש דהחתבר שחתם בזה ולק"מ דלא שחתם מירי דמדבריו לקמן סי' מ"ו סעי' כ"ו נראה שכתב סמ"ע נופיה שם ס"ק ס"נ מבואר כדברי ר"ם והרי"ף וכן דקדק בכסף משנה שם ו' הכל' עדות מדברי הרמב"ם שם דס"ל כר"ם והרי"ף והוא ברור היינו לענין דינא כתבתי בסי' מ"ו דהעיקר כהר"ן ס"ם ולפשר נם הרי"ף והרמב"ם מודים ליה לדינא אלא דס"ל כמו שבארתי שם בשם הריטב"א ע"ס ודו"ק : לה דינו

כו ויש חולקין ר"ל דאין העד וכפל דין מצטרפין ומ"ם אחר זה ואפילו אם היו כו' הוא נ"כ לדעת יש חולקין והכל הוא דברי הרמב"ן שם : כו אחר שעמד בדין ונשבע כו' ה"ם דכיון דהאמינו התורה בשבועתו נגד כל א' מהן הרי עדותן בעין זה כלא היו משא"כ קודם שנשבע כגון שנשיהן מעידין שיודעין בזה שהוא נזלן אף על גב דאנו אומרים דמהביד אמי לא מסהי' האי מצטרפין ומייס שם "דאפי' הסני נגנו' יכולין להעיד עליו דפלגינן דיבורי' ונ"ל דמעידין לענין שפסול לעדות אחר כנ"ל במלוה ברבי' בסכ"ו : אם ה"ו שפק פסול לפיכך לא יעיד ואין מוציאים ממון בעדותו כו' נראה דה"יכו דוקא בעדות שהעיד אחר שנול' הספק דתו לית ליה שוק' בשרו' מ"ה מעמידין המחמון על חזקתו משא"כ לעיל בסכ"נ שכתב שם מו"רש בשנ"ה דמוקמינן נברא אחזקתיה דאף דבפסל בודאי מ"מ כיון דבשעת שהעיד לא נודע ריעות' מהנברא מ"ה לא מחזקינן כיה ריעות' מספק וק"ל אם כיון שלקה בב"ד יפסולין לה מדבתיב ונקלה אחיך לעיניך מיד תשנקל' ונלקה קראו אכתו' אחיך : ע אבל אחר שפסולים עדים שחמאו כו' ה"ם דאף שהחזירו המחמון שנזלו עדיין לא שכלו חוס עונם על שעברו אהבלאו דלא תנזול או לא תנגוב כמו בחייבי מלקות שנלקו בנוסף על עוברן בעבירה : עא עד שיודע שחזרו בהם כו' וכתב הר"ן פ"כ דכתובות דלדע' ר"ם ורי"ף נולן לא מתבאר אלא משמה שהעידו עליו בב"ד שעשה תשובה וכל שטרות שחתם בינתיים פסולים וכתב הר"ן ע"ם : עב ולא אמרינן דכיון דהעידו עליו דבשר חיים בשעת שחתמו אינלאי מילתא שראוי היה להעיד עכ"ל ונ"ע דהמחבר שתם בזה : עג מסיקרעו שטרותיהם שעצמם ויחזרו בהם חזרה גמורה שם שלא יעשו אפילו בחנם :

לא (רמב"ם פ' י"ג מה"ע ה"ו) מאימתי חזרת מפריחי יונים משישברו הכלים שצרנם בהם ויחזרו בהם חזרה גמורה עד שאפי' במדבר לא יעשו (ר"י כ"ב ה"ד וכ"י בשם הרא"ש פ' זה בנורר) עד (וי"א דנם כאן ובמשמקי' בקוביא נריכים להחזיר המעות שהרויחו) :

לב (שם נרמב"ם ה"ה) מאימתי חזרת סוחרי שביעי' משהגיע שביעי' ויבדקו אם ולא חזרת רבריס בלבר אלא כותב אני פלוני בן פלוני כנסתי ר' זוז מפירות שביעית והרי הם נתונים במתנה לעניים :

לג מאימתי חזרת המועל בשבועה משיבא לב"ד אם שאין מכירין אותו ויאמר

דברי תמוהים דכיון דהעידו עליו דבשר חיים בשעת שחתמו אינלאי מילתא שראוי היה להעיד עכ"ל ונ"ע דהמחבר שתם בזה : עה מסיקרעו שטרותיהן ה"השטרות שכתוב בהן קרן וריבית קורעין ונוכין הקרן בע"פ. עו אפי' לכותי דין זה הוא בברייתא' וכתב הגה"מ בפי"ב דשכח מיירי דקיבל עליו דאפי' בכדי אינו לא יוצה לכותים דשרי כו' דאי כיותר מכדי אינו בל"ם אסור (במ"ם שבו' כי"ד סי' קכ"ט) ומשמע דאפילו בקבלו עליו ביותר מכדי אינו הוה חזרה כיון שהוא מודה בחזרתו אבל"ל והביאו בד"מ מ"נ : עז עד וצריך להחזיר כו' וכתב במיסרי' כ"ב ס"ד דחזרת לוה הרבי' אינקבל עליו אפי' מכות' לא יוציא אבל"ל ונ"ל דמ"ם בהן דצריך להחזיר הרבית והנזל' אינו לענין שיעשה הוא המוטל עליו והנגזל יעשה כדינו והיינו דאם הוא נזלן הרבי' לנזול לא יקבל ממנו אם הוא אומם שיהא רוח חכמים נוחה הימנו ואם הוא נזלן בהקרחי מקבלין מהן במ"ם לקמן סי' שפ"ו וביי"ד סי' קס"ח אלא אם רוצים לעשות תשובה מעליות' צריך לנאת י"ם ולהוציא מידן מה שהיו שלו ועד"מ פמ"נ בפי' לדברי הטור בע"ח : עח שלא יעשו אפי' בחנם לשמת הרמב"ם דהפסול תלוי במה שהוכל המעו' דשמיקת הוציא ח"ם בפסוטו ואפי' לשמ"הרא"ם והטור (ע"ל סק"מ) יש לייסבו כמ"ם בפרי' ע"ם : עט שאפי' במדבר לא יעשו כ"כ הרמב"ם לשמתו דבקט בל' מסריחי יונים שנדין ביונים ומביאין יונים אחרים ואיסור זה הוא דוקא ביטוב ולא במדבר וכמ"ם בפ"ו ע"ם : עי ו"א דנם כאן כו' צריכין להחזיר המעות כו' הב"י וד"מ כתבו בשם הרא"ם ואני כתבתי בדריסה ובהגה"מ דאחרבה מדברי הרא"ם מוכח איפכא דדוקא למ"ד דפסול מסמ' בקוביי' הוא משו' דה"ל אהמכתא דלא קניא כלל או במלו' הרבית או שבכל אלו יש איסור גמור בהמעות מדאורייתא הצריכו להחזיר ע"ם : ועז מוכח מדברי מסריס כ"ב ס"ד שכתב ו"ל שצריך להחזיר המעות שהרויח בקוביא דאסמכתא הם וי"א דלא צריך וזהו עיקר עכ"ל וד"מ מ"נ הביאו : עח ולא חוזרת דברים בלבד אלא כותב אני כו' ברייתא בפרק ו"ב (דף כ"ב ע"ב) ופירש"י חזרת דברים לומר לא אוסיף עוד אלא חזרה הביבית שיפורו מה שהיכל הנגנות' לענייס עכ"ל ושם בברייתא לא כתב שכותב כן אלא שאומר כן והרמב"ם והמחבר שכתבו כותב הוא ליתר קיום מה שהיכל הנגנו : עט שאין מכירי אותו כו' אבל כשירו אין לו תיקון זה שיאמר אסור אני שהרי כל"ם מכירין אותו שהוא אסור ומה"ם נמי אין לו תיקון בשירו כמה שיתפיי' בשבוע' ולא ירא' לישבע דהא אין מוסרין לו שבועה בשירו ומה"ם נמי כתב בסחוך בעד ומם שילך לחקו' שאין מכירין מפני שבשירו אין עדות אבל בעבא צריכין לעשה אחר דהא נם בשירו יש לו תיקון בסמ' לעצמו ומוציא שריפת עצמו מתחת ידו בדבר אסור דהא מליסם' לעצמו לא הבשירוהו כמו שבוכתבת בפריסה ודריסה מדברי כ"י (מיפו יש לייסב ולומר דאין זה הוכחה כמה שיאמר בשירו בסמה ששתתי טריפה היא וימכרה לכותי ולא לישראל דבשירו מכירין אותו ובלא אמירתו נ"כ לא יקנוהו ממנו ואי מטום דאינו אבלה בעצמו מזה אין ראיה שלא יאמר פעם א' טריפה לישראל דקיל טפי לעבור על לאו דלפני עור לא תתן מכשול משיאכל האיסור בעצמו וכתב"ם כי"ד ס"י קי"ם בדין אסור) וגם בכולן ק' הא גם בשירו יש לו תיקון כשיזנר אבילה בדבר אסור לא שתאמר דמניאת אבילה בדבר אסור לא בניה כ"כ לתלות תקונו ובכשרו בסבי וכ"כ בע"ם * ע"ם וזהו דוקא דמ"מ ה"לל דגם בשירו יש לו הכשר כשמחזירין אבילה בדבר אסור ועוד דגם שיתנו לו

מאון

לד (רשב"ם) סו (לה) יש חולקים (רמב"ן סי' ק"ם) ואפילו אם היו שני בעלי דינים ולבל א' עד א' (לו) אינן מצטרפים סז אחר שעמד בדין ונשבע על עדותן אבל קודם לכן יכולין להעיד עליו :

לח שנים שהעידו בא' שהוא פסול מאחת מאלו העבירות ובאו ב' והעידו שחזר בו ועשה תשובה או שלקה ה"ז כשר אבל אם באו ב' והחרישום ואמרו לא עשה עבירה זו ולא נפסל עח ה"ז ספק פסול לפיכך לא יעיד ואין מוציאין ממון בעדותו ולא ידון עד שיודע שעשה תשובה :

לט (מהר"ם פרלוה סי' ל"ז) שני עדים שהעידו על א' שהוא פסול כגון שא' אמר שנגנב והשני אמר שלוה ברבית מצטרפים לפסלו :

מ כל מי שנתחייב מלקות עט (לו) כיון שלקה בבית דין חוזר לכשרותו ע אבל שאר פסולי עדות שרהם פסולים משום ממון שחטאו או שנזלו אע"פ ששלמו צריכים תשובה והרי הם פסולים עא (לו) עד שיודע שחזרו בהם מדרכיהם הרעה מאיסתי חזרת מלוה ברבית עב משיקרעו שטרותיהם שעצמם ויחזרו בהם חזרה גמורה שלא יהיו ברבית עג אפילו לכותי עד וצריך להחזיר כל מה שלקח ברבית לבעליהם ואם אינו יודע ממי לקח צריך לעשות בו צרכי רבים

מא (הטיסור) וי"א דכל זה דוקא כמי שרגיל לגזול ולגנוב אבל מי שנגנב וגזל באקראי בעלמא מיד שהחזיר מה שגנב וגזל הוי תשובה (טור סס"ו ורא"ם כלל ל"ח) ודוקא אם החזירו מעצמו אבל אם לא החזיר רק ע"י כפייה בית דין לא מהני החזרה עד שיעשה תשובה וכן נראה לי :

מב מאימתי חזרת המשחקים בקוביא משישברו הכלים שצרנם בהם שלא יעשו אפילו בחנם :

מג (רמב"ם פ' י"ג מה"ע ה"ו) מאימתי חזרת מפריחי יונים משישברו הכלים שצרנם בהם ויחזרו בהם חזרה גמורה עד שאפי' במדבר לא יעשו (ר"י כ"ב ה"ד וכ"י בשם הרא"ש פ' זה בנורר) עד (וי"א דנם כאן ובמשמקי' בקוביא נריכים להחזיר המעות שהרויחו) :

מד (שם נרמב"ם ה"ה) מאימתי חזרת סוחרי שביעי' משהגיע שביעי' ויבדקו אם ולא חזרת רבריס בלבר אלא כותב אני פלוני בן פלוני כנסתי ר' זוז מפירות שביעית והרי הם נתונים במתנה לעניים :

מה מאימתי חזרת המועל בשבועה משיבא לב"ד שאין מכירין אותו ויאמר

ממון הרבה להעיד שקר אינו שכיח דאם הוא נאסר כל ישראל מי
כן אסולין לשכור עיד שקר ואפ"ה כתב תיקון זה כעבד זוטי ועוד
דאכתי ה"ל למכתב עכיכי' אחרי' דהיה יכול להתנדר בהן לאסור
עליו המותר ולהתכבר על ידו אפי' בעירו וכמ"ש במשפט בקוביי'
ומלוה בריבית וכבר הקשה זה
הב"י והאריך ביישובו ובפרישה
כתבתי בגלע"ד והוא דחז"ל
החמירו בדבר שיש להן הכשר
לשוב אליהן עצמו דהייבו טבח
שחטא בטבחו ואור לביות טבח
וכן עד זומם לחזור להיות כשר
לעדות וכן כמופלי שבועות
דקשה שיעשה תשובה לעיניה'
בעירו וכיון דהוצרכו להחמיר
עליו לענין להכשירו לאותו דבר
עצמו שחטא בו החמירו עליו
נ"כ שלא להיות כשר אפי' לענין
עדות ושבועה בעירו דאין הכשר
לאחנה חשא"כ כמלוה בריבית
ומשחק בקוביא ומפריחי יונים
דלא יוכשרו לחזור להתעסק
באלו (דה"מפכיהן פסלוהו) כ"א
להיו"כש"לעדו"ולשבועה שנפסלו
עבורו מ"ה הקילו להמנא להן
תשובה בעירן ודו"ק עפ"ר מ"ש
עוד מזה : פ ויאמר להן
אשר אני בכאן לא כתב שיאמר
כן אדבר אשר בכיון דמר' נפשו
באחרו שהוא אשר א"כ תחילה
פסל נפשו אכל דבר ואין לך דבר
אשר גדול מזה : פא
ודוקא מופלי שבועות' וכת'
כ"י מס"מ וכרא'מדברי הרמ"בם
ורביבו דמיירי אפי' בשבועות
של בפירת ממון אבל בפנ"ל
פי"ב כתב בשם א"ז דלא מיירי
אלא בשבוע' שוא ובטוי אבל
בשבוע'ממון אפשר דא"נ כ"כ
מאחר דצריך שיקויל מה שיריוק
בשבועת שקר עכ"ל ד"מ שם : פב ודוקא שלא העבירו בו' מו"רש כ"כ לשטת כ"י דפי' כן לדברי התו' במ"ש דיעשה רמאו' כדי
שיזור לאותבתו אבל אני כתבתי בפרישה על דברי כ"י דאין כן כוונתם אלא כל שהוכשר לדבר שנפסל בו זהו מיקרי אומנתו א"כ אין
שלוק בין אם הועבר מאומנתו או לא עפ"ר ודו"ק : פג שילבש שחורים בו' עפ"ר מ"ש בזה והחמירו בטבח לבלבש שחורים
בשביל שהבשיל רבים ובדי שיבנע לבו כי הבשרו' משפיל הגאוה והזלזון שבלבבו :

לה א קטן פסול להעיד ולפיכן לא מדבתיב ועמדו שני האנשים דקאי אעדים דאי אבעל דין ק' וכי אנשים בא"ים לדון ולא קטני'
ולא בשים וכמ"ש בסי' ז' ע"ש : ב ב' שערות אחר י"ג שנים נמורות פי' י"ג שנים שלימות ול"ת בשנה שלשים יום
בין י"ג שנים אפי' לא הביא ב' שערות וה"ש דש"ל דלענין דיינו כתב הטור והמחבר בסי' ז' ס"ג די"א שהוא בשר בשנה
לזה פסול לזה נ"כ אלא לענין זה דבשניהן שם קטנות פסול בהן מיהו כל חד לפי שברתו וכמ"ש שם בסי' ז' ע"ש וכתבתי שם נ"כ דחה"ט
י"א דלדון פסול עד שיהא בן י"ח שנים והביא ב' שערות דש"ל דנדלותו לענין דין לענין שיהא אינו עד שיהיה בן י"ח שנים ע"ש :
ג ואם שהו מלבדקו בו' ובדקוהו ומצאו בו' נראה דה"ה וכ"ש לא"ד דאין דנין עד שיהא בן י"ח שנים והביא ב' שערות בש"ל דאם לא
בדקוהו בשהו' בן י"ח שנה ודן ובדקוהו לאח"ז דינו דין וק"ל : ד ואם נתחלה זקנו ל' הטור הוא ואם נחלה זקנו למעלה בו' והמחבר'
שינה וכתב נתחלה ולשטתו אזל דכתב בכ"י דיש שילוק בין נתחלה לנחת ע"ש ואני כתבתי בדרישה דנלע"ד אד עיניה הוא ונתחלה הוא
ל' התלמוד ונחת הוא לשון הטור ולא קאמר הנמרא נתחלה זקנו אלא ללמדינו דבכ' שערו' לא שני בזקן דלמעלה ונתחל' בריבוי
שערו' קאמר ולא בגדלותן דבשים לו הרב' שערו' אז בנמיתתן שני ולא בפיגון שיהא שערות גדולו' בדבעינן בשתי שערות דבזקן תחתון
כמבואר בא"ע ע"ש בסי' קכ"ה ועפ"ר : ה הגיע לעשרים שנה עפ"ר שם מבואר ומובא דבשהוא בן י"ח שני' ול' יום משבת
העשרים שנים אזי הגיע לעשרים שנים מיקרי דל' יום בשנה תשובה בשני' ולא במ"ש המחבר בא"ע סי' קכ"ה סי"ג דאי"א עד שתהיה בת
כ' שנה פחות ל' יום עכ"ל דאף שבת' הרמב"ם בן הלא הטור הביאו שם בא"ע ובתב עליו שהוא ע"ש וכסי' קע"ב : ו ושם מובא
נ"כ דבן י"ג שנה ויום א' דקאמר ל"ד יום א' שלם אלא מיד אחר שהוא י"ג שנה מיקרי גדול ולא נקט יום א' אלא של"ת דא"ג י"ג שנים
שלמים ע"ש ודוק ועמ"ש לפני זה בס"ק ב' : ז ונולד לו סי' מסימני כו' סימני סרים בתבן הטור והמחבר בא"ע ר"ס
קע"ב והיינו בשאין בשרו מעלה הבל בשהו' רחוץ ושערו לקוי והשרו מקליק ע"ש ועפ"ר שם בתבתי דאפי' נולדו לו סימני סרים קודם
שהגיע לבן עשרים אלא בעשה גדול ע"י מ"מ בשמגיע אח"כ לעשרים שנה בעשה גדול ע"י להבה וכן מובא בא"ע סי' קפ"ב ע"ש נס
בס"ם קנ"ה : ז עד רוב שנותיו והיינו שיהיה בן ל"ו שנה דימי שנותיו של אדם שבעים שנה : ח אין עדותו
עדות בקרקעות ' דאינו דייק בעדות קרקע כולי האי אבל בטלטלים דייק וע"ל סי' רל"ה דמתלק שם בין מטלטלים לקרקעות נ"כ
לענין קבין בכמה ענינים ועיין דרי' : ט נאמן לומר זה בתב ידו של אבא כו' בגמרא אמרו ובטור הביאו דהיינו דוקא
בשים עוד אחד עמו שראה בתיב' יד אביו בגדלותו אז המנהו לזה הקטן שבגדיל להעטרף עמו אע"פ שלא ראה בתיבת יד אביו אז
אביו אז רבו מעול' בגדלותו בגון שמתו בעוד שהיה קטן מיהו נם אותו גדול אף שהוא קרוב לעידי הבטר מקיימין ע"פ רק שלא יהיו

לה דיבו בשבת עיי' בא"א (רף ע"ז ע"ב) : לו ועיין בי"ל
עיי' בתשוב' בן ל"ב ס"ב סי' ל"ם :

לה א ב' שערות אחר י"ג שנים נמורות פי' י"ג שנים שלימות ולא
תימה בשהו' ל' יום בשנת י"ג הרי הוא בשנה ויתחבר בגדול עכ"ל
אמ"ע מהמת דר"ל דאם נולד באמצע ל' ל"ה בעשה בן י"ג שנה בתחלת ר"ה
שלשנת י"ד ובספר לחם אמורות ריש
פ' יונא דופן מתחבק בזה ורונה
להוכי' מהתוספו' דר"ה (דף י' ע"א)
והתרב"ם דבעינן תחת לעת בשעות
והמעיין שם יראה דלא מוכח מיני
ות"ם התוספות דר"ה דבעינן תע"ל
הייבו ביתי' תדע דהא בפ"ב יוב' דופן
אחרי' בנח' שנה אאחורה בקדושים
שנה אאמור' בנתי ערי מומה שתי
שנים שנשרה אחזה שם שנים שבעבר
עברי' וכן שנבן ושבר' כולן תחת לעת
ובתבר התוספות שם זו"ל בפ"ב דזבחי'
אמיירן דשעות פסולות בקדשים וכן
בנתי ערי מומה בתמתא פ' ב'
לזבחים ולא דתי לאחרינא דלא בעינ'
תחת לעת לשעות בדפי' לעיל בנר
שלשים יום אינא ביבייהו עכ"ל הרי
להרים דאע"ג דהוזכר בנח' תע"ל
הייבו ביתים אא"כ בם כוב' התוספות
בר"ה יכול להיות כן . ובם דעת הב"מ
בא"ח סוף סי' כ"ב דאין צריך להשלי'
תע"ל בשעו' וכן הוא בחר תירוצא
בתוס' פ' יונא דופן (סוף דף ח"ר)
ר"ה שלשים יום אינא ביבייהו מיהו
לחר תירוצא בתוספו' שם בעינן י"ג
שנים תע"ל עד שעה שנולד ועיי' ח"ם
בא"ח סי' ב"ג סעי' ג' : ב תשע'
שהי' לו בו' עיין בא"ח (דף ע"ז ע"ב)
ח"ם בזה : ב אין עדותו עדות
והתוספות והרבי בתבו דהייבו דוקא
לעדות שהיה בן שנה דאל"ב ח"ם
קרקע מחטלטלי וכ"ל שנם דעת
הרמב"ם ושור בן ולא בב"י וב"ח
לדעתם וח"ם ב"י דא"ב ה"ל לבתוב
דין זה בדיני שומא ולא בדיני עדות
לק"מ דח"מ בין שמעיר שבך היה' שום
שיין בדיני עדות ואם בנח' בחי בקים
עדות וכן עיקר דהא קושי' המרבי
והתוספות בכונה היא ודוק וכ"ם
בגנזה :

ל ויש

ל ויאמר להם חשוד אני אז יתחייב שבועה בבית דין שאין
מכירין אותו בממון חשוב וישלם ולא ירצה לישבע :
הגה פא ודוקא מופלי שבועות ° (ר"י ב"ב ס"ר ותוס') אבל
עבר על אחר עבירות חיב בשמקבל בב"ד שבעירו שלא
לעשו' עוד שני ליה ° (ב"י) פב ודוק שלא העבירו בשני' העבירו'
מלוזה אומנות אבל העבירו (לה) דינו כעבד שיתבא' בסמוך :
לד חזרת טבח שהיה בודק לעצמו ומוכר ויצא טריפ' מתחת
ירו פג שילבש שחורים ויתבש' שחורים וילך למקום
שאין מכירין אותו ויחזור אבירה ברבר חשוב או יוציא טריפ'
מתחת ירו ברבר חשוב (לו) (ועיין בי"ד סי' קי"ם) :
לה חזרת עד זומם שילך למקום שאין מכירים אותו ונתנו
לו ממון חשוב להעיד שקר ולא רצה :

לה פסול סומא וחשו וכו יד סעיפים :

א ° (ג' רמב"ם פ"ם מעדות ה"ו) א קטן פסול להעיד אפילו
היה נבון וחכם עד שיביא ב (א) שתי שערות אחר י"ג
שנים גמורות ג ואם שהו מלבודקו זמן רב אחר שהיה לו י"ג
שנה וכרקוהו ומצאו לו שתי שערות הוא בחזקת גדול (ב)
משעה שהיה לו י"ג שנה ד ואם נתמלא זקנו אינו צריך
בדיקה :
ב ה הגיע לעשרים שנה ולא הביא שתי שערות ו ונולד
בו סימן מסימני סרים הרי הוא גדול ויעיד ואם לא נולד
בו לא יעיד ז עד רוב שנותיו :
ג בן י"ג שנה ויום אחד שהביא שתי שערות ואינו יודע
בטיב משא ומתן ח (ג) אין עדותו עדות בקרקעות
אבל במטלטלין עדותו עדות :
ד ° (ג' רמב"ם פי"ד מעדות ה"ג) מי שהיה יודע בעדות כשהוא
קטן והעיד בה כשהוא גדול אינו כלום ויש דברים
שסומכין בהם על עדות שמעיד כשהוא גדול שראה בקטנות
ואלו הן ט נאמן לומר זה

כתב

פד ודוקא שלא העבירו בו' מו"רש כ"כ לשטת כ"י דפי' כן לדברי התו' במ"ש דיעשה רמאו' כדי
שיזור לאותבתו אבל אני כתבתי בפרישה על דברי כ"י דאין כן כוונתם אלא כל שהוכשר לדבר שנפסל בו זהו מיקרי אומנתו א"כ אין
שילוק בין אם הועבר מאומנתו או לא עפ"ר ודו"ק : פג שילבש שחורים בו' עפ"ר מ"ש בזה והחמירו בטבח לבלבש שחורים
בשביל שהבשיל רבים ובדי שיבנע לבו כי הבשרו' משפיל הגאוה והזלזון שבלבבו :

לה א קטן פסול להעיד ולפיכן לא מדבתיב ועמדו שני האנשים דקאי אעדים דאי אבעל דין ק' וכי אנשים בא"ים לדון ולא קטני'
ולא בשים וכמ"ש בסי' ז' ע"ש : ב ב' שערות אחר י"ג שנים נמורות פי' י"ג שנים שלימות ול"ת בשנה שלשים יום
בשנת י"ג הרי הוא בשנה ויתחבר בגדול ועמ"ש בסמוך בס"ק ד' ולענין דיינו כתב הטור והמחבר בסי' ז' ס"ג די"א שהוא בשר בשנה
בין י"ג שנים אפי' לא הביא ב' שערות וה"ש דש"ל דלענין דיינו הכל תלוי במה שהוא מבין ולא לושו דיינו' ועדות אהדדי לאמר דבפסול
לזה פסול לזה נ"כ אלא לענין זה דבשניהן שם קטנות פסול בהן מיהו כל חד לפי שברתו וכמ"ש שם בסי' ז' ע"ש וכתבתי שם נ"כ דמה"ט
י"א דלדון פסול עד שיהא בן י"ח שנים והביא ב' שערות דש"ל דנדלותו לענין דין לענין שיהא אינו עד שיהיה בן י"ח שנים ע"ש :
ג ואם שהו מלבדקו בו' ובדקוהו ומצאו בו' נראה דה"ה וכ"ש לא"ד דאין דנין עד שיהא בן י"ח שנים והביא ב' שערות בש"ל דאם לא
בדקוהו בשהו' בן י"ח שנה ודן ובדקוהו לאח"ז דינו דין וק"ל : ד ואם נתחלה זקנו ל' הטור הוא ואם נחת זקנו למעלה בו' והמחבר'
שינה וכתב נתחלה ולשטתו אזל דכתב בכ"י דיש שילוק בין נתחלה לנחת ע"ש ואני כתבתי בדרישה דנלע"ד אד עיניה הוא ונתחלה הוא
ל' התלמוד ונחת הוא לשון הטור ולא קאמר הנמרא נתחלה זקנו אלא ללמדינו דבכ' שערו' לא שני בזקן דלמעלה ונתחל' בריבוי
שערו' קאמר ולא בגדלותן דבשים לו הרב' שערו' אז בנמיתתן שני ולא בפיגון שיהא שערות גדולו' בדבעינן בשתי שערות דבזקן תחתון
כמבואר בא"ע ע"ש בסי' קכ"ה ועפ"ר : ה הגיע לעשרים שנה עפ"ר שם מבואר ומובא דבשהוא בן י"ח שני' ול' יום משבת
העשרים שנים אזי הגיע לעשרים שנים מיקרי דל' יום בשנה תשובה בשני' ולא במ"ש המחבר בא"ע סי' קכ"ה סי"ג דאי"א עד שתהיה בת
כ' שנה פחות ל' יום עכ"ל דאף שבת' הרמב"ם בן הלא הטור הביאו שם בא"ע ובתב עליו שהוא ע"ש וכסי' קע"ב : ו ושם מובא
נ"כ דבן י"ג שנה ויום א' דקאמר ל"ד יום א' שלם אלא מיד אחר שהוא י"ג שנה מיקרי גדול ולא נקט יום א' אלא של"ת דא"ג י"ג שנים
שלמים ע"ש ודוק ועמ"ש לפני זה בס"ק ב' : ז ונולד לו סי' מסימני כו' סימני סרים בתבן הטור והמחבר בא"ע ר"ס
קע"ב והיינו בשאין בשרו מעלה הבל בשהו' רחוץ ושערו לקוי והשרו מקליק ע"ש ועפ"ר שם בתבתי דאפי' נולדו לו סימני סרים קודם
שהגיע לבן עשרים אלא בעשה גדול ע"י מ"מ בשמגיע אח"כ לעשרים שנה בעשה גדול ע"י להבה וכן מובא בא"ע סי' קפ"ב ע"ש נס
בס"ם קנ"ה : ז עד רוב שנותיו והיינו שיהיה בן ל"ו שנה דימי שנותיו של אדם שבעים שנה : ח אין עדותו
עדות בקרקעות ' דאינו דייק בעדות קרקע כולי האי אבל במטלטלים דייק וע"ל סי' רל"ה דמתלק שם בין מטלטלים לקרקעות נ"כ
לענין קבין בכמה ענינים ועיין דרי' : ט נאמן לומר זה בתב ידו של אבא כו' בגמרא אמרו ובטור הביאו דהיינו דוקא
בשים עוד אחד עמו שראה בתיב' יד אביו בגדלותו אז המנהו לזה הקטן שבגדיל להעטרף עמו אע"פ שלא ראה בתיבת יד אביו אז
אביו אז רבו מעול' בגדלותו בגון שמתו בעוד שהיה קטן מיהו נם אותו גדול אף שהוא קרוב לעידי הבטר מקיימין ע"פ רק שלא יהיו

ד ויש מי שאומר כו׳ עד אבל לא על של אחרים תימא למה כתב המחבר בלשון שיש מי שאומר כן דלא אבאתי דעה היפך זה בשום פוסק וכו׳ עכ״ל מה״ע ובמיסתמיסתי׳ דברי הר״ב בברק הבית סי׳ ח״ו (הנ״ה ר״ל שכתב כד״ה על הא דהכיא בספרו ב״י לקמן סי׳ ח״ו בשם הרא״ם הירושלמי שאינו נאמן על כתב של אחרים כתב הי״ל והפוסקים השמיטו הירושלמי משום דבתלמודא לא אילן בכך ומן מפרשים הירושלמי בענין אחר) : ה שנעשה לה כמנהג הבתולות כתב השמ״ע בשם הרא״ם ופר״ן דבזה נ״כ בענין שיהא אחר עמו ונם הטור ס״ל הכי והמחבר כמאן אחר ל׳ הרמב״ם בפ׳ ט׳ דאישות דשתם וכתב בית״ם המחבר עכ״ל השמ״ע ובמ״ע סימן כ״ו שם״ו כתב המחבר בהדיא דבעינן אחר עמו : ו וה״ה בשאר אסורים עיין בי״ד סימן קכ״ו ס״ב בהגהות : ז אינו נאמן עיין בתשוב׳ מהרא״ן בסוף סימן כ׳ מעדות האנוסים שאינם נאמני׳ אף אחר שבאו לכלל בשרות הטעם דבעינן המילתו ופופו בבשרות כו׳ ע״ש ובין ב״ל דא״כ ל״ל לבאר בבוחר סעמ׳ דלא דייק תיפוק ליה דבעינן המילתו ופופו בבשרות אלא ודאי כיון שבירו לגייר דחי לעיטול המון דלעיל סי׳ ל״ג שם״ו וא״כ דוק׳ בבוחר אחרי בנמ׳ כיון דבוחר הוי לא דייק הטא״כ נאנוסים שבאו לכלל בשרות בשרים דשביר הוי דייקי כיון שהיו יהודי׳ פונים לשמים ומה שהביא מהרא״ן בסוף שם מתשובת ן׳ ל״ב חלק א׳ סי׳ כ״ג אינו ראיה כלל דבתשו׳ ן׳ ל״ב שם מיירי שהעידים בשבן אנוסים עדיין ע״ם ודוק מיהו מה שהביא מתשו׳ ן׳ לב ח״ג סי׳ ע״ה יש ראיה וצריך עיון וע״ש בספר ב׳ סי׳ מ״ה • מיהו בתוספת׳ ס״פ ה׳ דשבועות מסתע דבבוחר אחר שעמא אשום דבעינן המילתו ופופו בבשרות ולפ״ז הא דקאחר נגמר׳ בבוחר שעמא דלא דייק היינו אחר לתא דרבנן וכן הטעם בריבב״א שפ״ב דכתובות׳ בחשב׳ ואלו נאמנין להעיד בגדלן כו׳ ע״ש ודוק דאל״כ היה נאמן כאן אחר אע״ג דלא הוי המילתו ופופו בבשרות כיון דהוא מילתא דרבנן וכן המדקדק היטב בפוסקים שם ס״ג יראה דלא תלוי אחרי בשם שביאו להבשיר ע״ש ודו״ק : ח אינו

כתב ידו של אבי או של ר׳ או של אחי ° (סור ס״ו) י (ר׳) ויש מי שאומר דעל כתב של אלו נאמן אבל לא על של אחרים : ה ° (שם רמב״ם) ונאמן לומר זכורני באשת פלוני יא (פ׳) שנעשה לה מנהג הבתולות כשנשאת ונאמן לומר יב המקום הזה בית הפרס : ו ° (שם ברמב״ם) ונאמן לומר ° (סור שם) (יג אפילו הוא לבדו) עד כאן היינו באים בשבת יד כיון שתחומי׳ דרבנן () (הנ״ה אלפסי פ״ב דכתובות) (ו) (וה״ה בשאר אסורי דרבנן) ונאמן לומר שהיה פלוני טו יוצא מבית הספר לטבול לאכול תרומתו לערב טו ושהיה חולק עמנו תרומה ושהיינו מוליכי׳ חלה ומתנות לפלוני כהן ע״י עצמו ° (שם ברמב״ם) יז ושאמ׳ לי אבא משפח׳ זו כשרה משפח׳ זו פסולה ° (סור שם) (או שעשו אדם סימן לבודיע שא׳ מן המשפחה בשא פסולה כתו שבתבאר נאמן עוד סימן ב׳ : ז וכל אלו יח אם כותי או עבד ראה אותם והעיד אחר שנתגייר ונשתחרר יט (ז) אינו נאמן : ח ° (סור ס״ם בשם הרמב״ם עד סי״ב) שוטה פסול ולא שוטה שהוא הולך ערום ומשבר כלים וזורק אבני׳ בלבד (אלא) כל מי שנטרם׳ דעתו ונמצאת דעתו כ משובשת תמיד ברבר מהדברים אע״פ שהוא מדבר ושואל בענין בשאר דברים ה״ז פסול ובכלל שוטים יחשב : ט הנכפה בעת כפייתו פסול ובעת שהוא בריא כשר ואחר הנכפה מזמן לזמן או הנכפה תמיד בלא עת קבוע והוא שלא תהיה דעתו משובש׳ תמיד שהרי יש נכפים שגם בעת בריאות׳ דעת׳ מטורפת וצריך להתישב בערות הנכפי׳ הרבה : י כא הפתאי׳ ביותר שאין מכירין דברים שסותרים זה את זה ולא יבינו ענינו הדבר כדר׳ שסביני׳ שאר ע״ה וכן המבוהלי׳

עידי הקיוס קרובים זה לזה עפ״ר ° ודוקא כשאביו ואיכך תקומים כעדים על הסתר דמן התורה ה״ל כנקבר׳ עדותן כנ״ל ורבנן בגריכו לקיים הסתר כזה דוקא המנוהו אפי׳ להוציא ממון ע״י אכל כשאביו או אחיו כן בעלי דבר שהתייבו בשם בכתיב׳ ידם לשלם לעליכי סך ממון אז ענין אחר אז ודאי אין כבו נאחן להעיד על מתיתת אביו או אחיו ל״מ קטן שבגדיל אלא אפי׳ אמר שראה מתיתת אביו זו בגדלותו אינו נאחן דה״ל בכלל לא יומתו אבות בעדות בנים כמ״ש בס׳ ל״ג דבין דאין מתיתתו ביר׳ ה״ל כמתי׳ עליו בע״פ והבת״י כמאן דליתה דמי : י ויש מי שאומר כו׳ עד אבל לא על של אחרים תימא למה כתב המחבר זה בל׳ יש מי שאומר כן דלא מצאתי דעה היפך זה בשום פוסק וכהדיא משמע כמשנה ובגמר׳ בפ״ב דכתובות דדוקא בהגך הוא דנאמן ושעם דהוא מצוי ורגיל אצלם ושם עביד צריכות׳ ביניה׳ ע״ם ומיהו בהא איכא לאימר דמאן דפליג ס״ל דצריכות׳ דעבד הגמרא ה״ק אי לא קתני אלא אביו ה״ל דוקא בתתיתת יד אביו נאחן שהוא מצוי אצלו אבל אינו נאחן על אחיו ורבו כיון שאינו רגיל אצל׳ כ״כ כמו באביו קאל״ן המשנה דנם אתתיתת יד אחיו ורבו נאחן וכיון דלמדינו המשנה דנאחן נם אחיו ורבו אע״ג דאינו מצוי כ״כ אצלם ה״ה דנאחן נ״כ אתתיתת יד אחרים כשמעיד עליהן בגדלותו שראה אותן בקטנותו ומכיר אותן אלא דהמשנה אורחא דמלת׳ נקט דמסתמא אינו רגיל להכיר אלא הני ויותר נראה כמ״ש ל׳ בסי׳ י״ו ס״ב דאף שכת׳ המחבר׳ כמו שעושין להבתולו׳ כגון שביסו ראשה בסינומא ומקבלין עדות זה להגבותו על פיו מאתים לעיקר כתובתה ומשום דרוב נשים בתולות נשאת היחנוהו ע״ז ומ״מ בענין עדות זה ולא סמכינן ארובא לאוד משום דיש ריעותא קצת דאמרי׳ בגמרא רוב הנשא׳ בתולות יש לכן קול ווו לא היה לה קול דבתולה נשאת ופע״ר וכתב הרא״ש והר״ן דבזה נ״כ בענין שיהא אחר עמו שביה גדול בשבנים ונם הטור ס״ל הכי וכמ״ש בסמוך והמחבר נמשך אחר ל׳ הרמב״ם בפ״ב דאישות דשתם וכתב בית״ם המחבר ומחלקין בדעתו המ״מ והב״מ שם ע״ש ובפרישה ועמ״ש עוד מזה בסמוך וק״ל : יב המקום הזה בית הפרס בסוף פ״ב דכתובות פירש״י ז״ל בפורש הקבר ה״ז עושה בית הפרס מאה אמה שבך שיערו שהמפרישה מוליכ׳ עצמו׳ המת ודלמ׳ נגע בו׳ עכ״ל ופי׳ הר״ן דאי איכא בקעה שמוקף לבו שיש בית הפרס והבקעה כולה בספק טומאה כי מסביד שהמקום הזה בית הפרס ובכל מה שהוא חוץ ממנו טהור מהימן והרא״ד פי׳ בע״א ועיין הר״ן שבביאו׳ אפי׳ הוא לבדו כו׳ מור״ם מוסיף זה לדברי המחבר מפני שראה שהטור כ״כ בדקדוק מפני שבשני דינים שכתב לפני זה דהיינו דנאחן לומר זה כתיבת יד אבי כו׳ ושאשה נאמנת בשבתולות ס״ל דצריך להיות אף עמו כמ״ש הרי״ו שם משא״כ בדינים שאף״כ מ״ה אתיל׳ וכתב בדין נאמנו׳ זה דנאחן הוא אפי׳ לבדו וה״ה לדינים שאחריו וכמ״ש בפרישה אבל המחבר לא הזכיר הרישא דבענין שיהא אחר עמו וא״כ מור״ם דהוסיף כאן לפרש היה לו להוסיף כן נם הרים הרי״ו דבענין שיהא אחר עמו : יד כיון דתחומין דרבנן פי׳ כל עיקרו אינו אלא דרבנן משא״כ קיוס שטרות דאע״נ דנם הוא מדרבנן מ״מ הוצאות ממון יש בו נד דאורייתא : טו יוצא מבית הספר לטבול כו׳ והא דצריך לומר שיצא מבית הספר דבר בדי שלא תאמ׳ שמא עבד כאן הוא שאוכל תרומה בשביל רבו כאן משא״כ בשאתא דבא אסור לאדם שילמד את עבדו תורה תי׳ פ״ב דכתובות׳ (דף כ״ו) וכן איתא בגמרא (שם דף כא) : טז ומ״ש ושהיה חולק עמנו תרומה אין לאשמעינן בזה שאמא עבד כאן הוא דאין עבד נוטל חלק בבית הגורן אלא אוכל מחלק רבו או בשרבו עמו גמרא שם (דף כ״ח) • לפלוני כהן ע״י עצמו פי׳ כך העיד התינוק ע״י היה אביו שולח לו חלה ומתנות אבל אם אחר שהיה שולחם לו ע״י אחר אינו נאחן דדלמא לא דק כ״כ בכ״מ פי״ד מעדות : יז ושאמר לי אבא משפחה זו כשרה מפני שאין בכן אלא גילוי מילת׳ מ״ה המנוהו ° ואם בנים קטנים הן שהגדילו פסולין אפומייהו לגמרי ואם עד א׳ הוא חייבין ליה ולא מכריזין עליה כ״כ הרא״ש וכ״ה הר״ן פ״ב דכתובות והר״ן פליג עליו ד״מ י׳ ועפ״ר : יח כותי או עבד כו׳ אינו נאחן בא״ם שם שב״ש בת׳ הטור והמחב׳ דאתתיומין נאחנין עבד ושפחה אפי׳ קודם שנשתחררו מ״ה בשכתב הטור אפי׳ דינא דקדק וכתב ז״ל וכל אלו שמעיד בהן הגדול כו׳ וכתבתי בפרישה דמ״ה כתב שמעיד מפני שלא איירי בכלל זה אלא בדברים הב״ל שגריכין עדו׳ משא״כ נאחנות דתתיומין דאינו נאחן מהשם תורת עדות דא״כ לא היה נאחן עבד ושפחה דפסולין לעדות אלא דהמנוהו משום דאינו אלא גילוי מילתא בעלמא והמחבר נ״כ רמזו במ״ש והעיד אחר שנתגייר כו׳ למדינו דוקא בתקום דבעינן עדות אין נאחנין משא״כ בתתיומין וכמ״ש וק״ל : יט אינו נאחן מפני שבביאתו כותי לא הוי רמיא עליה ומלתא דלא רמיא עליה אחר ולאו אדעתי׳ ובביאתו עבד כמי כיון דאין כידו לשחרר נפשו ועוד דעבד אינו חייב בכל המצות נמר׳ : ך משוכם׳ תמיד כת׳ תמיד לאפוקי באקראי בעלמא עפ״ר : כא הפתאי׳ ביותר וזו הפילק בין פתי לשוטה שהשוטה דעתו הוא משוכשת ומטורפת לגמרי בדבר מהדברים משא״כ פתי שאינו מטורף לגמרי בשום דבר אבל מ״ד א׳

הוא גרע מהשוטה שהשוטה בשאר דברים הוא חכם כשאר בני אדם והפתי הוא שאין לו שכל נאור ואינו מכין שום דבר כדרך שמכינין אותו שאר בני אדם ומ"ה סיים וכתב דבכלל שוטה יקש' ויש לדין פסול אבל לאו שם שוטה עליו וק"ל : כב המבוהלי' והנחפזי' ברעתם והמשתגעי' ביותר הרי אלו בכלל השוטים ודבר זה לפי מה שיראה לדיין שא"א לכוין הדעת בכתב :

יא חרש פסול א'מדבר ואינו שומע או שומע ואינו מדבר ודעתו מכונה מפני כג שצריך להעיד בב"ר בפיו ושיהי' ראוי לשמוע דברי הריינים והאיום שמאיימי' עליו כד וכן אם נשתתק אף על פי שנברק כדרך שבודקי' לענין ניטין ונמצאת עדותו מכונת והעיד בפנינו בכתב ידו כה (ת) אינו ערות בלל חוץ מעדות אשה לפי שבעגונ' הקילו :

יב סומא בשתי עינינו אע"פ כו שמכיר הקול והאנשים ומכוונת כז עדותו פסול :

יג היה חרש או שוטה או סומא בשעת שנמסר לו הערות ובריא בשע' הערא' העדו' או איפכא פסולי' אבל אם היה בריא בשעת שנמסר לו הערות ובשעת העראת הערות אף על פי שבאמצע נתחרש או נשתטה או נסתמא מאחר שתחלתו וסופו בכשרות כשר :

יד (שם ברמב"ם דיי"ב) כח אשה פסולה וטומטום (ס) ואנדרוגינוס פסולים מספק כט וכל מי שהוא ספק כשר ספק פסול הרי הוא פסול :

טו (רמב"ם פ"ה מה' נ"ח ורסב"א) וכל אלו הפסולים פסולים אפילו במקום דלא שכיחא אנשים כשרים להעיד ל וכל זה מדינ' אבל י"ל דתקנת קדמוני' הוא דבמקום שאין אנשים רגילים להיות (י) כגון בכ"ם של נשים (הגה כו' סימן קי"ז) או כשאר דבר אקראי שאשה רגיל' ולא אנשים כגון לומר שבגדים אלו לבשה אשה פלוני' ואין שלה ואין רגילי' אנשי' לדקדק בזה כשים באמנות (ת"ה סי' שנ"ג ובגור' פרק י' יוחסין) ולכן יש מי שכתב דאפי' אשה יחידה (יא) או קרוב או קטן באמנים בענין הכא' וכזיגן ת"ק או שא' קטנות ומסירות לפי שאין דרך להזמין עדים כשרים לזה (הגהר"ן סוף קמ"ס והגהר"מ מרחבורג) ואין פנאי להזמין לא והוא שהתוכא טופן כריא : (מפרי"ק סוף כ"ג) (וע"ל סי' כ"ח סע"ו בהג"ה)

לו רבים שהעידו ונמצא אחד מהם קרוב או פסול וכו' ב סעיפים :

א (כל הסעיף ל' רמב"ם פ"ה מה' עדות מדין ד' ואילך) ג (ג) עדים רבים שנמצא אחד מהם קרוב או פסול עדותן בטל' במה דברים אמורים בזמן שנתכונו כולן להעיד (ב) אבל אם לא נתכונו כולם להעיד תתקיים העדות בשאר וכיצר בודקים חדבר ד (ג) אומרים להם בית דין כשראיתם דבר זה

להעיד אין מוחכין הדין נס על פי עדו' הכשרים אבל אם כולם כשרים מוחכי' הדין נס על פי אותם שלא נתכונו להעיד וכן מבואר יותר בלשון הרמב"ם עצמו פ"ה מה' עדות דין ה' שכתב וז"ל אומרי' להם להעיד בפחם או לרשות כל מי שאומר לרשות מפריסים אותו וכל מי שאומר להעיד מפריסי' אותו אם מצא בהלו שנתכונו להעיד קרוב או פסול עדות כולם בטלה כי"א כשהיה בהן קרוב או פסול אבל אם כולם כשרים אחד שנתכונו להעיד או שלא נתכונו להעיד מוחכי' הדין על פיו עכ"ל ומה צריך לומר מפריסי' אותו כו' ה"ל לומר בקצרה אם הקרוב אומר שנתכונו להעיד פוסל ואם לאו אינו פוסל ומה צורך להפרים כתות כתות אלא ודאי ר"ל כל מי שאומר לרשות מפריסים אותו שמא לא מיחסב עד אף אם הוא כשר ואמנם אי"א כי' כדעתי' ומשמע ליה להרמב"ם הכי מדקאמר בשם הכי הוכי אחרי' לחו ל' רבים משמע דאכולן אפי' ולא אקרוב ופסול לבדו וכן מדקאמר בתר הכי אי אחרי לאסהודי אתי ונמצא א' מהן קרוב או פסול עדותן בטלה ואי דאיילינן לקרוב ופסול לבדו הכי"ל ואי אחרי לאסהודי אתי עדותן בטלה אלא ודאי דאין שואלין לקרוב או פסול לבד דאף אם יאמרו לאיחזי אתי דלמא נס הכשרי' יאמרו לאיחזי ולא יוציא עדותן אל' אחרי' לחו לבולן לאיחזי אתיתו אי לאסהודי אתיתו אי אחרי לאסהודי אתי נמצא א' מהן קרו' או פסול בטלה דעדותן בטלה' ואי אחרי לאיחזי אתי ונמצ' בהקרו' או פסול מה יעשו כ' אחי' שראו שהרג הנפש אלא תתקיים העדות בשאר שנתכונו בו לאסהודי וכדקתני מתני' :

ה אינו עדות כלל חוץ מעדות אשה שאין עיין בא"ע סי' י"ז סעי' כ' : ס ומברר וינו' פסולים עיין בא"ע סי' ל"ר ס"ה וסי' קע"ב ס"ד ורוק : ו כגון בב"ה של כסי' והחרש"ל פס' רוק' שלא החזיק ב' שני' אבל החזי' תו לא תפקעינ' מיניה בעדות כשים ולעולם ע"א בא נשים מהימן יותר מב' כשים ע"ם : ז אם קרוב ומחרש"ל פסק דקרוב לעולם אינו מאמן אם לא לאוכתו נאמן ופיין שם בב"ק פ"א סימן מ"א שהאריך הרבה בדינים אלו :

לו ח עדים רבים שראו עדותן כאחד דוק' וכמ"ש לקמן ס"ק ס' : ט אבל אם לא נתכונו כו' משמע דה"ק אבל אם לא נתכונו כולם להעיד תתקיים הערות בשאר כשהכונו להעי' וכמ"ש בס"ק שאח"ו :

ב אומרי' להם ב"ד כו' כתב בסמ"ע דחל' הרמב"ם והמחבר משמע דמיירי שבאו כת א' לפני ב"ד להעיד אעילו קודם שידעו שנתנה בינינם קרוב או פסול שואלין לבולן לראות בפחם מתחלה או להעיד ע"ז וזין כן מפני שאם יתחילו ער שיודע שיש בינינו' קרו' או פסול יש לחוש לרמאו' שיכונו לחר להעיד כיונו כשיהיה לשונת הבע"ר שאוא קרוב שלהן או שיפגא אבל מלשון רש"י והסור משמע דאין שואלי' אלא להקרובי' או פסולי' וכל זמן שלא נודע שיש בינינם קרוב או פסול אין כאן שאלה וכן נלע"ד עיקר דלא מצינו שחוששין בעדים שמא קרובים או פסולים הן עד שיאמרו שהן כן עכ"ל ולפע"ד דגם הרמב"ם והמחבר מיירי כשנודע שיש בהן קרוב או פסול שהרי אלעזר מעדים רבים שנתנה א' מהן קרוב או פסול קאי וכתבו וכיצד בודקין הדבר אומרים להם כו' וא"ם הרמב"ם והמחבר אומרים להם ראשמע שאולין לבולן כו' אינו אפני חשש שכתב הסמ"ע דא"כ אכתי איכא למיחש להכי אלא ודאי לא חייש' לה אלא ה"פ דס"ל דבעינן שתתקיים העדות בשאר שנתכונו להעיד דוקא דכיון דנקרוב ופסול שנא לרשות אין פוסלי' שאר העדות אע"כ כיון שלא בא אלא לרשות לא תשיבי עדות א"כ אם הכשרים שבאו לרשות לא תשיב עדות ואין מוחכין הדין על פיהם דלא תשתבר לומר דקרובים שבאו לרשות לא יתחשבו עדות וכשרים יתחשבו לעדו' אלא ודאי אחרינ' כל מי שבא לרשות לא תשיב עד וכל מי שבא להעיד תשיב עד והיינו שכתב הרמב"ם והמחבר מיר אמ"כ בר"א בשני' בכ' קרו' או פסו' אבל אם היו כולן כשרי' שנתכונו להעי' וא' שלא נתכון להעי' אלא נתכון להעי' כו' מוחכי' הדין ע"פ עדותו כו' הרי בהדי' דר"ל בר"א דאין מוחכי' הדין ע"פ עדו' הכשרי' שלא נתכונו להעיד אלא בשהיה בהן קרוב או פסול והלכך כתן שאין מוחכין הדין ע"פ הקרוב ופסול כשלא נתכון להעיד אין מוחכין הדין נס על פי עדו' הכשרים אבל אם כולם כשרים מוחכי' הדין נס על פי אותם שלא נתכונו להעיד וכן מבואר יותר בלשון הרמב"ם עצמו פ"ה מה' עדות דין ה' שכתב וז"ל אומרי' להם להעיד בפחם או לרשות כל מי שאומר לרשות מפריסים אותו וכל מי שאומר להעיד מפריסי' אותו אם מצא בהלו שנתכונו להעיד קרוב או פסול עדות כולם בטלה כי"א כשהיה בהן קרוב או פסול אבל אם כולם כשרים אחד שנתכון להעיד או שלא נתכון להעיד מוחכי' הדין על פיו עכ"ל ומה צריך לומר מפריסי' אותו כו' ה"ל לומר בקצרה אם הקרוב אומר שנתכון להעיד פוסל ואם לאו אינו פוסל ומה צורך להפרים כתות כתות אלא ודאי ר"ל כל מי שאומר לרשות מפריסים אותו שמא לא מיחסב עד אף אם הוא כשר ואמנם אי"א כי' כדעתי' ומשמע ליה להרמב"ם הכי מדקאמר בשם הכי הוכי אחרי' לחו ל' רבים משמע דאכולן אפי' ולא אקרוב ופסול לבדו וכן מדקאמר בתר הכי אי אחרי לאסהודי אתי ונמצא א' מהן קרוב או פסול עדותן בטלה ואי דאיילינן לקרוב ופסול לבדו הכי"ל ואי אחרי לאסהודי אתי עדותן בטלה אלא ודאי דאין שואלין לקרוב או פסול לבד דאף אם יאמרו לאיחזי אתי דלמא נס הכשרי' יאמרו לאיחזי ולא יוציא עדותן אל' אחרי' לחו לבולן לאיחזי אתיתו אי לאסהודי אתיתו אי אחרי לאסהודי אתי נמצא א' מהן קרו' או פסול בטלה דעדותן בטלה' ואי אחרי לאיחזי אתי ונמצ' בהקרו' או פסול מה יעשו כ' אחי' שראו שהרג הנפש אלא תתקיים העדות בשאר שנתכונו בו לאסהודי וכדקתני מתני' :

ודברי תבור מנומנמים בעיני דבתחלת דבריו בלשון הרמב"ם כתב בודקים אותם וכו' אותו שאומר שא להעיד פוסל כל העדות ואותו שלא לראות אינו פוסל כו' משמע דשואלים לקרובים ופסולים לבד כו' והא ודאי ליתא בדעת הרמב"ם וכמו שלתבתי . ועוד

שפתי כהן חושן משפט לו הלכות עדות מאירת עינים

דהא כתב עלה הרמב"ם ומייתי ליה הסור גופיה בד"א בשיר בהן קרוב או פסול אבל אם כלם כשרים בין אות' שכיונו להעיד בין אות' אלא כיונו להעיד אותכי' הדין על פיהם כו' המשנה לפרש"ל דבריהם אין אותכי' הדין בכלל ע"פ עדות הכשרים אלא כיונו להעיד אף שקרובי' לא כיונו להעיד דאל"כ מאי אריא כולם כשרים אפילו הקטן כשרים נמי דהכי אל"ל בד"א בשקרוב או פסול כיון להעיד אבל לא כיון להעיד מוחכי' הדין ע"פ הכשרים בין שכיונו להעיד' או לא ושוו דמאי קמ"ל דבכלם כשרי' אותכי' הדינ"פ הכשרי' אל' כיונו להעיד פשים' ומאי נמי הכ' ועוד דהא כבר אלמד זה מכח כל שכן אי תיתא דהכשרים אלא נתכונו להעיד אותכי' הדין על פיהם אף שיש בהן קרובי' אלא נתכונו להעיד אלא ודאי דמעיקרא קאמר דאין אותכין הדין ע"פ הכשרים אלא כיונו להעיד אף שקרוב לא כיון להעידו קאמר הסתא אלא תיתא דאלא כיון להעיד לא הוי עד כלל אלא בד"א בשהיה בהן קרוב או פסול אלא אמרי' דאין אותכי' הדין רק על פי הכשרים שכיונו להעיד אבל אם כלם כשרים כו' אותכי' הדין גם על פי אותן שלא כיונו להעיד • גם כם' לאם תשנה ע"פ מה' עדות גראה שהכין דעת הרמב"ם דאם כולם לאיתוי אתו תתקיים העדות בשאר ולא יהי' למכוון אלא ל"ל בדור דעת הרמב"ם והמחבר כדפי' ודוק :

מיהו מעירים' אפי' היכי אחרי' לו לקרוב או פסול לאיבריהנאו כו' לא משמע כן ולא יפה עשה בכף משנה שכתב על דברי הרמב"ם דברי רש"ם ואולי י"ל דלהכי פי' רש"י לקרוב או פסול אסור הכשרים משמתא עשו התראה ומ"כ כשיאמרו שעשו התראה תו לא צריך לאיבריהנאו אבל קרוב או פסול אלא עשו התראה היכא אחרי' לו לאיבריהנאו אם לעדות נתכונו ודו"ק : ד כל מי שאומר להעיד כאתי כו' כתב בד"מ ומת"ע בשם תבו' רשב"א מי' אלף קפ"ם ראם הראו בעצמם בשעת ראיה שכיונו להעיד כגון שהתרו בו כל העדות הפסל בשבילן עכ"ל ולהנם כתבו כן בשם תבו' רשב"א שהוא תשנה ערוך' ואיתתי בזאת שהתרו בהן כו' וכן הוא בפירש"י ושאר מפרשים גם לא ה"ל להביא דין זה דהתראה לא שייכא רק בדיני נפשות וד"כ לא שייכא הוירא : ה שאומר להעיד בשאי כו' כתבו התוספ' ע"ק דתכות ח"ל קשה דא"כ לא יהרג שום אדם לעולם דהקרובים יבואו ויאמרו לשאר אתיכון ובני' רבינו חיים כהן דאמרי' לעיים כשרים לשאר אתיתו עם הפסולים או לאי אחי אתיתו בלא הפסולים כו' עכ"ל ולא הבינה לי אלא דראה כפירש"י דאמרינן לה לקרוב ופסול וכתב"ם הרמב"ן והרא"ם והרמב"ם ופסול והמחבר ושאר כל הפוסקים אלא דהיינו דוקא כשאלו יודעים שקרובים ופסולים הם שעשה אדם ואם לא הבינה דאלכך כיון דבשעה לעדות כשעת ראיה מעשה ולכך אם שכיונו להעיד אבל אם אין יודע שהיו אם ויבואו קרובים ויאמרו היינו ג"כ שם ובשאלו אתיכון בשלא פי' אפי' לא העיד בכל עכ"ל שם"ע יהרג שום אדם לעולם דאדרבה אין בשאלה שהיו קרובים שם כן נ"ל : ו אם אמנם בשלו כו' עדותן בשלא פי' אפי' לא העיד בכל עכ"ל שם"ע ואחת כן משמע דעת הרמב"ם בעל הגרגא זו ועוד משמע כן יותר לפעיין בהרמ"ם עצמו ע"ש והיינו כפי' רש"י ורשב"ם ות"ם הנ"ל גם לא כפי' נ"י דדעת רמב"ם כפי' רשב"ם ופירש"י כו' לא רק דיעקא כיון הנ"ל הוא דדעת רמ"ם לפירשב"ם ורש"י לענין דבכיונו להעיד אתיתו בשלא אף אלא העיד בכ"ל

אמ"כ ולאפוקי' אתו' ודוק ועיין מ"ש לקמן בסי' ק' :

וכתב הטור דהרמ"ם הוסיף וכתב דא"ם אינם כתוב בהעיד אתיתו אתיתו אלא לא בא אלא לראות ואפי' לא ראו לאחר עדותן בשלא אותו אחלון זה ושניהם אחלון זה ואין אתיתם רואים אלא אם אלו הרי אלו אחי עדיות והם אתני' בהעידו אתיתו כדי דבור אחרים ודבר והוא שהעידו כולם אתיתו כ"ר אם כן איפא חיורי דוחיא דריבא אלא דאמרי' בהעידו אתיתו כ"ר בעינן שיראו אל' ואולי ס"ל לדהרמ"ם דעדים זוממין שאני אבל לא בהיראה לאתיתו אלא ראתה עיקר כדאשמעא תשאר הפוסקים דכאן אין אחילוק בין העידו אתיתו כ"ר או לא ובכל ענין בעינן שיראו אל' וכיונו להעיד וכתב"ם לקמן וכן אוכא בתוספות (דף ו' ע"א) ד"ה אחר דבא נסוקו וכן בעתור כ' ר"ה הרי אלו עדות א' כו' ע"ם וכ"כ הסור לקמן פיתן ל"ה בשם הר"ר יסעיה וכן פי' הנ"ח שם אך ת"ם הנ"ח שם בפי' דברי הר"ר יסעיה דברין הזאת ודאי בכתבו בשעת הגרגא סגי דהזאתה תליא לד"ה ולא בעינן שיראו אל' בהיראה ואיסתתיתים לפע"ד מתני' דהיו אלים רואים אותו אתלון זה כו' אלא הדבר ברור מ"ם הר"ר יסעיה שם ובלבר שיראו כולם כאחר כו' אלא אם כל דבריו שהזכיר בין לענין הזאתה לענין בשלא רואים אותו אתלון זה כו' אלא הדבר ברור אם לא הרמב"ם פשט דבריו הזה ברור :

ואין להביא ראיה לדעת הרמ"ם מעירש"י שפי' אלא דקאמר רבא והוא שהעידו כולם בתוך כדי דבור ות"ל התם קאמר אתני' אלא בשנים אבל אם העידו הכ"י וכן הכ"מ לקמן סי' ל"ח ושאר אחרונים כן מעירש"י ת"ח לפע"ר אין ועוד דראה לפע"ר דאף שהכינו התוספות מכי מניין ס"ם ר' עקיבא אומר קרוב או פסול כו' אלא כונת רש"י נמי שכתב לכל דבר בדזוממין הרי הן כאתי כאתו לפע"ר דאף שהכינו התוספות מקטן וכן לענין אלא בשפלו אומר דלא תיתא כיון דבלזומו מקטן ל"כ פסולים להם מקטן ובשלא כל העדות (וכתו דס"ל להרמב"ם פרק כ' מהל' עדות דין ג' בשאת הכי וכדלקמן) דהא לענין קרוב או פסול לא בעינ' תוך כ"ר אלא הכא בשנתבאו זוממין הרי הן בשאי כתות לכל דבר בין לענין שבעבאין אף בשבעזומו מקטן בין לענין שאמר הערו' קיים (וכדעת הראב"ד בהשגות שם) ומיינו שעמא דדוק' בשנתבאו שם) ומיינו שעמא דדוק' אם מסן קרוב או פסול אלא הוא לא בעינ' תוך כ"ר כיון שאומרי' אחת ובשבעזו בשאת בראים תשלה בעניים זוממים שאינם אומרי' אחת ובאו שתמלקין התוספו' • כן כ"ל בדור דעת רש"י ודוק • וגם דעת ה"ר ברבורה כ"ל כן ודלא כבעל תוספות ה"ם • גם דברי הפת"ג סוף לאורן ריב"ג דראה לפרש בת"ם מהר"ם שפ"ן דזוממין קאי ע"ם אבל בלא זוממין ובתבא מ' מסן קרוב או פסול אין מילוק בין תוך כ"ר או לאחר כ"ר ובדמוכח בש"ם נבי הא דפריך הרוג יביל כו' ובת"ם התוספות ובשבות מילוקו הרמב"ם והפוסקים והסור והתחבר כאן בכך וכן עיקר : ומוכח מבל' דוקא בשנתבאו אחר מסן קרוב או פסול לבר ודאיית תעשה שלהם ביחיד הוא אחת דראה כאחר הוא דאין מילוק בין העידו אח"כ תוך כ"ר או אחר כ"ר אבל אם הזוממו אח"כ הפסולים כיון שאינם אומרים אחת אינ"ל הערות אא"כ העידו תוך כ"ר וכ"כ הר"י בי רב בתשו' הרי"ם אלשקר סי' ס"ז (דף כ"ר ע"ב) וז"ל אלא יצרף זוממ עם כשר לבטלו אלא בשאיר תוך כ"ר של הראו אבל בשהעיד אחר כ"ר לא יצרף כשר עם הפסול לבטלו ובשאר עדות הכשר קיים וכן בראה דעת רש"ר ז"ל והר"ר מקוני והרמב"ן ז"ל ואע"פ שהרמב"ם ז"ל אלק בזה כנר הסינו הרמב"ן (דברי הרמב"ם והרא"ש הסכ"ם) והרי"ם אלשקר אריך שם לבטיל על הר"י בי רב בזה דדוק שהרמב"ם ז"ל הוא כו' וזה שהסיג עליו הראב"ד הנה הרב בעל המגדל עוז אחר הסנתו וקייל דברי הרמב"ם ז"ל ודברי תכמים אין בריכין חיזוק גם בענין ביטול העדות כתבו התוס' בתכות ע"ק דלענין בתבא מ' מסן קרוב או פסול אפילו שהעידו לאחר כ"ר עדותן בשלא ודאו הבכרא האחרת וכ"כ הרי"ף ז"ל בתשובה וכן נמי כתוב בהגהות ומוכיחו כן תן הס"ם וכן כתבו תן התפרשים עכ"ל וכל דברי אלינם בכולם דהאי דהרמב"ם היינו בתקום שאפשר לקיים דברי המשנ"ב בכאן שאין לדברי קיום ואין ספק אלו היה הרמב"ם עצמו קיים היה תורה בכאן לדברי הראב"ד וה"ם שבבר בעל המגדל עוז אחר הסנתו כו' אני שעיתתי בתבגדל עוז ודאיתי שבות' ותבלבל בדרכו וכל אחיותיו אחרכה ראיות הם לדברי הראב"ד ותתהני על הראב"ד אלשקר שאמר' ראיה תבעל מגדל עוז אלא ירוש דרכו של הבעל מגדל עוז שתפסך מתיר דברי אלהים מיים ואיך לא נתן לב בכאן לראות אם בדקו דבריו שרם שיבתות שאחר הסנת הראב"ד ואף שגם הסור סי' ל"ח בתשך אחר דברי הרמב"ם הנה' יורה דרכו : גם ה"ם הראר"ם אלשקר גם בענין ביטול העדות כו' כתבו התוס' כו' וכ"כ הרי"ף בתשובה וכן נמי כתוב בהגהות כו' לא רק בכל זה דכולם לא מיירי אלא בתבא אחר מסן קרוב או פסול ולא בזוזם אלא בתבא אחר כיון שאחרו אחת ובבדקו בראיות התעשה תו אל' כדי דבור אבל בשבזום אחרכה מוכח לדיא בתוס' ע"ק דתכות שם (דף ו' ע"ב) בד"ה אחר דבא בסופו דבעינן תוך כ"ר ודוקא ובכו' מוכח נמי לדיא מעירש"י ובדבורה שהבאתי בין לפי מה שבארנו הנו' מעירש"י ובין לפי מה שפירשתי אני לענין דברי רש"י : ובגם בגית חרם לקמן פיתן ל"ה ס"ם ר"ר ראיתי שכתב דהשקבת הגהות מיימוני דבשם"ם משמע להדיא כדברי הרמב"ם וכתבו התוספות והסור והכי עיקר אבל בגהות מיימוני אלא דבתבא קרוב או פסול אלא משמע בש"ם לדברי הרמב"ם פרק ה' מהלכות עדות ראיתי מתלק בין תוך כדי דבור או לא ובך הם דברי התוס' אבל בזוממים בעינן תוך כדי דבור אף לענין ביטול העדות ודלא כהרמב"ם פרק ד' מהלכות עדות והסור אלא כמו שהכתבתי ובכ"מ בתו' • גם שאר דברי אלשקר אלשקר בענין זה שם מבוכלים לפע"ר ומ"ם אלפע"ר

דבור : ז אפי' לא יבאו זה מזה אפי' אם העידו אח"כ בשלא עדותן לכ"ע אף אלא יבאו זה מזה דלהרמב"ם אפשר דפסול אפילו לא העידו

אח"כ

דמל' זה משמע דס"ל להרמב"ם והמחבר דמיד שבאו כת א' יחד לבני כ"ר להעיד אפי' קודם שידעו שבאתה ביניהן קרוב או פסול שוגלין לבוקן הראות אתם כאתם מתבלה או להעיד וכן משמע בגמרא ותוסיפ כן מבני אשם שמנא ביניהן קרוב או פסול ואם יתיבו עד שיודע שיש ביניהן קרוביים או פסולין וישאלו להקרובי' או לפסולים לאוד ים לאוש לרמאות שיכונו לומר להעיד כיונו לבטל העדות כשיבים לטוכת הבע"ד שהוא קרוב שלהן ושעתים איפכא אבל מל' רש"י והטור משמע דאין שוגלין אלא להקרוביים או הפסולי' ואתילא כל זמן שלא נודע שיש ביניהן קרוב או פסול אין כאן שאלה כלל ושכן בלפ"ד עיקר דלא מיניהו שאושטין בעדים שאת קרוביי' או פסולי' הן עד שיאמרו שהן כן ע"ם ודוק : ג כל מי שאומ' וכת' הרשב"ם מי' אלף קפ"ם ראם הראו בעצמם בשעת ראיה שכיונו להעיד כגון שהתרו בו כל העדות הפסל בשבילן עכ"ל ולהנם כתבו כן בשם תבו' רשב"א שהוא תשנה ערוך' ואיתתי בזאת שהתרו בהן כו' וכן הוא בפירש"י ושאר מפרשים גם לא ה"ל להביא דין זה דהתראה לא שייכא רק בדיני נפשות וד"כ לא שייכא הוירא : ה שאומר להעיד בשאי כו' כתבו התוספ' ע"ק דתכות ח"ל קשה דא"כ לא יהרג שום אדם לעולם דהקרוביים יבואו ויאמרו לשאר אתיכון ובני' רבינו חיים כהן דאמרי' לעיים כשרים לשאר אתיתו עם הפסולים או לאי אחי אתיתו בלא הפסולים כו' עכ"ל ולא הבינה לי אלא דראה כפירש"י דאמרינן לה לקרוב ופסול וכתב"ם הרמב"ן והרא"ם והרמב"ם ופסול והמחבר ושאר כל הפוסקים אלא דהיינו דוקא כשאלו יודעים שקרובים ופסולים הם שעשה אדם ואם לא הבינה דאלכך כיון דבשעה לעדות כשעת ראיה מעשה ולכך אם שכיונו להעיד אבל אם אין יודע שהיו אם ויבואו קרובים ויאמרו היינו ג"כ שם ובשאלו אתיכון לאו כל כתיבייהו הא"כ לא קשיא אלא יהרג שום אדם לעולם דאדרבה אין בשאלה שהיו אם ויבואו קרובים ויאמרו היינו ג"כ שם ובשאלו אתיכון לאו כל כתיבייהו הא"כ לא קשיא אלא אם כן ל"ל : ו אם אמנם בשלו כו' עדותן בשלא פי' אפי' לא העיד בכל עכ"ל שם"ע ואחת כן משמע דעת הרמב"ם בעל הגרגא זו ועוד משמע כן יותר לפעיין בהרמ"ם עצמו ע"ש והיינו כפי' רש"י ורשב"ם ות"ם הנ"ל גם לא כפי' נ"י דדעת רמב"ם כפי' רשב"ם ופירש"י כו' לא רק דיעקא כיון הנ"ל הוא דדעת רמ"ם לפירשב"ם ורש"י לענין דבכיונו להעיד אתיתו בשלא אף אלא העיד בכ"ל

אמ"כ ולאפוקי' אתו' ודוק ועיין מ"ש לקמן בסי' ק' :

וכתב הטור דהרמ"ם הוסיף וכתב דא"ם אינם כתוב בהעיד אתיתו אתיתו אלא לא בא אלא לראות ואפי' לא ראו לאחר עדותן בשלא אותו אחלון זה ושניהם אחלון זה ואין אתיתם רואים אלא אם אלו הרי אלו אחי עדיות והם אתני' בהעידו אתיתו כדי דבור אחרים ודבר והוא שהעידו כולם אתיתו כ"ר אם כן איפא חיורי דוחיא דריבא אלא דאמרי' בהעידו אתיתו כ"ר בעינן שיראו אל' ואולי ס"ל לדהרמ"ם דעדים זוממין שאני אבל לא בהיראה לאתיתו אלא ראתה עיקר כדאשמעא תשאר הפוסקים דכאן אין אחילוק בין העידו אתיתו כ"ר או לא ובכל ענין בעינן שיראו אל' וכיונו להעיד וכתב"ם לקמן וכן אוכא בתוספות (דף ו' ע"א) ד"ה אחר דבא נסוקו וכן בעתור כ' ר"ה הרי אלו עדות א' כו' ע"ם וכ"כ הסור לקמן פיתן ל"ה בשם הר"ר יסעיה וכן פי' הנ"ח שם אך ת"ם הנ"ח שם בפי' דברי הר"ר יסעיה דברין הזאת ודאי בכתבו בשעת הגרגא סגי דהזאתה תליא לד"ה ולא בעינן שיראו אל' בהיראה ואיסתתיתים לפע"ר מתני' דהיו אלים רואים אותו אתלון זה כו' אלא הדבר ברור מ"ם הר"ר יסעיה שם ובלבר שיראו כולם כאחר כו' אלא אם כל דבריו שהזכיר בין לענין הזאתה לענין בשלא רואים אותו אתלון זה כו' אלא הדבר ברור אם לא הרמב"ם פשט דבריו הזה ברור :

ואין להביא ראיה לדעת הרמ"ם מעירש"י שפי' אלא דקאמר רבא והוא שהעידו כולם בתוך כדי דבור ות"ל התם קאמר אתני' אלא בשנים אבל אם העידו הכ"י וכן הכ"מ לקמן סי' ל"ח ושאר אחרונים כן מעירש"י ת"ח לפע"ר אין ועוד דראה לפע"ר דאף שהכינו התוספות מכי מניין ס"ם ר' עקיבא אומר קרוב או פסול כו' אלא כונת רש"י נמי שכתב לכל דבר בדזוממין הרי הן כאתי כאתו לפע"ר דאף שהכינו התוספות מקטן וכן לענין אלא בשפלו אומר דלא תיתא כיון דבלזומו מקטן ל"כ פסולים להם מקטן ובשלא כל העדות (וכתו דס"ל להרמב"ם פרק כ' מהל' עדות דין ג' בשאת הכי וכדלקמן) דהא לענין קרוב או פסול לא בעינ' תוך כ"ר אלא הכא בשנתבאו זוממין הרי הן בשאי כתות לכל דבר בין לענין שבעבאין אף בשבעזומו מקטן בין לענין שאמר הערו' קיים (וכדעת הראב"ד בהשגות שם) ומיינו שעמא דדוק' בשנתבאו אם מסן קרוב או פסול אלא הוא לא בעינ' תוך כ"ר כיון שאומרי' אחת ובשבעזו בשאת בראים תשלה בעניים זוממים שאינם אומרי' אחת ובאו שתמלקין התוספו' • כן כ"ל בדור דעת רש"י ודוק • וגם דעת ה"ר ברבורה כ"ל כן ודלא כבעל תוספות ה"ם • גם דברי הפת"ג סוף לאורן ריב"ג דראה לפרש בת"ם מהר"ם שפ"ן דזוממין קאי ע"ם אבל בלא זוממין ובתבא מ' מסן קרוב או פסול אין מילוק בין תוך כ"ר או לאחר כ"ר ובדמוכח בש"ם נבי הא דפריך הרוג יביל כו' ובת"ם התוספות ובשבות מילוקו הרמב"ם והפוסקים והסור והתחבר כאן בכך וכן עיקר : ומוכח מבל' דוקא בשנתבאו אחר מסן קרוב או פסול לבר ודאיית תעשה שלהם ביחיד הוא אחת דראה כאחר הוא דאין מילוק בין העידו אח"כ תוך כ"ר או אחר כ"ר אבל אם הזוממו אח"כ הפסולים כיון שאינם אומרים אחת אינ"ל הערות אא"כ העידו תוך כ"ר וכ"כ הר"י בי רב בתשו' הרי"ם אלשקר סי' ס"ז (דף כ"ר ע"ב) וז"ל אלא יצרף זוממ עם כשר לבטלו אלא בשאיר תוך כ"ר של הראו אבל בשהעיד אחר כ"ר לא יצרף כשר עם הפסול לבטלו ובשאר עדות הכשר קיים וכן בראה דעת רש"ר ז"ל והר"ר מקוני והרמב"ן ז"ל ואע"פ שהרמב"ם ז"ל אלק בזה כנר הסינו הראב"ד (דברי הרמב"ם והרא"ש הסכ"ם) והרי"ם אלשקר אריך שם לבטיל על הר"י בי רב בזה דדוק שהרמב"ם ז"ל הוא כו' וזה שהסיג עליו הראב"ד הנה הרב בעל המגדל עוז אחר הסנתו וקייל דברי הרמב"ם ז"ל ודברי תכמים אין בריכין חיזוק גם בענין ביטול העדות כתבו התוס' בתכות ע"ק דלענין בתבא מ' מסן קרוב או פסול אפילו שהעידו לאחר כ"ר עדותן בשלא ודאו הבכרא האחרת וכ"כ הרי"ף ז"ל בתשובה וכן נמי כתוב בהגהות ומוכיחו כן תן הס"ם וכן כתבו תן התפרשים עכ"ל וכל דברי אלינם בכולם דהאי דהרמב"ם היינו בתקום שאפשר לקיים דברי המשנ"ב בכאן שאין לדברי קיום ואין ספק אלו היה הרמב"ם עצמו קיים היה תורה בכאן לדברי הראב"ד וה"ם שבבר בעל המגדל עוז אחר הסנתו כו' אני שעיתתי בתבגדל עוז ודאיתי שבות' ותבלבל בדרכו וכל אחיותיו אחרכה ראיות הם לדברי הראב"ד ותתהני על הראב"ד אלשקר שאמר' ראיה תבעל מגדל עוז אלא ירוש דרכו של הבעל מגדל עוז שתפסך מתיר דברי אלהים מיים ואיך לא נתן לב בכאן לראות אם בדקו דבריו שרם שיבתות שאחר הסנת הראב"ד ואף שגם הסור סי' ל"ח בתשך אחר דברי הרמב"ם הנה' יורה דרכו : גם ה"ם הראר"ם אלשקר גם בענין ביטול העדות כו' כתבו התוס' כו' וכ"כ הרי"ף בתשובה וכן נמי כתוב בהגהות כו' לא רק בכל זה דכולם לא מיירי אלא בתבא אחר מסן קרוב או פסול ולא בזוזם אלא בתבא אחר כיון שאחרו אחת ובבדקו בראיות התעשה תו אל' כדי דבור אבל בשבזום אחרכה מוכח לדיא בתוס' ע"ק דתכות שם (דף ו' ע"ב) בד"ה אחר דבא בסופו דבעינן תוך כ"ר ודוקא ובכו' מוכח נמי לדיא מעירש"י ובדבורה שהבאתי בין לפי מה שבארנו הנו' מעירש"י ובין לפי מה שפירשתי אני לענין דברי רש"י : ובגם בגית חרם לקמן פיתן ל"ה ס"ם ר"ר ראיתי שכתב דהשקבת הגהות מיימוני דבשם"ם משמע להדיא כדברי הרמב"ם וכתבו התוספות והסור והכי עיקר אבל בגהות מיימוני אלא דבתבא קרוב או פסול אלא משמע בש"ם לדברי הרמב"ם פרק ה' מהלכות עדות ראיתי מתלק בין תוך כדי דבור או לא ובך הם דברי התוס' אבל בזוממים בעינן תוך כדי דבור אף לענין ביטול העדות ודלא כהרמב"ם פרק ד' מהלכות עדות והסור אלא כמו שהכתבתי ובכ"מ בתו' • גם שאר דברי אלשקר אלשקר בענין זה שם מבוכלים לפע"ר ומ"ם אלפע"ר

סני אחין שראו הא׳ שגרש הכסף יכולין להעיד כב״ד ומשני משום דלפעמים הא׳ אחר שכבר העיד אחין בב״ד אבל״ל אלא יודע זה מזה אבל ק׳ מב״ל לומר״ס והלא אין שום עשה אם לא יודע זה מזה ויעיד בלמד מזה דפסולין אף דהמקבר דהעתיק כאן שיעת הרמב״ם שם ל״ל אבי דלת׳ הרמב״ם בהריף פ״ל דכתב הבור והמקבר בסמוך בשמו דאם לא יודע הבקר בהקרוב דאין עדות הבקר בטל ודוקא לשיטת אתו׳ והרא״ש דפ״ל דבעינן תרתי מוכח מהגמרא דאפי׳ לא ידע זה מזה פסול ובל״ל מש״כ להרמב״ם דפסול בנתכוון להפי׳ לאוד דאינו מוכח מהגמרא כלו׳ דלמא ס״ל כהרי״ף בגא דבעינן שיודע שיבור הבקר בהפסול לכן היה בלע״ד דהנ״ה ז״ל לחמה אחר שבתב דעת הרא״ש וכן ל״ל דגא לב״ד והעיד אפי׳ לא ידעו זה מזה דתרתי בו׳ ומיהו יש לדוקק לומר דמ״ש מור״ם כאן אפי׳ לא ידעו בו׳ ר״ל דהפסול לא ידע בהבקר ובמ״ל דאף בלא כיון לגרף עדותן עם הבקר אפ״ם פסול וכ״ש בשיר׳ אמתו אבל מיירי דהבקר יודע מהפסול ובבקר ג״ם אם הרי״ף מוד׳ דפוסל ודוק : ו דתרתי בעינן בו׳ ואותנין טעם לדבריהן דאל״כ לא יתקיים עדות על הרוב דהקרוב יבבים עצמו מתקלה שיכוון להעיד או בסוף שיבה ויעיד ובטל העדות אבל למיפבד תרתי לא שכיח והבוקרי׳ נראה דפ״ל דאין זה בוכסה דהא יכול המגרש או המקדש הובשא דבריס להזמינעדים בשרים ואזי לא יפסול הפסול בכוונתו ועד״ר : ז אם העדים הבשרים זוכרין העדות ע״י ראיית הסתר יכולין לעזור ולהעיד בו׳ דין זה כתב העור והמקבר בשלמו בסי׳ מ״ה פי״ג ונם בסי׳ כ״ם בסי״ה ובה״ג ד״מ בשני המקומות בתבתי דדוקא בתומתי׳ בסתר דינא הבי אבל לאחר שהעידו הבשרים עם הפסולים בב״ד אין הבשרים זוכרים ומעידים ע״ם נם בתבתי מזה בדרישה שם בסי׳ מ״ה ס״ב : ח אם סתר שתתם עליו הבעל דבר עצמו בו׳ ז״ל ריב״ם דלא מייך ביה שום עדות ומ״ל לומר ביה אי לאסהודי קאתי ועד״מ : ט ואם

ואם היו כל העדים בשרים אחר שנתכוין להעיד ואחר שלא נתכוין להעי׳ וראה הדבר וכיון עדותו אותכין הרין ע״פ עדותו הגה ° (תשו׳ רשב״א סי׳ אלף ע״ג) אבל אינן יכולין לבתוב סתר על בך אע״פ שראו הבקין ואתם בבין לבתיב׳ עומד בוחיל ולא הומיב׳ לבך ומ״ל מיתן ל״ט פסיק ה׳ : ° (פור נשם הרא״ש) (מ) ויש אוסרים שאפילו כיון לראות כדי להעיד אינו פוסל אלא אם כן בא לבית דין והעיד (ס) רתרתי בעינן כיון לראות כדי להעיד (י) ובא לב״ד (יא) והעיד : הגה ° (תשובת הרא״ש בלל מ׳ סי׳ ה׳) סתר שתתם עליו עד פסול ונתבטל בל העדות מבל מקום : אם העדים הבשרים זוכרים העדות ע״י ראיית הסתר (יב) יכולים לעזור ולהעיד לבד לפני ב״ד (יג) וכית דין יבתבו עדותן ותסוב סתר ° (ריב״ם סי׳ קב״ה) (יד) תקנת הקהל שתתם עליה עד פסול ת״ה אם סתר שתתם עליו בבל דבר

שבבר אע״פ פסול אבל מיירי דהבס׳ ור׳ מהפסול אבו׳ פסול ע״ר ולא מחוור גם ליבתבה דלא יודעו זה מזה לא תשמע בפירושו והבלעע״ר בתבתי : מ ויש אומרים בו׳ דתרתי בעינן בו׳ הוא לעת התום׳ והרא״ש ואע״פ שבן נראה ג״ב דעת הרשב״ן והר״ן ומביאים ל״ז לעיל סי׳ ז׳ בני אין ער נעשה דיין מ״מ נ״ל עיקר בהא בהרמב״ם והרא״ה ורש״י ורשב״ם ע״ים בותלין דבבין להעיד לומר בני אפי׳ לא הפירו אם״כ דהא לא מבבר בלל בתבתי׳ אם בס״ם דבעינן שיפירו אם״כ ואדרבה פשוט דתבתי׳ תשמע דבין לר׳ ובין לר׳ יוסי בבוונו להעיד לומר בנתבר׳ והבי תשמע בתי מדבריך בס״ם הרוב יבינ״ל ות״ם בתוס׳ ובייעתם בזה דלתבקא דתבתי בתקיימי דבר בבתוב מדבר ניחא לא תחוור לע״ר דנשמע דלא תבני אלא בתקיימי דבר בבתוב מדבר ולא בעוני הדבר ובדפ׳ רש״י אבל לא הדר בים מתחלי דסבריבן דא״ב להעיד בב״ר והבי תשמע בתי תתבי דקבני אבל בזתן אלא בתרו בהן תה יעבו שבי אמין בראו בתר שהבבר הבסם - ות״ם התוספו׳ והרא״ם בזה דבעתים אלא ירעו זה מזה ויעיד הא״ם אע״פ שבבר העיד אמיו בו׳ ג״ב לא תחוור לע״ר דת״ם לא אתי סבור תה דקאת׳ תם יעבו שבי אמין שראו בו׳ דהא תבינן לתיתי׳ לבו אלא יעיד רק א׳ ותה קאמר תה יעבו בך יעבו אלא יעיד רק אחד נאם יבוא בם הב׳ ויעיד תה לבו לתוס לזה אלא בתר בדאמרן ות״ם הר״ן דלשב׳ דלאסהודי אתיתו לו לתיתי אתיתו תוכה אלא על דעת המעבה אבו שולאין אות׳ דא״כ תאי אתיתו שאא היו אם תתבלה בו׳ דקדוק קלוס הוא לע״ר ואדרבה אי לבני ד״ר קאי תה יעבו שבי אמין שראו בו׳ אבל לא הדר בים מתחלה אתיתו תה

ראו בב״ר אלא ראו קאמר לתיתי׳ לראות תעשה הבריבה אתיתו לו לאסהודי אתיתו והיינו דקאמר אי אתרי לתיתי אתו תה יעבו שבי אמין שראו בא׳ שהרג בנפש ולענין תה שהקבו אתו׳ והרא״ש ופיעתם הילף תתבלה נשין וקרובין בשרים שבעבו בעומבי בתעמר קרובים י״ל דלדיון הבירבה פסיפא דבבר דאא מזתבים בריס בשרים מיוחדים לבך וא״ב פסיפא דהקרובים אינם מבוונים להעיד ואפי׳ בוונו להעיד אינו פוסל דבינן דחזמנים עריס לבך הרי אבו תוביאו׳ בל הבחרים מבלל העדות ואלו בל בתיבייהו דקרובים ופסולים להיות עדות בעל בראיבו עדות בעל בראיבו דחזמנים עריס לבך הרי אבו תוביאו׳ בל הבחרים דעלות הוא בשם עומדים קרובים ועדותן בטלה וכן פי׳ דבוותיבו וכן בהבו העולם עכ״ל ואולי בם בזתן אם״ם בהבו בן אם שהיו בוהבים אלא להיות קרוב או פסול בשעת נשין וקרוסין ועי״ל דתסתתא לא תייבי׳ בבוונו להעיד והא דקאמר בס״ם תיבי אתרי׳ לבו דאמר׳ אבל בל זתן אלא בתו לב״ר לא תייבי׳ לתבי דבל״ר בם בבוונו בבל״ר בם בריבים לים אבל אלא אינו תבבא אלא לזתן אם בבים בתרים להיות עדים ולא הטאר עכ״ל ותבי׳ תשמע תעבטא דתילתא דתתבי׳ דקאמר בד״א בזתן אתתרו בהן אלו בוונו להעיד אבל לא התרו תה יעבו שבי אמין שראו בא׳ בהבס בלו׳ אלא ראו תה יעבו אלא בתר לא בסלה ותסתתא אין הקרובים תבבאים להעיד בן בל״ל ודוק : ט דתרתי בעינן בו׳ בהבס״ם בשעת הראיה בדי להעיד ובא לב״ר והעי׳ אפי׳ לאתר בב״ר ואפי׳ לא ראו באתר בוסל והבי אם אי׳ נתו׳ ובאמר״י עכ״ל ובל״ל דא דקבא לתיר הבי בתם יועיל בוונו להעיד בבלא ראו באתר בבתם בבטרו ואתרב בתום׳ ע״ב דתבות (דף ו׳ ע״ב סוף ד״ה) אמר רבא בו׳ בתבו להריא בתתבא קרוב או פסול תעיב באתר ב״ר תשום שבם אומרים אתת ות״ב עדותן בתתיל תראיה בלבם ראיה בלבם היתה בבא אתת עכ״ל הרי להריא להיבך ובן תובת עוד שבן שבו׳ בעמוד דתבן בזתן שתתבר ראוים אלו את אלו עדות אלו׳ בו׳ בתבו אתו׳ הרי אלו עדות אלו׳ אם״ם בתבא א׳ תבן קרוב או פסול עדות בולם בטלה בו׳ אלתא דעבינן ראו באתר ובבל ובבתי דבפלי׳ בוונו להעיד הייבו בבראו בבא׳ ובה בל״ל ברור : י ובא לב״ר והעיד ואם בא לב״ר והעיד ולא בון בתתבלה בשעת ראיה להעיד פוסל לב״ע זבן תובת להריא בתרוסי רבב״ן ע״ר יל״ו ובתרוסי רשב״א והר״ן שם שתבינם מהר״ת אלבקר בתתבו׳ סי׳ס׳ז דף ב״ב ע״א וגי׳ לעיל סי׳ז׳ והיינו בתבת הר״י בי רב בם אלרבת הבוסבים בלם אם בשעת תעשה לא בתבוונו אלא לראות אע״פ שאמת׳ ב״ע׳ הרי בתבו׳ אתת בבא בתתבלה בשעת ראיה פוסל לב״ע ובן תובת בבלא בתבו׳ בתבו׳ בתבו׳

קנ"ח וס"ם קס"ח ירמא להריש רבתקנת הקסל אפילו כולם פסולים כסר מסעם סכבר נהנו כך רא"ל כל הקסל ינסרכו להכיש עדים סחרים על תקנת' אלא סהרי"כם סס מכסיר בעובדא דלי"נ"כ מסעמ"מחריב"דאפי"כסבר סחסס עליו בע"ר עצמו כסר בסחרים ולפ"ז נ"ל דסר"ב לא כתב כן אלא לפי הדין היכא אלא סיה סחסכן וס"כ ער פסול מכר סהוא מ'

מבני הקסל דוחיא דסבר מחסס עליו בעל דבר אבל לענין התנכ סתך הר"ב על מה סחסס לקחן מ' ל"ז סעיף כ"ב כסחסבר מעכסיו מכהנו לקבל עדים מהקסל על תקנתם וסמכחסס כו' וכסרים אפילו לקרובים עיין סס ודוק: סו דאלו לא נתבטלו להעיר. לענן זה מבוחנים דאפילו יתכון להעיד אינו פוסל כיון דהוא בע"ר בעצמו וכן הוא כריב"ם סס דאין בע"ר פוסל כיון דאינו דאוי להעיד בכלל וכדאמרי' הרוב יניל בחקיימי דבר בכתוב מדבר ולא בעוסי דבר. וכתב עוד בריב"ם סס דאם מחוס סס נוגע ס"ל בכעל דבר דאינו פוסל וע"ס

סו ואם מזחין התובע עדים כסרים כו' בכ"י ס"ם וס כאן סכתב מורו הר"י בי רב סאפילו מי מזחין עדים בערבוביא כאחר אלא כיון אלא לעדות הכסרים וח"ם הסור דכיון סמזחין את עדיו והוציא את הסחרים כו' לא לחיחרא דדוקא כסמזחין הכסרים והוציא את הסחרים

ס (סו) דאילו לא נתכוונו להעיד וע"ל סימן מ"ה סעיף י"ב וי"ג:

ס (סו) ואם הומין התובע עדים כשרים ועסרו שם קרובים ופסולים אפילו נתכוונו להעיר והעידו לא נתבטלה עדות הכשרים (יד) וכן כשאדם צריך לעדות ומצוה להחרים כל מי שיודע לו עדות שיבוא ויעיד והעידו כשרים ופסולים לא נתבטלה עדות הכשרים שלא היה כוונתו אלא לראויי להעיד:

ב אם העיד קרוב עם רחוק ואין הרחוק יודע בקרבתו של זה. (סור כסס תמוכ' הרי"ף ופ"ס) יש אומרי שעדו הרחוק כשרה (יח) ומחייבו שבועה ' (יט) ונאמן לומר (כ) שלא הכיר בקרבתו והוא שאינו רגיל אצלו אבל אם הוא רגיל אינו נאמן. (סור כסס הרא"ש) ויש מי שחולק על זה ואמ' שאפילו לא הכיר בקרבתו נתבטל' עדות הרחוק. (סס) (כא)

(כיון שהעיד הפסול עמו נגנה דין)

ס ואם הומין התובע עדים כשרים כו' עפ"ר ודריסה סס כתבתי דאפילו לא הומין הכשרים כשס אלא שאחר לרבי' העומדי' בשעת המעשה שנים מכם תהיו לי עדים בדבר נ"כ אחרינן דלכשרים נתכוון דאל"כ הוה שתק או היה אומר לכולן אתם עדי' אבל אם אומר לכן בשעת המעשה כל מי שיודע לי עדות יצטרך לבא להעיד כל' זה לא הבדיל הכשרים מהפסולי' ולא מהני כ"א כשלאחר שעת מעשה כתן פרס על עדות דאז אינו מדבר לנוכח עם סוס אדם וכדסיים המחבר כסוף סעיף זה דאף כאח' כל מי שיודע עדות כו' דעתו על הכשרי' וכד"ת פסק דאפי' בהומין כפ"נ מהני והנלע"ד כתבתי בדרי"ע ס"ב: ונאחן לומר שלא הכיר בקורבתו נתבטל' עדות הרחוק

ס אלא הכיר בקורבתו ואינו רגיל אצלו אבל אם הוא רגיל אינו נאמן. (סור כסס הרא"ש) ויש מי שחולק על זה ואמ' שאפילו לא הכיר בקורבתו נתבטל' עדות הרחוק. (סס) (כא)

(כיון שהעיד הפסול עמו נגנה דין)

כל

מבוחר בלשון הר"י בי רב שהובא בתשובה מהר"מ אלשקר סי' ס"ז דף כ"ח ריש ע"ב ו"ל ואע"ג דבחזקת חשבם כרא' דדוקא בשזיחן את הכשרים והוציא את הפסולי' אבל אם ויחן בערבוביא אלא ולא היה רלאו דוקא הוציא את הסחרים כו') אין פי' דברי סיור כן אלא דוקא הוא בשזיחן את הכשרים עדים בשעת מעשה אז דוקא בעיכן שהוציא את הסחרי' דאל"כ כיון שגם הקרובים עומדים אם לפניו וחוזרין בערבוביא חשבחא דעתו על כל מי שעומדים לפניו דכן מחשב מי שאחר בשאם לחי שעומדים לפניו אני מייחד אתכם לעדים ל"ל מי שעומדים לפניו דכיון שעומדים לפניו בשעת מעשה הי"ל לפרש בשם שהרי אינו יודע את מי לפרש וחשבחא דעתו על הכשרים אלא אם הקרובים כלל כיון שאינם לפניו וגם שרוב הוא אלא מיון הקרובים כלל עם הפסולים בשעת מעשה וכן חשבחא בהרא"ש זר' ירוחם ונחוקי יוסף. והוציא את הסחרים הוא דוקא אבל אם הוא אלא מיון הקרובים כלל עם מעשה בשעת מעשה וכמ"ם ודלא כמ"ם הר"י בי רב שהוא לאו דוקא ולזה כיון הר"ם חכים בח"ם בזה פשוט ומדוקדק בדברי הרא"ש זר' ירוחם ונחוקי יוסף. עד כאן נראה לי ברור:

וכן דעת הסמ"ע ס"ק ס' ראם מזחין עדים בערבוביא בשעת מעשה לא אחבי ודלא כדרכי חשם וח"ם בר"ח כן לפרש דברי ר' ירוחם ליחם לענ"ד דבכר נודע מהר"מ אלשקר סימן ס"ז דף כ"ו ע"א וכן עיקר: ועוד נראה דבחזמין בשעת מעשה אף בחזמין אנים ואומר אנים אכם תעידו לי לא אחבי דבין דלא פירש אינו אנים מ"כ לשון אנים אכם אובל קרובים ופסולים גם כן ואם איתא אלא נתכוון אלא לכשרים אל"ל אנים הכשרים אז אלעי ופלוני ועידו לי וכסמ"ע ס"ק ס' כתב דנכנס מבני וכ"כ כ"י בתחלת סימן זה בשם הר"ם חכים וסיימו לפי פירוש נדברי ר' ירוחם אבל כבר כתבתי דאין כוונת ר' ירוחם כן לכך נראה כתו סכתבתי

יז וכן כשאדם כו' לא נתבטלה עדות הכשרים כו' אין לפרש רחייני מידוע שהפסולים בשעת מעשה אם אינו נתכוונו לבעיר דא"כ לא אתחבר לומר אלא נתבטל עדות הכשרים משעם אלא נראויים להעיד דאם לכו נתכוונו פוף סוף נכשרו יחד בשם ראיה והעידו אח"כ ועי' ר"ל הכ' מיקשי על המחבר מה להרחב"ם בעל הגראה הראשונה שהביא לעיל סעיף ז' ומעליתי אפילו לא העידו אם"כ כלל נתבטלה הערו' כיון שנכשרו בשעת ראיה וא"כ ס"ל להחבר לכתוב דגם דין זה הלאן הוא לפי"ל דוקא. וגם אין לפרש דחייני שמתחילה לא כוונו לבעיר אלא אם היה כוונתו אלא בראויים לבעיר אפי' היה כוונתו על כולם נ"כ לא אבני כיון שמתחילה לא כוונו לבעיר וכמ"ם לעיל ס"ק י' אלא בראם דחייני בשתם ערו' ראלמה ארמו החעם' ומשתחת אין הקרובים ופסולים חכוונים לבעיר וא"ל לשאול אותם אא"כ נאר אמ"כ מעכמם לב"ר וכמ"ם לעיל ס"ק ח' (ומין לקשות אל"כ מאי חקשה הרא"ש מנשין ודקושין ר"ל דחקשה אם יאמרו שכוונו לבעיר אמו כיפסלינהו ודו"ק) ואלו שבאו לב"ר אלא מכח אם הכרחה אלא דסי"א דודאי חתנים לבעיר יודע שכוונו לבעיר מתחלה ראל כ לא ס"ל להכרי בשתם לכך קאחר אלא היה כוונתו אלא בראויים לבעיר ולא נתבטלה העדות כלל עד דבינליהו אלא אל"ל לשואלם כלל וכן אם אתו או הלכו לח"ל הערות כשר אבל אם קירבו הפסולים להריש שכוונו בשעת ראיה לבעיר אף שנאחר שעתו היה עכשיו בשעת הכרחה רק על הכשרים כיון שהפסולים העידו נ"כ נתבטל כל העדות לבולי עלמא כן נ"ל ודו"ק וזהו אלא כנראה מדברי הר"י בי רב שהביא חבר"מ אלשקר סימן ס"ז דף כ"ה ריש ע"ב שאפי' בכוונו בשעת ראיה לבעיר אם לא העידו אלא מכח הכרחה אינם מבטלים העדות ע"ש: יח ואחיינו שבועה ואם אינם אם מחיינים מחון: יט ונאחן לומר אלא הכיר כו' ודוק' כשאומר מעכחו אלא הכירו אבל אין הכ"ר שולים אותו אם הכירו עכ"ל אמ"ע פ"ק' כראה מדבריו ומסתחא אחרי' שהכירו ס"ל לשאלו ולא ירעתי מכ"ל אם גם מחבו' הרי"ף עכחה שהביא הבעל הסיור והכ' פ"ז ותוספ' בב"ל לקחן סי' כ"ח ס"ה. מסתע לפרש לעיבא דהא כתבו אם הרוכה דליתנהו לאחרי לשאר מבטרינן לשאר אחרי' דלחת לא הכירו כו' ע"ש ואכי מוכח כתי בראש"ם ס"ק ד' חכות אם הקשה על הסוכת הרי"ף ראם אינה שחלוי בהכרת אחרים ה"ל לא"ם לאיחר דשיילינן לו לבעיר אם הכירו בפסולים כו' אלא אם הכירו אם הכירו בפסולים הכ"ר כו' הייבו שלרינים הכ"ר לאשלו הוכה דליתנהו ונאמן לומר אלא הכיר ודלא כאמ"ע נ"ל: ן אלא הכיר כו' כתב הר"י בי רב בתחו' חבר"מ אלשקר סימן ס"ז דף כ"ו ע"א בעובדא דיל' ז"ל דאמן אחרי שאחבר הכשר לא הים מכיר בפיסול אחרו אבוא אלא הכירו בפסולו כל אכן דלא העם קאמרו אבוא אחוחבי ירושלים ואם אחוחבי ירושלים ואם מקבלי עדיות ונם הסוכר אבוא אחוחבי ירושלים לא הכירו בפסולו כל אכן דלא העם אמרינן בחה יפסל אחר אבחה יכבר כו' ואחר"ם אלשקר הארוך אם להשיב עליו אחרי הכירו עליו אבשים אחוחבי אבוא ואחש ודשע ולא כח"ם אליו בחכם בחחיחת דברו אבוא בחזקת כשר ואח לבו לחוקחו הילא דאיכא אדים בפסלוחו כו' ועיר דאם הרי"ף לא קאחר אלא בשאין אבוחם רגילין זה עם זה אבל אם רגיל בו כחב נעי' דורמי' ודע כו ופסול ואלו הערים אלבו אין לך בפולם רגילים זה עם זה לחותן אהיו אחקים אחר כו' ע"כ. ולבעיר"כ בדברי הר"י בי רב ואלא כדת הסיב עליו אחר"מ אלשקר דבכי הבשחא הכירו עליו אבשים אחוחבי אבוא ודשע ונם בעבה ואחש מ"ח כל אחן אלא הכירו לא ידעבו זה אחרי ל"ר אבשרו קבל הערות וכן הסופר לא ידעו זה. ומ"ל אבחחא נם הערים הכשרים לא ידעו בפיסולו וכדאוכא אחקו' הרי"ף בחבחחא חלינן דלא ידעו הכשרים בפיסולו והוא בבעל הסיבור וכ"ו פ"ב ואחיאם כ"י לקחן סי' כ"ח אעיף ה' ועל כן הבכיר אם אבר אחחוחים עליו אבוחים הוכה דליתנהו לבחרי קאן לחיסיליהו דאחרי' אבחחא לא ידעו בים ע"ם ויפה כחב הר"י בי רב בחחיחת דבריו אבוא בחזקת כשר כו' וכ"ל דכיון אבוא בחזקת כשר אר אחה מהכי חיחי כיאח דידעו בים הכשרים כל אחן אלא הערו עליו ערים בפסלוחו. נם מ"ם אבר"מ אלשקר ועוד דאם הרי"ף לא קאחר אלא בשאין אבוחם רגילים בו כו' אינו ענין לדברי הר"י בי רב דאדרי"ף חיירי בפסול קורב' דאם שייך רגיל בו כבון אחיו ואחרו אקרוב אליו אבוא רגיל או אחרי' כיון אבוא רגיל בו ודאי ידע אבוא קרובו אבל בשביל אבוא אחיר אחת ורגיל בו בחת שיעבו בו אבוא רשע ואבוא זוחם זה לא אחבנו ומ"כ הרבינו לבלא אכחב הרי"ף דאחבחא לא בפלי' לאבדו אחיחו ואחרי' לא ידעו בי' ואבדבדי הר"י בי רב כ"ל בדוח: דא כיון אבשיר הפסול עמו כ"ר הייבו לפי"ל דלעיל אעיף ג' ולאבדא הראשונה דלעיל ס"ם אפי' לא אחיר הפסול עמו כ"ר כיון אראו לבעיר בשלא עדותן לבבדא זו ראין אילו' בין בכיר בפיסולו אן לא: ולבאורה נראה עיקר בם לבבדא זו אף אבדנו אל' אחר"מ אלשקר אם ר"ל ס"ם אחרי"ף בבעל הסיבור ואחרבי' ואחרבי הר"ן ז"ל ואביאם הרא"י בי רב בפ"י ובחשו' אחר"מ אלשקר אי"ם ואחר"מ אלשקר אם ר"ל ס"ם אחרי"ף בבעל הסיבור ואחרבי' לא כחב כן רק אבבבים דבדי אחרי"ף ואין יכחוב אותם אחרבי' ז"ל לבדנו בדעו' וכל דבר אחה מבבל יחר אבבבר אבוח אבראבי' לחשו' הרי"ף אחבוחבבת' ואביאו הראש"ם ואביא

לז א כל עדות שיש לאדם הנאה בה פסול להעיד בעיר
* סוסן כתב כזה ז"ל ולא מסוס דאסדינן ליה אלא
מסוס דאדם קרוב אצל עצמו עכ"ל . ולא ידעתי מנין לו הא
ופסוק הו' בעיני הטעו' הוא מסוס דאסדינן ליה בדבר שיניע לו
בנאה ממנו וכמ"ש הטו' והמחבר
בס"ס זה וכדאמרי' בסמו' בס"ט
בראוכן שמכר שדה לשמעון שלא
באחריות ולא עליו ערעו' דלא
יעיד לו דאיישינן דיעי' שקר כדי
להעמידו בפני כ"ח גם בפע' זה
קאמר דצריך לקבל עליו כאש
יבא כ"ח שיסלקנו במעות מה"ט
(וה"ה כתב כ' פס"ה דף קע"ב
ע"ב דנונע בעדות יכול להעיד
לחובה מסא"כ בפסול קורבה
עכ"ל) ולא אמרו דאדם קרוב
אצל עצמו אלא היכא דבעדותו
משי' עצמו רשע ולא בדבר של
בנאת ממון וק"ל: כ ס"ג ובא
אחד ול"ג האחד בה"א וק"ל: ג
להוציא מתחת יד הא' ל' זה
להוציא' וגם מה"ם אחר זה משמע דבא להוציא כל הדב' בתביעה
זו שתבע' לא' מהן לומר שאותו שדה שקנ' עם שבירו גזולה היא
ממני וכן הדין בכל דבר שאינו מיוסר נוכיי' כמ"ש בטור בסי'
קע"ז סל"א ועמ"ש כאן בפרישה ובסמ"ע שם: ד שאותו
שמכר' לאם גזלה ממנו וה"ה אם מביא שטר שתוס בעדים
שאותו שמכרה לו הוא אייב לו ובא לגבות מידו בשטרו וזה בא
לפסול עידי השטר: ה ואפי' על אלק הסותף לא יועיל כו'
הטעם דמה שיאחר ביד שותפו יהיה גם לו אלק בו כל זמן שלא
אלק עמו לפני זה לגמרי אבל אם אלק עמו לפני זה לגמרי מעיד
לו (וכ"כ רשב"ם בפ' ק"ב) דאז אינו יכול לאוו' ולומ' אלוקתינו
בטעות היתה מאחר שלא אלקי מתמ' ידי בתורת גזלה
וכדאמרינן בסי' קע"א באחין שאלקו ובא לבן אח שליש ממדינת
הים ודומה לזה הוא ג"כ לקמן בסי' קע"ו וקע"ז דשאני הכא כיון
דהוא עצמו פוסל עידי המערער אלא שאינו נאמן לגבי אלק אלא
אחריכן ליה דמזל דידך גרם לך שנסתפ' שדך: ו לא יועיל
עדותו גם בזה כתב * בע"ם טעם הכ"ל דכיון דעדותו נונע גם
לאלקו ועל אלקו ודאי בטל הוא דאינו מעיד לעצמו וה"ל כמו
עדות שבטל' מקצתו שהתורה פוסלתו ובטל' כולה וה"כ כו' עכ"ל
ונמשך בזה אחר שיטתו שהתיל בו שם בר"ם זה ולא דק ועיין
בפי' רשב"ם וכ"י דפרשו בהדיא הטעם משו' דיקזור ויסלק עמו
וכמ"ש לבני זה ע"ש וק"ל: ז אא"כ סילק עצמו מחצו כו'
בגמר' קאמר דסלק עצמו וכתב לשותפו דין ודברים אין לי בחלק'
וקנה מידו ע"ז אבל רוב הפוסקי' ס"ל דהגמר' ל"ד קאחר דלא
סני בהכי דאכתי איכא למימר מדין ודברי' סילק נפשו ולא מנוף
השדה וכעי' שיפרשו לו בהקנין שסילק נפשו מנוף אלק שהשו
שים לו בשותפו' וכן משמע ל' הטור שכתב אא"כ סילק וקנו מידו
שלא נשאר לו כלום זכו' כו וכן מוכ' בד"מ ע"ש וכאן קיצר המחבר
ומור"ם ז"ל: ח עד לאחר הערעור כו' ולא חייסינן לקנוני'
היכא דאין ריעות' לפנינו לפנינו כהביא דשע"ש שנפל דלא יחזרנו אפילו
אחר הלוה לבאירו כמ"ש הטור והמחבר' לקמן ר"ס ס"ה ע"ש דשם
איכא ריעות' דנפילה: ט ישלם לו דמיה פי' להמקבל מתנ'
ישלם לאחר שיהיה המה לשלם (אבל אין לפרש שישלם ויסלק
לבה"ם דזה פשיטא דאם יהיה לו המה לשל' דלא יחזור ע"ז המקב'
המתנה דמקשב כמשובדין במקום בס"ם) דאל"כ יש לחוש
שמעיד לו כדי להעמידה בפני מי שיודע שהוא חייב לו ואין לו
המה לפרוע וכדי שלא יהיה בכלל לוה רשע ולא ישלם וכיצא ליה
להעיד שקר ולפסול עדי המערער שהוא דבר של סתר שאין
הבריות יודעים שמעיד שקר ממה שיקרא לוה רשע ולא ישלם
שהוא דבר הניכר לבריות אבל אם קבל עליו אחריות כנד זה
הסותף תו איכא למיחש להכי דהא אם יפרע בו לבה"ם ישאר חייב
לוה הסותף שקיבל עליו אחריות ויקרא כנדו רשע ומה לי זה ומה
לי זה: יוד וצריך להתנות שאם כו' דאם לא כן פשיטא
דנחשב לנונע בעדות זה דהא אם לא יפסול עידי המערער הללו
יצטרך לשלם לוה הסותף כיון שקיבל עליו אחריו' כנדו ועפ"ר
שם כתבתי דאין צריך להתנות תנאי

זה

נם מ"ם מהר"ם אלשקר שם ח"ל ומ"ש בשם בעל העיטור ז"ל שאם אין אלו
יודעים אם ידע בפיסול אחרו אם לאו שבאחר מן שאתם לא הכירו כו' הכא
הרמב"ן ז"ל כת' כיון שהדבר דאמתמא כמי פסולה היא העדות עד שיאמרו למימר
אתיב' דכיון שהדבר בספק בשלא העדות ע"כ וכבר כתבנו שלאחרו מדין זה
הדין האחר עכ"ל לא נהיר' דהיאך הוא מדאתה בסתמיות להדדי דנהי דאתם
עד המעיד כיון להעיד מ"מ אתם עד
אינו יוד' בפיסול אחרו ואע"פ שלאחרו
מדין זה הדין האחר הייכו כי היכי
דאלינן בדעת הפסולי' דלמיחזי קאתי
ה"כ אלינן בדעת הבשרים דלא ידעו
בפיסולם אבל מכל מקום לענין
הסתמיות לא נלמד זה מזה . וכבר
גם הבחוקי יוסף פ' זה בורר הביא
תשוב' הרי"ף ובשל העיטור בשתם
וכ"כעור הגי' תשובת הרי"ף בשתם
בפ"ק דחכות וכתב שכ"כ הרחב"ן וכ"כ
הרשב"א בתשובה שחביא הגי' ס"ם זה
גם מ"ם מהר"ם אלשקר דהרחב"ם
ורוב המפרשים כתבו שתם כראה
דלא ס"ל הך מלתא כו' הגך דוקא
אחרהם שרוב המפרשים כתבו כתבו'
הרי"ף ותמ"ם הרחב"ם וסאר מפרשו'
שתם אין ראיה דיש לפרש דברי הם
בשאנו יודעים שהוא רגילנו ומכיר
בפיסולו דומיא דשני אחין שהכירין
זא"ז וכן הרחב"ם פ' ה' הה' עדות
מזכיר בדברי' שני אחין וכן צריך לפרש דברי הרי"ף עצמו פ"ק דחכות בשם
גאון וכן פי' הגי' לקמן סי' כ"ה ובזה נמי יש לדחות הראיה שבביא הרא"ם
פ"ק דחכות מן ההלכות גדולות לשתור תשובת הרי"ף דיש לפרש דברי ה"ג
כדברי הגאון וכ"כ גם לאם שבנה פ"ם הה' עדות וכן משמע להדיא בהמאוכי
יוסף פ"ק דחכות שהביא תשו' הרי"ף ודברי ה"ג שהוכיח מיד זה לזה והביא
אמ"כ דברי הרא"ם בתשובה לאחרי' והשאיר דברי הרא"ם בכאן משמע דלא ס"ל
כהרא"ם בהא דכתב שה"ג חולק על תשו' הרי"ף . גם מ"ם מהר"ם אלשקר
שתשו' ר' האי גאון חולק על תשו' הרי"ף שכתב ואין שומעי' לו אם אחר לא
הייתי יוד' שבשמרך עמו תבטל עדותי כו' ודוקא הוא דלא שבא הא ולא שבא
אם לא היה מכיר בפיסולו כו' לא נהיא דשבא ושבא דאם בכך שלא ידע
שתבטל עדותו דכי תשום שלא ידע יתבטל הדין ומשא"כ בשלא ידע בפיסול א"כ
נדעתו היה לגרף לבטר ולא לפסול א"כ לא נצטרף פסול לבטרים:

לז א כל עדות שיש לאדם הנאה בה פסול להעיד בעיר סוסן כתב כזה
ז"ל ולא מסוס דאסדינן ליה אלא מסוס דאדם קרוב אצל עצמו
ולא ידעתי מנין לו הא כו' בס"ם מעמידה בפני בעל מוכו אלא יהא לוה רשע
ולא ישלם ויסלק ויאלך ניחא שיעיר שקר שהיא עברה אחורה בשביל שלא יהא לוה
רשע ולא ישלם ויסלק' ליה דכיון שיש לו הנאה בדבר אדם קרוב אצל עצמו ופסול
וכ"כ אחר"ם אלוכלין בחדושיו ז"ל מקשין העולם על חילתי' דשמואל דאחר
שמעמיד' בפני בעל מוכו זכי תשור אינש להעיד שקר שהיא עברה אחורה בשביל
שלא יהא לוה רשע ולא ישלם ואתרבים עדות שקר הוא דבר שאינו חפורסם
כי מי יודע שהוא משקר בעדותו כו' ולי נראה דאינ' קושיא כל כך מסוס דכל
דבר שיש לאדם הנאה בו ויש לו דין עד בקרוב שאדם קרוב אצל עצמו וקרוב
פסול לעדות מן התורה אפי' ידעינן בודאי שאינו משקר בעדותו שהרי אפילו
תשם רבינו ע"ה פסול להעיד לאחרן אחרי מן התורה עכ"ל ומ"מ אין זה עיקר
דנונע לאו בקרוב הוא דהא קרוב פסול להעיד אפילו לחובה ונונע כשר להעיד
לחובה וכדחוכיח לקמן סוף סעיף י"ז בהגה"ה ובכתה דוכתי וכ"כ הגי' פ' חזקת
הבתים (דף קפ"ג ע"א בדפוס של שלטי גבורים) להביא אתה דאחרי' אתה
וכיון דאסהיד דלוי היא היכא חני מפיק לה כו' וז"ל אתיינן מהא דאחרי'
כיון דאסהיד כו' דפסול נונע בעדות אינו כפסול קורבה דאלו קרוב אינו
מעיד כלל בין לחובתו בין לזכותו אבל מאן דאית ליה בר נגיעת עדות כל שהו'
תעיד בענין דלא מהי ליה שום הנאה מקבלין עדותו וכשר הרבב"ר ז"ל עכ"ל
ואע"פ שאפשר לקיים דברי הע"ש ולומר הביכא דיש לו הנאה ומקרי נונע
אסיר בקרוב אבל היכא דמעיד לחובה לאו נונע הוא ולא אסיר בקרוב מ"מ אין
זה עיקר והעיקר כתירוץ הראשון של מהר"ם אלוכלין וכ"כ הרחב"ן בחדושיו
וז"ל לא ניחא ליה בשום בשום לוה רשע ולא ישלם קשיא ליה לרב יהוסף
הלוי ז"ל והא לאו דעדות שקר אחיר והיכא אסרינ' ליה דעד שקר אחי רשע
מיקרי וניחא ליה דאם לא ליקרוייה אינשי לוה רשע ולא ישלם ולהוציא ידי
הבריות אתכון ע"כ: כ אלא אם כן סלק כו' וקנו מידו
אבל בלא קנין אף שכתב לו כן וסלק נפשו לגמרי לא אחר כלום ועיין בחגן
עור פיתן נ"כ: ג ואפילו שלא סילק עצמו עד לאחר הערעור
כו' עיין לקמן סעיף י"ח ס"ק ל' כתבתי דלים פוסקים לא אחני סילוק אלא
אם כן שסילק עצמו קודם שבא העדות אשום דבעינן אחלתו ושופו בבשרות
ע"ש: ד ישלם לו דמיה להסותף המקבל אתנה אבל אין לפרש
שישלם ויסלק להב"מ דזה פשיטא דאם יהיה לו אתה לשלם דלא יחזור על
המקבל המתנה דמחשב כמשובדים בחקום בני מורין כו' סמ"ע ופשוט
הוא הא דין זה הוא אמאי דאחרי דאינ"ם הב"ע דקביל עליה אחריות כו' ודלא
כהביא מרש שבבין שפירושו שישלם ויסלק להב"מ וכנכם ברוחקים ואתוך כך
אחביא דאם יודע שיש לו לשלם לב"מ כגון שיודע כאה ב"מ יש לו ב"מ
להתכות וזה אינו ועוד אחי יודע כאה ב"מ יש לו אם אתא עשה זה הדרה
אפותקי לב"מ שלו וכמ"ש בטור לקמן סעיף מ' ועוד דאתיכון יכולים לידע
דלאתא זה המעות אינו שלו והראיה שבביא אתהתם והנאת אסר' אינה ראיה
כלל ע"ש אלא פשיטא דבכל ענין צריך להתנות שישלם להסותף
נם ס"ם הב"ע דקביל עליה אחריות ודו"ק:

לז הפסולים מחמת הנאה ובו כ"ב סעיפים

א (א) כל עדות שיש לאדם הנאה בה פסול להעיד
לפיכך קרקע של שני שותפים ב ובא אחד ג להוציאה
מתחת יד האחד לומר ד שאותו שמכרה להם גזלה ממנו אין
שותפו מעיד לו עליה לפסול עידי המערער ה ואפילו על
חלק השותף ו לא יועיל עדותו ז (ב) אלא אם כן סלק
עצמו ממנה וקנו מידו שנתנו לשותף (ג) ואפילו לא סלק
עצמו ח עד לאחר הערעור מהני וצריך שיקבלו עליו שאם
יבוא ב"ח ויטרפנה מיד השותף ט (ד) ישלם לו דמיה י
וצריך להתנות שאם יבוא להשפה ממנו בטענות אחרות לומר
שהיתה גזולה בידו וכיוצא בזה שאינו מקבל אחריות אבל אם
אין המערער טוען אלא על חלק השותף בלבד כגון שטוען
שמכרה לו השותף יכול להעידו שאז אינו נונע בעדו' כלל:

ב העורר

ה אם אין לו כו׳ עיין בסור כתב פירושים בזה: ו קודם שהעידו כו׳ וכתב בתוספות נתיב כ׳ מ״ה דאין בעל דין יכול להעיד על עניים הנאמ׳ לדיינו שהם פסולים אע״פ שאין בעל דינו כונע בעדות כגון שיש עליו עוד כת אחרת וכן הוא בפ״ב דסנהדרין עכ״ל ר״מ מ׳ עכ״ל סמ״ע ובאמת כן הוא דר״מ סבל אין זה נכון דמשמע אף על פי שהכת האחרת היא לפנינו ומעיר עליו כך דאז אין בעל דין כונע בעדות אע״פ שיכול להעיד על כת מ׳ שהם פסולים וזה אינו ולפנין המיסרים שהביא ב״י כך הוא ומפי׳ אמר מתחלה שיש לו שני כתי עדים והבינו כת ראשונה אין הנתבע יכול לפסלם ע״כ משמע דוקא משום שאמר אין יכול לפסלם וכן הוא להריטב״א מיסרים שם וז״ל מי שיש לו דין ובאו עדים לחייבו ובא הוא ואמר מן השוק לפסול אחר מן העדים אפילו בפנים משפחה שהוא מתפתח עדים וברחה שתעידים על המשפחה ותחילה הער יפסל אע״פ הוי כונע בעדות ואין יכול לפוסלו בשום ענין מאחר שמעי׳ בנגדו ומפי׳ שאמר מתחלה שיש לו שני כתי עדים לא נאחר מאחר שאמר שיש לו כת אחרת בדיוק הכי אלא אמרי׳ שאין בדיוק ולהבי׳ כת שניים ע״כ כשהוא בא לפסול כת ראשונ׳ כונע בעדות דמעל׳ זה בדעתו שאין לתביעתו כת אחרת ומע״פ שסבון מכרו שתי כיתי עדים לאו דוקא עכ״ל וכן משמע בס״ם בפ׳ ג׳ דסנהדרין דף כ״ג ע״ב ע״ש: ז וכתר מ׳ והורה הסכי כו׳ עיין לקמן סי׳ ע״ז סעי׳ ה׳ וס״ם שם - ועיין בתשו׳ מהרי״ם סי׳ ל״ד: ח אלא מן התחומים ר״ל אל מ׳ משא״כ לשניים התחומים וכדלקמן סי׳ פ״ו סעי׳ כ״ה וכבר הסנתי ע״ז שם בס״ק ע׳ והוכחתי דאפי׳ שניים שעיר דמי בדיעבד אלא דלכתחלה לא יקנוהו שנים משו׳ חשד׳ וע״ש - עיין בתשו׳ מהרי״ם סי׳ ע״ש: ט ומטרופסי׳ כו׳ עיין בב״י ס״ם זה ופפי׳ ק״ח ס״ו ובפי׳ ר״ן סי׳ ב׳ וס״ם שם: י אע״פ שהבאר כו׳ לח״ר כו׳ בחתו בתשו׳ ריטב״א ליתא דלח״ר סובת הנאה אינ׳ מחוץ כבר להעיד אלא לחב וז״ל אבל יש לבעל דין לחלוק ולומר בהי דבגיעת עדות אין כאן עדות קורבה יש כאן לפי שיש בהקרב לפי עדות זו הנאה גדול׳ לרי״ ופסקו ר״מ והרשב״ן דסובת הנאה מחוץ ובכאן יש לו הנאה לאחיו לחלק הקרב לאחיו ולפי׳ לבניו ובנותיו המחוצ׳ על אלמנו כו׳ עכ״ל ולחר הר״ב מוה דלח״ר סובת הנאה אינ׳ מחוץ יכול להעיד אבל בראה לומר דבריטב״א קושטא דחלתא קאמר לפי דס״ל להלכה סובת הנאה מחוץ וכתב״ם לקמן פ״ז ס״ק נשמו דלא משמע לומר דלח״ר סובת הנאה אינ׳ מחוץ אלא לענין חלוטי כפל וקרוטי אשה ובנותיה ולכ״ג ובמ״ם לקמן פי׳ ס״ן מבוס דשם בענין דבר של מחוץ אבל לענין בגיע׳ עדות לא בענין בגיעה של מחוץ דבגיעה של שום הנאה אחי פסול דהא מיוסיב׳ שתעיד להעיד בעבי בעל חוכו אע״ג דליית ליה הנאה מחוץ רק דלא לקרוביה אינשי לזה רשע ולא יהלם אז שהראשון נוח לו ושאני קשה בהיחנו ובכ״ג אז מפני הנאה שיתעשרו הענינ׳ וכיונא בזה וכדלקמן סעיף כ׳ ועוד דהרי לענין עדו׳ כת׳ הרמב״ם ושאר לקמן סעי׳ כ״ז דאפי׳ דבר הנוגע׳ לדבר אחר אם יש בר הנאה בעדו׳ זה אפי׳ בדרך רחוקה ונפלאה לא יעיר וא״כ כ״ש הנאה שיש לאדם שתעיד כדי שיהיה להבזבר סובת הנאה לחלק לאחי שיהיה - וק״ו הילכ שיעוע שבזבר יחלק אח״כ לקרוביו דבזה נראה אפי׳ תוח׳ סובת הנאה אינה מחוץ אף לענין עדו׳ שיינו דוקא כשיחלק אח״כ לאחר אבל שיהיה קרוביו אבל לקרוביו פשיט׳ דבונע לפי שיש ביד הבזבר לחלקם לקרוביו ולא שייך כאן לומר סובת הנאה אלא הנאה של מחוץ אחש לקרוביו - כן נ״ל ודברי הרב פל״ע:

יא כל

ב (ג׳ רמב״ם פפ״ו מה׳ עדות דין ה׳) העורר על השדה יא אם יש בה פירות אין האדם מעיר לו עליה שהרי רוצה להעמידה ביד בעלים כדי שיטול חלקו בפירות יב ואם אין בו פירות מעיר (נ״י בשם רמב״ם) יג (ה) (אם אין לו הנאה אחרת מזה:)

ג (מזה המכופה) עדים שהודו שיש להם חלק באותו חוב שהעידו כבר עליו יד אין באותו הודאה ממש (אבל אם אחרו כן סו (ו׳) קודם שהעידו בעדות בסל׳):

ד (סור סי׳ ע״ז ס״ה) ראובן תבע בשנים שהלוה להם (ז׳) וכפר אחד והודה השני שהוא והבירו (חייבים) אם אותו ממון לקחו בשותפות טו אינו נאמן על חבירו והוא לבדו יתחייב בכל:

ה (שם) המוציא ש״ח על ג׳ ושענו כולם פרענו אם כל אחד מהם חייב ו׳ זהובים לעצמו ואין לחבירו בהם שותפות יז ערותו כשרה על חבירו:

ו (הגה׳ מרדכי פ׳ י״ג דכתובות) אם טען יח א׳ מהשותפים דבר שהוא חובה לו ולאחרו יט נאמן כבר אחר לחייב שבועה את חבירו ולפטור משבועה את שבנגדם ואם שני שותפים (העידו) חובתם נאמנים לחייב את חבירותם (וע״ל סימן ע״ז סעיף ב׳):

ז (סור סי׳ ס״ו סכ״ג) המוכר ש״ח כ (ח) לא׳ מהחתומי׳ בו כלה שפיר דמי (וע״ל סי׳ קכ״ג סעיף ו׳ וי״ל וי״ב בב אם מורשה וקרוביו יכולים להעיד):

ח (ל״ו ריש סנהדרין) פשרנים או ריינים או (פ) אפטרופסים כשרים להעיד (וס״ל סי׳ כ״ג בדין ריינים ופשרנים ולקמן סימן מ״ו סעיף כ״ד ובדין אפטרופסים לקמן סימן ר״ז):

ט (תשובת רשב״א) הגזברים כל זמן שאין להם ולא לקרוביהם שום זכות בנכסי הקדש ולא בפירותיהם כשרים להעיד:

הגה (תשובת רשב״א) כג וכל שכן שקרוביהם כשרים להעיד (י) אע״פ שהגזבר מחלק המחון לאחי שירצה לא״ד עוכתב הנאה אינו ממון ואע״פ שנותן אחר כך לקרוביו ענייש מ״מ אין מכשלים העדות משום זה מאחר שלא היתה הנאה בשעת העדות: יא כל

זה אלא היכא שקיבל עליו אחריו׳ כתב אבל אם בשע׳ שילוק לא קיבל עליו אחריו׳ כתב אלא אחר אם יבא ב״מ לערוך מידך אשל׳ לך איכא למימר דוקא זה קיבל עליו דב״מ בא מגדו ומביבי תיתי לומר שיתקייב לו באחריות דשאר ערעור׳ דאינ׳ באים מגדו ועו׳ כתבתי בפרישה דאפי׳ אינו מתנה אלא שלא ישלם לו אחריות דמעריער זה נ״כ מעיד לו ע״ש:

יא אם יש בה פירות כו׳ כן הוא ל׳ הנמרא ויש בו פרוטים ברבה כתבם הטור ע״ם וכפרישה: ואם אין בה פירות מעיד ואף שהפירות יגלו אח״כ לוחנם ויתן לו מהם כמו שנותני׳ לאריס הבעל מעשה זה לנונע בעדות (כן נ״ל מוכח מדבת הטור הפלונת׳ בין בר״ם והרא״ש ע״ש) דכמה שדות נמצאנו שיעשוק בהן ויתנו לו מהן כמו שנותני׳ לאריס מיהו זהו דוקא לפי׳ הרמ״ה והרא״ש כפי מ״ם הטו׳ בשמם אבל לדעת הרשב״ם דאפי׳ טרם בה לחוד לא יעיד ולר״י אפי׳ אית בו פירות יעיד אא״כ הבטיח ליתן לו ביותר מלשאר אריסי העיר ועפ״ר: יב אם אין לו הנאה אחרת מזה כגון שהבטיחו בעל הבית׳ זה ליתן שליש ממה שיגדל בתוכו ולשא׳ אריסי׳ אין נותני׳ אלא רביעי׳: יד אין כאותו הודאה ממש דכיון שהעילו שוב אינם יכולי׳ לחזור ולומר דבר שמקלקל בו עדות דראשון משא״כ אם הוא קודם שהעידו עדותן בטל ״וכתב המיסרי׳ כ״כ מ״ה דאין בעל דין יכול להעיד על עדים הבאי׳ לחייבו פסולים אע״פ שאין בעל דינו כונע בעדות׳ כגון שיש עליו עוד כת אחרת וכן הוא בפ״ב דסנהדרין עכ״ל דר״מ מ׳ עכ״ל סמ״ע ובאמת כן הוא דר״מ סבל אין זה נכון דמשמע לף על פי שהכת האחרת היא לפנינו ומעיר עליו כך דאז אין בעל דין כונע בעדות אע״פ שיכול להעיד על כת מ׳ שהם פסולים וזה אינו ולפנין המיסרים שהביא ב״י כך הוא ומפי׳ אמר מתחלה שיש לו שני כתי עדים והבינו כת ראשונה אין הנתבע יכול לפסלם ע״כ משמע דוקא משום שאמר אין יכול לפסלם וכן הוא להריטב״א מיסרים שם וז״ל מי שיש לו דין ובאו עדים לחייבו ובא הוא ואמר מן השוק לפסול אחר מן העדים אפילו בפנים משפחה שהוא מתפתח עדים וברחה שתעידים על המשפחה ותחילה הער יפסל אע״פ הוי כונע בעדות ואין יכול לפוסלו בשום ענין מאחר שמעי׳ בנגדו ומפי׳ שאמר מתחלה שיש לו שני כתי עדים לא נאחר מאחר שאמר שיש לו כת אחרת בדיוק הכי אלא אמרי׳ שאין בדיוק ולהבי׳ כת שניים ע״כ כשהוא בא לפסול כת ראשונ׳ כונע בעדות דמעל׳ זה בדעתו שאין לתביעתו כת אחרת ומע״פ שסבון מכרו שתי כיתי עדים לאו דוקא עכ״ל וכן משמע בס״ם בפ׳ ג׳ דסנהדרין דף כ״ג ע״ב ע״ש: ז וכתר מ׳ והורה הסכי כו׳ עיין לקמן סי׳ ע״ז סעי׳ ה׳ וס״ם שם - ועיין בתשו׳ מהרי״ם סי׳ ל״ד: ח אלא מן התחומים ר״ל אל מ׳ משא״כ לשניים התחומים וכדלקמן סי׳ פ״ו סעי׳ כ״ה וכבר הסנתי ע״ז שם בס״ק ע׳ והוכחתי דאפי׳ שניים שעיר דמי בדיעבד אלא דלכתחלה לא יקנוהו שנים משו׳ חשד׳ וע״ש - עיין בתשו׳ מהרי״ם סי׳ ע״ש: ט ומטרופסי׳ כו׳ עיין בב״י ס״ם זה ופפי׳ ק״ח ס״ו ובפי׳ ר״ן סי׳ ב׳ וס״ם שם: י אע״פ שהבאר כו׳ לח״ר כו׳ בחתו בתשו׳ ריטב״א ליתא דלח״ר סובת הנאה אינ׳ מחוץ כבר להעיד אלא לחב וז״ל אבל יש לבעל דין לחלוק ולומר בהי דבגיעת עדות אין כאן עדות קורבה יש כאן לפי שיש בהקרב לפי עדות זו הנאה גדול׳ לרי״ ופסקו ר״מ והרשב״ן דסובת הנאה מחוץ ובכאן יש לו הנאה לאחיו לחלק הקרב לאחיו ולפי׳ לבניו ובנותיו המחוצ׳ על אלמנו כו׳ עכ״ל ולחר הר״ב מוה דלח״ר סובת הנאה אינ׳ מחוץ יכול להעיד אבל בראה לומר דבריטב״א קושטא דחלתא קאמר לפי דס״ל להלכה סובת הנאה אינ׳ מחוץ וכתב״ם לקמן פ״ז ס״ק נשמו דלא משמע לומר דלח״ר סובת הנאה אינ׳ מחוץ אלא לענין חלוטי כפל וקרוטי אשה ובנותיה ולכ״ג ובמ״ם לקמן פי׳ ס״ן מבוס דשם בענין דבר של מחוץ אבל לענין בגיע׳ עדות לא בענין בגיעה של מחוץ דבגיעה של שום הנאה אחי פסול דהא מיוסיב׳ שתעיד להעיד בעבי בעל חוכו אע״ג דליית ליה הנאה מחוץ רק דלא לקרוביה אינשי לזה רשע ולא יהלם אז שהראשון נוח לו ושאני קשה בהיחנו ובכ״ג אז מפני הנאה שיתעשרו הענינ׳ וכיונא בזה וכדלקמן סעיף כ׳ ועוד דהרי לענין עדו׳ כת׳ הרמב״ם וסבור לקמן סעי׳ כ״ז דאפי׳ דבר הנוגע׳ לדבר אחר אם יש בר הנאה בעדו׳ זה אפי׳ בדרך רחוקה ונפלאה לא יעיר וא״כ כ״ש הנאה שיש לאדם שתעיד כדי שיהיה להבזבר סובת הנאה לחלק לאחי שירצה - וק״ו הילכ שיעוע שבזבר יחלק אח״כ לקרוביו דבזה נראה אפי׳ תוח׳ סובת הנאה אינה מחוץ אף לענין עדו׳ שיינו דוקא כשיחלק אח״כ לאחר אבל לקרוביו פשיט׳ דבונע לפי שיש ביד הבזבר לחלקם לקרוביו ולא שייך כאן לומר סובת הנאה אלא הנאה של מחוץ מחש לקרוביו - כן נ״ל ודברי הרב פל״ע:

יא כל

כא שפיר דמי ״סיינו לאחר שתתמו הבטר אבל אם קודם שתתמו הבדים בהבטר (אלא שתתמו בספר זכרונות של הסופר) הקנולו החלוה לא מעדיו לא יוכל לחתום אחר כך אותו הבד מחמת שבונע בעדות לתתום לבתחלה ריב״ם סימן ר״י ד״ח ע״ז:

כב אם מורשה וקרוביו יכולין להעיד בל״ל וקרוביו בו״ו: כג וכ״ם שקרוביהם כשרים להעיד ל״ל סריטב״א (והביאו בד״מ ס״ה) אחיו של בזבר שהעיד על ג׳ שהקדיש בנסיו לעניים וסיה עמו עוד על אחר ואחר כך הביאו שלוח הנותן שהבזבר יחלק המעות לאחי שירצה וכן עשה הבזבר וכתן לבת הבד מתון הסוה ופסק דלא שייך כאן בגיעת עדות מאחר דלא היה ביכרת הנאה לבד עצמו בשעת העדות ואע״פ שאחר כך כתן הבזבר מהמחון לבת אחיו אין פוסלים העדות לחפרע וא״ת ל״ל דעדות זה בטל מעצם דיש לבזבר (אחיו) הנאה מזה העדות שיכול לחלק המעות לאחי שירצה ועוכת הנאה

מקרי

מקרי ממון לפי מה שפסקו ר"מ והרמכן ז"ל ומ"מ אות' אני שאין
בהקדש מפסיד זכותו כזה ואע"פ שאין העד נאמן לגבי אחיו
שהוא יקלקו לפי רצונו מ"מ נאמן שהוא הקדש דפלגינן דבור'
ועוד מאחר שהעידו כתחלה שהקדישו שתם מ"כ בהקדש קיים
ולפי העדות שאמרו שהנזכר
יקלקם אם היה עדות' כטלה היו
קוורי' ומנידים ע"כ העדות
הראשון קיים והשני כטל עכ"ל
ומור"ם שכתב אע"פ שהנזכר
מקלקל ממון למי שירצה ראשמע
שכשעת עדותן ידוע הוא וכודאי
הוא שהרשות להנזכר לקלקו למי
שירצה אפ"פ עדותם עדות על
קרוביה היינו דוקא למ"ד
שטוכת הנאי לא הוה ממון
(וכמ"ש מור"ם) לא היה ידוע
וברא' לעיני' מתחלה שיתכו
לקרוביו אבל למ"ד דהוה ממון
כבר כתבאר דאין עדותם עדות
כלל אם העידו בכת אחת
שהיה ידוע ואפי' לא היה ידוע
והעידו כן זא"ז מ"מ אינו עדות
אלא לענין זה שהו' הקדש אבל
לא לענין שיקלק הנזכר למי
שירצה וק"ל ומ"ש למ"ד טוכת
הנאה כו' וע"ל בר"ש ר"נ דכן
פסק מור"ם בהדיא וכ"פ המחבר
בסי' פ"ו סל"ה וכ"פ הטו' בי"ד
סי' של"ח : כד כל היכא
דהשתא כו' כפ"קה ד' מ"ד אהא
דקאמר שם משמיה דשמואל
המוכ' שדה לקבירו שלא כאחרי'
אין מעיד לו עלי' מפני שמעמידו
בפני כ"ח פריך שם הגמרא היכי דמי אי דאית ליה אחרעא אחרית
עליה דידיה הדר אי דלית ליה אחרעא אחרית מאי נפק' ליה מיני'
כו' וכתבו שם התו' ז"ל תימה דכ"מ דנפקא אם יתעם ושמא בשבי'
כן אין לפוסלו לעדו' כיון דהשתא לא מרויח מידי עכ"ל וזהו כמ"ש
המחבר כאן אלא שנ"ע דבגמר' מבשי שם קושי' דה הכ"ל וקאמ'
ז"ל לעולו' דלי' ליה אחרעא אחרית דאמר אלא כיון אלהוי ליה רשע
ולא יצלם וכ"כ הטור והמחבר בסמוך סע"ו וה"כ לפסול מה"ע
וכ"ל דהמחבר מיירי כאן בנוכ' דלא שייך היה ה"ט כגון בנברא
דאמן ידעינן כי' דלא קפיד אהא דקרינן עלי' ליה רשע : כה והיה
שמעון מ' מעדי המתנה פסול פי' המתנ' כטל' אף שיש עוד עד מ'
עמו והיינו אם ראוכן רצה לחזור מהמתנה ושמעון שנעשה
בעדו' הוא שרוצה להעיד כדי שיפטר מבעל דינו שהשני נוח לו כן
הוא שם כטור בהדיא מ"ש כתב כאן תיבת פסול משא"כ ל"ס"ו
בהמוכר ס"ח לא' מן התתומים כתב שפיר דמי ור"ל לענין שיכול
לגבות בו מן הלוה ואין הלוה יכול לומר שתתם שקר כדי שיגבה בו
ממנו וכ"כ בטור סי' ס"ו סכ"א בהדיא אבל המוכ' אינו חוזר
מהמקח ודוק · וזהו שמשיג מור"ם וכתב ז"ל וע"ל סי' ס"ו סכ"ב
וסעיף כ"א אם עד התתום ור"ל דשני הדינים מסודרים שם בטו'
וכש"ע תבופים וא"ז ובכל א' שעמו בלדו ומ"ש חזר וכתב מור"ם
אם עד התתום כו' אע"פי שכבר כתבו המחבר בעצמו לעני' זה
בסעיף ז' וק"ל : בו שייב לשלם השכירות כו' ואע"פי שיכול השוכר לחזור ולהוציא השכירו' מיד המשכי' לא ניחא לאיבם לתיקם בדיב'
ודיינא : בז הרי זה מעיד לו ע"ל סי' ק"מ שכתב הטור והמחבר בס"ט שיש מי שקולק ע"ז ע"ש ובפריסה כתבתי שעמו : בח אין
המלוה והערב כו' דהן כונעי' בעדות המלוה כדי שלא יזכור בגבות שובו ממנו והערב כדי שלא יזכור המלוה עליו בשלא ימצא כלום ביד הלוה :

בט ואם ישאר בידו קרקע כו' ל' הטור אפי' אם קרקע הנשארת היא זיכורי' יכולים להעיד עליו אפי' אם הקרקע שמעידים עליה
היא ביכורי' לא תשוב להעיד שקר משום שלוקח שכין ביכורית : ל יכולים להעיד לו בפריסה כתבתי ל' הרא"ש משו' דהמלו'
והערב ונם לוקח ראשון וכשי דבשמו' דאינם שהלוה או המוכר שייב עוד אינם פוסשי' שהוא שייב עוד לאחריס מוקדם מהן
אינם פוסשי' משא"כ המוכר בעצמו שודע כמה שייב לפיכך אינו מעיד הוא להלוקח אפי' אם ישאר בידו כדמי הלקיחה וכמ"ש הטור
והמחבר בסמוך סע"ו : לא וערב קבלן כו' ל' הטור אבל ערב קבלן דמן הדין יכולים לגבות שימנו תחלה הוא אפן שימצא המלוה
לגבות בריו' מן הלוה שתחוך כך לא יזור עליו אפי' אם השדה שמעי' עליו עידי' או זיכורית (פי' ובשאר ביד הלוה הוא ביכורית) אמת
ניחא למלוה ליקח זיכורית שפי פורתא ושמא ניחא ליה ללוה ליתן לו בעידית בגיר פורת' עכ"ל ומ"ש בפריסה : לב דאינו יכול
להעיד בכל ענין וכתב כ' פס"ה דף קס"ח ומיהו אם היה ללוה עידית וביכורי' וזיכורי' אף קבלן מעיד עליה עכ"ל ל"מ ז' : לג
לוקח ראשון מעיד ללוקח שני פירוש כגון ראובן שמכר לשמעון שדה בניסן ואחריו מכר ראובן ללוי שדה אחרת בתיר ובא

יא כל היכא דבשתא כו' אתה בשתא ד"ש בדבש"ם תשבי קושיא דמיי דמי
לעולם דלית ליה אחרעא אחרית אמר לא ניחא ליהוי רשע ולא יצלם וכ"כ
הטו' בסמוך סע"ו ולא כן לפסול מה"ט וכ"ל דהמחבר מיירי כאן בגונא דלא
שייך היה הא' שעתא כגון בנברא דאמן ידעינן ביה דלא קפיד אהא דקרינן
עליה לוה רשע עכ"ל ובגוא' כן הוא דהמחבר מיירי בגונא דלא שייך היה
הא' שעתא אבל ת"ש כגון בנברא דאמן
ידעינן ביה כו' אני מוכך בזה שפסר
הדבר מסור לבב והיאך אפשר לן
לתיקם עלה דמילתא וכן משמע בש"ם
ופוסקים דלעולם איכא לתיקם להא
דאל"כ כי פרי' בש"ם דף מ"ב ע"א הרי
מעמיד' בפני בעל חובו ה"ל לשנויי
בנברא דלא קפיד בכך וכן משמע
בפוסקים שלא חילקו בכך וכתבו
שתתא דלעולם אפשר לאחר בגונא אחרינ' כגון
שלוחו שחבר שדה שלא בחריות יודע
שאין לו שום כ"מ רק נוקין לה"ש יש
פוסקים והרב"ל ע"ק דל"ק אי' ס"ז
דבתקין בוכה מחשובדי' אל"כ יכול
להעיד דלא שייך לומר דלא ליהוי לוה
רשע ולא יצלם דהא לא הלוה לו כלום
וליבא לתיקם שמעיר שמא יתעשר כו'
אל"כ משכחת לה בבוני אחרינ' שוב'
ודוק וע"ל סי' ס"ו סע"ב ס"ק כ"ב חזה :
יב ועל"ל סי' ס"ו סע"ו כ"ב ושעי'
כ"ל שם כתבתי דיבים אלו ועיי' ת"ש
שם : יג אלא תנא הקרקע כו'
ואע"פ שיכול השוכר למחזר ולתבוע
המשכיר לא ניחא ליה לתיקם בדיב'
ודיינ' כ"כ הב"י וכ"כ הרשב"ן
בתרוייהו : יד הרי זה מעיד כו'
לקמן סי' ק"מ סע' ס' הגיה המחבר
שיש מי שחולק והב"מ לקמן סי' קכ"ה
סע' י"ב וסי' ק"מ פסק כהר"י וסוד
וגם ר' יהוחם כי"ל ס"ב כתב שיש מן
הגדולי' שנהגו כן וסכן עיקר : טו
אבל אי ליכ' עדי' ונם המערער אינו
יודע כי אם על פיו כ"כ הטור לקמן
סי' ק"מ בשם ר"ת וכ"כ המחבר שם
אפי' י"ל אבל אי המערער יודע בלאו הכי שדר בו נוגע בעדו' הוא דאי הוה
אחר לא דרתי בו היה צריך ליטנע נגדו וכל עד שצריך שבועה אינו עד
ולא לקמן סי' קכ"ב ס"ק ע"ש ועת"ש עוד בסי' ק"מ : טז קבלן כו' דרשב"ם
פת"ה ריש דף מ"ז קבלן אחרי לה מעיד כו' אותה זו"ל ערב קבלן שקבל המעות
מידו של מלוה וזמן לידו של לוה זהו דינו דאחר שיגיע המלוה יפרע תחל'
כו' ותחם אני אם כתב רשב"ם זה דהא אי מפסר לוה מיכי' דמלוה וקבלן זה
לוה הוא וכראית' בש"ם ס"ם גם פשוט דף קע"ד ע"ב ומיכי דמי קבלן כגון
דאמר תן לו ואני נותן תן לו ואני פורע וכראית' בש"ם שם ובכל הפוסקים
ונתבאר לקמן סי' קכ"ם סי"ם וסי"ט : יז יש אומרים כו' והרבי
הרמב"ם והמחבר נראה דאף קבלן מעיד וכ"כ ר' יהוחם כתיב כ' מ"ה לדעתו
וכן הב"י וכן נראה דעת בעל העיטור שכתב בסוף דף ל"ם שכתב אחרי לה
מעיד ואחרי לה אינו מעיד ולקולא ע"כ משמע דר"ל ולקולא היכא דקיים
אדעא תיקום ומעיד המעמ"ה : יח לוקח ראשון כו' עד שדה אחרת ביד
שני והראב"ד בהשגות פפ"ו מה' עדות כתב ע"ז דוקא בשעשאו אפותיקי
והכ"מ מכ"ו ולא כתב עליו דבר ולבאורה דברי הראב"ד תמוהין וגראה
דהראב"ד מפרש דמיירי בעבל מוכ שגא לפרוע השדה מלוקח שני בעד חובו
ורוצה הלוקח ראשון להעיד ללוקח שני שהשטר מוכ פסול וזה השדה יצאר
ביד הלוקח שני ולכך נ"ל שעשאו אפותיקי דאל"כ בלאו אינו נוגע מלוקח
שני דיוכל לומר הנתתי לך בני חורין אבל המוכר אבל כשעשאו אפותיקי ע"פ
מה שכתבתי לקמן סי' קי"ז אינו יכול לומר כן וגראה שהרמב"ם ושאר
הפוסקים מפרשי ליה בגבול שגא לפרוע השדה ולכך אין מחלקי' בין אפותיקי
מו לא דבכה"ג לא שייך להוציא אפותיקי כלל

יט אם"כ

יא (תוספו' והנה' אסירי פמ"ה) כד (יא) כל היכא דהשתא
אינו נוגע בעדות אע"פ שאם יתעשר יהנה בעדותו כשר
להעיד :

יא (סור סי' ס"ו סעיף כ"ב) ראובן שיש לו ש"ח על שמעון
ונתנו ללוי בכתיב ומסיר' כה והיה שמעון א' מעדי
המתנה פסול (יב) (וע"ל סי' ס"ו סעיף כ"ב ונסעיף כ"ה אם עד
התתום הקונה בשטר מיקרי נוגע בעדות) :

יב השוכר אם לקח בידו השכירות ואמר כל מי שיתקיים
קרקע זה בידו יטול הרי זה מעיד למשכיר ואם כבר נתן
השכירות לבעל הקרקע אינו מעיד לו (יג) שאם תצא הקרקע
למערער כו' חייב לשלם השכירות פעם אחרת (סור בשם ר"
יונה) ואם לקח המשכיר דמי השכירות והחזירו לשוכר כדי
שיתנהו למי שיזכ' ברין כז (יד) הרי זה מעיד לו :

(מרוכי פפ"ה ויסור סי' ק"מ בשם ר"מ (וכ"כ המחבר לקמן סימן
הנה ק"מ ס"ה) וכל זה שיש עדים שדר בשוכר בכית (סו)
אבל אי ליכא עדים נאמן בכל ענין כמינו דאי כשי שתק :

יג לוה שבאו לערער עליו להוציא קרקע שלו מידו אם לא
ישאר בידו קרקע אחר כנגד החוב שיש למלוה עליו כה
אין המלוה והערב יכולים להעיד לו להעמיד בידו כט ואם
ישאר בידו קרקע אחר כנגד החוב ל יכולים להעיד לו לא
(וערב (סז) קבלן (יז) () (סור ס"רוכי') יש אומרים לב
דאינו יכול להעיד בכל ענין) :

יד לג (יח) לוקח ראשון מעיד ללוקח שני שלקח אחריו
להעמידה בידו והוא שתשאר למוכר שדה אחרת בת
חורין כנגד דמי שדה זו של לוקח ראשון אז שתשאר שדה
אחרת ביד שני :

הגה

יט אמ"כ כשאר כו' מיין נעיר פוסקן שכת' טעם לזה אין לאנו מוסכין שהלוקח שני ירא שחא שדה שלו נ"כ נגולה ודבריו נכונין' ואלא כדת הסיג עליו בסח"ע ס"ק ל"ד ע"ם ודוק : * ך ובא יהודה' לערער על שמעון כו' ז"ל הטור אם מערער עליו ואומר שראובן גזלה מחני פשיטא דראובן אינו מעיד לשמעון דכיחא ליה דלא לקרוייה גולב' אלא אפילו מערער שראובן קנאה מבולן אפ"ה לא יעיר כו' ועיין ח"ם לקמן ס"ק כ"ב : כא אע"פ שאין עליו אחריות כו' נשאר כתב עוד ז"ל ואע"פ שטעמון הלוקח מכיר שזו שדה היתה של ראובן ושל אבותיו אעולם נמצא דאף אם שהה ראובן אין לו לשמעון עליו לא דמי הקנין שדרי מכרו לו שלא באחריות' ונם לא תרעומת שהערער בא בעדות שקר אפ"ה לא יעיר לו עכ"ל סמ"ע וכ"כ בעיר פוסן נראה מדברי הס שהיו נורסי' בטור שחכרה לו שלא באחריות ושטעון מכיר כו' וכנירסא הנ"ל ופירושו אבל בלחת אין נירסא זו עיקר בטור שהרי כתב הטור אח"כ דקי"ל כדבר זכיר דיכול לטפי' לו אפי' אינו מכיר כו' אלמא דלא מייפי' לתרעומת ונספרים שלפנינו (דפוס מנוניסס ושאר דפוסים) איתא אף על פי שחכרה לו שלא באחריות או באחריו' ושטעון מכיר כו' וכ"כ הב"ח דנירס' זו עיקר ושיינו כשיכויא קמא דתוספו' דף מ"ג ע"א דחשוש חשש תרעומת לא יעיר שקר ונם נראה דמ"ם הטום' אי נחי כו' לא כ"כ אלא לרווחא דמילתא אבל לדינא ס"ל עיקר דאינו נפסל בשביל כך דאל"כ תיקשי הא דפריך בס"ם סוף דף מ"ד ושא אחר רב פפא כו' ה"ל לאקשויי בלאו הכי דהא תרעומת אית ליה עליה כיון דלא אמיק אדעתי' שכויא דשכיר נם שסיא את חבירו אלא ודאי קושטא דמילתא דאינו נפסל בשביל כך וכן פסק בהגהת אסר"י מא"ז וכן הוכח דעת אסר כל הפוסקים שהבאתי לקמן סוף ס"ק כ"ג שפסקו נבי ערה וסלית דאעיר אע"פ שאינו שכיר נם שסיא את חבירו אלא דלא מייפי' סיעיר שקר משום חשש תרעומת וכן עיקר : אב הרי הוא רוצה כו' ואפילו אית ליה לחזור אדעת אחריתי' דיכול להיות שיודע שיש הרבה נ"ח עליו אז שאם עשה זה הסדה אפותיקי מעורב לב"ח טור וכן דעת התוספות ושאר פוסקים וכן הסכימו האחרונים : כב אלא באחריות דוקא דאל"כ אינו מעיד דכשיוציאה יהוד' משמעון יחסרך לחזור ונשלם לשמעון : כד שקנאה מנזלן כו' כתב בשמ"ע ס"ק מ"ח דבזה אפי' טוען שראובן עצמו גזלה לא מחשב נוטע הטעם דלא ליקרוי' גזלנ' דשמעלטלים לא מיקרי גזלן אחחת כן . ומדברי הס"ם מבואר להיפך דאינו מחלק בכך אלא ס"ל דלטטור אף בחטלטלים מיקרי נוטע בשביל כך ולהרחב"ן אף בקרקע לא מיקרי נוטע בשביל כך ס"ם : כה יכול ראובן לטעיר כו' והרמב"ם כתב בפ"ו מה"ש דמיינו דוקא כשמעון מכיר שטפרה וסלית הם של ראובן ושחחבר לא חילק בכך ואין לחזר חשוש דהרי"ף והרא"ש פסקו כדבר זכיר דהא לפי מ"ם בנ"י נם הרמב"ם פסק כדבר זכיר והרי"ף והרא"ש לא פליני עליה אלא נראה חשוש דלפי שה שפיר' בכ"ל הרחב"ם מיירי במכר אתם דבהא מודה דבר זכיר דבעינן שיהא מכיר הם שהיא בת חחורו הם דבר פשוט הוא ופשיטא דכל הפוסקים חזרו בזה ולכך כאן שכתב בחחבר ראובן שחכר כו' אלא בחאריות כו' לא חילק בחכיר הם שהיא בת חחורו . אבל לפש"ר דברי הב"י לא נסירין לחזר דהרחב"ם מיירי בחחם דהא במכר שדה מיירי לחריא בחכר אלא בחאריות ועלה קאי חכר פרה וסלית כו' וחחלק בין שדה לפרה וסלית אלמא דדווקא דשדה מיירי בפרה וסלית . ועוד דהא שעחא דנחכר פרה וסלית אינו מעיר למכר בחחם חשוש דחאריות ס"ם הוא וכדכתב בכסחמשנה להריא וחכי קי"ל דחאריו' ס"ם הוא אף בחטלטלים וכת"ם הרחב"ם ר"ח י"ם חה' חכירה וחסור לקחן ר"ם רכ"ה וא"כ אחאי כחב הרחב"ם חם נפש"ו חה' עדות שאם היה לו קרקע לא יעיר דשחא שיעבדה חטלטלי אינ"ש לבי"ח אלו ומעחירה נפני בעל חוכו הא יפיה נ"כ לזה רשע ולא ישלם לבני הלוקח כיון דאחריותן עליו וכך הקשה בס' לחם חשנה : נם מ"ם שלחם חשנה דהרחב"ם פי"ם הה' חכירה דין ח' (והעתיקו הטור לקחן סי' רכ"ה סעיף ה') חייבי בשחתנם בפי' אלא יהא אחריות עליו בכל אפילו דנולה לא נחיר' דפסק לשונו חם לא חשעע כן ונם קשה לזחר שהרחב"ם יפסוק כדבר פפא ודלא כבריי"ף ודברכו חמיד לאסוך אחר הריי"ף : נם מ"ם הב"ח דהרחב"ם ס"ל דלעניין עדות פסול דלא ניחא ליה לחיקס בדינא ודיינא ולהיות תרעומת עליו הוא דוחק ועוד דהעיקר הטר חן הרחב"ם דאל"ל שפסול חשוש חשש תרעומת ותיקס בדינא : אלא נ"ל דודאי הרחב"ם פסק כדבר זכיר וכת"ם ג"כ הרב המגיד פי"ם חה' חכירה אלא דחשעע ליה להרחב"ם חדעדיק בס"ם חדעדיק בפשיטות חבר חן פפא ונם חדקאחר בס"ם בחר אוקחתא דחכיר בם שהיא בת חחורו ודרב זכיר אחר כו' ונם חדקאחר רב זכיר אחר בלא ו"ו ונם חדהכיא הרי"ף אוקחתא דחכיר לם אוקחתא דמילתא הכלכחה היא ונם חדרישנם הרי"ף ל"הס"ם רבם"ם קאחר ורב זכיר אחר אפילו נאבלת אם אינו אלו אינו חוזר עליו והרי"ף כתב אפי' בחנאת שדה אינו אוקחתא דמילתא דאינו חוזר עליו דלאיזה בורך פוסיף הרי"ף דדברי רב זכיר חיבת ס"ה ונם חדכתב הרי"ף ולב זכיר פליג אדב פפא כו' לאיזה בורך כתב כן . אבל זה משעע ליה להרחב"ם דדוקא בשדה פליג רב זכיר חשוש דעכיר אינם דוכין אדעה לזחם אלא אם אינו חוזר עליו אבל אם אינו חוזר אדב פפא כלחזר אדב פפא דבקה שדה פליג אבל אבוקחתא לא פליג . וכן חדוקדק בדברי הרחב"ם בנוסח בפ' ו"ח חה' חכירה שחתחלה כתב כל החוכר קרקע או עבר או שאר חטלטלים הרי זה חייב בחאריותן כו' אע"פ שלא פירש הלוקח דבר זה אלא קנה אחם כו' חוכר בקרקע אבל אחר חכירה אחר כל החוכר קרקע או אפי' נודע בודאי שהא הארן גזולה ובאחת חיר הלוקח אין החוכר חייב כלום כו' ולחה כתב אח"כ החוכר קרקע כו' הל"ל קרקע או חטלטלים כח"ם בחחיה אם הל"ל החוכר אחם ונם חזר ונכתב אפי' בודאי אינו חוזר אלא אם הוא בודאי בודאי אינו חוזר אלא אם הוא בודאי בודאי אינו חוזר אלא אם הוא בודאי

מנ וכזמן הזה כו' כ"כ הטעם הוא משום תקנת השוק וכמ"ש הטור והמחבר לקמן ר"ס ס' ע"ש : מד במקום שהמערער צריך ליתן כו' עיין בטור לקמן סי' שכ"ו שם מפורש הטעם כדי שלא יתנכו לקנות מקבירו מטלטלים שיהשבו שמא נגזלים הם

ביד המוכר והיום לו מקר יכא הגנזל ויביא עדי' שגנזלה מידו ויוציא' מיד הלוקח בלא דמי' לכן תקנו שלא יעברך הלוקח להחזי' להגנזל מטלטלי' עד שיתן לו תמלא כדי דמיו שנתן להמוכר לו והגנזל יחזיר על הגנזלן המוכר לו ליטול מידו הדמים שנתן לזה הלוקח והיינו דוקא אם נתן הלוקח להמוכר לו פתח דמים מזומנים אבל אם ניכה לו הדמים בעד הקוב שהיה חייב לו בכר א"ל הגנזל להחזיר לו דמיו וז"ש רש כאן במקום שהמערער צריך ליתן כו' לאפוקי פרע בחובו ונם מתחיל וכתב שרלוכן בעלמו גזלה דאז רלוכן נוגע בעדות דמה שנותן המערער להלוקח חוזר ולוקח מרלוכן הגזלן לאפוקי אם נתן שרלוכן קנאה מגזלן דאז לא יוכל המערער לחזור על רלוכן שהרי הוא בעצמו קנאה וכתן דמיו לפי שקנאה ממנו : מה רלוכן שגזל טלית לו שדה משמעון כו' לשמעון כו' כשור כתב פלונתא דזה שר' יוסה פי' דאפי' אין לו יודעין בודאי שגזלה ממנו רלוכן אלא ששמעינו ששמעון מתרע עליו קודם לכך אין שאל אם מתשכיחן ליה לגוזל בעדו' ושר"י פי' דאינו מתשב נוגע אלא כשידוע לנו שיש לשמעון עדות שיכול להוציא מרלוכן כדין ע"ש : מו שאפשר שבוא לו להוציאה מיד רלוכן כו' עיין פרישה שם כתבתי שבכלל הא' בוא לו הוא גם כן הכיחות דשמא בשיבא ליד יהודה אף שיהיה לשמעון עדות שהית' שלו שרלוכן גזלה ממנו מ"מ לא יוכל

לזוניא מיד יהודה שיש לו ב"כ עדים שהיה שלו ושמעון לא היתה של שמעון וכ"ל תרי ותרי ושאר הקרק' ביד יהוד' שיהי' לו מוסנ' בו עפ"ר ודרישה : מז וכן אם מכר רלוכן הסדה כו' כאן דקדק לכתוב הסדה כו' משום דבשדה לא שייך יאוש ולא קנאה ביאוש ושינוי רשות משא"כ בטלי' וכמ"ש אח"כ זה אבל אם הוא עדיין ביד רלוכן דליכא שינוי רשות השוה ברישא סדה לטלית וק"ל ועפ"ר : מח ואם מכר הטלית כו' ופתייה' המחבר נמשך אחר ל' הרמב"ם לכפ"ה מהל' נניכ' ובכ"ב מגזלה) דאינו מצריך לבין' ביאו' קודם שינוי הרשו' אבל אתו' והר' אם והשו' שולקי' בזה וכמ"ש לקמן בסי' שכ"ג ס"ק א ע"ש : מט אם תפחות ביד הירש לחזור לו מפני שהשו' יור' לא מיקרי שינוי רשו' משא"כ בשדה' ליד יהוד' והמערע' פוען אלא שית' מעול' אל שמעון לא יחזור לו אף אם יביא שמעון ב"כ עדי' וכמ"ש לפני זה : נ מיי' כו' פי' וכמנ' שיו' תשלומי דגזל' דרלוכן בשא' אל נכסיו שהיה אפי' לאחר מותו מ"מ משם שמעון כונע בעדו' זה : נא והאידנא לתקינו רבנן כו' פ"ל סי' ק"ו : נב עד שיסתלק עצמו כו' מדברי המחבר' שכת' אבל מרמץ או רקו' עד שיסתלק משמע דס"ל דמועיל בהו סילוק ואם"כ בשם"ת כתב שא"א לסלק ממנו' וכ"כ בספרו בכ"ו כרי' דבריו אבל בסוף חזר מזה וכתב דמס"ת נלאה למרמץ ולרקוב בתק"ו : דהא

מא (סור סי' ס"ד) מב (כו) וכזמן הזה אפילו שיעבד לו מטלטלים אגב קרקע אינו טורף ממטלטלים שמכר :

הגה (סור ס"ס בשם רא"ז) אבל אם יהודה שותן שרלוכן גזלה בעצמו לא יוכל רלוכן להעיד עליה מד בתקו' שהמערער צריך ליתן לשמעון מעותיו (כז) משום תקנת השוק ויכול יהודה לחזור ולהוציאה מרלוכן :

יח (כל סעיף ג' הרמב"ם פס"ז מה' ערות והוא מן הש"ס פ' ח"ם) מה (כח) ראובן שגזל טלית או שדה משמעון ובא יהוד' וערער על ראובן ואמר שדה זו או טלית זו שלי היא אין שמעון יכול להעיד שאין זו השדה והטלית של יהודה שהרי שמעון רוצה להעמיד שדה או טלית זו ביד ראובן מפני שאפשר שנוח לו להוציאה מיד ראובן יותר מלהוציאה מיד יהודה מו וכן אם מכר ראובן השדה הגזולה או הורישה ללוי ובא יהוד' לערער על לוי אין שמעון מעיד שאינה של יהודה מח (סט) ואם מכר הטלית הגזולה ללוי (ל) ונתיאש שמעון ממנה ובא יהוד' לערער אם מת ראובן שמעון מעיד עליה שאינה של יהוד' שהרי אין טלית זו חוזר' לשמעון לעולם שכבר קנאה הלוקח ביאוש ושינוי רשות וכבר מת ראובן הגזלן ואין לו סמי יטול דמיה אבל אם עדיין ראובן קיים אין שמעון מעיד אף על הטלי' שהנא' היא לו שלא תעמוד ביד יהוד' כדי שיביא ראיה שראובן גזלה וישלם דמיה וכן אם היתה הטלית ביד יורשי ראובן אין שמעון מעיד עליה מפני שסופה מט אם תעמוד ביד היורש לחזור לו וכן כל כיוצא בזה (סור וסוס הוא) ואפילו כשמת דוקא שלא הניח אחריו' נכסים אבל אם הניח אחריות נכסים ל חייב ונמצא שזה נוגע בעדות (סור בשם הרמ"ה) נא (לא) והאידנא דתקינו רבנן לבעל חוב למגבי אפי' ממטלטלי ריתמי אע"פ שמת הגזלן ולא הניח אחריות נכסי' אין הגנזל מעיד לו ראבתי נוגע בעדות הוא :

הגה (סור ס"ר מן הש"ם) וכל זה שמעון לא כא להעיד רק שהשדה או הטלית שלו של יהוד' אבל אם כא להעי' שהוא של רלוכן בכל ענין יכול להעיד שכיון שהודה על הדבר שהוא של רלוכן שוב אינו יכו' לערע' עליו ולומ' שהו' שלו ואינו נוגע בעדות יח (ג' רמב"ם ר"פ ס"ו מה' עדות כל הסעיף) בני העיר שבא מערער לערער עליהם במרחץ או ברחוב של עיר אין אחר מבני העיר מעיר בדבר זה ולא דן נב (לב) עד שיסתלק עצמו בקנין גמור :

הגה

כו וכזמן הזה כו' כ"כ המחבר ע"פ מ"ש בדרק הנית בשם הרא"ש ושור לקמן ר"ס ס' אבל כבר המהתי שם בסי' ס"ק ד' על המחבר בזה וכתבתי שתקנה זו של הרא"ש ושור לא הזכירוה אחר הפוסקים והרבה כתבו אחר הפוסקים להריא בכחה דוכתי הלכה למעשה שטורפי' ממטלטלים ונם הרא"ש ושור לא כתבו כן אלא לפי מנהג מקומות הם הירוש להם שהיו נוהגין כן . ונם כאן כתבו התוספות והנה' אחרי דבזמן הזה שכיח שחורם שיש לו קרקע ואינו מעיד אלמ' דאפי' בזמנם היו פורפי' ממטלטלים ואינו מעיד וכן משמע בחידושי הרמב"ן ע"ש . ומ"מ דין של המחבר אחת בתקון שנהגו אין טורפי' ממטלטלים בחבר :

כז משום תקנת השוק על פי מה שכתבתי לקמן סי' שכ"ו ס"ש : כח דאוכן גנזל כו' עיין בטור סי' ר יוכה פי' דאפי' אינו ידוע בודאי שגנזל רק שמעון התרעם עליו ושר"י פי' דזוק' בפיס לשמעון פרות שיכול להוציא מחנו פרין ע"ש : כט ואם הכר הטלית הגנולה ללוי כו' בתוס' פ' מ"ה ריש דף מ"ד דקרקו מוכתב רשב"ם וכנון שמכר רלוכן ללוי אלא בחמרית כו' דנראה דפירש כך משום דאי בחמרית הוי שמעון נוגע בעדות דאע"פ דהוי יאוס ושינוי רשות הפוק לא שמעון מלוי כיון דאין שום הפסד ללוי שיחזור על רלוכן עכ"ל ואין דבריהם נראין דכי בשביל שאין הפסד ללוי יוציאנו שמעון מידו אלא כבר קנהו ביאוש ושינוי רשות ודאמא לוי רוצה בנוף התבן ולא בדמיו ועוד דדאמא לא ניחא ליה ללוי לחיקה בדיני' ודיינא עם רלוכן או שמא לא יהיה לו לרלוכן לשלם ועוד קשה לי דאם בכל דוכתי אחרי' שמחא דקנה ביאוש ושינוי רשות ושמא דאפי' בשמם דאחריותו עליו תיוב דאפי' תיתא דחיירי ב"כ שמכר אלא בחמרית מיקמי אחאי קנה אותו הא אין לו הפסד שיחזור לו הגנזל הדמים שתקנ' השוק אלא ודאי כיון דכבר קנה אותו ביאוש ושינוי רשות קנה אותו לגמרי אפי' יחזור לו המוכר מעותיו וא"ש רשב"ם וכנון שמכר אלא בחמרית כו' דנותה קאמר דאפי' חייבי אלא בחמרית . נם בנמוקי יוסף פ' מ"ה דאיתי שכתב בשם ה"ר יוד' בן הרא"ש דבוותא רשב"ם דאלו בחמרית הוי שנוי רשות וכאלו הוא ברשות נזלן והדר' ליה ולא היה יכול להעיד שהיה נוגע בעדות בכ"ל ואינו נראה לי דמה עפון אחריות לשינוי רשות והכי משמע מדברי כל הפוסקים לקמן סימן שכ"ב ובסי' ו ובס"ח ובשאר דוכתי שוב שכתבו

שתחא קנה ביאוש ושינוי רשות ולא חילקו בין מכר לו בחמרית או בלא תם מדברי הרמב"ם ובטור והמחבר כאן מוכח להריא כן דלעיל בסמוך פסיק פ"ז כתבו רלוכן שמכר כו' אלא בחמרית כו' ולקן כתבו מכר סתם ולא כתבו שלא בחמרית אלמא דכאן אין חילוק וכן עיקר : שוב מצאתי בכ"מ שהביא דברי התוספות הנ"ל וכתב ויש לתמוה אלא מזכר זה בדברי הפוסקים עכ"ל ואין תמיהתו זו כלום הפוסקים לא ס"ל כהתוספת ואדרבה על דברי התוספת יש לתמוה וכמו שכתבתי ; ל ובתיאלא שמעון שמחנה משא' דהיינו בילוש שבתיא' אבל בסתמא לא הוי יאוס וכן משמע יותר בסוי' ורשב"ם שכתבו ושמעינ' לגנזל דלאיבא כו' והיינו כמו שכתבתי לקמן סי' שם"ח ס"ק . ועי"ש שהארכתי בזה :

ומשמע מדברי הרמב"ם והמחבר דאין חילוק בין יאוס קודם שינוי רשות או יאוס אח"כ ואזלי לשמעייהו לקמן סי' שכ"ג ס"ג ושכ"ו ס"ג אבל הרבה חולקים דבעינן היאוס קודם שינוי רשות וכמ"ש בסי' שכ"ג ס"ק וכתבתי שם שכן נראה עיקר ע"ש . וכן דעת הטור שם ועל כן כתב הטור כאן ושמעינ' לגנזל דאיבא קודם שהחבר ק"ל : לא והאידנ' כו' אין הגנזל מעיר היינו כשהיה עכ"פ נכסים מטלטלים וכדלקמן סי' שא"ה ס"ד ושם"ח ס"ז אבל בשלא הניח כלום אין מחיבים לשלם כלום מחבכמיהם וכדלקמן ריש סי' ק"ו והלכך תעיר : לב עד שיסתלק כו' ודעת רבינו בלוך והחבר"ת והגה' מוי' פ"ס"ז מה' ערות דדוקא בחיובים מהני סילוק ולא בעדות דנעינ' תחלתו ובופו בכסרות ומלבן כיון דבשעת רגיית העדות היה פסול לא מהני השתא סילוק (ותשו' מהר"ם סיא בר"פ סי' תתקכ"ה) וכ"כ התו' בחיים פ"בא סי' (דף ג' ע"א) וכ"כ בתשו' הרא"ש ריש כלל כ"ח בשם מהר"ח וי"ו מפרי"ם וגם בתרוחת הרשן סימן שמ"ח הביא דברי הנה' מוי' והחבר"ח הכ"ל בשתם (וכ"פ בתשו' ר' יוסף טרפאני סי' כ"ו ע"ש) ואע"פ שבא"ר לעיל סוף סי' ל"ג דחה דברי מהר"ח ומשך אחר תשו' הרא"ש שהקשה הסך דשותפי' מעיר' זה לזה בחתת לק"ח ר"ל דהתם מחיר בעדות שראה הסותף אחר שסילק עצמו

מסר"ח ל"מ ריש סי' ק"ג וכתב דאע"ג דבתב הכ"ו דבקסי' כרוב הפו' מ"מ כיון דקי"ל דחזוקא יוכל לומר

קים לי רק במקום שהמסיים הוא יחיד בגרון דיין דאיכא הר"מ ז"ל ותוס' דבריהם וה"ר ברוך ורבי דיכול המומחה לומר קים לי וס"ס - ועיין עוד בשפו' מהר"מ ן' חיים סי' כ"ט : לג כגון בית הכנסת או כלי קדש ומפומי' נהר שהן בני ב"ת וכיוצא בזה כך הוא בתשובת' מהרשד"ם סימן ס"ז וע"ש :

לד אין דיין כו' עיין בתשו' הסר"ל ן' מביר סי' קל"ד ובתשו' מהר"מ מלובלין סי' מ"ב : לה שהנשמר הוא לחם כו' עיין בספר תורת חיים ע' מ"ם מ"ם על הרחב"ם והמחב' בזה : לו וכן לא יהיה דיין כו' עיין בתשו' מהרשד"ם סי' מ"ה ופי' מל"ם :

לז בכשיו נהגו כו' עיין בתשו' מהר"מ ן' חיים סימן כ"ם : לח וכן לא אחרינ' בכיוצא בזה לא ראינו אינם ראיה כו' בזה יבארתי בתחלת ספרי שפתי כהן ליורה דעה דברי האגור שכתב שאין להביא בשם לשחוט שהנ"י שם הסיג עליו ולא ראינו אינם ראי' ונגלי בתבתי דבתנאם הוי לא ראינו ראיה וכמ"ש מהרי"ק והר"ב כאן - ושמעתי שם מי שהקשו עלי בזה ונם שאלני משכיל אחר ואחר שרע' מהרי"ק שורש קע"ב והר"ב כאן אינו כן אלא שם מיירי בדבר שנא לעשותו ומתנגו לעשותו משום התנגד וכן הוא בשאלתי נגזרים ריש פ' הסוכר את הפועלים דמהרי"ק מיירי דוקא בכה"נ כגון שם בו מתנגד במקום פלוני שאין מנהגי שהמיינו אז אחר ברכות אז שאין מתליחין בתעני' בע"ש וכה"נ ומאריך בהוכחו' בש"נ שם יעויין שם :

וזה אחר הנסמי לו - בורמא בדברי' כן הוא בשאלתי נגזרי' אבל לפי דעתי הנעל"ג לא כיון יפה ודעת מהרי"ק והר"ב הוא כדברי וכתו שאנחר בראש מה שרוצה לעל ש"ב לומר דדוקא דהיכ' דאירע מעשה ומתנגו לעשותו אבל מהרי"ק לא ראינו ראיה לא נסיר' לפע"ר דא"כ היאך כתב מהרי"ק וז"ל ואחר כתב עוד כי לא ראינו ולא שמענו אינו ראיה אלא דבר פשוט הוא דדוקא היכ' שיש ב' כיתי עדי' המכחישי' וא"ז אחת אומרת ראינוהו שהקרשה וא' אומרת לא ראינו כך וכך אבל איכ' שאין הכחשה כי הכל אחר אומר שהנגו הראשונים להחיר בלנו הסכלונות עשים' ועשים' דהתני האומרים ומעידים אלא ראו ולא שמעו מימי הראשונים פונה פה ומתנפף וכה"ג אינה בעיראינן כו' אבל דהשתא דשמעת דבנ' כיתי עדים כיון דאיכ' הכחשה הא לא הכי הוי לא ראינו ראיה דומי' לבכך דמשהדי אלא ראינו שהקרשה אלא הוי מסהדי על המעשה שהנגנו לעשותו - ועוד ראל"ל היאך שייך לומר לא ראינו אינם ראיה וכדי אם הוי כמו ראינו דכיון שאירע כך מעשה ונתנגו אין לך ראיה גדולה מזה אלא ודאי מהרי"ק מיירי שאין אנו יודעי' שאירע מיתי הראשונים כך מעשה אלא שלא ראינו מעולם מי שהתיר ולא שמענו שהתיר בדבר הוי לא ראינו ראי' כיון דאיכא אחרינ' דמכחשי לה - כן משמע לפע"ר ברור דעת מהרי"ק - וכן נראה דעת הר"ב המרא"ם שכתב כדר"מ פי' ז' בשם מהרי"ק בשתתא דבתנאם הוי לא ראינו ראיה וכ"כ בשאלתיו לש"ע ס"ם ל"ז ואם איתא ה"ל לפרושי דהיינו דוקא בתנאם שנא מעשה לעשותו ונתנגו אלעשותו ודאשתא ליה פתומי משמע דבכל גוני הוי בתנאם לא ראינו ראיה - ופעם נכון יש בדבר דכיון שהתנגד כך והדבר שכיח כן אם היה הדבר חותר א"ל אלא היינו רוחים פעם א' כן נוהגים לשתיר אלא דדאי התנגד הוא כן שבתנו לאסור וכן לאסר : וה"ם בעל ש"ב דשהרי"ק מייתי דף מ"א) אם אלא ערער אדם נאותן התעניות שבאו בע"ם ולא היו משליחים דאם אלא אינו מתנגד כו' לפע"ר לא כיון יפה דאם אינה דכונת מהרי"ק הוא כדברי א"כ מאי דאיתי דלמא לעולם אינה לך דעובר' דשכלונו' לא הוי בכא מעשה לדיינו ואם בתעניות הוי ראינו אחת שבאו בנגו לאכול ולא לשלים ואין לך ראינו גדול מזה - נם ח"ם בעל ש"ג ולולי כי אין תשיבון אם אמרי לאחר מיתה היה קנת בדא' דאין מכאן ראיה דלא ראינו הוי ראיה כו' דדלמא לא ערער בדבר היינו הוה לו אחת דשתיקה כאורחא דמיא כו' בלפע"ר דהבעל ש"ג לא כיון יפה בכל זה דהוא הכין שבבר בקנעה הלבה כר' נמליאל ולא היה אדם שערער בדבר כלום כו' פירושו שבבר בקנעה אלא הוי משליחים זה אינו דא"כ ל"ל לר' כן נוהי לאחר כל יחיו שבל ש"ג קבעו הלבה לאותו כו' אפי' לא קבעו הלבה לאותו אל"ל בקבור בבר הוקבע הלבה לר"ג שבבר נהגו לאכול ולא לשלים - אלא הדבר ברור דס"ל אחר יוחנן בן נוהי ואחר כל יחיו אל ר"ג קבעו הלבה כאותו בכל מ"ם ר"ג ולא דקדקו אחר דבריו אלא הוא מבהגו לעשות כדבריו ובעבשיו אתה מבקש לבטל דבריו יושע אין שותפי לך שבבר בקבע הלבה לעשות כדבריו ולא הוא אדם שערער בדבר מעולם לומר לא עשוק בר"ג ואל"כ מייתי מהרי"ק אחר דבריו ז"ל הרי לך שלא אמר לו לא אחתי אינה ראיה דאם ע"כ לא הוא עדותו אלא אלא אחת שערער אדלא קאמר והוה לו חכמים בכ"ל כונתו אחת לא"ם ור"ל כיון דאתה לא אחת שערער והוי ראי' לומר דבהנו בר"ג בכל דבריו א"כ א"ה בני אבלונות וא"כ ה"ם אמי בדברון דיני שהתנגד אין הבשים שותפות - וא"ם עוד בעל ש"ג ראיה לדברי אר"ק ע"ש נם בזה דבריו לא נסיר' לפע"ר דודאי אתה בשביל פעם א' אי לאו ראיתה לא הוי קובעים הלבה לדורות ד"אחת אירע כך ולא הוא כונה בדבר אבל אם א"ב אלו אירע בן הרבה פעמים ואם הבבר ודאי היינו יכולי' אפיר לומר אדלא אי' כן לאבן בשום פעם דאתנגד הוא כן והוי ראיה ואחתכי על בעל הס"ג דהא אתה אי לאו ראיתה הוי אפשיקין ואחר ראינו אחת ופא"ם לא אמר אינה לאיל אחת ודאי כדבי' דהאחת שאחת הוא כיון דלא היה רק פעם א' היינו אחרי' אולי אקרה הוי ולא בכוה אבל אם א"ב אלו אי' כן הרבה פעם ז' אפי' היה אירע לאיפך אלא הוי אפשיקין היינו אפיר יכולי' לומר אדלא אירע בן בשום פעם לאפשיק ש"ת דאתנגד הוא אלא לאפשיק ואחר לא ראינו ראיה : גם ז"ם עוד בעל ש"ג ראיה לדברי מחבת זבחי' רף ק"ג נבי עור יוב' אבי' הסריפה כו' דבריו לא נסיר' לפע"ר ואדרב"ם לדקדק מדברי רש"י שם אי' אבל' דמדבתב רש"י אחת לא אי' כיתיו אבתנה אדאה אחר אבתשם ואפי' אי' אחת הוא לא ראה אבתע דוקא אחת כיון דלא אבית אינה אדאה אחר אבתשם וגם הוא לא ראה ולא אחרים ראו אבל בדבר דאבית אוכא ושום אדם לא ראה פעם' אלא ראינו אחר ראיה וא"כ בבלבונו' אשום אדם לא אחת מי שבתאיר וכן בדבון דיני אחתו לא אמע אום אדם שבסי' אוחסו' וגם בדבר אבית אוכא והנ' אחים' נוהבי' ולא אמעו אינו אעולם אבאה אחת אי אלאר' אבי' אחים' אבי אחוכל לאחת' אלא אתנגד אבאום אמין הבסי' אוחסו' ודאי בכא"ג אוי לא ראינו ראיה והוי אחת כדאמ' אהרי"ק ובדר"ג ע"כ תשובתי : ג עדים

(דהא בתרתן ורבוב יש לו מיבהו בגתת הנוף תשא"כ בס"ת) אלא אבבי בהו סילוק אא"כ שיש לבן אחר ואז אוביל נ"כ בס"ת ובא"ם אור"ם בהנ"ה וכן בתבתי בפרישה ע"ש : נג דבים לבן ס"ת אחרת אות' ° ואז אפי' סילוק א"כ ויכול לשמוע ולקרות אאותו ס"ת כיון דאפשר' לו לשמוע ולקרות אם ס"ת אחרת ואלות לאו לייבות בתנו וכ"כ הר"אש בתשובה בכלל נ' סי' י"ב ולפי זה א"ם אור"ם וה"ה כל כיוצא בזה בגון ב"ה כו' אינו דומ' אאם לם ס"ת דה' בבר בתבתי לפיל סימן ז' בשם ר' ירוחם דב"ה בריך סילוק אע"פ שיש אחרת ע"ם ופע"ר ודוק : כד אפי' יאמרו שבים כו' אבו ניתן כו' וכ"כ הרמב"ם והטור וע"ל ס"ם ז' שם בתבתי בעם לאם בתב שם בסילוק הדיינים שבני העיר יתנו עבורם ובאן בתבו שהעדים עצמן יתנו פלגם :

לח ג והבחיסום או הזיחום - הבחם' היינו שבנים אמרו פלוני לוה מפלוני ביום פלוני - ובני' אחרי' אומרי' כל אותו היום היה הלוה או אלוה אתנו ורואינו אלא בעשה הלוואה : והזאה שבני' אומרי' שראונן לוה לשמעון מנה ביום פלוני במקום פלו' ובאו ב' אחרים ואו' הלא אתם העדים באותו היום עמנו הייתם במקום פלוני ודין הבחשה מבואר בדברי הטור והמחבר לעיל בריש סי' ל"ח דעדו' זה שהבחישו בו זא"ז היא בטילה לעבור זה שמעידי' עליו שלוה אבל לענין אחר אינה בעייניס כל א' מבב' כתות בחיש בחיי בענין ומעידין אבל בהזאה הראשונים בעלים והאחרונים כשרי' לנתרי' ה"ש כיון דבהזאת האחרונים מעידים על

לט ג או הזיחום ה"ז פטור עדים

(ב) (שור סי' ב') ויש אומרים דא"א להסתלק מדבר שהוא נרבי בני העיר אם לא ° (הרא"ם בתשובה בכלל י"ג סי' י"ב) שיש להם דבר אחר שהוא כיוצא בזה וכן עיקר :

יט ° (ג' רמב"ם שם דין ג') בני העיר שנגנב ספר תורה שלהם הואיל ולשמיעה הוא עשוי שאי אפשר לאדם לסלק עצמו ממנו אין דנין בדייני אותה העיר ואין מביאים ראיה מאנשי אותה העיר וכן כל כיוצא בזה :

הגה ועל"ל סימן ז' ספיק י"ב ° (תשו' הרא"ש שם) נג דבים להם ספר תורה אחרת מותר והוא הדין כל כיוצא בזה (לג) כגון בית הכנסת או שאר ספרים וכדומה להם שבני העיר דייניס עליהם :

כ ° (שם בתרמב"ם) האומר תנו מנה לעניי עירי (לד) אין דנין בדייני אותה העיר ואין מביאין ראיה מאנשי אותה העיר בד"א כשהיו העניים מסוכים ופוסקים עליהם צדקה כי אפילו אמרו שנים מאותה העיר אנו נתן הדבר הקצוב עלינו ונעיר אין שומעין להם (לה) שהנאה הוא להם שיתעשרו העניים האלו הואיל והם מסוכי' על בני העיר וכן כל כיוצ' בזה (ועל' לסוף סי' ז' מדיני חיים שבעיר) :

כא ° (ג' רמב"ם פרי' ח' ערות סוף דין ד') דברים אלו תלויים בדעת הדיין ועומק ביניתו שיבין עיקר המשפטים וידע דבר הנורם לדבר אחר ויעמיק לראות אם ימצא לזה העד צד הנאה בערות זו אפילו בדרך רחוקה ונפלאה הרי זה לא יעיד בה (לו) וכן לא יהיה דיין בדבר :

כב ° (הרא"ם בתשו' כלל א' סימן ד' ופ"ל ס"ג) (לז) עכשיו נהגו לקבל עדים מהקהל על תקנתם והסכמתם ועל ההקדשות ועל כל עניניהם וכשרים אפילו לקרוביהם כיון שקבלום עליהם :

הגה ° (מהרי"ק שורש קע"ב) כל דבר התלוי בתנאם בני העיר אין אומרים בו תרי כמאה אלא אזלינן בית בתר הרוב וכן כל כיוצא בזה שאין אנו צריכין עדות מתם (לח) וכן לא אמרינן בכיוצא בזה לא ראינו אינה ראיה אלא הוי ראיה ולכן ° (תשו' מיי' מערות סימן י"ב) בחזקת יושב וכדומה לזה מנהגי העיר אפי' ע"פ עד אחד אפי' עד אחד מקבלה דברי בלא"ה בולן נוהגין בדבר ועיין לקמן סימן קכ"ז וקס"ג מדינים אלו ° (פסקי מהרא"י סימן רי"ז) שוכי הקהל המומחים לעסוק בצרכי הרבים או יחידים הרי הן כדייני' ואסורי' להוציא בעניניהם אי' שאסור לדון מפני הרשעה

לח קצת דיני הזמה ובו סעיף אחד :

א שנים שהעידו בא' שחייב לפלוני מנה ובאו ב' והכחישום

(ב) (שור סי' ב') ויש אומרים דא"א להסתלק מדבר שהוא נרבי בני העיר אם לא ° (הרא"ם בתשובה בכלל י"ג סי' י"ב) שיש להם דבר אחר שהוא כיוצא בזה וכן עיקר :

יט ° (ג' רמב"ם שם דין ג') בני העיר שנגנב ספר תורה שלהם הואיל ולשמיעה הוא עשוי שאי אפשר לאדם לסלק עצמו ממנו אין דנין בדייני אותה העיר ואין מביאים ראיה מאנשי אותה העיר וכן כל כיוצא בזה :

הגה ועל"ל סימן ז' ספיק י"ב ° (תשו' הרא"ש שם) נג דבים להם ספר תורה אחרת מותר והוא הדין כל כיוצא בזה (לג) כגון בית הכנסת או שאר ספרים וכדומה להם שבני העיר דייניס עליהם :

כ ° (שם בתרמב"ם) האומר תנו מנה לעניי עירי (לד) אין דנין בדייני אותה העיר ואין מביאין ראיה מאנשי אותה העיר בד"א כשהיו העניים מסוכים ופוסקים עליהם צדקה כי אפילו אמרו שנים מאותה העיר אנו נתן הדבר הקצוב עלינו ונעיר אין שומעין להם (לה) שהנאה הוא להם שיתעשרו העניים האלו הואיל והם מסוכי' על בני העיר וכן כל כיוצ' בזה (ועל' לסוף סי' ז' מדיני חיים שבעיר) :

כא ° (ג' רמב"ם פרי' ח' ערות סוף דין ד') דברים אלו תלויים בדעת הדיין ועומק ביניתו שיבין עיקר המשפטים וידע דבר הנורם לדבר אחר ויעמיק לראות אם ימצא לזה העד צד הנאה בערות זו אפילו בדרך רחוקה ונפלאה הרי זה לא יעיד בה (לו) וכן לא יהיה דיין בדבר :

כב ° (הרא"ם בתשו' כלל א' סימן ד' ופ"ל ס"ג) (לז) עכשיו נהגו לקבל עדים מהקהל על תקנתם והסכמתם ועל ההקדשות ועל כל עניניהם וכשרים אפילו לקרוביהם כיון שקבלום עליהם :

הגה ° (מהרי"ק שורש קע"ב) כל דבר התלוי בתנאם בני העיר אין אומרים בו תרי כמאה אלא אזלינן בית בתר הרוב וכן כל כיוצא בזה שאין אנו צריכין עדות מתם (לח) וכן לא אמרינן בכיוצא בזה לא ראינו אינה ראיה אלא הוי ראיה ולכן ° (תשו' מיי' מערות סימן י"ב) בחזקת יושב וכדומה לזה מנהגי העיר אפי' ע"פ עד אחד אפי' עד אחד מקבלה דברי בלא"ה בולן נוהגין בדבר ועיין לקמן סימן קכ"ז וקס"ג מדינים אלו ° (פסקי מהרא"י סימן רי"ז) שוכי הקהל המומחים לעסוק בצרכי הרבים או יחידים הרי הן כדייני' ואסורי' להוציא בעניניהם אי' שאסור לדון מפני הרשעה

לח קצת דיני הזמה ובו סעיף אחד :

א שנים שהעידו בא' שחייב לפלוני מנה ובאו ב' והכחישום

על נוף העדים לומר אתם העדים הייתם עמנו אין הרמאנים נאמנים להכחיש בדבר שהעידו על נופש דומה לאם העידו שנים על שנים אחרים שראו אותם שהללו שבת או הרגו הנפש שאינו נאמנים אלו שהעידו עליהן לומר לא עשינו כך. כן מפורש הדין והעתיק בסימן זה בטור.

והמחבר קיצר ולא כתב כאן שום דין הזמה. ומ"ש בתחל' דבריו והכחישום או הזימה ה"ז פטור לא הזכיר שום יחוד אלא לענין לפטור לזה שהעידו עליו שלוה וקיל: ד אבל נאמנים לגבי עצמן כו' ומ"מ יכול התובע לומר אין לי עסק בזה אלא עם הנתבע והנתבע צריך לשלם להתובע והנתבע חוזר על העדים וכ"מ אם יש להנתבע מזומנים או ביכולת או שנוח להוציא מידו ומיד העדים קשה להוציא או שאין להן אלא זיבורי וקיל: ה אינה נפקותא דעל זומם פטול עוד יש כ"מ אחרת דאי תפס לא מפקינן מיניה וכ"כ המחבר בב"י בסוף סימן זה דמה"ע כתב הטור דיני הזמה אע"פ שאין דרכו לכתוב דברים שאין נוגעים בזמן הזה וכפרישה כתבתי לפ"מ לדתרוייהו ג"ל בטור ע"ש: ד ועידי הנחשד בשרי"פ שכל אתת באה בפני עצמה ומעיד ובב"ל: ה לא

לח ה (ה) עדים שהעידו בבית דין בא' שחייב לחבירו מנה ואח"כ אמרו שקר הערנו ערותם הראשונה קיימת רבינו שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד ד אבל נאמנים לגבי עצמם לשלם לו כל מה שהפסידוהו:

הנה דרך המחבר קצר כאן במקום שהיה לו להאריך כי אע"פ שאין דבין דין עדים זוממים בהידונה מזום שהוא קנס מ"מ ג (ב) איכא נפקותא דעד זומם פסול להעיד כמו שנתבאר לעיל סימן ל"ד ו ועידי הנחשד בשרים כמו שנתבאר לעיל סימן ל"ח. וע"כ כתב בעל הטור הרבה דינים מעדים זוממים והרולם לעמוד עליהם יעיין שם:

הלכות

להו דנאמנים לחייב עצמם מזום דינ' דגרמי ונסתלקה תחיבה הב"י עכ"ל וכ"כ עוד שם דה"מ הרמב"ם שם דבשאמרו שקר הערנו אין מחלמין ע"פ עצמן הייבו כפי' ר"מ ולא כר' יהודה והרא"ש וע"ש. וכ"כ בס"מרית יוסף והבית מרם דהטור נשם ר"מ מיירי שאין מחלמי' מדינ' דגרמי ולמאוקי דברי' יהודה. ולפי עניות דעתי דברי הארבע גדולים אלו אינם נכונים הכה"ה קושיות. א' אם אינה מחלמין ע"פ עצמן. ב' מאי לא תבעיא כו' אלא אפי' כו' הא אפי' אדרבה פטור הוא בס"ם וה"ס הב"מ בזה הוא דוחק ע"ש. ג' אם אינה דאתא לאחויינן דאין מחלמין ע"פ עצמן מזום דינ' דגרמי אם כן מאי קאמר לא מבעיא כו' אלא אפי' העדות שהעידו נכונה משבינן ליה כו' דמשמע דאי לאו הא' ה"א שהעדות אינם נכונה הא מיד בהתחלת דבריו חוכח שהעדות נכונה דעדקאמר שאין מחלמין ע"פ עצמן אע"פ עצמן שגרמו לו היזק חוכח היתרו שלמו לו ע"פ עצמן הא לא גרמו לו היזק ולומק לומר דמיירי מכבר אלם לחבירו ע"פ עדותן ואין לחברו לשלם כו' אם הלך לחם". ועוד מכל מקום הלשון קשה לא תבעיא כו' אלא אפי' כו' מה ענין זה לזה אינכא הל"ל העדות שהעידו נכונה כו' וה"מ אין מחלמין ע"פ עצמן. ד' הי"מ יעלה על הדעת שהעדים לא יתחייבו לשלם כשגרמו לחבירו היזק בעדותן שקר ולא אין לך גרמי גדול מזה וכמו שאוכיח לקמן מדין הדין ומתמהל שטר ומחרמה דיבר לשולחני ומסור וכמ"ב. וכ"כ הרמב"ן בדיני דגרמי שלו וז"ל שנים שהעידו עדות שקר והפסיד מהיולו על ידם ואי אפשר להוציא מידו כגון עכו"ם ואלם אז הודו הם והוא לא הודה חייבי' לשלם שגרו גרמו לאחר מחונו של זה והא דגרמי' בחסכת מכות אחר לא יוצא אחר רב עד שזומם משלם לפי חלקו והיינו כה ומוקמה רבא נאומר עדות שקר הערנו ומקשינן עליה כל כתנאים כיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד לאו הכלל דלא משלם דאע"פ שאינו חוזר ומגיד לבטל עדותו אפשר לו שיתחייב לשלם אלא אבי קא קשיא ליה כיון שעדותו קיימת לאה אתה קורא אותו על זומם פטול" דברי רמ"ן אלו וגם דברי רש"י בס"ם שם ים לפרש כן ודוק) וכן דעת הרבה פוסקים דפרים שהעידו שקר חייבי' משום דינ' דגרמי וכמ"ם לקמן. ה' הכיון שהרא"ש בופים ה"ל דחייבי' משום דינ' דגרמי וכמ"ם הטור עכמו בטמו לקמן מי"ז מ"ל ד' מיאל יכתוב הטור כאן בהם דברי ר"מ דלא הרא"ש וכם" סתרית יוסף תירץ בזה דדוקא התם שתתמו כן בשטר ועשו מעשה חייבי' משל"ל הכ' שהעידו על מה ולא עשו מעשה ואין זה נכון כלל דהה בכך אלא עשו מעשה פוף פוף גרמו לו היזק ולא גרע מדן הדין דלעיל מי' כ"ה ותחותל שטרו דלקמן מי' ס"ו ופעי' ל"ב ומחרמה דיבר לשולחני דלקמן מי' ס"ו ומחסור מחרמה מחוון של הבנו דלקמן מי' ס"ם וכה"ב טודי דאע"ג דבדבור' לאחר גרמו היזק' חייבי' גם מ"ם הב"מ לחלק דבעדות בעל פה לא בדי היזק' דחייבי לחשבון אם"כ פרעתי ושאר מעבנות אינו נכון דהא כיון דחיובהו בעדותן בעל כרחך אין לו שום טענה. וכ"כ ר' יהוד' לחריא בכתיב ב' מ"ו אפי' בעדות בע"פ דבשאמרו שקר הערנו חייבי' לשלם ע"פ עצמן לחלי דריינינן דינא דגרמי וחבילו ב"י והיינו כדברי הרמב"ן שהבאתי וב"כ הב"י פ' הכונס בשם הרמ"ה וחבילו ב"י לעיל ס"ם ל"ב וכ"כ החרדכי ר"פ בחובל בשם מרי העזרי ופסקוהו הרב המאיר הרב המאיר לעיל מי' מ' ס"ב ומחרמ"ל ע' המובל מי' ס' (וגם מ"ם הב"מ לפי"ש דהמקשה פריך כל כחיביה פשוט דמין משלם לפי חלקו אע"פ שהזיקו ואפי' עדותו נכונה דכיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד כו' הוא דוחק גדול ומכ"ל להקשות דיילמא לגבי עצמו חייב כאשר בחתת הדין כן לכל הפוסקים שהבאתי. ומכל שכן דמ"ם הב"מ לעיל חייבא וז"ל ויש להקשות לדנא דמוקי בחותר עדות שקר הערתי מ"כ מאי עד זומם דקאמר רב ונריך לומר לאו דוקא קאמר עד זומם דאפי' לא הוזם כל עיקר אלא ר"ל מאומר שקר הערתי חייב לשלם לפי חלקו הדינא דגרמי עכ"ל אינו נכון דא"כ מאי פריך בתר סברי כל חייבי' כו' מכ"ל להקשות וכמ"ם ונשאת קושי' הב"מ מעיקרא ליתא דהיינו נאמת קושי' המקשה כל חייבי' כו' וכמ"ם בשם הרמב"ן ונלא"ם מאי לפ"מ וכמ"ם לקמן): אבל לפענ"ד דקושי' הכ"ל מעיקרא ליתא ונחכם הרעיטו כל הנדולים הב"ל בזה והוא מזום דנרקדק עוד אם אתה דהטור בשם ר"מ בא לומר דאינן חייבין לשלם חייבא דגרמי מה עניינו כאן בפי' זה שהרי בכל מי' זה לא חייבי אלא חייבי הזמה ע"ם אלא נראה ברור מזום דבכל מי' זה לא חייבי אלא בשמתחייבים הערים זוממים מזום קנס וכמו שנקט מאי לחייב הטור בדיון זה בתחלת דבריו ומה שמתחייבי' הבינומין אינו אלא קנס וכו' ועלה קא מאי ומייתי דבריי ר"מ והיינו בשאמרו שקר הערנו דפר"ל דיהיו חייבים מזום קנס והיינו אף אלא גרמו לו היזק דהיינו אלא שלם וכראמרינן בדף ק' דמכות שם מ"ם דר' עקיבא קסבר קנסא הוא וקנס אינו משלם על פי עצמו אחר רבה תדע שהרי לא עשו מעשה ומשלמין וכן אמר רב נחמן תדע שהרי חמון ליר בעלים ומשלמין (דעיין שם) (דעיין שם) דף ק' דל"ע ב' ונראה ב"ר פ' ר' ה' עדות ובכסף משנה שם) אבל כשגרמו לו היזק אינ' חייבים מזום קנס לחוד אלא מזום דינא דגרמי (הגה"ה ועל"ל סי' שפ"ו ס"ק מ') שהוא כאלו הזיקוהו בידים וכן הוא בכל' ר' יהודה חייבים מזום דינא דגרמי שאין זה קנס. והיינו כמו שבולית הרמב"ן בדיני דגרמי אלו דדיני גרמי אינו קנס ע"ם נאריכות וכ"כ הטור לקמן מי"ם ס"ו נבי חומל שטר שחייב מזום דינ' דגרמי שאין זה קנס לחוד אלא קנסו בכו אחריו אלא מחון בחוד הוא כו' וא"כ הטור בשם ר"מ כאן דמיירי מזום קנס חייבי כשלא גרמו היזק בעדותן דהיינו אלא שלם עיין ומעיר הש"ם דחכות כפי' התו' וז"ל יש לפרש עדות שקר הערתי ושוב חוזרו שנילהן הבשתא יש לפרש כראמר עדות שקר הערתי סותר עדותו ולא שייך כיה תורת הזמה כי אם בחבירו ופריך כל כחיביה אפי' הוא בעצמו אלא לדיני הזמה דגיר שוב אינו חוזר ומגיר והוי כלא אתר דברין וא"כ הוי שניהם זוממים ומשלמין ממון עכ"ל ובשתא אתי' דברי ר"מ בשפסק הא"ק אבל אם אחרו שקר הערנו לא מבעיא אין משלמין ע"פ עצמן דפר"ל שמשלמין ע"פ עצמן מזום דינא דגרמי אינו אלא אם שניזוזו מפי עצמן אלא אין משלמין ע"פ עצמן אלא אפי' העדות נכונה כו' כלומר דפר"ל דנכי דאין משלמין ע"פ עדותן מזום דינא דגרמי אלא עדות היא דהאמת עצמן לא חשיב הזמה להאמת עדים מ"מ כיון דהכחשה מיה' הוי וכיון דאתרי לעדותן הראשון' תבטל העדות כשאמרו שקר הערנו וכשיזוזו אח"כ לא הוי אינו אלא אפי' העדות שהעידו נכונה חשבינ' ליה ולא מתבטל בחאי לאחרי הבחא שקר הערנו ומתקיימת דכיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיר כלל אפי' לגבי ע"אים ושבזיזוזו אח"כ מחייבים וכמסקנא דש"ם לפי' חתום' והשתא קשה מ"ם שהקשה הב"י דהא ס"ם ערוכה היא דבש"ם לא חוכח מידי דהא לפירש"י אפי' כל כ מחיבים בחתים וכי יכול הוא לחזור בו וליפטר הכרון מלשלם וכן לפי' הרמב"ן שהבאתי לעיל לא חוכח כלל אלא שעדותן נכונה היא לגבי עצמן לענין שא"מ יה יו זוממים אח"כ וק"ל ומה שלא ביאר הטור בפירוש דעדותן מתקיימת לענין שיהיו ערים זוממים היינו מזום דבכל הפי' מחייבי בזה ע"ש ונם בתחלת דבריו כתב זן בגיר כו' ולמה הארוך כולי אלא בקבור הערות שהעידו מתקיימת אלא ר"ל דאע"פ שבאחת הוא אינו עדות והם מתחרטי' בעצמן מחה שהעידו הא דאע"ל כזה לא שייך דבאי שאין יכולים לחזור מ"מ לאו עדות נכונה היא כיון שהם בעצמם אומרי' שקר הערנו אלא שהעידו נכונה חשבינ' ליה ומתקיימת ונשייך פלה דין זומם והשתא הרמב"ם והטור בשם ר"מ ור' יהודה והרא"ש ופ"ע לא אלא בעלי כלל וכולם נחרא חתת' מחתינו. וכל זה דבר בשתם בנחרים ולא הוכר אלא לאחר דבר שהב' ומהר"ם מיסרלים ונעל' ל"מ ומאר' יוסף וכ"ם לא תבאו דקום אלא ל' אחרים ל' לאחרי הבין הדינים לי להתנדר מן המחיים: ב אינכא נפקותא דבר זומם פטול להעיד כו' ובב"ו כתב רב"מ דאי תפס לא תפקינן מיניי' ולי נראה דב"מ עוד היב' שכבר אילם זה על פיהם ומ"ל לחיבדר כנון שהוא אלא אם הלך לחם לא הוציא פטול בזומם ואין לו לשלם מיניים הערים לשלם כדלעיל סי' מ' סעיף ד' בהמ"ם ואי לא היה לשם דין ערים זוממים רק עדים אחרים ליו מכחישים אות' ולא אחרו עתנו הייתם לא היו מיניים לשלם דדילמא הם מעידים אחת והאחרים שקר מבא"ל בהזמה וק"ל: כתב הר"ן ס"פ ב' דכתובות וז"ל כמ"ם הרו"ם דבעדות ע"פ הוא ראיה אחת אבל לא בעדות בשטר לעולם משמע דס"ל אפי' כתב בשטר שנשמו בתנוהו משום דהזמה מדום הוא ואין לך לו אלא מדומו ושמה עדות בע"פ הוא וזה אלא בדברי הרי"ף שכתב בפ' חרוכה בני עד זומם דבשטר נמי אינא בשכתב בו בזמנו: וכן נראה עיקר בהר"ף כו' עכ"ל ונתב הב"ח בפי' ל"ד דבראה דאף הרו"ם לא קאמר אלא לענין עונש הערים זוממין שאינו בוהג אלא בעדות בעל פה אבל לגבי דין פסלות העדים

מודם

הלכות הלואה

לט כותבין שטר ללוה בלא מלוה ועל איזה הוראה כותבין וכו' יז סעיפים:

א המלוה את חבירו בערים ג (מ) או שהורה בפני עדים שהוא חייב לו נקרא מלוה על פה ב ואינו גובה מהמשועבדים ג והמלוה את חבירו בשטר (נ) גובה מן המשועבדים אפילו לא כתב אחריות רקיימא

לט ג מ"ו שהורה בפני עדים כו' וכתי' בבנ"ח פ' ז"כ הא דמהני קנין בהוראה היינו שקנו מידו שיתן שוכו עד זמן פלוני אבל אם אחר שתם הבני מודה לך בקנין בפני עדים שאני חייב לך לא ידעתי מה יסול בקנין הוחיל ולא מקנה לו עתה שום דבר ועל ר"ם מ' : ב ואינו גובה מהמשועבדי' משועבדי' נקראי' בכסי' אמר' הלוה לו כתן אמתני' לאחרי' אחר שלוה מהמלוי' וה"ע דאינו גובה מהם משום דאיכא לא ידעו בהלוא' דעדי' בלא שטר ליתליה קלא דבין דמסתת' לא ניחי' ליה ללוה דליפוק עליה קלא דהוא חייב והעדים אינם מוציאין הקול ויפסיד הלוקח וה"ה המקבל מתנ' דבעינינ' הללו נתנו לאקבל מתנ' דין לוקח דאלולי שקיבל הנאה אחמו לא היה נותן לו אבל כשקנה בק"ם לפני עדים אחרי' כיון דהקנה לו בעין יפה כ"כ ודאי אינו מקפיד בקלא ואחרי' דמסתת' הוציאו העדים הקול ומ"ה מסיק המסבר וכת' דבקנין לאוד אחי' לא נכתב הסט' גוב' ממשועבד' (לאפוקי כ"י פ"נ"פ ורשכס ד"מ ה') ועיין בבנב"מ סס כתבתי והוכחתי דהיינו דוקא בשטר הדיינו וחוכרין זמן הקנין דא"כ אע"פ שהלוה מודה לו שקנה מידו מזמן זה ונס ים עדים אחרים שראו הקנין מ"מ הן לא מפקי הקלא אלא עידי הקנין עצמן ויש לפוס שאם העדים עצמן שבאוהו ואינו גובה ממשועבדים מזמן הקנין אא"כ יש שטר כיד המלוה ונזכר בו זמן הקנין דאז גובה מן המשועבדים אפי' כו' כ"כ הטור :

ד אחריות

מודה הרי"ם שבערים פסולים דלא ערוך מהזמה אלא בפניהם דנכי דהזמה לא הוי הכחשה מיהו הוי' דהמוזמת היא מתוכחת בזרמי ועדות נשלה ופסולי' לכל עדות שבתורה כולקמן בסי' ל"ח וה"כ בעדות שבשטר הכחשה מזיה הוי' והערים פסולי' אף לדעת הרי"ם ז"ל עכ"ל וכ"ל כדברי הב"ח ולא מסעתיה דטעם שכתב הוא דהכחשה מיהו הוי' כמו מזמה אלא בפניהם כו' ליה' דמי' לא עקקינן מחי מחזימי' אות' בפניהם שאחרים להם היאך אתם מתמת' על שטר זה והלא בשתו יום עתנו הייתם אלא נראה דטעמי' הרי"ם דבין דערים זומתי' חיוב הוא שמדשה תורה בקנס ראעפ"י אלא עכו' תעשה משלמים שאין עונשי' אלא מתם שבנשה התורה וכן תרוקיק בלשון הרי"ם פ"כ דכתוכו' בס' המאו' וז"ל אין הזמה לעולם לשלם תחון אלא בעדות על פה עכ"ל דלאיזה בורך דקי' ובתב אין הזמה לעולם לשלם ממון כמ"ם אלא ודאי כדע' . והשתא מ"ש הר"ן וזה שלא כדברי הרי"ף כמ"ש שהבין הר"ן דהרי"ם חולק על הרי"ף ליה' לפע"ד דודאי גם הרי"ם מודה דבשטר נמי איכא הזמה כל שבתוב בו שבתבתו ובהמוכה לבריא בש"ם ר"ם אר"מ דגרסי' אתם ריבי מחוצות מי בעינן דריסה והקירה ורמיכנו שטר שזמנו כתוב בתחי בגיסן בשתמה ונאו עדים ואחרו היאך אתם מעידים על שטר זה והלא ביום פלוני אתנו הייתם במקום פלוני שטר כשר ועדיו כשרים מייסי' אתא אחרוהו ולתבוהו ומי ס"ר בעינן דריסה והקירה היכא מייסי' אתא אחרוהו ולתבוהו כו' מי' דבעינן דריסה והקירה בשיהו יום ובשיהו שעה על כרחן כתבו בשטר דאע"כ לא ס"ל עדות כלל כיון שאי אתה יכול להוציאה דשעתא דדריסה והקירה הוא משום דבעינן עדות שאתה יכול להוציאה ומ"כ כיון שכתבו בשטר נזכנו כתבנוהו היכא מייסי' אתא אחרוהו ולתבוהו ותו פריך אתם שם"מ המאוחרי' אחאי כשרי' הא בעינא דריסה והקירה אי' ומ"כ כיון אלא נכתב בשטר דזכנו בתבנוהו עדות שאי אתה יכול להוציאה הוא וכן פירשו הראב"ן והבעל תורת חיים שם בר"ע אר"ח ומוכרח הוא ודו"ק ומסיק דבדיני ממונות לא בעינן דריסה והקירה מדרבנן ומ"כ תוכח מכול' סוגי' דבשטר נמי איכא הזמה לפסול השטר ובע"כ גם הרי"ם מודה בזה ודלא כמו שכתב הר"ן מדברין (גם מ"ש הר"ן שם בתרגיא בע' גם פשוט שטר שכתוב בו גם' בגיסן בשמיטה כו' ליה' בע' גם פשוט ולגבי מורפי' לא עיין רק בריי"ף ע' תרוגא דמייתי בריתא זו והבין הוא שהיא ברייתא בע' גם פשוט ובריתא דמאוחרים בשרי' לתתם אתם ובמתת ליה' כן בריש ע"ר אר"מ ע"ם וכן בראה חל' דאמר' אתם אלא בתתן אתם לעולם בעידי אתר' שם לוה' מאמר אתם לעולם לשלם אתמון אלא בעדות על פה עכ"ל מדכתב שיהו לוחר אתם אחרוהו כו' משמע הא כתבו בעדות בזמנו בתבנוהו שייך ביה אתם ובמתת אלא בעדות על פה עכ"ל מדכתב שיהו לוחר אתם אחרוהו כו' ביה אתם ובמבא גם הרי"ף יכול להיות דאורה לרב"ם שהרי"ף בע"מרוג' לא כתבן רק דבשטר אבל אם אירע כן שייך בהר"ן שבבין שהרי"ם אתם אלא הביא הרי"ם על הרי"ף כדרכו אלא אתמשע שבא לוחר עכין אחר בפני עצמו . וגם הרמב"ן בס' מחלאות לא הביא הרי"ם בזה כדרכו בכל מקום שהרי"ם מביא על הרי"ף בא הרמב"ן ומביא על דבריו ומייסב דבדי הרי"ף ובאן אתם ובוהם לו אלא ודאי אתם שבא הרי"ם אינו תולה על הרי"ף בלל בזה אלא עכין אחר מבודד קחר בפני עצמו ולא מבאתי בבוא פוסק שתולה על הרי"ם בזה . הלבך העיקר כדבריו בזה . כן כ"ל : כתב הריב"ש מי' רס"ו ומביאו ב"י דהזמה אלא בפניהם אלא בפניהם בפסולי' מי' והביא ראיה מהרמב"ם פ"ב מה' עדות והרש"י פ"ב דכתובות ולפע"ד אין דבריו מוכרחים דהרמב"ם מיירי בערים אלא בינותו כולם ומאני אתם וק"ל ורש"י נמי אי מתחש מדברו מיירי . גם מה שהביא שם מהרמב"ן שפסל בשתתו ומחרו נזלנים שם ל"ל דבשני אתם אתעשיים על נוגן של עדים שם נזלנים מתא"כ הכא ומפ' לדברי הריב"ם כ"ל בדור שה' לפסלם אלא בפניהם לשבועה ואפי' בגזלנות דשבועה הוא נוגע להם עכחם ואין מתיינים לאדם אלא בפניו מתא"כ הא דמהני קנין בהוראה היינו שקנו מידו שיתן לו תוכו עד זמן פלוני' אבל אם אחר שתם הבני

הלכות הלואה

לט ג מ"ו שהורה בפני עדים כו' וכתי' בבנ"ח פ' ז"כ הא דמהני קנין בהוראה היינו שקנו מידו שיתן לו תוכו עד זמן פלוני' אבל אם אחר שתם הבני על הנה"ג דמוקיל הקנין אף בכה"ג ויש בדברי הב"ח וב"ש לדינא . ועיין בס' גרו' תרו' שער מ"ב מ"ה דף ע"ב ע"ב וע"ל ר"ם מ' . מיהו כל זה לענין איסה דשעבוד דאוריתא אלא דחלוה ע"ל ית ליה קלא תקנו רבנן דלא ליפרוף מהוס אפילו דלקוחות וכ"כ בע"ם ובאתת יש חלוקת הפוסקים בזה . דעת הרי"ף דקי"ל שעבוד לאו דאוריית' וכ"כ אתו' ס"ם ע"ב ריש דף קע"ו בסס ר"ם ור' אלי' וכתבו אבן עזר וכ"כ המרדכי שם וכ"כ בעה"ת שער ר"ם ע"ם מבואר להריא"ש בס"ב דאסון מה' ערכין כתב הראב"ד והשתא דקי"ל חלוה ע"ם בונה מן היורשים דשעבוד דאוריתא כו' ואולי מרי דאב"ד ביכתו אם חזר בו בתחוקה אם אבב שיפה בקט שם בהבנות הכי דהבנה לא תליא בהכי דאפי' שעבוד לאו דאוריתא מהני אפיר מדקי"ל חלוה ע"ם בונה מן היורשים ע"ם . והבעל תבדיל עון תחה שם על הראב"ד ברבי הרחב"ם הם ס"ם ערוך ס"ר דעבדכין כו' ע"ם ובא רק בכלל הדרבר' מהבה"ם הביא מהני הראב"ד מדפריך ס"מ חלוה ע"ם בונה מן היורשים כו' המשה לבדיל דלא"ר חלוה ע"ם בונה מן היורשים ס"ב לבטחה כדין וא"כ אין הא דקי"ל דחלוה ע"ם בונה מן היורשים וכדפסיק רב פפא הלבתא בס"ב ע"ב גם הה שתתה התגדול עון דהא חלוה ע"ם ליה בגניה אלא בא' חנ' דרבים דלקמן ר"ם ס"מ לא רק בלל דהתם היינו משום בבס ע"ם) הראב"ד ומביאו בי' לקמן סי' ק"ר סעיף ס"ו וכן נראה להדיא דשת בעל הטיבור ריש תמחר בעיני אמריות וז"ל שעבוד דאוריתא קאמר כגון הבסה שבביאה הבסתה ואתה כו' עכ"ל והיינו כדברי אתו' שם ע"ם . וגם אתו' רי"ד בקרושין דקי"ל שעבוד לאו דאוריתא והיינו דאוריתא קבת (וגם בבנ"מ לקמן ס"ם ע"מ כתב דס"ל לאתו' דלבלה שעבוד לאו דאוריתא ע"ם) : ודעת הרא"ש לא בריר לי מלבאור' נראה מדברו ס"ם ב"ם דס"ל שעבוד דאוריתא וכ"כ הב"ח ס"ם ס"ם בדעת הטור לדעת הרא"ש ואתתא דשתע אם כן בטור אבל לפע"ד דדעת הרא"ש שעבוד לאו דאוריתא שהרי כתב בס"ק דכ"ד וז"ל כ"מ אינו נוגע מן היתומים מעבדים שבביא לפס אביהן דהלבה כבר נחתן בדיני דאחר עכרי המשלבי דתי בכל תילי דרבנן לגבו' מן היתומי' כו' עכ"ל והיינו כמ"ש אתו' אפס ס"הבנות קחת דשעת' דרב נחתן בלא גבי מעבדי דיתתי דבוי מידי דרבנן דס' שעבוד' לאו דאוריתא' ע"ם . ומתא' הרא"ש ע"ב ע"ם אין דאיה בלא בעתיק אלא ל' הרי"ף בהוייתו וכן דרכו בכמה תקומות שתעתיק ל' הרי"ף ובמתקום אחר אינו סוכר כן . וגם מתא' הרא"ש ע"ק דתניעא בסוגיא דתבא שבדי מוב ז"ל וגם מ"ם רב אלפס בשטר הבקאה שטר שיש בו קנין לא בריר' ליה מה חילוה יש בין יש בו קנין לאין בו קנין כיון שבתוב בשטר אלו' אתה תפלו' אתנה בשתעבדה בכסי לזה לחלוה אף בלא קנין דשעבוד דאוריתא ובמה אחר אינו סוכר כן . וגם מתא' פריך אבי דבא רב אלפס בוגיא' אינו' בשטר שעבוד דאוריתא ובא אלא פירש הוא שטר הקבאה שטר שיש בו קנין לאין בו קנין כיון שעבוד דאוריתא ועוד דמ"ר ק"מה חילוה יש בין יש בו קנין לאין בו קנין משום דע"כ אי מיד בכתיבת הטטר בשתעבדו הכנסי' כו' ומ"ש הרא"ש דשעבוד דאוריתא אין ר"ל דהקושיא תלי' בבכי אלא מירבא דלשבא בקט דוק ותשבת דבן הוא אך ב"ע מתא"ם הרא"ם בגמין ר"ם הביקין ואע"ג דקי"ל שעבוד דאוריתא' אלא בעבוד דאוריתא' ואבבר' לאחן דס"ל שעבוד דאוריתא : סוב ראיתי בדברי מהרש"ל בשם ס"ק דכ"ס' ס"ו שהביא דברי הרא"ש דס"ם ג"ם וכתב הוא עכמו בשם ס"ם בסי' ל"ג וגם בס"הבנות קחת סי' מ' דעבדי כמשלבתי דתי לענין בגיית מוב מיתתי אבוה דרבנן ע"ם : וגם הבנו' מהרש"ל בפע"ר מינ' מכרעת ודאויתו אינן ראיות ומדרבנ כ"ל לבניא ראיות לבוקר וכתו מחבר . דמ"ם מהרש"ל ז"ל ויש לי ראיה לדבריהם שהם מתירנו המו' בקרושין וכב"ר דמה שבאחר שעבוד דאוריתא' זהו הדבר בחלוה הכתובה בתורה כו' רע"כ מתחא רש"ם לא ס"ל הכי שהרי מבקי' בב"ר מתיבי מחופר כור בר"ם ונבל עליו שור וחרגו ולא' אחר רב כשעבד בדין וא"כ הה הקבה המקבן מו הה מי' המרבן ליתא שאני התם נבי נזקין דחלו' הכתובה בתורה הוא ודה נדין לחלק בשתחר בדין בכרי אלא ס"ם דלינא חילוק בכ"ל ולפע"ר אין זה ראיה חב' שעתים הרא שהרי אתו' לא כתבו שם כן אלא לרב פפא דבב"ב קאמר הלבתא בוגב ונקרושין קאמר הלבתא בוגב

מן